»Nærorienten og Stormagtskampen«

af Peter de Hemmer Gudme. 1941.

Peter de Hemmer Gudme (f.1897- †d. 30 november 1944). Under den tyske besættelse af Danmark holdt Peter mange foredrag om tyskernes planer om Danmarks tilpasning i det nye Europa, og han fik i september 1942 efter tysk krav fire måneders hæfte herfor. Han gik derefter ind i illegalt bladarbejde ved flere blade og var medlem af Frihedsrådets bladudvalg fra februar 1944. D. 28. november 1944 blev han arresteret af Gestapo og indsat i Shellhuset. For ikke at røbe noget for tyskerne under forhørene, hvor der blev anvendt tortur, tog han sit liv ved at styrte sig ned i trappeskakten d. 30. november samme år. Han blev bisat fra Ormslev Kirke og er mindet i Mindelunden i Ryvangen.

*****

Det står vist kun de færreste klart, hvor vigtig en Rolle Nærorientens Lande spiller i Stormagtspolitikken. Og dog er der få eller ingen Lande, der har haft så stor verdenshistorisk Betydning, og de har det stadig. Faktorer består endnu, der op gennem Tiderne har givet Nærorienten dens storpolitiske Betydning: Handelsvejene, Råstofferne (Olie og Bomuld) og Helligdommene.

»Nærorienten og Stormagtskampen« optrækker kort den tusindårige Baggrund for, hvad der i Dag sker i det nære Østen, men dens Hovedemne er Nutiden. Den besvarer Spørgsmålet om Nærorientens Betydning 1941. Bogen skildrer de forskellige nærorientalske Stater op til April 1941 og besvarer Spørgsmålene: Hvad vil de forskellige Stormagter i Dag i Nærorienten, og hvilken Magtposition har de? Og hvordan reagerer Orientalerne overfor de forskellige Stormagters Bestræbelser ? En Række Spørgsmål af største Betydning for hele Verden.

»Nærorienten og Stormagtskampen« er en Håndbog, der besvarer en Række for den nuværende Situation og for hele Verdenskrigen overmåde vigtige Spørgsmål. Men den er mere end det. Den giver Læseren Indblik i en rig, broget, sammensat og mærkelig Verden, der står os så uendelig fjernt, men dog er af største Betydning for os.

»Nærorienten og Stormagtskampen« er skrevet af Peter de Hemmer Gudme, den Mand herhjemme, der er bedst inde i Nærorientens Politik. Han har rejst i de Egne, han skriver om og har kunnet tale med Befolkningen på dens eget Sprog. Bogen er rigt udstyret med en Mængde Kort, statistiske Tegninger, Portrætter af de ledende orientalske Personligheder og af de Generaler, Wavell og Rommel, der nu prøver Kræfter ved Ægyptens Grænse.

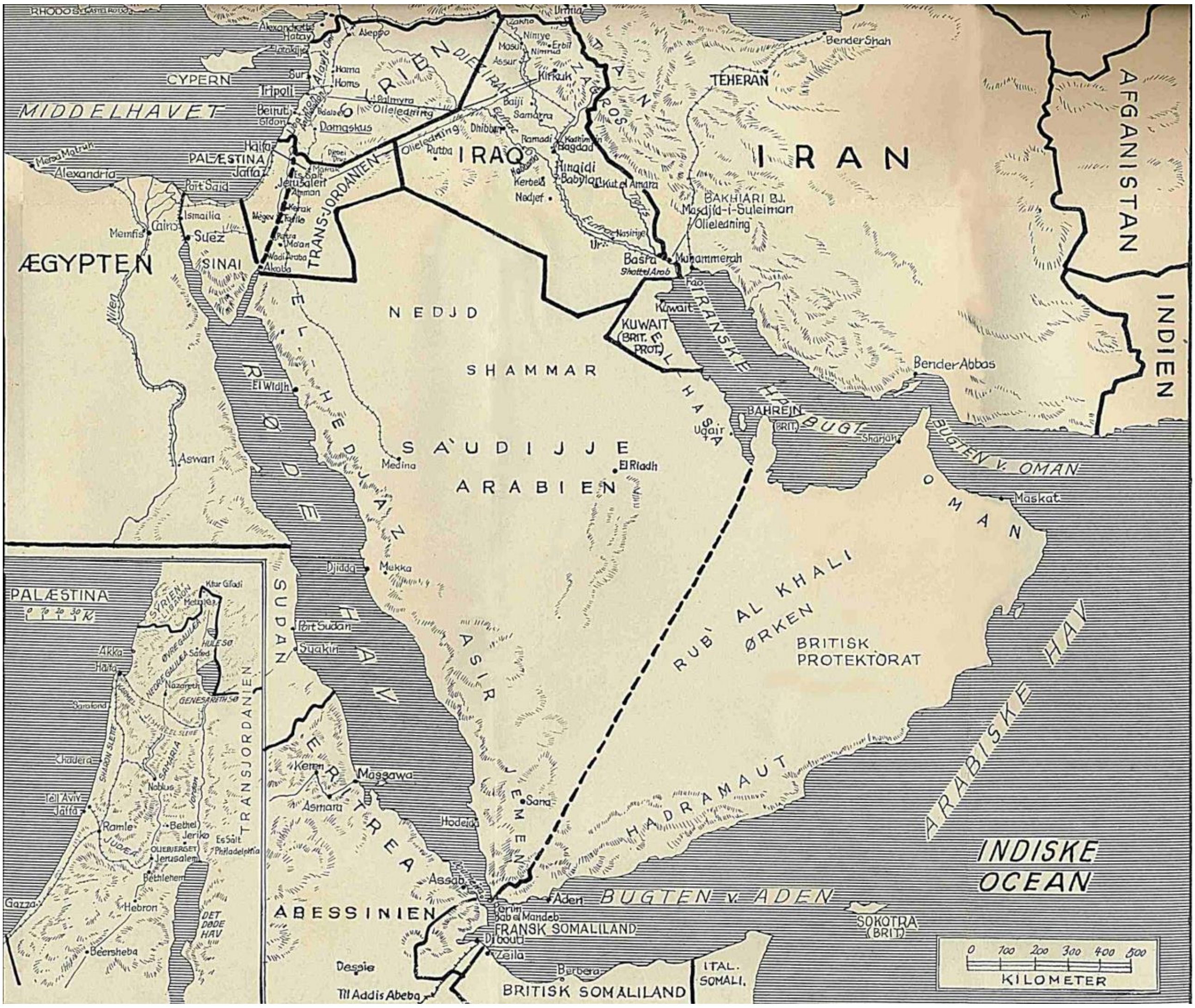

NÆR-ORIENTEN

Militærrevolte i Bagdad - Barnekongen i Basra - Oliekilderne i Iraq - Den Trans-Iranske Banes Indvielse - Uroligheder i Palæstina - Sa'udijje-arabiske Tropper ved Grænsen til Transjordanien - Druseropstand i Syrien - Wafd-Partiet og den ægyptiske Regering osv., osv. Telegrammerne svirrer med orientalske Navne - Navne, der for Ikke-Orientalisten lyder så fjerne og fremmedartede og blot henleder Tanken på skønne Moskeer mellem slanke Palmer og fejende Beduiner, der jager af Sted gennem ørkenen. Det synes alt sammen at høre hjemme i en romantisk og ret uforståelig Verden langt borte - en passende Skueplads for Oehlenschlägers »Aladdin« og Ingemanns »Holger Danske«, men ikke for de europæiske Stormagters såre realistiske Magtkamp.

Uforståelige og ukendte lyder Navnene for mange - og dog var disse Lande de første, vi lærte om i Bibel- og Verdenshistorien: Det nu så sensationsombruste Iraq (eller Mesopotamien) er Babylonernes og Assyrernes gamle Land, hvor man både finder Babelstårn, Abrahams og Chaldæernes Ur og Eventyrkaliffen Harun ar-Rashids Bagdad ved Siden af de moderne Olietårne. Iran, hvor Kampsax har fuldført Shahens vældige Baneanlæg, er blot det genindførte nationale Navn for det Persien, som Meder og Persere opbyggede til et Storrige, hvorfra Kyros, Kambyses og Xerxes drog ud for at erobre Verden. Transjordanien er et nyt Navn og en ny Stat, men Landet kender vi fra Bibelhistorien, for det er sammensat af Israeliternes østjordanland og de gamle Stater Ammon, Moab og Edom. Sa'udijje-Arabien, der har fået sit nye Navn af sin Stifter, Kong Ihn-Sa'ud, er det samme Arabien, som Profeten Muhammed ved sin Forkyndelse og sine »hellige Krige« samlede og gjorde til Udgangspunkt for Islams Verdensrige. Jemen - ofte fejlagtigt kaldet »det lykkelige Arabien« - mindes vi som Dronningen af Sabas og Mokkakaffens Land. Lilleasien er stadig det samme Land, som Kyros erobrede fra Krøsos, og som Xenofon med sine 10.000 Mand drog igennem, selv om det nu kaldes *Türkiye Cümhuriyeti* (Republikken Tyrkiet), og selv om Konstantinopel har fået Navneforandring til Istanbul og som Hovedstad er erstattet af Ankara, Romernes Ancyra. Om Syrien lærte Bibelhistorien os, at Damaskus var Israels Fjende, og at det var her, Apostelen Paulus fandt Ananias i »den lige Gade« - en Gade, der eksisterer den Dag i Dag, selv om Mark Twain hævder, at den er så lige som en Proptrækker. Endelig er der Jerusalem, Bethlehem,

Nazareth og talrige andre velkendte Byer, og Jerusalem er i Dag som for mange Århundreder siden hellig Jord for tre Religioner.

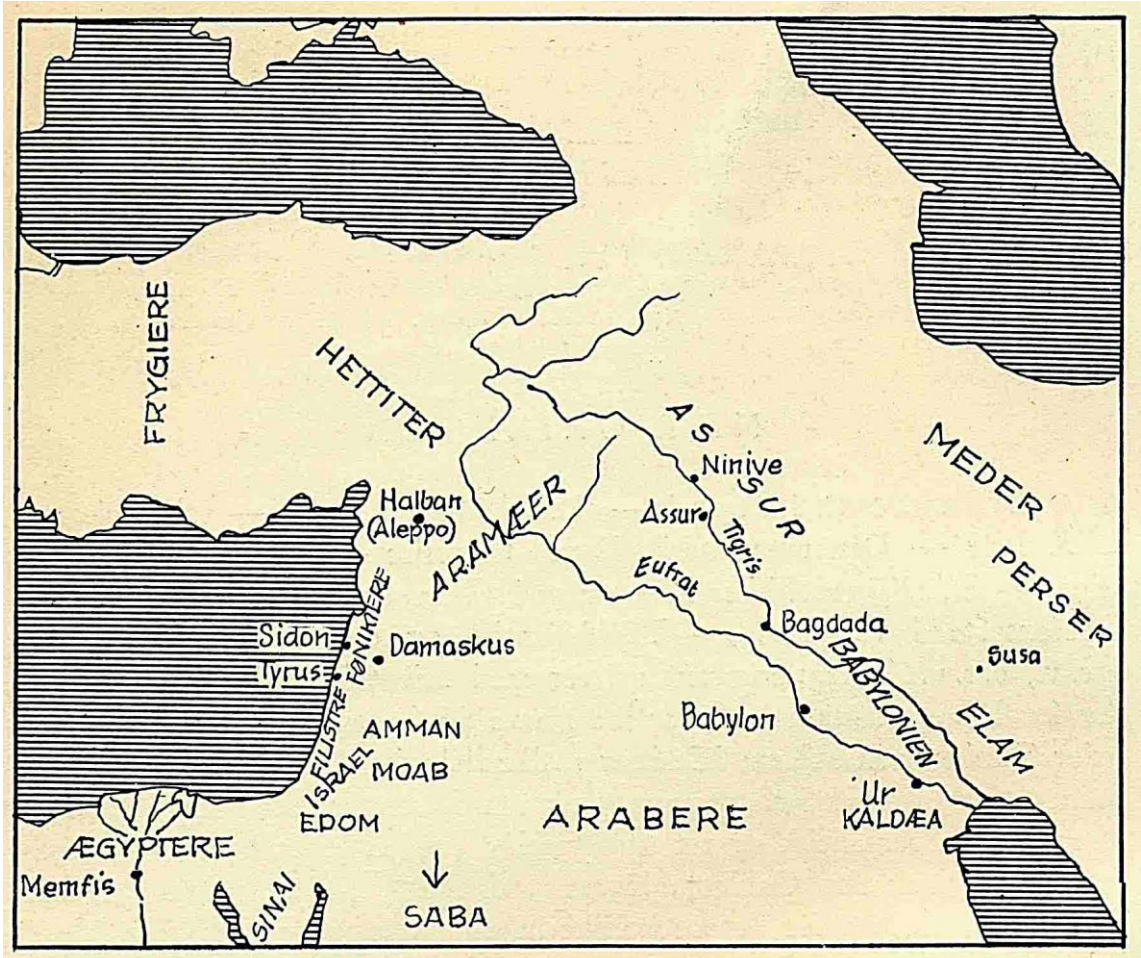

Nær-Orienten i Oldtiden, før Perserriget opslugte de mange fra Bibelen kendte Nationalstater.

Alt sammen er det gammelkendte Steder, selv om de i nogle Tilfælde har fået nye Navne. Men selv om vi mindes Landene fra Bibel- og Verdenshistorien, gør vi os sjældent klart, hvor meget de har betydet for os, og

hvor meget de betyder i Verdenspolitikken den Dag i Dag.

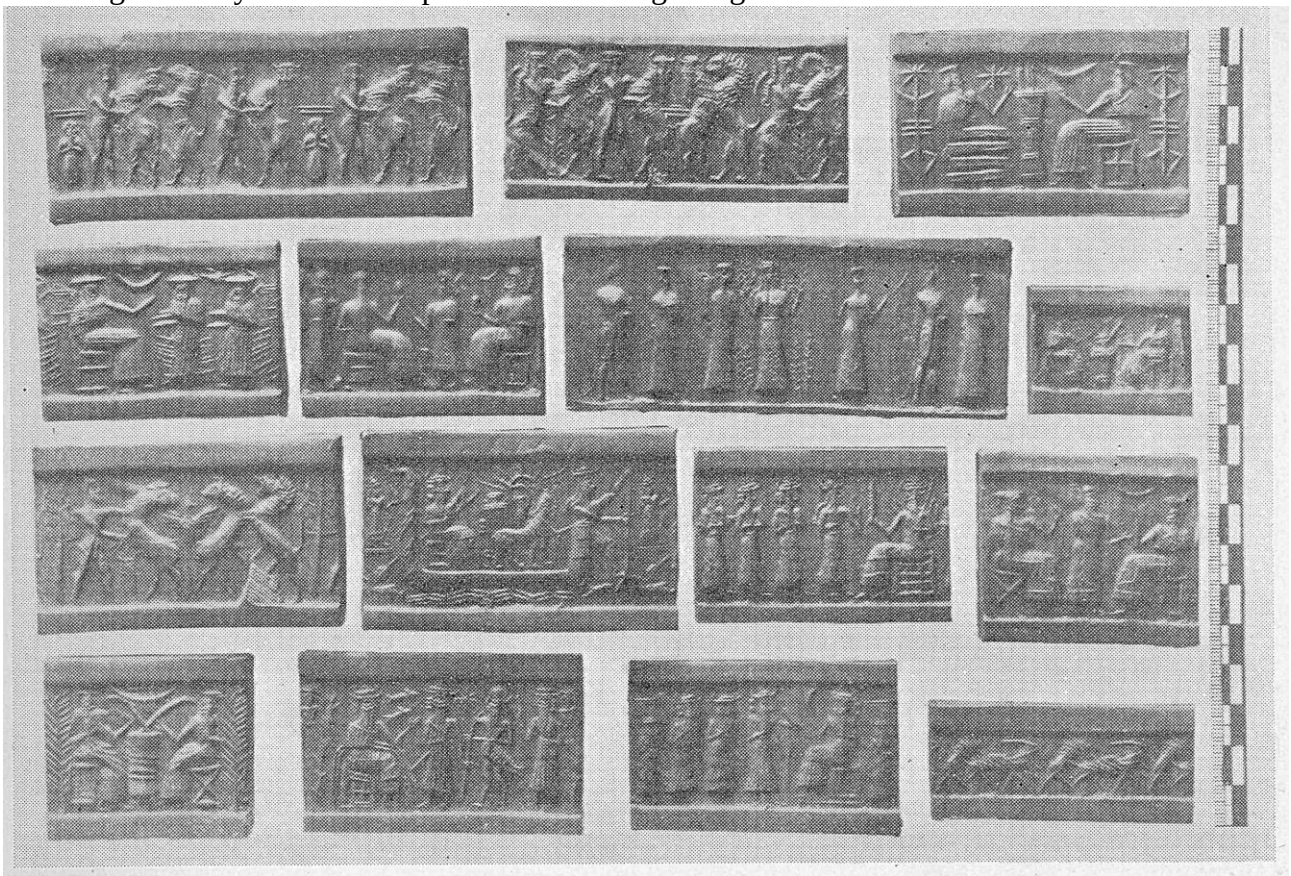

Aftryk af Seglcylinder fra Eshnunna i Iraq. Saa fremragende Kunsthaandværk øvedes der i Nær-Orienten 2600 f. Kr., da hele Europa endnu var et barbarisk Land uden Historie.

Vor Gæld til Nærorientens Lande kan vanskeligt overdrives. Det er Verdens ældste Kulturjord, og Spiren til den »europæiske Kultur«, vi er så stolte af, blev i virkeligheden lagt her i Nilens, Eufrats og Tigris' Floddale. Det var i Sinai ørken og Palæstina, jødedommen opstod i Galilæas smilende Landsbyer blev Kristendommen til og i Mekkas Stenørken Islam - de tre store monoteistiske Religioner, hvis Rivaliseren endnu præger den nærmere Orient. Det var i disse Egne, Mennesket først opfandt Bogstavskriften, det såkaldte fønikiske Alfabet, hvorfra al Verdens øvrige Bogstavskriftsystemer stammer. Selv Grækernes strålende Kunst og Videnskab byggede på, hvad deres Forgængere I Ægyptens og Forasiens Floddale havde skabt, og vi vedkender os den Dag i Dag vor Gæld til de gamle mesopotamiske Astronomer ved stadig at anvende deres Inddeling af Tiden i tolv Måneder og Uger på syv Dage.

Her opstod Verdens første Storriger, der skabte Begrebet Verdenspolitik, og herfra drog de fønikiske Søfolk og Købmænd ud og grundlagde langs Middelhavets Kyster Verdens første oversøiske Kolonier, medens de sydarabiske Købmænd sikrede Landhandelen ved at lægge Støttepunkter langs Karavanevejene - alt sammen Forbilleder for moderne Imperiepolitik.

Beliggenheden mellem de store Kulturcentrer måtte altid gøre de nuværende arabiske Lande til Transitlande, hvor Handelen florerede ad de årtusindgamle Karavaneveje langs Randen af den syriske ørken, som forbandt

Ægyptens og Mesopotamiens Floddale drog Handelskaravanerne.

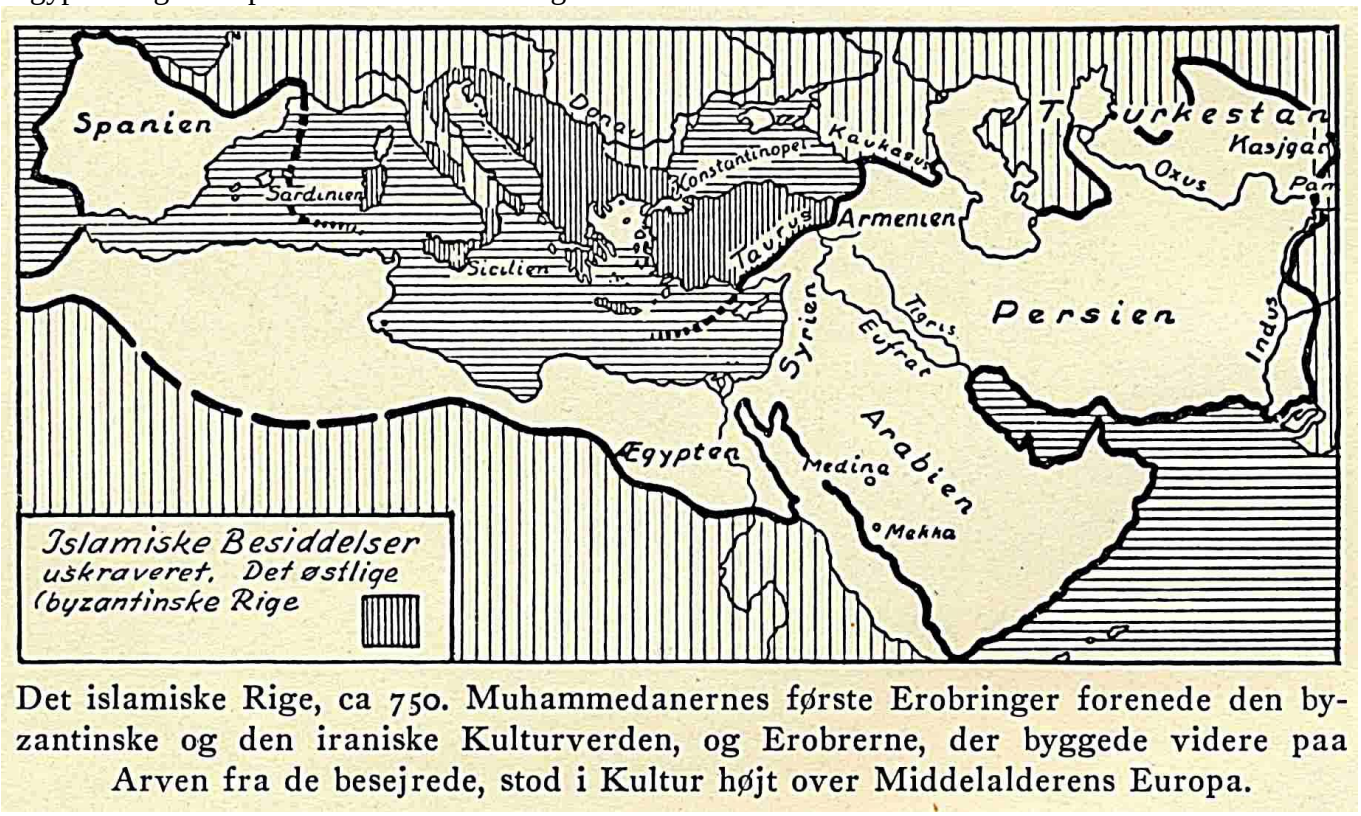

Det islamiske Rige, ca 750. Muhammedanernes første Erobringer forenede den byzantinske og den iraniske Kulturverden, og Erobrerne, der byggede videre paa Arven fra de besejrede, stod i Kultur højt over Middelalderens Europa.

Kulturens og Religionens Formidlere, og fra Kysterne mod Vest og Syd sejlede Verdens første søgående Sejlskibe ud.)

Allerede i forhistorisk Tid var der Forbindelse mellem Sumerernes Bystater i Mesopotamien og Induslandet, fønikiske Skippere nåede til England og måske Syd om Afrika, og sidenhen sejlede arabiske Flåder fra det Røde Hav og fra Basra - Sindbad Søfarerens Havneby - til Indien og Kina, og arabiske Købmænd handlede på hele Europa - ja, 4.000 arabiske Mønter fundet i Danmark og 40.000 fundet i Sverige vidner om deres Betydning for Østersøhandelen fra det Tidspunkt, da Danmark første Gang som samlet Rige under Godfred og Gorm den Gamle holder sit Indtog i Historien, til dets første Storhedstid under Knud den Stores Regering.

Her mødtes Asiens, Europas og Afrikas Kulturer, og Resultatet blev en broget Blanding. Talrige mærkelige Sekter og Religioner vidner om denne Blanding, og selv den såkaldte arabiske - eller bedre: islamiske Kultur er en Sammensmeltning af den hellenistiske og den persiske Kultur, som Araberne blot gav nyt, fælles Sprog og Religion, medens den hellenistiske Kultur blev forsømt og forfaldt i Europa, levede den i Middelalderen videre i de syriske Klostre og ved de arabiske Hoffer; her oversattes og kommenteredes de gamle græske, videnskabelige Forfattere, og i mange Videnskaber kunne Arabere, Persere og Tyrker føje nyt til. I Middelalderen var den islamiske Verden kulturelt Europa langt overlegen. Arabernes forfinede Kultur blomstrede, inden Danmark trådte ind i Historien, og kulminerede, inden Jydske Lov (år 1241) så Lyset. Ad mange Veje strømmede Orientens Kultur ind i Europa, men det vigtigste Gennemgangsland var Spanien, hvor de store, jødiske Lærde spillede en vigtig Rolle som Formidlere; det gik her så vidt, at Biskop Alvaro af Toledo klagede over, at hans Folk hellere læste Arabisk end Latin.

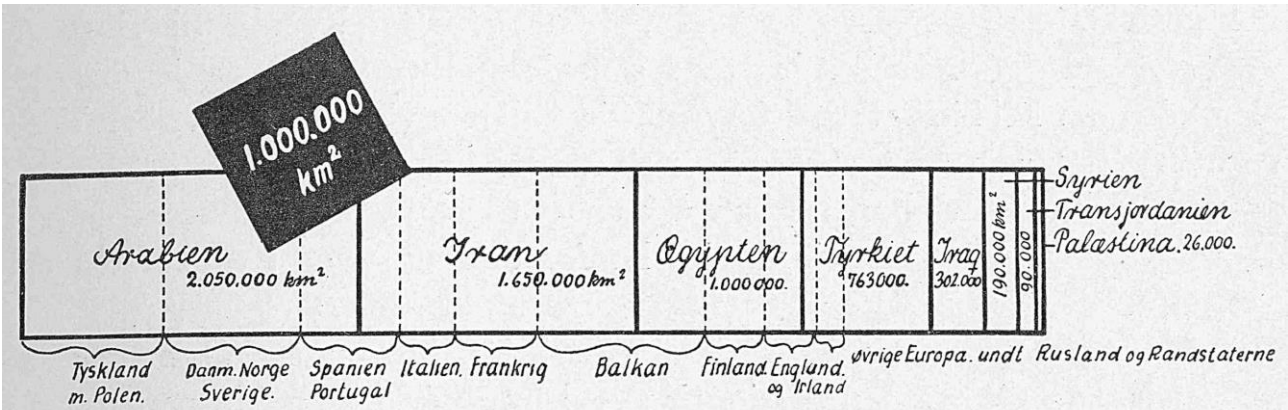

Nær-Orienten er en hel Verden for sig. Ogsaa i Størrelse kan den taale Sammenligning med en Verdensdel som Europa.

Påvirkningen kan den Dag i Dag ses i talrige arabiske Låneord i alle europæiske Sprog. Hvem tænker på, at han taler Arabisk, når han taler om et Ris Papir, eller når han bruger Ord som *Tarif, Trafik, Tara, Magasin, Admiral* for ikke at tale om de mange arabiske Gloser inden for Kemien som *Alkemi, Alkohol, Alkali, Eliksir* og *Amalgam.*

Men det er ikke blot i Sproget, den arabiske Påvirkning gør sig gældende. Den har bidraget meget til at fremme den internationale Videnskab, givet os Del i mange Opfindelser, lært os at bruge Bade og Undertøj, og Araberne har været vore Læremestre i Tekstil- og Metalindustrien og har påvirket europæisk Arkitektur, Litteratur og Riddervæsen. Hvem tænker på, at det er Araberne, vi kan takke for, at vi nu har 'Tulipaner, Hyacinter og Kejserkroner i vore Haver, og at vi har stiftet Bekendtskab med Kastanietræet, Kaffe, Majs og Peber m. m.

Det var en voldsom kulturel Ekspansion, der endnu engang bekræftede Ordet: »Ex oriente lux« (dvs. fra Østen kommer Lyset). Og netop som Europa, til Dels tilskyndet af Impulserne fra Orienten, i Renæssancetiden gik ind til en rivende Udvikling, gik Islams Verden selv i Stå. Grundene hertil var flere: Mongolernes Hærgninger havde efterladt store Dele af den som en Fattiggård eller Kirkegård - i Iraq var Befolkningen således reduceret til en Tiendedel, der ikke mere kunne vedligeholde de nødvendige Kanal- og Dræningsarbejder ved Floderne - og de mange Småstater blev et let Bytte for det kulturelt laverestående osmanniske Krigerfolk, der flyttede Rigets Hovedstad og Tyngdepunkt til Europa.

De store Opdagelsesrejser ledede for nogle Århundreder Verdenshandelen uden om Middelhavet og forvandlede tidligere vigtige Centrer for Verdenshandelen som Bagdad og Cairo til afsides Provinsbyer. Dertil kom, at den åndelige Udvikling i Islam var nået til et Punkt, der under Mangelen på nye Impulser gjorde det let for den at stivne i en korrekt og søvnig Ortodoksi.

Medens Europa gik frem med Stormskridt, sank under Osmannernes Herredømme Orienten med sin rige Kulturarv hen i en Tornerosesøvn Den europæiske Renæssance, den havde været med til at forberede havde den selv ingen Del i. Middelalderen herskede her ubrudt til det 19. og 20. Århundrede.

Gerne lod Fantasien Orienten fortsætte sin Tornerosesøvn så Digterne og Drømmerne frit kunne blande Digtning og Virkelighed, befolke ørkenen med stolte og tapre Beduiner og uden at generes af Videnskabens Udgravninger lade Ninive beholde de fantastiske Mål, Jonas Bog giver, lade Krøsos stadig være Verdens rigeste Mand og som I. Mosebog og Korsfarerne drømme, at her i Orientens Fred og under dens strålende blå Himmel må Paradisets Have findes.

Virkeligheden ser lidt anderledes ud. Fred har sjældent hørt til den nærmere Orients Rigdomme og gør det heller ikke i Dag. Tværtimod, få Lande har gennem Årtusinder spillet en så vigtig Rolle i Krigshistorien og i Stormagternes diplomatiske Spil. Det begyndte da de første Verdensmagter fandtes i disse Lande og førte Krigene ind i fremmede Verdensdele: Ægypterne i Asien, Assyrerne og Perserne i Afrika, og Perserne foretog Asiens første Fremstød mod Europa. Siden drog Alexander den Store, Romerne Korsfarerne og flere mod øst, Araberne Mongolerne og Tyrkerne mod Vest, men Resultatet blev altid det samme: at disse gamle Kulturlande blev Slagmark Selv i Krige, der så ubetinget havde deres Tyngdepunkt i Europa, som de franske

Revolutionskrige og den forrige Verdenskrig så man en Napoleon, en Allenby og en Lawrence kæmpe i de samme Egne, hvor Korsfarerne og de gamle ægyptiske og assyriske Storkonger havde kæmpet. Og den diplomatiske og militære Kamp om dem har ikke vist Tegn til at aftage i de sidste År tværtimod.

Hvad er det da, der gør disse Egne så attråværdige, at de stadig må optræde som Brikker i Stormagtsspillet. De er ikke mere betydningsfulde Kulturlande eller særlig rige, og efter Tyrkiets Nedgang og Opløsning i sine Bestanddele er ingen af disse Lande Stormagter. Nogle af Afstandene kan være antagelige, men Folketallet ikke. Nærorienten: (efter dansk og amerikansk Sprogbrug. Englænderne kalder disse Lande Mellem-Orienten og Balkan den nærmere Orient, Næsten alle Tal er skønsmæssige. Fyldigere Oplysninger i Kapitlerne om de enkelte Lande vil vise, hvor usikre de er: Tyrkiet med dets 763.000 km2 og 17 Millioner Indbyggere (deraf 739,000 km2 og 15,5 Mill. Indbyggere i Asien) og de arabiske Lande, som vi især skal beskæftige os med i denne Bog: Iraq (302.000 km2 og 3,6 Millioner Indbyggere), Syrien-Libanon (192.000 km2 og ca. 3 3/4 Million Indbyggere), Palæstina (26.000 km2 og 1.750.000 Indbyggere), Transjordanien (90.000 km2 og ca. 330.000 Indbyggere) og den arabiske Halvø (2.050.000 km2 og 7-8 Millioner Indbyggere) samt Ægypten (1 Million km2 og 16 Millioner Indbyggere), der dog til Dels går sine egne Veje og ikke følger den øvrige arabiske Verden.

Det er alle de Lande, der indtil 1914 mere eller mindre nominelt tilhørte den tyrkiske Sultan-Kalif. Iran (ca. 1,650,000 km2 og 18 Millioner Indbyggere) regner man hyppigst til Mellemorienten, men politisk hører det til den nærmere Orient. Den nærmere Orient er stor nok og særpræget nok til at være en Verden for sig, men store Dele af disse Områder er øde Bjerge, Stepper og ørkener - i Ægypten er det f.eks. kun et Område på Danmarks Størrelse i selve Nildalen, der er beboet - så man finder let langt rigere Egne, der dog ikke spiller en tilsvarende strategisk, politisk og økonomisk Rolle.

Hvad er det da, der giver Nærorienten så stor Betydning, at den nu som i Oldtiden ustandseligt inddrages i Stormagternes Krige og diplomatiske Kampe?

Det er de samme Faktorer, der nu som for Årtusinder siden har bestemt dens Skæbne: Dens Handelsveje, Råstoffer og Religioner. Trafikmidlerne kan skifte, men Tyrkiet og den arabiske Verden er stadig Broen mellem Europa og Asien, og betydningen heraf er ikke blevet mindre, efter at Flyvemaskiner, Jernbaner, Biler, Motorskibe og Dampere er ved at afløse Kamelkaravaner og Sejlskibe. Råstoffernes Værdi kan svinge, og nye kan opdages, men Opfindelsen af Eksplosionsmotoren har kun mangedobler Værdien af de gammelkendte Oliekilder i Iraq. Religionerne skifter - Mekka var en hellig By før Muhammed Jerusalem måske før Moses og i hvert Fald længe før Jesus - men de udøver altid en Magt over Sindet, og derfor får hellige Steder altid politisk Betydning. Det var ikke blot Korsfarerne, der førte Krig for at befri et helligt Land.

I nogle få Århundreder efter, at Søvejen til Indien var fundet, bleg den nærmere Orients Handelsveje af sekundær Betydning og Middelhavet og de arabiske Lande gled ud af Storpolitikken Men det blev i Forhold til disse Landes Alder kun en lille Pause, der sluttede brat, da den unge General Napoleon Bonaparte landede i Ægypten Fra da af har Stormagterne kæmpet om den nærmere Orient med både økonomiske, diplomatiske militære og Propagandamæssige Våben. Her mødtes og brødes Englands Kamp for Imperievejen til Indien, Tyskland »*Drang nach Osten«,* Italiens Vej til Fremtiden hinsides Havet og Drømmen om det nye Romerrige Ruslands March mod det åbne Hav hinsides Bosporusstrædet og siden mod Verdensrevolutionen Frankrigs Stræben efter Middelhavsherredømmet og Protektoratet over de orientalske Kristne og Japans pan-asiatiske Drøm - og samtidig søgte de alle at skaffe sig Olie og Markeder for deres industriprodukter.

Denne Stormagtskamp begyndte, medens Orienten endnu slumrede medens Sultan-Kaliffens Rige betegnedes som den syge Mand, hvis Bo Stormagterne ville dele, og den fortsattes, efter at Østens Folk er begyndt at vågne og trådt ind i en voldsom Brydningstid mellem Middelalder og Nutid og er fast besluttet på selv at overtage Arven efter Kaliffen.

Det er vel kun naturligt når Europæerne er tilbøjelige til først og fremmest at betragte den nærmere Orients Lande som Brikker i Stormagtsspillet og derfor især fæstne sig ved deres Betydning under de forskellige Konstellationer mellem London, Paris, Berlin, Rom og Moskva. Men man begår en stor Fejl ved at tro, at Orientalerne betragter deres egen Verden under samme Synsvinkel. Den nærmere Orient er en Verden for sig,

der som alle Samfund har sit Centrum i sig selv og lever sit eget Liv. Vel påvirkes den i høj Grad af, hvad der sker mellem Europas Hovedstæder,

men dens Interesser gælder ganske naturligt nærmere liggende Problemer Man behøver blot at læse en arabisk Avis og se, hvilken Vægt den lægger på rent asiatiske Nyheder, for at konstatere, hvad Interessen samler sig om; det var ganske betegnende, at da jeg engang i Hebron - i et Hus, man påstod havde tilhørt Sultan Saladin - var blevet anbragt ved et Glas Te mellem vildfremmede, gæstfrie Arabere, var det første Spørgsmål, jeg måtte besvare, efter at jeg med Besvær havde forklaret dem Danmarks Beliggenhed: »Hvad mener man så i Danmark om Zionisternes og Arabernes Strid ?« De tog det for ganske givet, at det måtte være et Problem, der levende optog hele det danske Folk.

Nærorienten er ikke blot en Samling Brikker i Stormagtsspillet. Den er en broget, splittet Verden med sin egen Historie, sine egne Problemer og sine egne Interesser. En Enhed er den langtfra; det er kun i Europæernes øjne, at »de farvede« udgør en Enhed over for »de hvide«, selv om Modsætningsforholdet til de fremmede Undertrykkere for en Tid kan glatte over Forskellene. Der er intet naturligt Venskab mellem f.eks. Arabere og Tyrker eller Arabere og Indere, og en Ægypter foragter en arabisk Beduin næsten lige så meget, som Beduinen foragter ham, skønt de begge taler Arabisk.

Dette er vel værd at huske, når man bedømmer de ofte kortfattede og af Afsenderne farvede Telegrammer fra den nære Orient. Når der f.eks. meldes om Militærkup i Iraq, er Europæerne altid tilbøjelige til at se Grunden hertil i Kupmagerens formodede Engelskfjendtlighed i Stedet for at undersøge den nærmestliggende Mulighed: at Kuppet er et Led i den indre Magtkamp i dette splittede Land. Når Ibn Sa'ud fører Krig mod Imam Jahja af Jemen, fortolker man det straks som Englands Krig mod Italien, medens Hovedårsagen turde være at finde i Arabien selv. Ganske det samme gælder ofte politiske Stridigheder, Familiekampe og personlige Kontroverser i Ægypten, Palæstina og Syrien. Forholdet til en eller flere europæiske Magter kan spille med ind, men man må vel vogte sig for altid at betragte det som den eneste eller den afgørende Faktor. Orientalsk Politik er ganske anderledes broget og sammensat.

ASIEN VÅGNER

Engang i Sommeren 1911 benyttede en ung engelsk Løjtnant sin Orlov fra Hæren i Indien til en Jagtudflugt til »Verdens Tag«. Kun ledsaget af en Fører og nogle tibetanske Kulier opholdt han sig i nogen lid på det stormomsuste Himalaya milevidt fra enhver menneskelig Bolig. Hans Ledsagere havde - måske med Undtagelse af Sbikari'en - aldrig sat deres Ben mere end nogle få Mil uden for deres Bjerglandsby, og deres åndelige Horisont stod på Højde med deres Berejsthed.

Man forstår derfor Løjtnantens Forbavselse, da han en Aften hørte Bjergboerne diskutere heftigt og flere Gange skelnede Ordet: »Japan« -for ikke at tale om det Svar, han fik, da han spurgte dem ud om, hvad de havde talt om: Det var Shikari'en, der forklarede ham, at de havde drøftet den russisk-japanske Krig; alle var de overbeviste om, at Japan ikke havde kæmpet alene for sig selv, men for *hele Asien.* Japans Sejr var et Varsel om de hvide Mænds Nederlag. Fortiden havde været deres, men Fremtiden var Asiaternes.

I Løbet af fem-seks År var Rygtet om Japanernes Sejr vandret over Bjerge og Dale, gennem Jungler og ørkener, til det var nået hertil til et af Jordens mest øde Steder, og overalt - selv her i Sneørkenen - forstod Asiaterne, at Japanerne var deres Folk og Russerne deres Modstandere.

Et Par År før Verdenskrigen skrev den engelske Missionær i Indien, Professor C. F. Andrews: »Ved Slutningen af Året 1904 stod det klart for alle, der iagttog den politiske Horisont, at store Omvæltninger truede i østen. Uvejrsskyerne havde trukket sig sammen, og Luften var ladet med Elektricitet. Krigen mellem Rusland og Japan havde holdt de omboende Folkeslag i spændt Forventning .... Hele Asien var i Bevægelse, Århundreders Søvn var omsider til Ende det var en interessant Tid at leve i; et nyt Kapitel af Verdenshistorien var i Færd med at blive skrevet.

Det Røre i Folkeslagene, som fulgte derefter, kom lige så pludseligt og uventet som de vældige Forstyrrelser, Orkanen frembringer, når den farer hen over et stort Fastland og forandrer Landets Udseende. Kun få havde turdet forudsige, at i Løbet af seks År skulle Tyrkiet og Persien hver have afsat sin Hersker og have indført en

ny parlamentarisk Konstitution, Arabien være i fuldt Oprør, Indien have gennemgået en Krise, som i Alvor kun stod tilbage for den i 1857, og Kina have afkastet Manchu-Dynastiets Åg.«

Nogle Steder - og det ikke blot i Asien, men også i store Dele af Afrika - vakte den ung-tyrkiske Revolution en ny nationalistisk og modernistisk Bølge. Man behøver blot at bemærke den Mængde af Frihedspartier, hvis Navne begynder med »ung«: Ung-Ægyptere, Ung-Tunesere, Ung-Senegalesere osv., der opstod i Årene efter 1908-09 med Programmer, der nogenlunde direkte var kalkeret af over Ung-Tyrkernes.

Tyskerne har heftigt bebrejdet de Allierede, at de overførte Verdenskrigen til Landene uden for Europa - i første Række de tyske Kolonier i Afrika - og at de førte farvede Tropper mod de hvide. De Allierede har til Gengæld lige så kraftigt bebrejdet Tyskerne, at de lod den tyrkiske Sultan som Kalif proklamere »den hellige Krig« mod Ententen. Fra et europæisk Standpunkt er begge Synspunkter fuldt berettigede, da denne Appel til »de farvede« lærte dem deres egen Værdi at kende. Kunne de bruges på Slagmarkerne, kunne de vel også bruges til at styre sig selv. Løfter - som særlig Frankrig var gavmildt med - og Fraser om »Våbenbroderskabet« og »Blodet blandet på Slagmarkerne« gjorde deres Virkning. Så var den ene Race dog ikke bedre end den anden; hvid burde ikke herske over farvet, men Undertvingelsen afløses af en Alliance.

Ganske i Tråd med Bloddåben til fuld Selvbevidsthed virkede Fredskonferencen med Wilsons berømte »14 Punkter«, der gjorde »Folkenes Ret til at styre sig selv« til et af Slagordene. »De farvede« kunne ikke betragte det som andet end Spidsfindighed og Machiavellisme, når det viste sig, at Folkenes Selvbestemmelsesret i hvert Fald reelt kun gjaldt for de hvide. Det var derfor ganske naturligt, at Asiens og Afrikas Folk efter Krigen mødte frem og præsenterede Regningen for deres Bistand.

En ny Impuls til Orientalernes Selvstændighedsbevægelse gav den italiensk-abessinske Krig. Det var, som en Koloniembedsmand sagde: »Vinder Italienerne, forstår Orientalerne, at det er England, der taber, og vinder Abessinerne, er det den hvide Mand, der taber, og begge Dele kommer ud på ét og betyder Prestigetab for den hvide Mand.« Krigen medførte da også alvorlige Uroligheder i hele Nærorienten, ikke mindst i Palæstina, hvor det omtrent kom til åbent Oprør.

Disse fire-fem forskellige Impulser udefra ville dog ikke have haft så voldsomme Virkninger, hvis de ikke havde imødekommet en Udvikling indenfor den »farvede« Verden selv - en Udvikling, der ganske vist for en stor Del skyldtes Mødet med den europæiske Kultur. Tidligere havde der nok været næsten uafbrudte Opstande mod både hvide og farvede Overherrer, men i det 20. Århundrede fik disse Frihedsbevægelser en ny Karakter, så at man virkelig kunne tale om, at Asien og Afrika vågnede. Når Folk fra de gamle Kulturstater i Japan, Kina, Indien og den nærmere Orient tilegnede sig europæisk Kultur, besindede de sig samtidigt på deres egen nationale Kulturarv og blev sig Modsætningen bevidst. Men også i langt mere primitive Egne som Afrika opstod der nationale Bevægelser, der tidligere havde været utænkelige. Dels fremkom der blandt Eleverne fra de europæiske Skoler en ny »intellektuel Elite«, der gjorde sig til Førere i Uafhængighedskampen, og dels havde den Fred og Orden, de europæiske Kolonimagter bragte, brudt den indre afrikanske Isolation og ført de forskellige Stammer i nærmere Forbindelse med hinanden, så at der opstod Nationer, hvor der før kun havde været Stammer.

Det var egentlig først gennem Europærerne, der benævnede Afrikanerne efter deres Landsdele, at mange af disse lærte Begrebet »Fædreland« at kende. Stamme og Religion var før deres eneste Samfund. F.eks. kendte de forskellige Senegal- Stammer for halvtreds År siden ikke til noget som helst Fællesskab, medens der nu kan samles talrige Tilhængere under Programmet »Senegal for Senegaleserne«.

Denne Bevægelse blandt »de farvede«, der er både nationalistisk og modernistisk, og som vil hævde sig over for Europæerne ved at slå dem med deres egne Våben, er naturligvis langt fra lige fremskredet overalt, men den viser ingen synlig Tendens til at ville standse - og skulle, den gøre det, skal Moskva nok forsøge at sætte Fart i den igen. Hvor hurtigt udviklingen vil gå, er det umuligt at sige, men der er ingen Tvivl om, i hvad Retning Strømpilen peger. Og de Ord, der allerede for en halv Snes År siden blev anvendt om det engelske Herredømme i Indien, kan passende udvides til at gælde store Dele af det europæiske Koloniherredømme - Ordene, der udgør Titelen på Robert Graves' berømte Bog: »Good bye to all that.«

Denne Bevægelse blandt »de farvede« gjorde sig også gældende inden for det osmannisk-tyrkiske Riges brogede Befolkning, og dertil kom, at der i Europa blandt Jøderne fra Firserne opstod en national Renæssance, der skulle få stor Betydning for den nærmere Orients Historie i det tyvende Århundrede. Fra 1897 udkrystalliserede den sig i den politiske Zionisme, der direkte stræbte efter at genvinde Palæstina for det jødiske Folk.

Både blandt Tyrkerne og Araberne begyndte Renæssancen rent litterært, men den udviklede sig i begge Folk til en national Fremskridtsbevægelse med Hovedvægten på det nationale.

Ung-Tyrkernes Forløbere fandtes blandt de tyrkiske Studenter, der i Trediverne og Fyrrerne af det 19. Århundrede studerede i Frankrig. På Baggrund af den osmanniske Stats daværende Forfald var det kun naturligt, at de blev grebet af en næsegrus Beundring for Europa. I første Omgang gav den sig Udslag i, at de som Forfattere lod den hidtidige slaviske Efterligning af persiske Forbilleder afløse af en lige så kritikløs Efterligning af franske. Men efterhånden fandt Bevægelsen litterært set frem til større Selvstændighed: Under Tilknytning til Folkesproget og Folkelitteraturen ville man rense det tyrkiske Sprog, hvad dette for så vidt også kunne trænge til, da den kraftige Kulturblanding inden for det osmanniske Rige havde givet sig Udslag i en sådan Invasion af Fremmed ord, at ca. en Trediedel af det osmannisk- tyrkiske Ordforråd var rent arabisk og en anden Trediedel persisk.

Men Efterligningen af Vesteuropa var ikke blot litterær. Under Sultan Ahd ul-Aziz (1861-76) blev disse ung-tyrkere sig politisk bevidste, og under Abd ul- Hamid II (1876- 1909) dannede de en fast politisk Organisation, »Komiteen for Enhed og Fremskridt«. Under Påvirkning fra Frankrig og England og i mindre Grad fra Tyskland mente de, at Ind førelse af vesteuropæiske Institutioner som Parlamentarisme etc., kunne genskabe det forfaldne Tyrki.

Trods dette Riges nationalt set meget sammensatte Karakter fik Bevægelsen tillige under Påvirkning fra Europa en nationalistisk Karakter, og der opstod en Bevægelse, »Det nye Turan«, en Pan-Turanisme, der måske under Påvirkning af Pan-Germanismen drømte om at samle alle de tyrkiske Folk, der for en stor Del levede inden for det russiske Rige, i een Stat.

Ung-Tyrkerne sejrede ved Revolutionen 1908-09, og deres Nationalisme gav sig nu Udslag i Forsøg på at osmannisere Araberne, som de foragtede som fejge, udisciplinerede og upålidelige, samt Kurderne, Armenierne, Jøderne, Grækerne og de andre Folkeslag inden for Riget. »Tyrkiet tyrkisk for Tyrkerne« blev Feltråbet, og det måtte selvfølgelig medføre en national Reaktion hos de undertrykte Folkeslag. Ung- Tyrkernes Styre bragte ikke Riget den Velsignelse, de havde ventet, og efter Sammenbruddet i Verdenskrigen var det ude med deres magt. Men det var en Mand, der var udgået af deres Rækker, General Mustafa Kemal, den senere Kamal Atatyrk, der genskabte Tyrkiet som en Nationalstat og med stærk Hånd ledede den nationale Renæssance.

Også i det dengang faldefærdige Persien - der nu hedder Iran - opstod der en national Reformbevægelse, der i 1906 fik gennemført en ny Forfatning efter europæisk Forbillede. Men Bevægelsen savnede kraftige Personligheder, og Forfaldet fortsattes, indtil Oberst Riza Khan - den nuværende Riza Shah - i Tyverne (1920erne) tog Magten og begyndte sit Genopbygningsarbejde

Blandt Araberne var det ligeledes vestlig Påvirkning, der gav Stødet til en oprindelig litterær Bevægelse, men her havde den fra første Færd en national Karakter og koncentrerede sig om det arabiske Sprog og den arabiske Litteratur, der da også var uendeligt rigere end den tyrkiske.

Der havde nok tidligere været gjort Forsøg på at skabe arabiske Riger af Dele af Osmannerriget, men det var normalt rent lokale Bevægelser; den wahhabitiske Erobringskampagne i Begyndelsen af det nittende Århundrede havde en rent religiøs Karakter, og Mehemed Ali af Egypten og hans Søn Ibrahim Pasha, der en tid drømte om at skabe et arabisk Rige og et arabisk Kalifat, blev udelukkende ledet af personlig og dynastisk Ærgerrighed. (Albaneren Mehemed Ali kunne således ikke engang tale Arabisk.) Under den ægyptiske Okkupation af Syrien 1832-40 syntes der virkelig at være Mulighed for at realisere denne Drøm, men den strandede på britisk Modstand.

Alligevel skulle denne Okkupation få stor Betydning for den arabiske Renæssance, for den fremskridtsvenlige og tolerante Ibrahim åbnede selv Skoler og tillod de europæiske og amerikanske Missionærer at udfolde en livlig Virksomhed. Størst Betydning fik det Arbejde, den amerikanske presbyterianske Mission fra 1820 udfoldede. Den åbnede Skoler og grundlagde 1866 det syriske protestantiske College i Beirut, der fik umådelig Betydning for hele den nærmere Orient. Vigtigst var det måske i første Omgang, at disse amerikanske Missionærer indrettede et Trykkeri med arabiske Bogstaver og fra det udsendte Skolebøger i arabisk Sprog og derved, især blandt de kristne Arabere, fremmede Læsekyndigheden meget. Også franske Jesuiter, der med tres Års Afbrydelse havde arbejdet i Syrien fra 1625, udfoldede en livlig Virksomhed og flyttede 1875 det katholske St. Joseph Universitet til Beirut.

Man kan sige, at den arabiske Bevægelse begyndte med, at der i Beirut i 1847 med Støtte fra Amerikanerne grundedes et »Selskab for Kunster og Videnskaber«. Begyndelsen var ikke stor. Selskabet havde kun et halvt Hundrede Medlemmer, og det levede kun fem År. Men andre Selskaber fulgte efter, således i 1857 »Det syriske videnskabelige Selskab«, der havde 150 Medlemmer; og medens de kristne Arabere havde været i absolut Overvægt i det ældste Selskab, var nu alle Syriens forskellige religiøse Samfund repræsenteret.

En oprindelig nærmest social Kamp mellem Druser og kristne Bønder udviklede sig i 186o til en Religionskrig og til Slut til en Massakre på 11.000 Kristne. Det førte til de europæiske Magters Indgriben, men det førte også til, at de bedste Syrere blev endnu ivrigere Reformvenner, og blandt de yngre fremkom der nu direkte Krav om Befrielse fra det tyrkiske Styre. Nogen samlet Bevægelse eller Organisation opstod der ikke. Det stadige, metodiske Arbejde har aldrig ligget for Araberne, og Bevægelsen formede sig derfor i Stedet som en Række spontane Udbrud, og de forskellige Selskaber fik sjældent en lang Levetid. Det første nationalpolitiske Selskab - der selvfølgelig måtte være hemmeligt - stiftedes i 1875 af fem unge kristne Arabere fra det protestantiske College i Beirut. Det stod åbent for Tilhængere af alle Religioner og fik Aflæggere i Damaskus, Tripoli og Sidon. Dette revolutionære Selskab virkede i tre- fire År ved hemmeligt at opklæbe Plakater på Gaderne, hvori der opfordredes til Rejsning mod Tyrkerne. Kravene gik ud på Uafhængighed for Syrien forenet med Libanon, Anerkendelse af Arabisk som officielt Sprog, Afskaffelse af Censuren, samt at de udskrevne Soldater ikke måtte anvendes udenfor deres Hjemegn - en Protest mod Anvendelsen af arabiske Tropper under Felttoget i Jemen 1872. Bevægelsen bredte sig fra Syrien til andre Dele af den arabiske Verden, og i Begyndelsen af Firserne var der Uro overalt. Nogen virkelig Folkebevægelse var det dog næppe, men ganske som den ung-tyrkiske Bevægelse havde den væsentligst Rod blandt de mere oplyste Effendier i Byerne. Under Resten af Abd ul-Hamids Regering mærkede man ikke meget til Bevægelsen, selvom den stadig eksisterede og langsomt voksede.

Grundene til den i hvert Fald tilsyneladende Stilstand var flere, men først og fremmest Abd ul-Hamids kloge Politik. Medens dennes Forgængere aldrig havde lagt synderlig Vægt på Værdigheden som Kalif, dvs. Profetens Efterfølger, de troendes Behersker - en Værdighed, hvis reelle Betydning det unægtelig også var vanskeligt at definere - lagde Abd ul-Hamid II. stærk Vægt på Titelens religiøse Indhold og skrev f.eks. i Indledningen til sin Forfatning: »Hans Majestæt Sultanen er som Kalif Beskytter af den islamiske Religion«. Han påvirkedes her sikkert af den religiøst- politiske Reformator Djamal ud-Din al-Afghani, der kan regnes for Ophavsmand til den pan-islamiske Tanke. Denne Politik underbyggede Sultanen dels ved Propaganda og dels ved praktiske Foranstaltninger som Pilgrimsbanen til Medina, der byggedes i Årene 1901-08. Han søgte på mange Måder at vinde Araberne og favoriserede ikke mindst de syriske Arabere. Samtidig bevirkede hans hårdhændede Censur og Spionage, at de arabiske Førere, der ikke lod sig vinde, foretrak at gå i Eksil til Ægypten eller Europa. De europæiske Missionærers Virksomhed - især da Russernes og Franskmændenes - bidrog også noget til at splitte Bevægelsen.

Medens man hidtil til Nød havde kunnet tale om en samlet arabisk Bevægelse, gik Ægypten fra 1882, da Englænderne besatte Landet, sine egne Veje, og Bevægelsen blev her under Mustafa Karnal Pashas Ledelse rent ægyptisk med Programmet: »Ægypten for Ægypterne« Men ikke før ved Verdenskrigens Slutning og især under Påvirkning af Wilsons Punkter lod Fellaherne, der udgjorde Landets altovervejende Flertal, sig vinde for Bevægelsen så foreløbig var den, som i den øvrige Del af Orienten, væsentlig en Studenterbevægelse.

På samme måde blev Bevægelsen i Tunis fra den franske Besættelse 1882 rent lokal, og den arabiske Bevægelse indskrænkedes derfor til Syrien, Iraq og den arabiske Halvø.

Den ung- tyrkiske Bevægelse tvang d. 27 Juli 1908 Abd ul-Hamid til at gennemføre en fri Forfatning, der lige siden 1876 havde eksisteret på Papiret. I den første jublende Glæde, som dette Skridt vakte over hele Riget, troede man virkelig i hvert Fald fra Arabernes Side på Muligheden af et tyrkisk- arabisk Samarbejde, og som Udtryk herfor stiftedes Foreningen »Det Osmannisk- Arabiske Broderskab«. Et andet Udtryk herfor var, at Husain ibn Ali, hvis Slægt stammede fra Profeten Muhammed og i mange Århundreder havde båret Værdigheden som Storsherif over de hellige Byer, nu trods Sultanens Advarsler blev udnævnt til denne Værdighed. Men allerede de første Parlamentsvalg virkede afskrækkende. Til Trods for at Riget omfattede ca. 10 1/2 Million Arabere, ca. 4 Millioner af andre Nationaliteter og kun ca. 7 1/2 Million Tyrker, var der dog blandt de 245 valgte Deputerede 150 Tyrker og kun 60 Arabere.

Endnu værre gik det, da Abd ul-Hamid efter sit mislykkede Statskup 1909 blev afsat, og Ung- Tyrkerne under Mehemed V. blev enerådende. De satte nu ind med en voldsom Centralisering af Statsstyrelsen og ville fortyrke alle de ikke- tyrkiske Folk. Ved denne hårdhændede Politik tvang de atter den arabiske Bevægelse under Jorden. Når de forbød arabiske Foreninger og Demonstrationer, undertrykte Arabernes Sprog og gjorde deres Førere fredløse, ændredes de fredelige, liberale Foreninger hurtigt til revolutionære Sammensværgelser. Der dannedes i 1909-14 adskillige hemmelige Selskaber, hvoraf det vigtigste var det civile *al-Fatat* - dvs. det ung-arabiske Selskab - med Hovedsæde i Syrien, og det militære *al-Ahd* - dvs. Pagten - der især fandt Støtte hos de iraqiske Officerer. Hovedkravet var Decentralisation af Statsstyret, helst Dannelse af et tyrkiskarabisk Dobbelt-Monarki, men nogle arbejdede for fuldstændig Løsrivelse fra det tyrkiske Rige.

I 1912 stillede en Reform- Komité i Beirut Krav om *home-rule* for alle arabiske Provinser og det arabiske Sprogs Ligestilling med det tyrkiske i Parlamentet. Det førte til en Række offentlige Møder og skabte en almindelig Bevægelse, der ængstede Ung- Tyrkerne en Del. I April 1913 afholdtes der i Paris en arabisk Kongres, der opstillede nogle meget moderate Krav. Ung- Tyrkerne svarede med nogle ret værdiløse Indrømmelser, men samtidig begyndte de at tage Repressalier. f.eks. lod de Grundlæggeren af *al-Ahd,* Major Aziz Ali el-Masri, den senere Generalinspektør for den ægyptiske Hær, dømme til døden, og kun engelsk Intervention reddede hans Liv,

Storsherif Husains næstældste Søn Abdullah, den nuværende Emir af Transjordanien, var Deputeret for Mekka og en af de ledende Personligheder indenfor den arabiske Verden. Han var adskilligt mere populær end sine Brødre, og blandt andet glædede han Nationalisterne ved at være en Ynder af arabisk Poesi. Under et Besøg i Cairo i Februar 1914 aflagde lian Visit hos Lord Kitchener, der da var Storbritanniens Repræsentant i Ægypten og sonderede ham og Storrs, der var Oriental Secretary for the British Agency, angående Englands Holdning under en eventuel arabisk-tyrkisk Konflikt. I sit Svar var Kitchener ganske uforbindende. Han betonede Englands Venskab for Tyrkiet og erklærede, at England næppe ville intervenere.

Dette Møde fik alligevel stor Betydning, for da Verdenskrigen et halvt År senere udbrød, og Tyrkiet hurtigt gjorde Mine til at gøre Tysklands Sag til sin, kom Arabernes nationale Mål til at falde sammen med Storbritanniens imperiale. Hidtil havde Stormagterne ingen Interesse haft i at fremme den arabiske Nationalbevægelse. Enkelte af dem havde nok - for derved at styrke deres lokale Indflydelse - interesseret sig for forskellige Minoriteter - således Rusland for de ortodokse Kristne, Frankrig for de kristne Maroniter i Syrien og England for Druserne i Syrien. Men hverken England eller Tyskland havde benyttet Nationalismen som Løftestang for deres imperiale Mål.

Allerede Palmerston skrev d. 21 Marts 1833: »Hans (Mehemed Ali's) virkelige Mål er at oprette et arabisk Kongerige, der omfatter alle de Lande, hvor Sproget er arabisk. Der ville måske i og for sig ikke ske nogen Skade derved, men da det ville medføre Tyrkiets Opløsning, kunne vi ikke samtykke deri. Desuden er Tyrkiet ligeså god en Behersker af Vejen til Indien, som en aktiv, arabisk Suveræn ville være.

Nu var Kitchener tilbøjelig til at se anderledes på Situationen: Som Herre over Syrien og Iraq var Tyrkiet i Stand til at true britiske Interesser på to Punkter af vital Betydning: Ved Suezkanalen og ved den iranske Bugt, hvor *Anglo-Persian Oil Co.'s* værdifulde Oliekilder lå. Desuden frembød Arabiens lange Kyst ud til det Røde Hav mange Muligheder for at udlægge Miner og sende Agenter over til Ægypten og Sudan, og i Jemen lå der to tyrkiske Divisioner, der truede Aden. Dertil kom Faren for, at Sultanen ved at proklamere en hellig Krig kunne skabe Uro og måske Opstand blandt de Allieredes talrige muhammedanske Undersåtter. Og det fatale var, at

Tyrkiet, der hidtil næsten altid havde været Englands Allierede, nu stod på Tyskernes Side, hvad Kitchener betragtede som en utilgivelig Fejl fra det britiske Diplomatis Side.

For at afværge de derved opståede Farer drømte han om at løsrive en del af det sydlige Syrien omtrent fra Haifa ved Middelhavet til Akaha ved det Røde Hav og gøre det til et britisk Protektorat eller at skabe en Kæde af venligtsindede arabiske Stater fra Middelhavet til den iranske Grænse som en engelsk- arabisk Dæmning mod det tyrkisk- tyske Fremstød, Drømme, der i hvert Fald til en vis Grad let kunne bringes i Overensstemmelse med de arabiske Nationalisters Mål.

I September - Oktober lod Kitchener, der imidlertid var blevet engelsk Krigsminister, derfor Storrs forespørge, om Storsheriffen af Mekka ville gå med eller mod Tyrkiet, hvis det trådte ind i Krigen. Husain konfererede med sine Sønner, og medens Faisal af Frygt for europæisk Imperialisme foretrak at bevare Venskabet med Tyrkiet, var Abdullah stemt for at fortsætte Forhandlingerne. Husain fulgte hans Råd, og Forhandlingerne fortsattes først med Storrs og fra Januar 1915 med den nye Højkommissær i Ægypten, Sir Henry McMahon.

Udfra de senere Begivenheder har man ofte bebrejdet Englænderne i Cairo og London og endogså Lawrence - der dog kun spillede de Kort, andre havde givet - at de holdt på den gale Hest ved at forhandle med Husain i Stedet for med Ibn Sa'ud. Bebrejdelsen er grundløs. Af de forskellige mere eller mindre uafhængige Fyrster på den arabiske Halvø gik Jahja af Jemen og Ibn Rashid, Sheikhen over Shammar-Stammen, sammen med Tyrkerne, men man forhandlede med alle de tre andre betydeligere Fyrster, Ibn Sa'ud, al-Idrisi af Asir og Husain af Hedjaz. Til Ibn Sa'ud sendte den indiske Regering således allerede 1914 Kaptajn Shakespear, der senere faldt i Kampen mod Ibn Rashids Folk, og Ibn Sa'ud sluttede i 1915 en Alliance med Vicekongen af Indien. Men både i Kraft af Hedjaz' strategiske Beliggenhed og som Følge af Husains personlige Prestige i den islamiske Verden - der både skyldtes hans Afstamning fra Profeten og hans Embede som Vogter af de hellige Byer - var han den eneste, hvis Tilslutning kunne få Betydning som et Modtræk mod den af Tyrkerne proklamerede hellige Krig. Husain balancerede længe mellem de forskellige Parter; samtidig med, at han holdt Tyrkerne hen med Snak, fortsatte han Forhandlingerne med Englænderne og sonderede Stemningen blandt sine arabiske Naboer - af hvilke Ibn Sa'ud varmt anbefalede ham i Samarbejde med England at rejse Opstanden mod Tyrkerne samt med de hemmelige Selskaber i Syrien, der nu stillede Krav om fuldstændig Frihed for alle arabiske Provinser undtagen Aden og Forsvarsforbund med England.

Ved noteudvekslingen mellem McMahon og Husain i Oktober - November blev det klart, at der bestod ret væsentlige Divergenser mellem parterne med Hensyn til Iraqs og især Syriens Grænser, idet Husain ikke ville anerkende Englands og Frankrigs imperialistiske Mål. Uden at opgive sine Krav endte Husain dog med at udsætte Afgørelsen af dette Spørgsmål til efter Krigen, og med McMahons Note af d. 30 Januar 1916 betragtede begge Sagen som afgjort.

Alligevel varede det nogen Tid, inden Husain åbent sluttede sig til Englænderne. Det var først Generalguvernøren i Syrien, Djemal Pashas henrettelse af en Række syriske Nationalister i Foråret 1916, der drev den tøvende Faisal helt over på Nationalisternes Side og fik Husain til at gå over til Handling.

D. 5. Juni 1916 fandt Kitchener sin Død i Bølgerne. Ved et mærkeligt Tilfælde bar hans Planer samme Dag Frugt, idet Husains Sønner rejste Opstanden i Medina. Den 10. Juni fulgte Storsheriffen selv efter ved at angribe den tyrkiske Garnison i Mekka. Opstanden blev billiget ved et Møde, der afholdtes i Kuwait d. 20. November af 150 Sheikher og andre fremstående Personligheder. Blandt dem var Ibn Sa'ud, der i en kraftig Tale opfordrede alle til at kæmpe for Englands og Arabiens fælles Sag. Også i Syrien og Iraq var der almindelig Glæde over den arabiske Opstand, hvorimod den ægyptiske Befolkning på dette Tidspunkt ikke udmærkede sig ved Engelskvenlighed.

Militært var Husain ikke nær så velforberedt som diplomatisk, og det viste sig hurtigt, at det var ikke nok for Englænderne at give ham Løfter, han måtte også have Penge, Våben, Ammunition, Proviant, Hjælpetropper og Officerer; og endda strides man stadig om, hvor megen Betydning Arabernes Bidrag til Krigen havde. Dette hænger for en stor Del sammen med den Strid, der stadig står om T. E. Lawrence's Person - denne mærkelige Arkæolog, der blev Hærfører og arabisk Folkefører og skabte en ny Krigsførsel i ørkenen; som blev en Myte allerede, medens han levede; »Krigens interessanteste Produkt, men med en Karakter, der var vanskelig at forstå«, som hans beundrede Chef, Lord Allenby kaldte ham; »Englands største Geni i de to sidste

Århundreder«, »Geni, Videnskabsmand, Kunstner og Shaitans Yngel i een Personlighed«, som hans Medarbejder Stirling sagde om ham; »en Hamlet, der dygtigt og godt dræber Onkelen i anden Akt, bruger Resten af Dramaet til at angre, skriver en lang Forklaring til Horatio og så går i Kloster«, som den nuværende Chef for Nil- Hæren, General Wavell, har kaldt ham. Dygtig var han, det er der ingen Tvivl om, selv om man stadig slås om, hvori hans Storhed lå: på det militære eller på det politiske Område. Mærkeligt er det i øvrigt, at den i Europa så vidt udbredte Lawrence- Myte overhovedet ikke eksisterer blandt de Beduiner, han samlede til Kamp. De husker højst Lawrence som en af disse Englændere under Krigen, medens derimod andre af Englænderne fra den Tid som Oberst Peake Pasha og Oberst Joyce huskes langt bedre. Ganske betegnende er det, at Beduinerne omkring Akaha, der betegner Årene ikke med Tal, men med deres vigtigste Begivenhed, kalder Året 1917 for Emirens År, hvilket vil sige Emir Faisals År, uden Hensyn til, at det var Lawrence, der i hvert Fald efter sin egen Påstand erobrede Akaba - en Fremstilling, der i øvrigt imødegås fra arabisk Side.

Men selv Lawrence's og Arabernes værste Kritikere kan ikke fragå, at Faisals Hær efter Erobringen af Akaba dannede General Allenbys højre Fløj og bandt store tyrkiske Styrker i Medina og Ma'an, samt at den spillede en ikke uvæsentlig Rolle under Angrebet på Damaskus. Og i en anden Retning er der ikke Tvivl om den arabiske Opstands Betydning: Der blev drevet en meget energisk Propaganda for at fremme den arabiske Nationalfølelse, en Propaganda, der blev rigeligt understøttet af britiske Penge. Faisals Virksomhed som Mægler mellem Stammerne og de militære Operationer hjalp godt til. Man kunne ligefrem se et Folk fødes. Da Faisals Hær, der bestod af mange forskellige og tidligere indbyrdes fjendtlige Stammer, i Januar 1917 rykkede frem mod al-Widjh, føltes det som en Nations Fødsel, og med Tanken på de deraf følgende Indskrænkninger i den personlige Frihed for de ubundne Beduiner, udbrød den unge Sherif Abd el-Kerim sørgmodigt: »Vi er ikke mere Arabere (dvs. Beduiner) - vi er en Nation.«

Og det var ikke blot Befolkningen i Hedjaz, der blev grebet af Bevægelsen. Her mødtes Krigsfanger og politiske Flygtninge fra Syrien og Iraq i Kampen for den fælles Sag, og Bevægelsen greb om sig overalt i Syrien og fik blandt andet for Englændernes Operationer den vigtige Følge, at de overalt under deres Fremrykning kunne regne med en venligtsindet Befolkning - ja, Dele af den deltog til sidst i Kampen. Hvor stor eller lille de syriske Araberes aktive Indsats i Krigen end var, kom de til at betale dyrt for Friheden. 300-350.000 Syrere døde under Krigen af Hungersnød, og 3.000 blev ført i Fængsel eller Eksil, hvor mange døde af deres Lidelser.

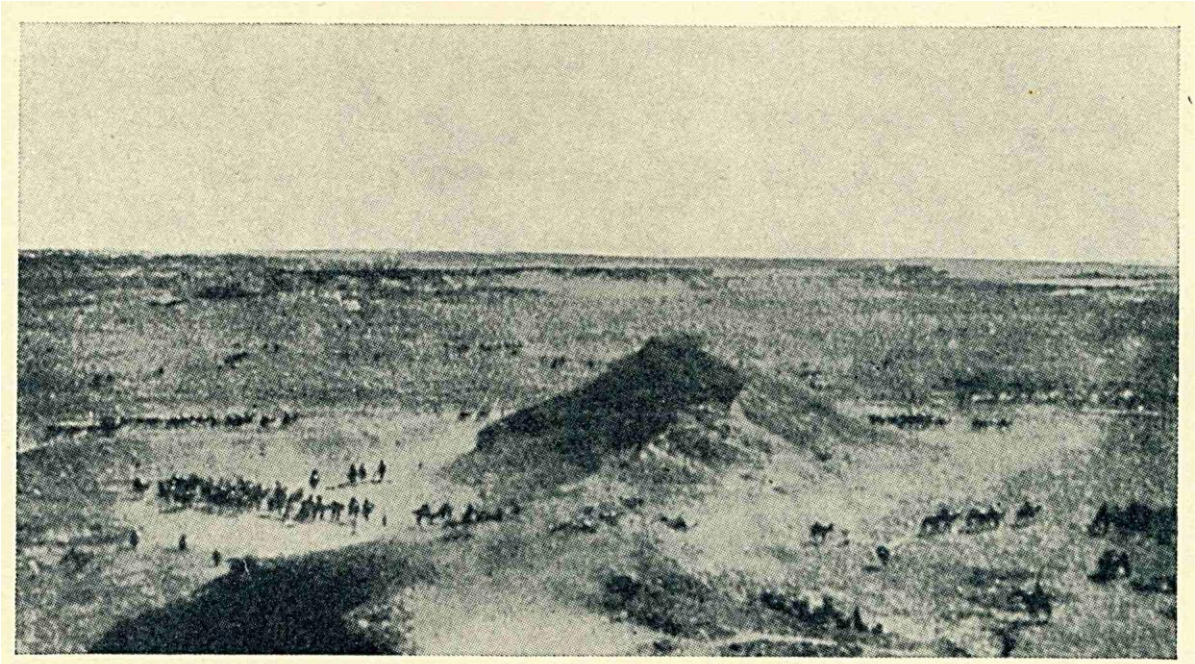

Et uklart Fotografi, men et enestaaende Billede, der viser en Nations Fødsel. Da Hepja'z Stammer, der tidligere havde ligget i evig indbyrdes Fejde, i Januar 1917 samledes under Faisals Banner og rykkede mod el-Widjh, følte de individualistiske arabiske Beduiner pludselig, at de var blevet en Nation.

Men samtidig med at Englænderne i Cairo flittigt opmuntrede og understøttede den arabiske Bevægelse i Syrien, erobrede den indiske Hær Iraq uden at søge Støtte hos den arabiske Befolkning og var absolut uvilligt

stemt overfor enhver arabisk Nationalbevægelse. Og England havde endnu flere Strenge på Buen og havde påtaget sig Forpligtelser overfor andre end Araberne. I Foråret 1916 havde det med Frankrig afsluttet den såkaldte Sykes-Picot Overenskomst, der delte det tyrkiske Rige mellem England, Frankrig og Rusland. Da Bolshevikerne offentliggjorde dette Dokument, skabte det Uro blandt Araberne, og Lawrence havde Besvær nok med at dæmpe Utilfredsheden. Endvidere havde England udstedt endnu en Veksel på Fremtiden, idet det ved Balfour- Deklarationen af d. 2. November 1917 (Deklarationen var hemmelig) havde lovet Zionisterne »et jødisk nationalt Hjem« i Palæstina, et højst mystisk Udtryk, som ingen vidste, hvad betød. Når England gav dette Løfte, skyldtes det dels idealistiske Grunde, idet det var lykkedes den fremragende Kemiker, Professor Chaim Weizmann at vække både Balfours og Lloyd Georges Interesse for den jødiske Sag, og dels særdeles realistiske Hensyn. Man havde Brug for Jødernes Understøttelse - ikke mindst for den amerikanske jødiske Kapitals - og samtidig var man interesseret i at gøre Palæstina til et Bolværk for Suezkanalen.

Der er stadig Strid om, hvor store Løfter Sir Henry McMahon havde givet Sheriffen af Mekka. Sir Henry har tyve År senere erklæret, at Husam ligeså lidt som han selv kunne mene, at han havde fået Løfte om Palæstina. Men Husain på sin Side hævdede til sin Død, at han havde fået et sådant Løfte og erklærede, at han fik det bekræftet mundtligt i januar 1918 af kommandør Hogarth, der lovede ham, »at den jødiske Kolonisation i Palæstina kun ville blive tilladt i en sådan Grad, at den kunne forenes med den arabiske Befolknings *politiske* og *økonomiske* Frihed«, hvorimod Balfour-Deklarationen kun talte om Varetagelsen af Arabernes *borgerlige og religiøse* Rettigheder.

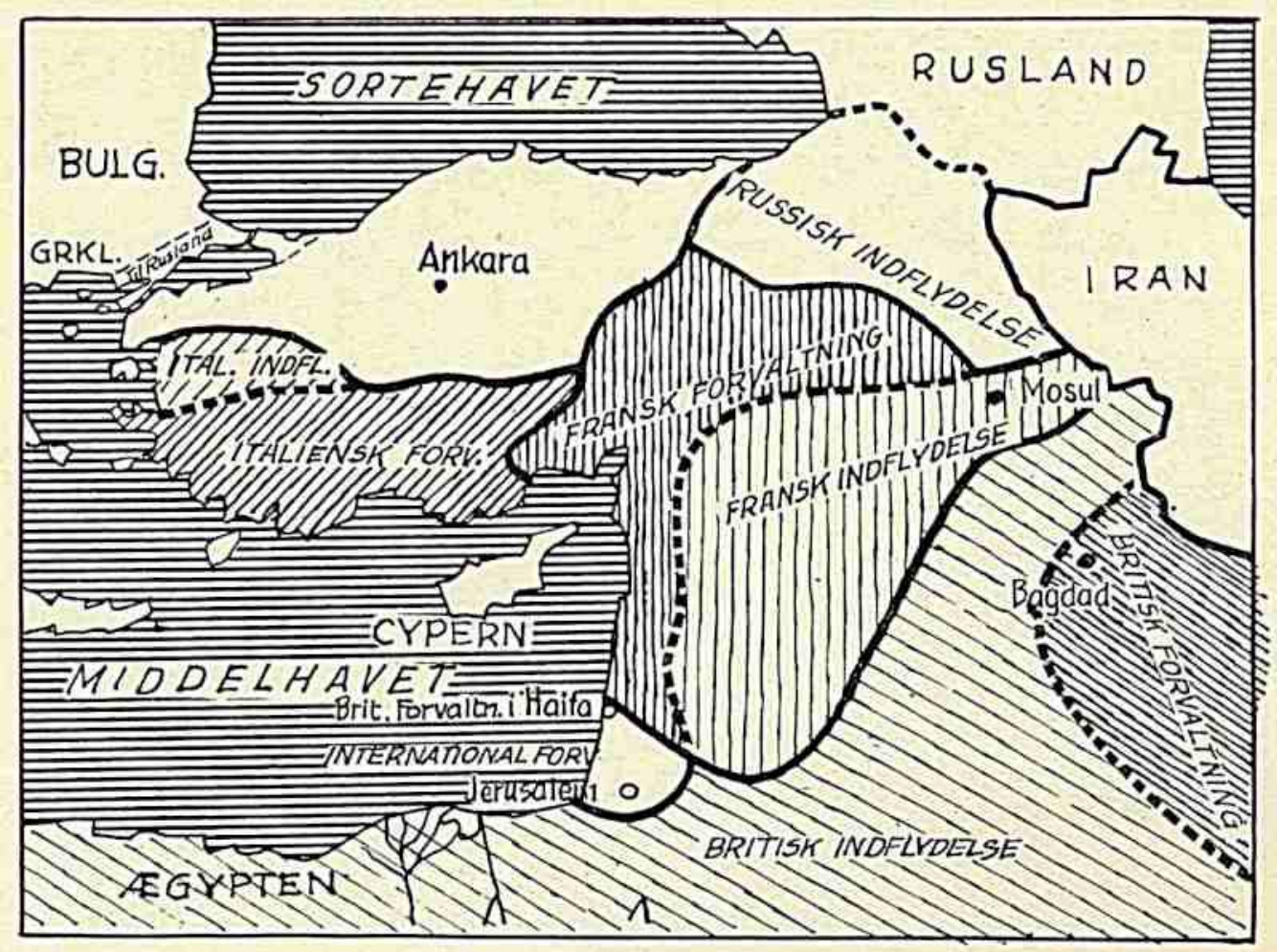

Sykes-Picot-Aftalen af 1916 delte „den syge Mands" Bo og opløste Tyrkiet i Stormagt-Kolonier og Interessesfærer. Den blev aldrig ført ud i Livet, bl. a. fordi „den syge Mand" efter Operationen blev rask.

Der blev udstedt endnu flere britiske Erklæringer. Det var, som om man ikke kunne blive træt af at udstede Veksler på Fremtiden, og man havde ikke altid Indtryk af, at den, der udstedte Erklæringen, var ganske klar over, hvad der tidligere var lovet på samme Regerings Vegne.

Som Lawrence med et Suk skrev: »Havde Uden rigsministeriet ladet sig selv og sine Hænder vide bedre Besked med, hvad det foretog sig, ville vort Ry for Hæderlighed ikke have lidt så meget, som det gjorde.« Det var derfor et vanskeligt Hverv for Fredskonferencen at gøre Ret og Skel mellem disse uhjælpeligt modstridende Erklæringer, Løfter og Interesser.

For den arabiske Halvøs Vedkommende var Situationen ganske klar. Der bevaredes *status quo* med den Undtagelse, at det tyrkiske Herredømme helt forsvandt, og at de forskellige Herskere der, Kong Husain af Hedjaz, al-Idrisi i Asir, Imam Jahja i Jemen, Ibn Sa'ud i Nedjd og Ibn Rashid over Shammar- Stammen (hvis Rige Ibn Sa'ud snart erobrede) blev helt uafhængige, og hele den sydlige Del fra Aden og østpå var stadig afhængigt af og forbundet med England.

Langt vanskeligere var Forholdene i de nordlige arabiske Lande. Iraq var besat af Englænderne og blev styret af en engelsk Højkommissær væsentligst med britiske og indiske Embedsmænd uden alt for meget Hensyn til den arabiske Befolknings ønsker. Syrien i videste Forstand incl. Libanon, Palæstina og Transjordanien blev det brændende Spørgsmål og genstand for et langvarigt lovtrækkeri mellem Englænderne, Franskmændene og Araberne, hvis Sag Faisal førte på Fredskonferencen.

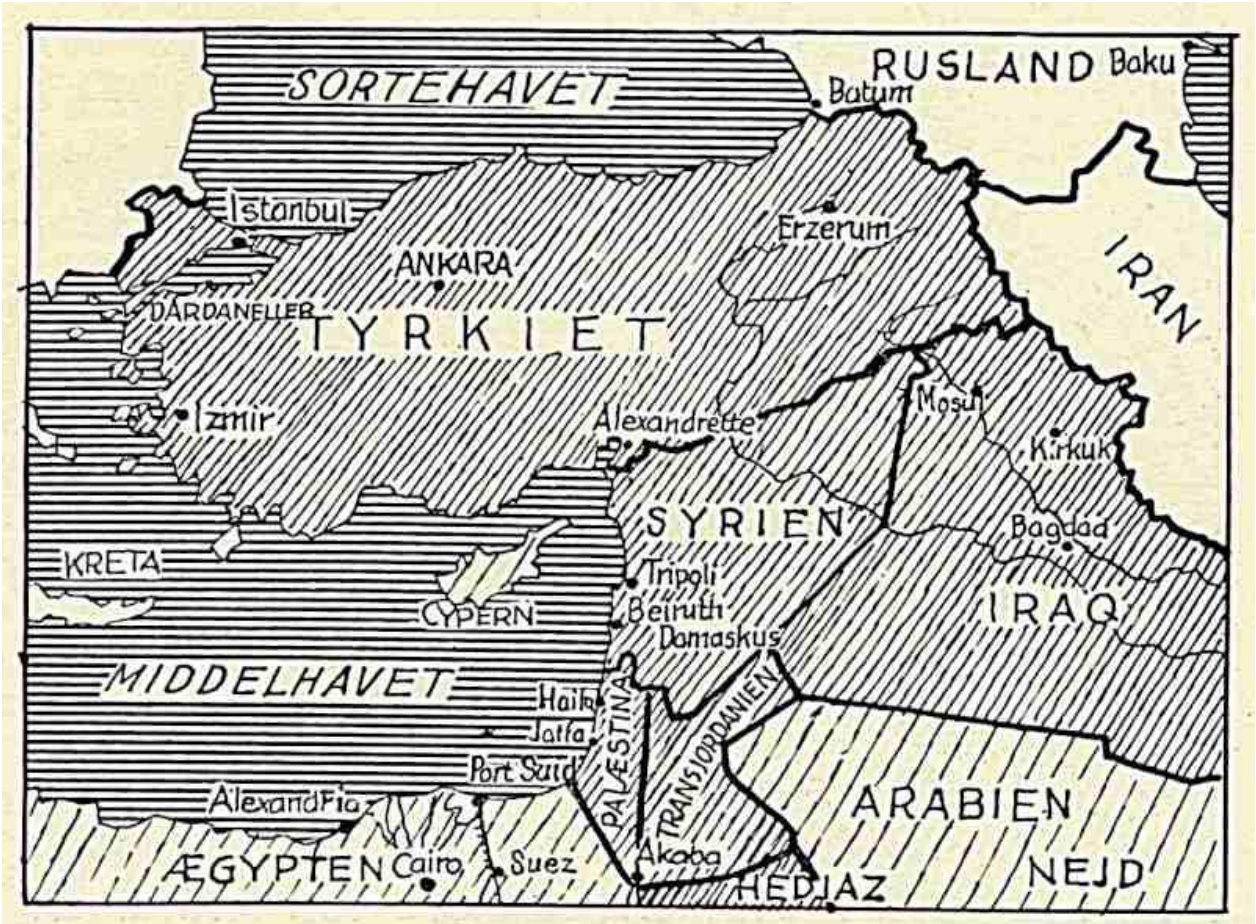

Det osmannisk-tyrkiske Rige 1914 og dets Opdeling i National-stater efter Verdenskrigen. Ægypten og Cypern stod endnu 1914 nominelt under Sultanen, men den virkelige Magt havde Englænderne, der ved Tyrkiets Indtræden i Verdenskrigen helt løsrev dem fra Tyrkiet og gjorde dem til britiske Pro-tektorater.

Om Jødernes Forhold til Araberne i det kommende Palæstina havde Dr. Weizmann i Juni 1918 afsluttet en Overenskomst med Faisal. Men Forholdet mellem de to nært beslægtede Folk blev dog langt fra det bedste. Under Fredskonferencen foreslog Faisal, at de Allierede skulle sende en Kommission til Syrien og Palæstina for at studere Forholdene og Folkestemningen. Præsident Wilson greb Tanken med Glæde, men Franskmændene saboterede den, og Englænderne og Italienerne ville ikke gå imod Frankrig, og Resultatet blev, at kun to Amerikanere, dr. Henry C. King og Mr. Charles R. Crane kom af Sted.

King-Crane Rapporten fra August 1919 fik aldrig praktisk Betydning, men Araberne påberåber sig den altid som Støtte for deres nationale Krav. Rapporten anbefalede et Mandat for hele Iraq og et andet for Syrien med Libanon og Palæstina, hvortil Transjordanien dengang hørte. Libanon skulle dog have Autonomi indenfor den samlede Stat. Emir Faisal anbefaledet til Konge i Syrien, og det anførtes, at Befolkningen havde udtalt sig kraftigt mod et Mandat, men derimod gerne ville modtage »Assistance« hvis den ydedes af USA eller - hvis Amerikanerne ikke ville af Storbritannien, men ikke på nogen Måde af Frankrig. Det zionistiske Program foreslog de stærkt reduceret.

Den amerikanske Kommissions Ophold i Syrien bidrog sandsynligvis ikke til at berolige Forholdene der, og forventningerne blev spændt højere, end Realiteterne berettigede til. Det var lykkedes Faisal at komme til en Overenskomst med Frankrig, men hans Tilhængere fandt, at han havde været alt for eftergivende, og d. 8. Marts proklamerede en syrisk Kongres i Damaskus hele Syrien med Palæstina og Libanon som uafhængigt og udråbte Faisal til Konge, hvad der naturligvis var uden praktisk Betydning og kun kunne irritere Vestmagterne. San Remo-Konferencen delte da også d. 25. April 1920 dette Rige i tre Dele: Palæstina med Transjordanien under engelsk og Libanon under fransk Mandat, samt et relativt selvstændigt Syrien i Samarbejde med Frankrig. Selv

denne beskedne Herlighed for det selvstændige Syrien varede ikke ret længe. Forholdet til Frankrig forværredes snart, og i Slutningen af Juli fordrev General Gouraud Faisal fra Damaskus.

Syrien havde indtil da været Arnestedet for den national- arabiske Propaganda, der stadig modtog Subsidier fra Englændernes arabiske Kontor i Cairo. Nu blev de ledende Patrioter hjemløse, og de tog da til Iraq, hvorfra nogle af de mest fremstående stammede, og fortsatte deres Virksomhed der. Her var den ikke blot rettet mod Frankrig, men også mod Englænderne uden Hensyn til, at det var engelske Penge, der betalte Arbejdet. Resultatet blev en Række blodige og alvorlige Uroligheder, der i Folkemunde i England skaffede Landet et nyt Navn: Man kaldte det ikke længere *Mesopotamia*, men *Messpot*, dvs. Roderi. Samtidig drog Emir Abdullah ind i Transjordanien med en Hær, og det gærede både i Ægypten, Palæstina og Indien, og Besættelseshæren kostede umådelige Summer, så det var i og for sig ikke så underligt, at der var store Kredse i England, der var stemt for helt at opgive det kostbare arabiske Eventyr.

Som Koloniminister løste Winston Churchill i 1921 de arabiske Problemer efter Lawrence's Synspunkter og fastlagde den Kurs for den britiske Nær-Orient-Politik, der endnu i store Træk følges.

Som Koloniminister løste Winston Churchill i 1921 de arabiske Problemer efter Lawrence's Synspunkter og fastlagde den Kurs for den britiske Nærorient- Politik, der endnu i store Træk følges.

Koloniministeren Winston Churchill var imidlertid af en anden Mening, og i Løbet af 1921 løste han for Englands Vedkommende det arabiske Spørgsmål ud fra Lawrences Synspunkter. I April udskiltes Transjordanien fra Palæstina og lukkedes dermed for Jøderne. Abdullah sattes på Tronen, og hen på Sommeren gjordes Faisal til Konge i Iraq, begge under engelsk Mandat. Samtidig blev der truffet Bestemmelse om Omfanget af den jødiske Indvandring til Palæstina.

Der er både ført Krige, flyttet Grænser og omstyrtet Riger i de sidste tyve År. Alle Landene har gennemgået en rivende Udvikling, men medens de herskende Mænd i den tyrkiske Republik ikke blot har konsolideret deres Styre, men også pány gjort Tyrkiet til disse Egnes stærkeste Magt, og medens Riza Shah har skabt Ro og Orden i Iran og frigjort sit Land for Stormagternes Kvælertag, har den politiske Udvikling i de arabiske Lande været ganske anderledes springende og forskelligartet. Man behandler derfor bedst hvert Lands politiske Historie for sig. Kun er det nødvendigt kort at berøre en Bevægelse, der angår dem alle: Pan-Arabismen.

Fra Tid til anden har den arabiske Nationalbevægelse haft et pan-arabisk Strøg, og i hvert Fald nogle har drømt om et stor- arabisk Rige, måske under en arabisk Kalif. Den ærgerrige Husain ombyttede således Titelen »Konge af Hedjaz« med »Arabernes Konge«, og da to af hans Sønner sad på Tronen i Iraq og Transjordanien, følte han sig stærk nok til at lade sig udråbe til Kalif, men det førte kun til, at Ibn Sa'ud fordrev ham fra hans

Rige. Siden har Wahhabiter- Kongens dygtige Styre og magtfulde Personlighed fået mange af Nationalisterne i Syrien og Palæstina til uanset Forskellen i Tro at kaste længselsfulde Blikke til Arabien.

I Agitationen mod Franskmændenes Styre i Syrien og Englændernes i Palæstina har Araberne fået god Hjælp fra Europa. Det svirrer med arabisk- nationalistiske, pan-arabiske og muhammedanske Gloser i det Propagandamateriale, KomIntern sender ud over den arabiske Verden fra Iraq til Marokko. Uden Betydning har det heller ikke været, at Mussolini har ladet sin Radiostation ved den gamle Korsfarerhavn Bari tordne på Arabisk mod de engelske og franske Undertrykkere.

Yderligere Olie på Ilden har Begivenhederne i Palæstina og Abessinien gydt. Kampen mod Zionismen gav de i Virkeligheden langt fra enige Arabere i alle Lande et positivt Mål at samarbejde på, og Krigen i Abessinien hensatte hele den nærmere Orient i febrilsk Spænding.

I 1936 gjorde Iraq mine til ligesom Ægypten politisk at gå sine egne Veje og opelske en rent lokal Nationalfølelse modsat en fælles arabisk General Bekir Sidqy, der støttet på Hæren foretog et Statskup, var ikke Araber, men Kurder, og den af ham indsatte Regering betonede udtrykke lign, at den ville føre iraqisk, ikke arabisk Politik. Eventyret varede imidlertid kun et Årstid, og derefter flammede den pan-arabiske Agitation atter så livligt, at den tidligere Premierminister Nuri es-Sa'id vel nok Iraqs stærkeste Mand - fandt det opportunt at spekulere i et pan-arabisk Parti.

Mest har det dog altid gæret i Syrien. Damaskus er den arabiske Verdens Urocentrum og det var da også i Bludan i Nærheden af Damaskus, at der i September 1937 afholdtes den første pan- arabiske Konference. Som Konference betragtet var den ikke alt for vellykket. Ingen arabisk Regering lod sig repræsentere, og selv Nuni es-Sa'id, der var udset til Formand for den politiske Kommission, udeblev. Tilmed var man uenig om alt undtagen Palæstina. I en Resolution protesterede man mod Planen om at dele Landet, forlangte Mandatet ophævet og den jødiske indvandring standset og truede i modsat Fald med at boykotte England. Ellers var man rørende uenig om alt.

Der er ingen Grund til at antage, at denne Uenighed forsvinder med det første. Modsætningerne indenfor den arabiske Verden er mange og store. De kristne Arabere i Libanon har således en levende Følelse af, at de damaskenske Muhammedaneres pan-arabiske Kærlighed til dem minder om Ulvens til Fåret, og foretrækker derfor at være sig selv nok. I det hele taget kan det vist siges, at Trangen til uafhængighed overalt er langt stærkere end Trangen til Samling. Det er væsentlig Som et Middel i Uafhængighedskampen, at man påberåber sig Sammenholdet mellem de arabiske Folk. Foreløbig i hvert Fald virker den folkelige pan-arabiske Bevægelse kun som et Uroelement, der forstærker den lokale uafhængigheds bevægelse og stiver Ryggen af på Palæstina-araberne i deres Kamp mod Englændere og Jøder.

Mere stabiliserende virker Regeringernes Samarbejde, der bl.a. har givet sig Udslag i Fællesoptræden al de arabiske Fyrsten og Venskabstraktater mellem Staterne. Om dette samarbejde med Tiden kan blive intimere, eller om en af Fyrsterne måske vil forsøge at realisere Pan-Arabismen med Sværdet, det ved kun Allah - og måske Ibn Sa'ud.

OLDTID OG NUTID MØDES

Sammen med den nationale Renæssance og den europæiske Storpolitik bar meget andet moderne og europæisk holdt sit Indtog i den nærmere Orient: Klædedragt, Smag, Skikke, Retsliv, parlamentarisk Indenrigspolitik og først og sidst Teknik. Ser man kun på det Ydre, har Udviklingen formet sig som et strålende og lynsnart Sejrstog for Europæiseringen og Fremskridtet.

Det betyder ikke, at den gamle Orient er helt forsvundet - nej, overalt mødes Middelalder, ja Oldtid, og det tyvende Århundrede, og Kontrasterne står ofte ganske uformidlet ved Siden af hinanden. Man ser Beduintelte af de sorte Gedehår, der ganske nøje svarer til dem, der rejstes i Oldtiden og på Muhammeds Tid, stillet op under moderne Højspændingsledninger. Ved den sidste Rest al det gamle, jødiske Tempel, Grædemuren i Jerusalem, ser man ortodokse Jøder i Kaftaner og med Proptrækkerkrøller ved Siden af unge Piger klædt efter sidste Parisermode. På Scopus-Bjerget, hvor Titus under Jerusalems Belejring havde sit Hovedkvarter, ligger nu det fuldt moderne hebraiske Universitet. Ved det Døde Hav er der et mondænt Badested, hvor unge Mennesker

danser ganske som i Skagens og Fanøs Badehoteller, og i de større Byer findes europæiske Cabaret'er. Man møder i mange større Byer Reklamer i Neonlys, og på Oliebjerget bygger Drenge primitive Vindmøller, der skal skaffe Elektricitet til deres Radiomodtagere. På Genezareth Sø lander Hydroplaner lige ud for Ruinerne af Kapernaums Synagoge, og glade Pigespejdere i Shorts kommer kørende i Bus lige forbi de sorte Beduintelte. De sidste Efterkommere al de gamle Samaritanere ofrer hver Påske deres Får på Garizims Bjerg, ganske som de gjorde i Oldtiden, men i det fanatisk muhammedanske Nablus lige ved Siden al fabrikeres der en højt lovprist Olivensæbe, ved hvis Ægthed der imidlertid er Grund til at sætte et Spørgsmålstegn, da Fabrikken importerer en Del Jordnødolie fra Århus Oliemølle. Fra Basta driver 6.000 arabiske Sejlbåde endnu Handel lige til Zanzibar, og i hvert Fald indtil for ret få År siden var de alvorligt mistænkt for stadig at fortsætte Århundreders Slavehandel. Men i den imponerende moderne Havn mødes også Dampere og Motorskibe fra hele Verden, deriblandt 100 Tankbåde, og den vældige Lufthavn er en al de betydningsfuldeste i Verden.

Elektriske Isskabe er blevet en vigtig importartikel. Selv i Damaskus, Verdens ældste By og den By i Syrien, der stritter mest imod Udviklingen, sælges der dog *lee Cream* fra Frigidaire. Men ved Siden af moderne Betonbygninger opføres der stadig i Nordsyrien disse mærkelige vindueløse, bikubeformede Huse, som man allerede fandt i Oldtiden, og hvis mærkelige Form skyldes, at det i dette træløse Land var nødvendigt at finde en Huskonstruktion, hvor man kunne undvære Træværk til at bære Taget. Og en rejsende Turist finder ikke blot moderne Hoteller, men må ofte med Glæde tage imod fredelige Klostres Gæstfrihed, som Pilgrimmene har gjort gennem Århundreder.

Bil, Telefon, Radio, Grammofon, Skrivemaskine, Film, ofte Sporvogn og næsten altid Omnibus og Rutebil har holdt deres Indtog i Byerne; selv i de fremmedfjendtlige, hellige Byer finder man Reklamer for Singer Symaskiner, og det gamle Jerusalem inden for Murene er vist den eneste By, hvor de snævre og stejle Gader har gjort det helt umuligt at anvende Biler. Overalt træffer man Færdselsbetjente, der som Regel ser meget europæiske ud. Kamelerne er faldet slemt i Pris, - ja, i Begyndelsen af Trediverne blev 17.000 af Transjordaniens 30.000 Kameler arbejdsløse. Det er Bilerne, der konkurrerer dem ud. De store Sheikher holder nu Luksusbiler og foretager deres Stammekrige med Maskingeværer. Selv på den arabiske Halvø har den moderne Verden holdt sit Indtog. Kong Ibn Sa'ud rejser med en Eskorte af Biler gennem sit Land og holder sig pr. Radio i stadig Forbindelse med sine Embedsmænd. Selv i den hellige By Mekka har Telefonen holdt sit Indtog, hvad der i øvrigt gav Anledning til nogen Diskussion om, hvorvidt det var foreneligt med Koranens Bud.

Overalt trænger den moderne Verden ind, især dens materielle Fremskridt. Graden er forskellig i Byerne, blandt Fellaherne i Agerlandet og ude i ørkenen, men Påvirkningen er der overalt.

Nogle Steder - ikke mindst i Tyrkiet - tilstræber man bevidst at udslette ethvert Spor af gammeldags Orient. Således har Riza Shah forbudt Kamelkaravanerne at komme inden for Teherans Porte, og Æsler må ikke vise sig i Tyrkiets moderne Hovedstad. Europæiske Klæder vinder mere og mere Indpas, og for en overfladisk Betragtning er det Europa, der præger Byer som Ankara, Beirut, Tell Aviv og Cairo - eller i hvert Fald deres fornemmere Kvarterer. Men også kun for en overfladisk Betragtning. Selv i Cairos Westend, hvor man på de brede og elegante Boulevarden præsenteres for det sidste Modeskrig fra Paris, hvor Bilerne suser gennem Gaderne, og Radioen brøler fra Caféerne, kan man få Skridt derfra finde Scener, der er direkte skåret ud al »Tusind og en Nat«, ja, på de samme Boulevarden møder man den ægte orientalske Vandsælger med sit Gedeskind fuldt al Vand, og en Morlil, der kommer traskende på indkøb med Varer eller Småbørn indenfor sit sorte Overstykke, sæt hun bliver endnu uformeligere, end hun var i Forvejen.

Kiplings fortærskede Ord om, at øst og Vest aldrig vil mødes, synes her at blive modsagt for hvert eneste Skridt. I hvert Fald i det Ydre mådes de to Verdner fortræffeligt. Når et fornemt Ligtog med Musikkorps og hvide Papirs- Blomsterkranse drager gennem den vestlige Del al Byen, vil man bag den i hvidt og Guld strålende Ligvogn med dens Glasruder og de seks med hvidt beklædte Heste finde Europæernes Hatte repræsenteret Side om Side med Muhammedanernes røde Fez'er og Mullabens Kaftan og Turban. Og de hvidklædte Piger i Spidsen for Toget bærer Baskerhuen kækt på Snur. I denne Del al Byen kan man kun kende den indfødte Ægypter på Fez'en - eller *Tarbush'en,* som Araberne selv kalder den - men hvem ved, hvor mange af de elegante fransk- talende Gentlemen, man møder, der i Virkeligheden er Ægyptere, der blot er gået et Skridt videre end deres Landsmænd og har løjet Hatten til deres i øvrigt fuldendte europæiske Klædedragt.

Rejser de til Europa, fjerner disse europæiserede Herrer straks Fez'en, - ja, allerede på *Sheapheard's* Hotel i Cairo sidder de med bart Hoved.

Men det er kun Overfladen, og man kan få Skridt derfra vandre lige ind i »Tusind og en Nats« Verden - og den er der endnu spillevende; selv om Grammofonen og især Radioen har afløst den gamle Eventyrfortæller i Cafeerne - hin gamle *Rawi* eller *Hakawati,* hvem vi skylder disse dejlige Eventyr og deres Efterfølgere - og selv om Skrædderne bruger Symaskiner, og man i en Dervish's Celle i Klosteret på Mokattam-Skrænten kan finde en Flaske Fyldepenneblæk, er Ånden fra hin Tid blevet tilbage. Det er jo intet nyt, at den islamiske Verden optager noget al den ydre Verden fra andre Lande. I den Retning var Islam altid adskilligt mere tolerant, end man sædvanligvis tror. Man hører mest Radio på *Café,* hvorimod der ikke findes alt for mange private Radiomodtagere. Da den voldsomme Propaganda på Arabisk satte ind fra Bari Stationen, lod Englænderne optælle, hvor mange private Radiomodtagere der fandtes i den arabiske Verden. Og det beroligede dem noget, at der kun fandtes 55.000 i Ægypten, 24.200 i Palæstina, 6.000 i Syrien, 4.000 i Iraq, 150 i Aden og 25 i Sa'udijje- Arabien som var i Stand til at stille ind på Bari´s Kortbølgelængde.

For Omformningen al Islams Ånd betyder Filmen, der har holdt sit Indtog i de fleste Byer, vel nok mere end Radio, Cykler og Automobiler. De fleste Films, der går, er nemlig de samme, som vi ser *i* Europa, medens Radioudsendelserne er arabiske. Dog optages der også arabiske Films både i Ægypten og Syrien, selv om disse Films somme Tider kan minde lovlig meget om Filmens Barndomstid i Europa. Men der er også stærke faktorer, der stædigt kæmper mod enhver åndelig Kursændring. I Cafeerne, i Moskeerne og i de Suk'er, dvs. Bazarer, der ikke lever af Turistbesøget, hersker Orientens gamle Ånd endnu uindskrænket. Mændene sidder i Timevis på Kaffehuset eller i Butikken og snakker over Vandpiben og den meget søde, sorte Kaffe eller Te og drøfter Døgnets Begivenheder, som de gjorde for Århundreder siden - ja, de kan også tage Plads på Fortovet - hvis det findes - eller blot op ad Muren - og Samtalen går roligt og sindigt. Tempo er et ukendt Begreb. Hvorfor forhaste sig? Der sker jo dog kun, hvad Gud vil. Bliver det ikke i Dag, bliver det måske i Morgen. *Bukra, bukra!* (dvs. »i morgen«) er et velkendt Ord i Orienten.

I Moskeerne er der Fred og Stilhed. Barfodet træder Muslimen ind, vender sig mod Mekka og udfører fem Gange daglig sin Bøn. »Udfører,« ja, for Bønnen er lige så fuldt Gymnastik med Udførelse af ganske nøjagtige Bevægelser, som den er Fremsigelsen af de fastsatte Ord. I bestemt Rækkefølge står den bedende, knæler, sidder og slår Panden mod Jorden, efter at han først har foretaget den befalede Afvaskning - der nu ganske vist hyppigst sker ved en Vandhane, selv om Moskeens Midte endnu optages af en kuppeldækket Brønd.

Bønnen behøver ikke at udføres i en Moské, og man ser da også, når Muezzinen fra Minareten kalder til Bøn, Købmanden sætte sig op på sin Disk - Kunnen kan vente - og foretage sine *Ruku'* (Bøjninger) med Panden mod Disken - ja, det hænder, at Chaufføren standser sin Bil og knæler i Vejkanten. I en Storstad høres Muezzinens Kalden sjældent over Larmen, men en stille Aften kan man fra de høje Minareter høre: *»Allah akbar!* Gud er stor, kom til Bøn! Og medens Solnedgangen farver Himmelen og ørkenen med en så fantastisk blodrød Farve, at man ville hånle ad den på et Maleri, medens Larmen synes at stilne derinde i Storbyen, og en næsten knugende Stilhed råder i Gravene udenfor, der hvidner i den opgående Månes Stråler, kan man føle noget al den Stemning, som en moderne tyrkisk Digter giver Udtryk for i sin Skildring af Kaldet til Aftenbøn: »Gud er stor ... Gud er stor ... En ophøjet Stilhed. Naturen tier. Gud er stor ... Gud er stor. Alverden standser, bøjer sig skælvende ned for sin Gud. ...«

Da føler man også, hvilken levende Realitet Islam er. En Realitet, man må regne med for at forstå den moderne Orient. Brydningen mellem nyt og gammelt kommer ikke mindst frem *i Retsplejen.* Tyrkiet har været ene om radikalt at afskaffe hele den gamle Lovgivning og retslige Tradition og erstatte den med en Oversættelse af den italienske Straffelov, den schweiziske borgerlige Ret, den tyske Handelsret osv. I den arabiske Verden har man på britisk Initiativ valgt en mere moderat Kurs og bevaret den bestående Ret, men søgt at bringe den noget mere i Overensstemmelse med moderne Ånd.

Det er ikke altid let. En al de sidste Sager, Englænderne havde at beskæftige sig med, medens Mandatet over Iraq bestod, forekom blandt Yezidierne, de såkaldte Djævletilbedere. Regeringen ønskede blandt dem som blandt de andre religiøse Samfund at skabe en Stammelovgivning, hvori man gav de mere »civiliserede« al deres Skikke Lovkraft. Man samlede derfor en Komité bestående al en Del læge og gejstlige Høvdinge, og disse havde intet imod at komme, da de var meget utilfredse med deres Min, dvs. det religiøse Overhoved, Sa'id

Beg, dels på Grund al hans umoralske Privatliv og dels på Grund al hans hårde Skatter. Forhandlingerne forløb imidlertid ikke alt for godt. I den tørre, engelske Rapport hedder det: »Komiteen var på ingen Måde til nogen Hjælp. F.eks. erklærede den, at der ikke var anden Måde at afsætte en utilfredsstillende Min på end at myrde ham.« I en tør Regeringsrapport virker dette temmelig komisk, men der er god Logik i Svaret. Efter Yezidiernes og mange andre Folks Tankegang har Høvdingen guddommelig Kraft i sig, og den kan kun gå over til Efterfølgeren, når den nuværende Indehaver er død. Men selvfølgelig var Englænderne udelukket fra at indlade sig på en Drøftelse af dette Spørgsmål, og efter mange Konflikter endte det med, at Minen beholdt både Livet og i hvert Fald en Del al sin Magt.

Denne Byggen videre på det bestående har i Iraq ført til, at der består to Retssystemer: I Byerne og i det hele for normale Borgere dømmes der i det store og hele efter den gamle osmannisk- tyrkiske Lovbog, der under den britiske Okkupation blev suppleret fra den indiske Lovgivning på de Felter, som den tyrkiske Lov ikke behandlede, og i det hele blev moderniseret noget. Dertil kommer især inden for Familieretten de religiøse domstole, idet alle de religiøse Samfund nu som i Tyrkertiden på visse Felter har Domsret og dømmer efter deres særlige Praksis. Men uden for alt dette står Beduinerne, hvis Tankegang og Moral afviger så stærkt fra europæisk og moderne Retsopfattelse, at det ville være Uret og sandsynligvis medføre Kaos, hvis man pånødte dem Byernes Jura.

Hvor Vesten regner med Individer, regner østens gamle Opfattelse, der endnu hersker blandt Beduinstammerne, med Slægter; Individet er egentlig intet i sig selv, kun en Del af Helheden. Slår A B ihjel, er det kun Occidentaleren, der ser således på Sagen, at Samfundet bør straffe A; for orientaleren er det en Sag mellem B's og A's Familier (ikke A selv) : B's Familie har et Krav på A's Familie - et Krav, der kan betales med materielle Værdier som Kameler eller Penge eller med Blod. Vælger man Blodhævnen - »øje for øje og Tand for Tand« - er det ganske ligegyldigt, om det er A selv, der undgælder; det afgørende er, at Gengældelsen rammer en Mand, der er lige så meget værd som den dræbte B. Da Vurderingen naturligvis afhænger af øjnene, der ser man er altid tilbøjelig til at taksere sine egne Folk lidt for højt - kan Gengældelsen medføre uhyggelige Konsekvenser. Det kan let tænkes, at den krænkede Familie takserer den dræbte B særdeles højt; han kan nok være to Medlemmer af A's Familie værd - og så ekspederes Herrerne Al og Ali over i en anden Verden. Men det lader A's Familie sig naturligvis ikke sige: Skulle B være så meget værd, at B=A I + A II ? Nej, det skal man ikke lade sidde på en ærekær Slægt - og B I må følge efter B. At dette krænker B's Familie, er en Selvfølge, og derefter er A III's Liv ikke meget værd - og så har man Spillet gående.

Det klassiske Udtryk for Beduinens stolte Selvovervurdering har vi i Lemeks Ord i 1. Mosebog, Kap. 4: »En Mand har jeg dræbt for et Sår, en Mand for en Skramme. Blev Qain syvfold hævnet, så hævnes Lemek syv og syvti Gange.«

Det er en Ånd, som Beduinen med Glæde og Stolthed genkender som sin egen. I den berømmelige af de gamle Digtere besungne Basus- Krig har man et klassisk Eksempel på, at to store Stammer næsten udryddede hinanden under Forsøg på at udjævne Kamelen Basus' Drab.

Opfattelsen er ikke ændret alt for meget i det tyvende Århundrede. Således opstod der Strid mellem den iraqiske Stamme Bani Zeid og en Nabostamme i følgende Anledning: Manden A tog sig Konen B fra den anden Stamme. Da der opstod en i øvrigt grundløs Sladder om B, dræbte hendes Broder hende. A's Stamme foretog sig intet i den Anledning, men nu mødte den myrdede Kvindes Stamme op og krævede al A's Stamme Erstatning for hende, for det var A's Stamme, der havde udspredt Sladderen, der gjorde det nødvendigt at dræbe B. Nu havde det imidlertid vist sig, at den dræbte Kvinde var frugtsommelig, og at hendes ufødte Foster var et Drengebarn. Derfor svarede A's Stamme, at det var den, der skulle have Erstatning - ikke for denne Kvinde, hvis Drab øjensynligt fandtes naturligt nok - men for det ufødte Drengebarn, en vordende Mand af A's Stamme.

Bedre er det ikke i Ægypten, hvor Kriminaliteten, især i Øvre-Ægypten, har givet Anledning til Bekymring, og ifølge Bladet »Al Balagh« tilskrev Indenrigsministeren denne høje Kriminalitet »den Hævnånd, der hersker blandt denne Befolkning, der ikke er tilfreds med de Domme, Domstolene afsiger«. Trods den moderne, vestlige Retspleje, England fik indført for et halvt Hundrede År siden, og som i øvrigt kan opvise relativt gode Resultater, har det her ikke været muligt at udrydde den gamle arabiske Blodhævn. Ministerens Forslag havde da heller ikke meget med moderne Retspleje at gøre, men des mere med Orientens Ånd og de faktiske Tilstande. Han udtalte nemlig: »Efter de Erfaringer, man har gjort i Alexandria, vil det næppe være vanskeligt

at råde Bod på denne Situation ved at *forsone Familierne«* - hvilket netop turde være, hvad Situationen krævede.

Det har fra Arilds Tid været Sheikhens Opgave at udjævne Blodfejderne og bringe Familierne til Forlig ved at fastsætte Blodpengenes Størrelse eller til Tider ved at få et Ægteskab i Stand, og under den arabiske Opstand var det en al Emir Faisals vigtigste Opgaver at bilægge Fejderne, da det ellers ville have været en Umulighed at samle Araberne til enig Kamp mod Tyrkerne. Det hænder imidlertid, at Sheikherne gør sig en Forretning ud al Mæglingen, så at den dræbtes Familie, når der betales Blodskyld, i nogle Tilfælde ikke får 50 % af Erstatningen. Dette var således en af Grundene til, at den gamle Basus-strid trak så længe ud.

Der finder adskilligt flere Mord Sted i Orienten end i Europa. En Del er vel Rovmord, men i hvert Fald i Iraq sker de fleste for at rense Familiens Ære. Den myrdede er normalt en Kvinde, der har skaffet sig et dårligt Rygte, og Morderen en al hendes mandlige Slægtninge, hendes Fader, Broder eller Søn. At en Kvindes Skam kun kan aftvættes ved Blod, betragtes som en Selvfølge. En al Arbejderne ved Amerikanernes arkæologiske Udgravning i Tell Azmar måtte hjem til sin Landsby, det gamle Assur i Nordiraq, nu en stor Landsby med mange Biler og aldeles ikke uden for Civilisationen. Ikke desto mindre var Anledningen til, at han måtte hjem, den, at hans Kone havde kvalt sin Søster, fordi der var Opstået Sladder om dennes Moral. Denne Sladder var et forfærdelig hårdt Slag for Familien, og da den så ilde omtalte Dame ingen mandlige Slægtninge havde, påtog hendes Søster sig det sørgelige Hverv at dræbe hende. Hun blev pure frikendt.

Det er klart, at en sådan Tankegang og Moralopfattelse ikke let lader sig forene med europæisk Ret. Den nye Lovgivning for Stammerne søger derfor at samle det mest »fremskridtsvenlige« i disses Retspraksis og Traditioner for derefter at opdrage dem til moderne Tankegang. Allerede Tyrkerne var inde på det: For et Drab blandt Beduiner anerkendte de det gamle Erstatningsprincip; blot hævdede de Statens Myndighed ved at kræve, at den fik en Del af Blodpengene. Englænderne brød med denne Praksis, idet de konverterede Statens Andel i Blodskylden til en mindre Fængselsstraf - langt mindre, end en Bybo ville lå i en lignende Situation. Denne Praksis har også det selvstændige Iraq fulgt. En Beduin har Ret til at blive dømt efter Stammelovgivningen af to eller tre Sheikher - ikke ved en juridisk Domstol.

Da Straffen for Familiedramaer al den omtalte Art er langt mildere efter Stammelovgivningen, gælder det om at blive dømt efter denne. Dette lykkedes også for en fornem Bagdadbo, der var Hovedpersonen i en meget opsigtsvækkende Affære i 1931. En al Iraqs højeststående Embedsmænd, Abdullah Beg as-Sana, var en Mand af ringe Herkomst, som ved sin store Dygtighed havde tjent sig op til Mutesarrif, dvs. Guvernør eller Amtmand i Mosul og derfra blev forflyttet til Bagdad som Departementschef i Indenrigsministeriet. Han skal have været en særdeles tiltalende Personlighed, der var almindeligt agtet og afholdt og havde en stor Fremtid for sig. Da han nu var kommet så højt på Strå, giftede han sig ind i en af de fineste Familier - måske den fineste - i Bagdad, Sa'dûn-Slægten. Denne Slægt hævder imidlertid blandt andet sin Fornemhed ved Kravet om, at dens Kvinder kun må gifte sig med Ligemænd, hvis sådanne overhovedet findes, og den følte derfor på Grund af Departementschefens ringe Herkomst dette Ægteskab som en stor Vanære. En Dag fik Abdullah Beg fra en af sine nye, fine Slægtninge, en tidligere Deputeret, en Anmodning, om han ikke kunne hjælpe ham til et Embede, hvad han svarede på ved at bede Slægtningen komme op i Ministeriet. Denne kom, satte sig til Rette over for Skrivebordet, trak en Revolver frem og skød Departementschefen ned. Der var almindelig Sympati med, at Manden på denne Måde havde værget Familiens Ære, og både daværende og forhenværende Ministre mødte op som Vidner og erklærede, at hans Handlemåde stemte med arabisk Tankegang. Dog fandt man i Almindelighed, at han havde udvist dårlig Smag ved at sammenblande Forretning (Påskuddet om Embedsansøgningen) og Familiesager; han burde kort sagt have skudt Opkomlingen ethvert som helst andet Sted end på dennes Kontor. Ikke desto mindre slap han ind under Stammelovgivningen, fik nogle Års Fængselsstraf og fik siden Straffen forkortet og blev til sidst benådet.

Med Tiden vil de to Retssystemer sikkert smelte sammen, men det tager sin Tid at forene Oldtidens og Nutidens, østens og Vestens Tankegang og Moral - længere Tid, end man i Byerne er glad for.

Det er klart, at under sådanne Forhold må *Politiets Metoder* også blive andre end i Europa. Trods de fine europæiske Uniformer er Metoderne særdeles orientalske. Sker der f.eks. i Cairo en Forbrydelse i en Gade, sikrer Politiet sig omgående *Sheikh el-Haret*, dvs. Gadens øverste, dens »Formand«, der må formodes at kende Gaden så godt, at han er forpligtet til at vide, hvem der har begået Forbrydelsen. Lykkes det på denne eller

anden Måde at få fat på en mistænkt, må denne bevise sin Uskyld. Kan han ikke det, er det jo ganske unødvendigt at fremskaffe Beviser for hans Skyld! Fra engelsk Retspleje har man i Ægypten overtaget et al dennes mindst tiltalende Træk: Brugen af Kronvidner - dvs., at et Medlem af en skyldig Bande kan slippe for Straf ved at forråde de andre og vidne imod dem.

Da en Hyrde i Iraq blev myrdet, forhørte Politiet fem andre Hyrder, der havde deres Hjorde på nøjagtig samme Sted og antagelig måtte vide Besked om Mordet. Da de alle erklærede, at de intet havde set, blev de pryglet en Time, men de havde stadig intet at fortælle. Efter endnu en Times Prygl fik de alle Munden på Gled, og hvad de fortalte, var ens - altså Sandheden. Alle havde set Mordet, men al Frygt for Morderen turde de intet sige.

En Nat blev der skudt på Tell Azmar-Udgravningens Bil, og det var ikke muligt at finde Gerningsmanden. Politiet kastede da omgående Mudjamma'-Sheikhen Ali, der herskede over denne Egn, i Fængsel. Han fik nemlig ca. 100 Kr. månedlig i Beskyttelsespenge, og man havde derfor Ret til at stille Krav til ham, og nu gjorde man ham ansvarlig, indtil Gerningsmanden var fundet. Det nyttede ikke det mindste, at Sheikh Ali kunne bevise, at han var borte, da Overfaldet fandt Sted, og erklærede, at det ikke var nogen al hans Stamme, der havde skudt. Politiet svarede ganske simpelt: »Du ville være ansvarlig, om så Allah rejste en Blæst, så en Sten faldt ned på Huset.«

Nu var det givet, at alle på Egnen kendte Gerningsmanden, for ingen går bevæbnet ud ved Aftenstid, uden at de andre er klare over, at han har noget for. Men ingen ville sige noget al Frygt for Hævn. Politiet idømte da Egnens tre Sheikher hver hundrede Dinarer (al Værdi som engelske Pund) i Bøde, idet man rigtigt regnede med, at så ville de to uskyldige protestere og råbe den rette Gerningsmand. Beregningen viste sig rigtig. Der blev i hvert Fald fremskaffet en Mand, der kunne sættes i Fængsel. Om det var den rigtige, var der ganske vist ingen, der var helt sikker på, men det spiller heller ingen Rolle i et Land, hvor Individet intet betyder over for Stammen.

I Nærorientens politiske Liv er Nationalismen og Modernismen de to mest fremtrædende Træk. Nationalismen giver sig utallige Udslag og kan til Tider manifestere sig som rent og skært Fremmedfjendskab. Men afgørende er det, om Nationalismen og Statstroskaben virkelig er trådt i Stedet for Lydigheden mod Stammen og Slægten og Loyaliteten mod Kaliffen - og denne Udvikling er i hvert Fald kun i sin Vorden. Den såkaldte Nationalisme er alt for hyppigt kun en Uafhængighedstrang, der ikke forenes med Vilje til at samarbejde og til at underordne sig Statens Autoritet.

Modernismen er hyppigst ren europæisk Importvare. Man har indført Parlament og Parlamentarisme, man har sværmet for Folkeforbundet - hvad der dog også havde den praktiske Årsag, at et Land først kunne blive optaget deri, når det blev helt selvstændigt - og der har i Ægypten og Syrien været fascistisk påvirkede Ungdomsorganisationer: »Grønskjorter«, »Blåskjorter«, »Jernskjorter« osv.

De Taler, der holdes i Parlamenterne, kan somme Tider næsten lyde som oversættelser af Taler i europæiske Parlamenter. De virker hyppigt som en Samling Klicheer, så man spekulerer på, hvor megen Mening der er bag dem, og kommer til at tænke på den troskyldige Bolshevik, der havde fået nogle af Fremmedordene galt i Halsen og talte om »Kammerat Kapitalisme« og »Kammerat Kontrarevolution«. Man har svært ved at tro på, at Ånden er så moderne og europæisk som ordene, og i een Retning er den det i hvert Fald ikke: Det moderne Europas Tolerance over for anderledes tænkende, over for politiske, religiøse og nationale Minoriteter er orienten ganske ukendt. Fanatisme har altid været et fremtrædende Træk i denne Del af Verden og er det stadig hos både Muhammedanere og Kristne.

Det viste sig klart, da Kamal Atatyrk og hans Venner i 1930 forsøgte at indføre det engelske To-Partisystem i Tyrkiet. Til Trods for, at det var Præsidentens og Ministerpræsidentens nære Ven, Fethi Beg, der stiftede oppositionspartiet med Statsmagtens tydelige Billigelse og under klart tilkendegivet, personligt Venskab over for de politiske Modstandere, forstod Folket det ikke, og Forsøget truede med at blive livsfarligt for Fethi Beg og hans Tilhængere.

Parlamentarismens Ånd er ikke mere levende i de Lande, hvor der virkelig findes flere Partier. Ofte er Politiken et Levebrød og en Vej til Karriere, og »Kong Bakhshish« (dvs. Bestikkelse) spiller en vigtig Rolle. Trods mange smukke ord og Partiprogrammer er det hyppigt en lille Klike af Effendier og Herskerslægter, der

regerer. I Bagdad hersker således normalt nogle få Slægter, der er giftet ind i hinanden, og i Jerusalem fører to arabiske Slægter, Hussaini og Nashashibi, en forbitret Kamp om den politiske Magt over det arabiske Flertal. Partinavnene dækker i Virkeligheden kun Modsætningen mellem de to Slægter.

Der er dog - og dette er et virkeligt Udslag af den moderne Tid - ved at opstå en ny Herskerklasse, der er uddannet i europæiske eller europæiserede Skoler, og som nu truer de feudale Stormænds politiske Magt, ganske som moderne Selskaber, der arbejder efter europæiske Metoder, truer deres økonomiske Magtstilling.

Det svageste Punkt i Orientens indrepolitiske Billede er ved Siden af den fanatiske Splittelse Mangelen på det konstruktive. De ægyptiske Partier er f.eks. alle enige om Målet for Udenrigspolitikken, den fuldstændige Uafhængighed, selv om de kan være uenige om Metoderne, men i Indenrigspolitikken er der ingen af dem, der har noget virkeligt Program. Dér som i de andre Lande vandrer man videre i de engelske Læremestres Spor, men noget konstruktivt nyt er der ingen, der har at byde på. Selv de mange og betydningsfulde Reformer, to af orientens virkelig store Mænd som Kamal Atatyrk og Riza Shah har gennemført, er direkte Efterligninger af europæiske Forbilleder. Der er intet originalt i dem; det er blot Europa, der bliver overført til Asien og tilpasses efter den nationale Ånd.

Den mest originale er vel nok Ibn Sa'ud, der har udført to Bedrifter, der næsten synes i Strid med Arabiens Traditioner og Naturforhold: Han har brudt den Århundreder gamle Modsætning mellem Stammerne ved ligesom Muhammed at sammenslutte sine Tilhængere i et religiøst Broderskab, og endvidere er det lykkedes ham at få en Del af Beduinerne til at blive fastboende. Mærkeligt er det også, at denne ejendommelige Mand, der netop tilhører den mest fanatiske Sekt og hersker over et af de mest fanatiske Lande, er den af orientens Statsmænd, der af politiske Grunde har vist mest Forståelse for europæiske politiske Dyder som Tolerance og Moderation. Det viste sig i den ret milde Fred, han gav Jemen, og det har vist sig under mange af hans Forhandlinger med Naboerne. Overalt i den nære Orient møder man således på alle Dagliglivets Felter en voldsom Brydning mellem Vest og Øst, mellem Nutid og oldtid.

DET RØDE HAV OG SUEZ

Det er den nærmere orients Beliggenhed som Broen mellem Europa og Asien, der op gennem Tiderne har påført den de fleste militære og diplomatiske Forviklinger, fordi det er dens måske vigtigste Aktiv. Fra ældgammel Tid har der især været tre Hovedruter, der forbandt Europa med det fjernere Asiens Rigdomme. Mod Syd gik Ruten fra Ceylon over det indiske ocean til Aden og fortsatte så enten ad Søvejen op gennem det Røde Hav til Suez eller fulgte Karavanevejen langs Arabiens Vestkyst. Den mellemste fulgte den iranske Havbugt og gik derfra over Bagdad og ad Karavanevejen Norden om Ørkenen til Aleppo. Den nordligste gik over Land fra Kina gennem Centralasien til det nordlige Iran og herfra til det sorte Hav eller Aleppo. Derimod var selve den syriske og arabiske Ørken en Barriere for Trafikken fra Iraq til Middelhavskysten.

Det var om disse tre Forbindelsesveje og især da den sydlige, at Striden hyppigst stod. Det var, fordi Ægypten var Genvejen til Indien, at den unge General Bonaparte gjorde Landgang der og derved efter nogle Århundreders Pause atter førte de arabiske Lande ind i Storpolitikken. Siden har ikke mindst Vejen gennem det Røde Hav spillet en betydningsfuld Rolle i det 19. og 20. Århundredes Stormagtspolitik.

Det røde Hav har noget af det mest blå Vand, der overhovedet findes på Jorden. Mellem Koralrevene inde ved Kysten kan det blive lysegrønt med hvide Pletter, og over selve Koralrevene får Vandet en mælkehvid Farve af det fine Koralsand, som Tidevand og Bølgerne, der evindeligt bryder over Revene, pisker op. Ellers er det dybt og strålende blåt - et helt orgie i blåt. Et rødt Skær får det kun en Gang imellem på visse Steder, hvor Havet myldrer i den Grad med mikroskopisk små røde Alger, at de giver Vandet deres Farve.

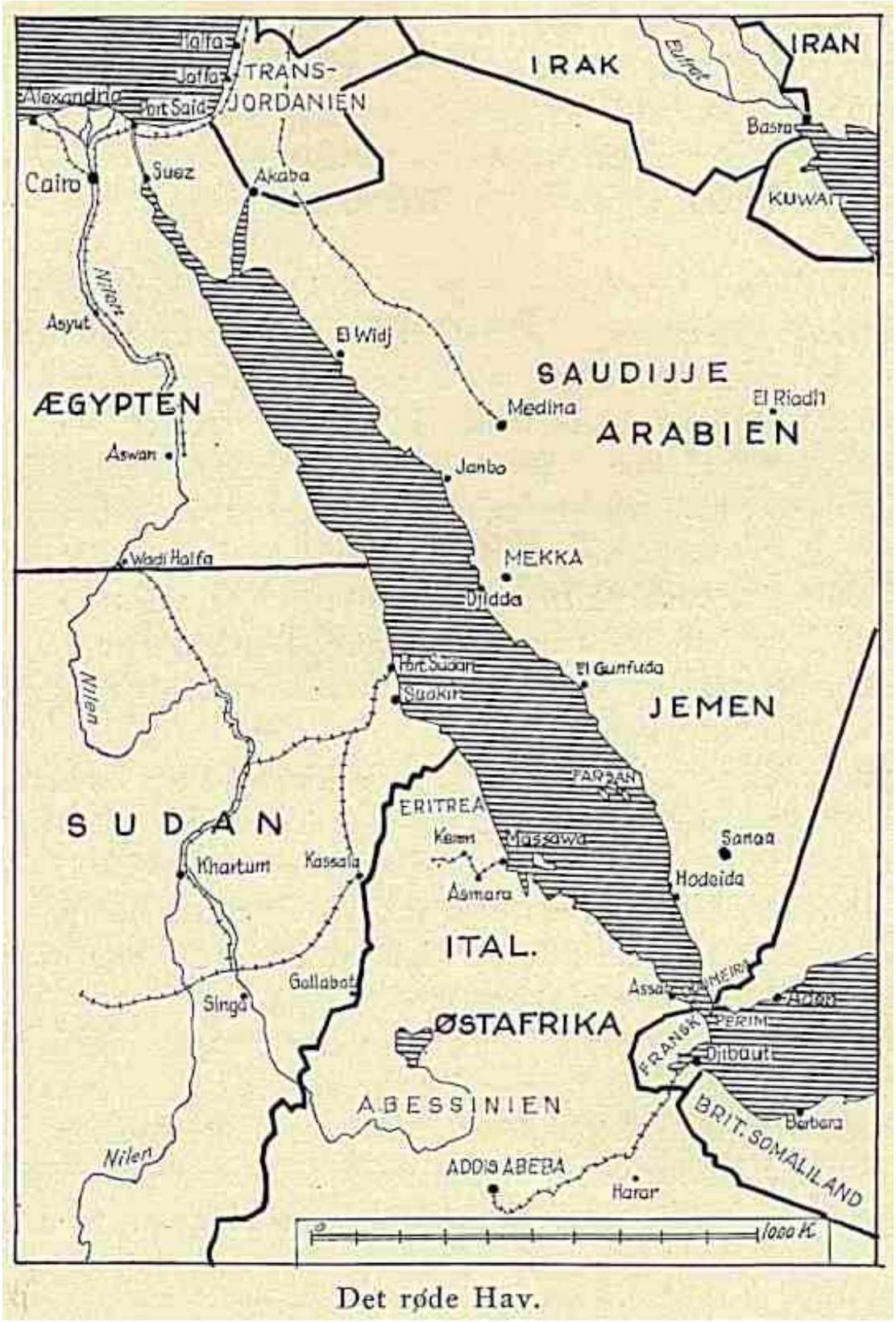

Det røde Hav.

Det Røde Hav er en af Jordens vigtigste Trafikveje, men tillige en af de besværligste. Det er en 2.275 km lang, vældig Gravsænkning, hvor Vandet ofte opnår meget store Dybder, hyppigst over 1.000 Meter, ja, ud for Djidda har man målt 2.359 m. Men derfor sejler man dog ikke i Ro og Mag på det Røde Hav. Langs Kysterne er der tre Rækker farlige Koralrev, der ofte kan hæve sig indtil 200 Meter over Havet, og i den sydlige Del findes der talrige Koraløer, der danner et helt Arkipelag. Gode Havne findes der ikke mange af - på hele den arabiske Kyst ikke en eneste. Gennem snævre zigzagformede Kanaler må Skibene passere Koralrevene for at nå ind i smult Vand, og helt ind kan de ikke nå. De store Skibe må ofte ankre op fire km fra Land, og Lastning og Udlosning må ske ved Hjælp af Pramme og Sejlbåde. Adskillige Skibsvrag op og ned gennem det Røde Hav vidner om, hvor farligt det er at sejle mellem disse Koralrev. Den afrikanske Kyst er ikke meget mere gæstfri, men i Sudan findes dog Havnene Suakin og Port Sudan og i det italienske Eritrea Assab og Massawa. Den bedste Havn på Kysten er dog Djibouti i Fransk Somaliland, et fuldstændigt Ørkenområde, hvis eneste

Betydning ligger i Havnen og Jernbanen, der fra den fører op til Addis Abeba. Også fra det italienske Massawa og fra Port Sudan fører Jernbaner ind i Landet, medens på den arabiske Side kun Bilveje forbinder Hodeida med Jemens Hovedstad Sana og Djidda med Mekka.

Det Røde Hav er på det bredeste Sted 345 km bredt, men nede mod Syd lukkes det næsten i det kun 28 km brede Bab el-Mandeb Stræde - et Navn, der ikke for intet betyder »Dødsklagens Port«. Midt i dette farlige Stræde ligger Øen Perim og deler det med sine høje, sorte Klipper i to. Her går der en voldsom Strøm, og Monsunen rejser ofte næsten lodrette Bølger.

Til Vanskeligheden ved at komme i Land svarer Kystlandenes Ugæstfrihed; både i Arabien og Eritrea er Kystlandet en ørkenagtig Slette, hvorfra stejle Fjeldtoppe fører op til Højlandet bagved, og Klimaet ved det Røde Hav betyder en Lidelse for Mennesket. Massawa i Eritrea kan således møde op med den højeste Års-Middeltemperatur, der er målt her på Jorden, 30,2° C., og de andre Kyster giver den ikke meget efter. Som Følge af den stærke Fordampning og den ringe Tilførsel af friskt Vand er Vandet i det Røde Hav umådelig salt, over 4 %.

Det røde Hav har altid været en vigtig Trafikåre, og den gennemgående Skibsfart mellem den fjernere Orient og Europa var stedse vigtigere end den lokale.

Uden Betydning er denne dog ikke. Suakin og Port Sudan sørger for langt det meste af Sudans Handel, og over Halvdelen af, hvad der passerer disse Havne, er Bomuld. Det lille Hodeida på den arabiske Kyst med dets brogede Befolkning og dets vældige Bymure, der minder om en middelalderlig Fæstning, eksporterer fra Jemen Dadler og Kaffe til den afrikanske Kyst, til Aden og Suez.

Den italienske Erobring af Abessinien har præget Trafikken på det Røde Hav i høj Grad. Tidligere udvekslédes der i Massawas Havn kun Huder, Bomuld og Kaffe mod importerede Tekstilvarer. Efter Erobringen og lige til Italiens Indtræden i Krigen udskibedes der vældige Mængder af olie, Maskiner, Medicin og Fabriksvarer foruden de store Troppetransporter.

Skibene på det Røde Hav fragter mange og mærkelige Varer, men den mærkeligste af dem alle er dog Pilgrimmene. Mekka-Pilgrimmene fra Afrika og Sydasien må hyppigt sejle op gennem det Røde Hav til Djidda stuvet som Sild i en Tønde om Bord på Skibet, så at det næsten er umuligt for dem at finde en Soveplads eller Plads til at forrette deres Bøn. Både Mad og Vand må de selv sørge for. Skibet giver kun selve Trafikken, og den betales ofte dyrt.

Men selv om Havet og Kysterne her er blevet et politisk Stormcentrum og en Verdenshandelens Hovedvej, lever Kystbefolkningen stadig sit gamle Liv upåvirket af alle Europæeres urolige Jagen. Mellem Øerne myldrer det med små arabiske Skibe, nogle med fredelige Fiskere eller Perledykkere, men andre med Sørøvere, Perletyve og Slavesmuglere om Bord. Særlig Zaranik-Stammen på Jemens Kyst er berygtet som Smuglere og Slavehandlere. Ganske vist har de europæiske Sømagter gjort alt for at bremse Slavehandelen, men i den sydlige Del af det Røde Hav, hvor man kan sætte over det på to Timer, finder der stadig mange natlige Slavetransporter Sted.

Låsen eller Nøglehullet til det Røde Hav er Suezkanalen, Ferdinand de Lesseps' geniale Værk, der fik det Røde Havs Betydning som Handelsvej til at mangedobles.

Allerede de gamle ægyptiske Faraoner skabte en Forbindelse mellem det Røde Hav og Middelhavet. Kanalen vedligeholdtes af Kejser Trajan og blev restaureret af Kalifen Omar, men Abbaside-Kalifen al-Mansur, der residerede i Bagdad, ønskede at fremme den konkurrerende østlige Handelsrute gennem Iraq på Ægyptens Bekostning og lod derfor Kanalen tilstoppe, og derefter var der gennem 900 År kun Landforbindelse mellem de to Have.

Napoleon var den første, der atter drømte om at bygge en Suez-Kanal, men hans øverste Ingeniør, Lepére, mente, at det var umuligt, da han regnede, at det Røde Havs Niveau var 10-11 meter højere end Middelhavets. Englænderne, der var lige så klare over Rutens Betydning som Napoleon, tænkte i Stedet på at bygge en

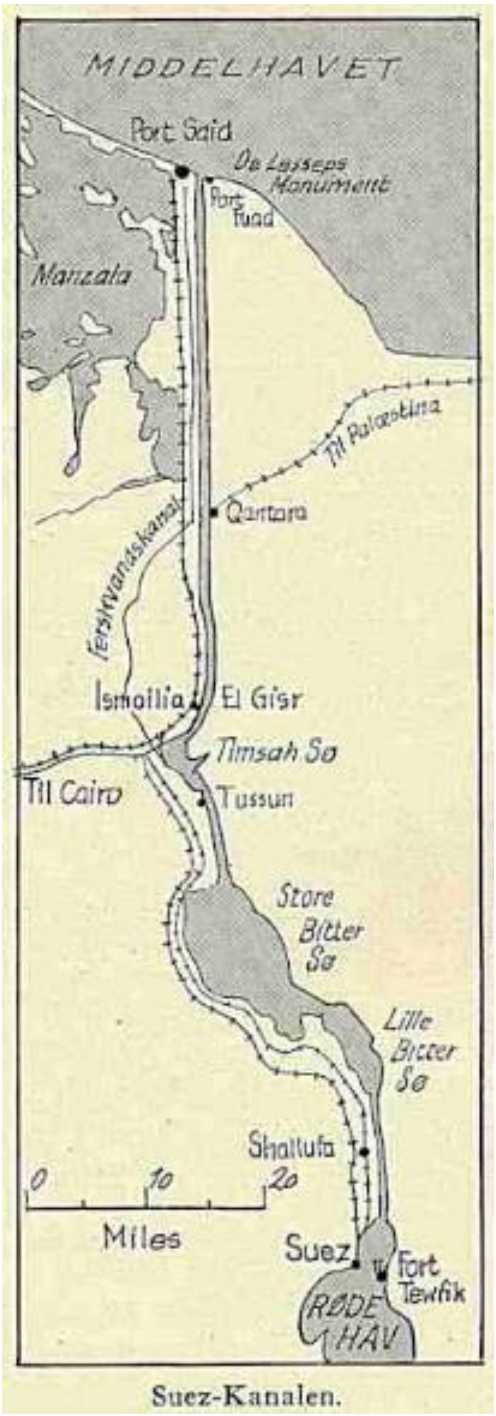

Suez-Kanalen.

Jernbane mellem de to Have. Havde dette Projekt sejret, havde det været nødvendigt at afsende et Tog hver Time Dag og Nat for at transportere den samme Varemængde, som nu passerer Suezkanalen.

Derimod bekæmpede England og især Premierministeren, Lord Palmerston, på enhver Måde Franskmanden Lessep's Planer om at grave en Kanal mellem de to Have, og først da det var lykkedes denne gennem sin Kusine, Kejserinde Eugénie, at vinde Napoleon III's Støtte, lykkedes det ham at få den ægyptiske Regerings Tilladelse til trods engelske og tyrkiske Protester at begynde på Arbejdet. Efter ti Års Arbejde kunne Kanalen endelig åbnes den 17. November 1869.

Kanalen ejes af et Selskab, hvis Kapital for en stor Del tilhører Franskmænd, men både den tyrkiske Regering og den ægyptiske Khediv havde fået mange Aktier for at give Koncessionen og for at stille Arbejdskraft til Rådighed. Seks År efter den strålende Indvielse, hvor Kejserinde Eugénie om Bord på den franske Yacht »L'Aigle«, i Spidsen for 68 Skibe, havde åbnet Kanalen, erfarede Lord Beaconsfield af en Middagsgæst, at Khediven Ismael var i en sådan Finansnød, at han ønskede at sælge sine Suez-Kanal-Aktier. Beaconsfield var ikke så bange for Konsekvenserne af Suezkanalen, som Palmerston havde været, og han foretog nu et dristigt Kup. Parlamentet var ikke inde, men hans Ven, Baron Rothschild, stillede på Stedet de nødvendige fire Millioner Pund til Rådighed for Regeringen, så at denne allerede d. 25. November 1875 - to Dage efter, at Beaconsfield havde fået Tilbud om Aktierne - kunne underskrive Kontrakten, hvorved 176.602 Aktier gik over til den engelske Regering, der derved fik 7/16 af alle Aktier.

Skønt England derved fik den økonomiske Magt over Kanalen, har Franskmændene dog langt de fleste Pladser i Selskabets Bestyrelse, og det er franske Ingeniører og franske Marineofficerer, der står i Spidsen for den store Funktionærstab, der til Stadighed regulerer Ingeniørarbejderne og Trafikken på Kanalen.

Særlig imponerende ser den 166 km lange Kanal ikke ud. Det er en lige Stribe Vand, der løber mellem Sand og atter Sand på begge Sider. Sandflugten ude fra Ørkenen er af et sådant omfang, at fra ørkenen er at et sådant omfang, at der må føres en evindelig Krig mod Sandet for at holde Kanalen åben. Mange Steder er Kanalen så smal, at større Skibe kun med Besvær kan komme forbi hinanden, og ofte må de vente på et af de mange »Vigespor«, til Passagen er blevet fri.

Suezkanalen betyder en umådelig Forkortelse af Vejen ud til de britiske Kolonier. Vejen til Indien Syd om Kap det gode Håb er således 80 % - 6000 Sømil - længere end Vejen over Suez, så det er ikke for intet, at Middelhavet og det Røde Hav kaldes for Englands Imperievej. Det er da også engelske Skibe, der indtager den ubestridte Førsteplads ved Sejladsen gennem Kanalen. Af de 34 1/2 Million Tons, der i 1938 gik gennem Suezkanalen var 50,4 % britiske. Men også andre Stater har Interesse i Suezkanalen, ikke mindst Italien, hvis østafrikanske Kolonirige er afhængigt af Sejladsen gennem den. I 1938 var 13.5 % af Skibene, der sejlede gennem Kanalen, italienske, 9,2 % tyske, 8,8 % hollandske og 5,1 % franske.

Kanal-Selskabets Indtægter er umådelige og opgik f.eks. i 1936 til 942 Millioner Francs. Der har ofte, ikke mindst fra italiensk Side, været klaget herover, men fra Selskabets Side henviser man til den voldsomme Besparelse, det betyder at sejle gennem Kanalen, og desuden kræver Kanalen stadige Ingeniørarbejder for at holdes vedlige.

I Neutralitets-Traktaten af 1888 hedder det, at »Suezkanalen skal altid i Krig som i Fred stå åben for Transport af Handels- og Krigsskibe uden Hensyn til Flaget. I overensstemmelse hermed er de kontraherende Parter enige om ikke at indskrænke den frie Benyttelse af Kanalen i Freds- og Krigstider. Kanalen vil ikke blive underkastet Udøvelse af Blokaderet.«

Englænderne tog dog det Forbehold, at Traktaten ikke skulle træde i Kraft, så længe Besættelsen af Ægypten varede, men i 1904 lovede de Franskmændene at tiltræde Traktaten, som de allerede havde underskrevet i 1888.

Det har været åbent for nogen Tvivl, om denne Traktat virkelig har Gyldighed under Krig, men det kan hævdes, at Kanalen, bortset fra fire Dage under Arabi Pashas opstand i 1882, aldrig er blevet lukket. Både under den amerikansk-spanske og den russisk-japanske Krig, Tripoliskrigen, Balkankrigen, Verdenskrigen, og - hvor det især fik Betydning - Abessinienkrigen passerede både Handels-og Krigsskibe igennem Kanalen. Men selv om det er teoretisk korrekt, at Kanalen også i Krigstilfælde er blevet holdt åben, er det naturligvis i Praksis illusorisk, at Kanalen står åben, når den ene af de krigsførende Parter behersker både Landene og Havene, der omgiver den. Og uanset, at Kanalen går igennem Ægyptens Territorium, og at Franskmændene står i Spidsen både for Kanalens Direktion og dens Funktionærstab, er ikke blot Flertallet af Aktierne og af Skibene og Tonnagen, der passerer den, britisk, men det er også britiske Tropper, der bevogter den.

England har på mange Måder søgt at sikre Passagen gennem det Røde Hav og Suezkanalen. Mod Syd har det ikke blot befæstet Aden, Zeila og Berbera i britisk Somaliland, men har også allerede 1857 besat Øen Perim i Bab el-Mandeb og i 1866 Øen Sokotra Syd for Arabien, og i Middelhavet har det sikret sig Cypern og Havnen Haifa.

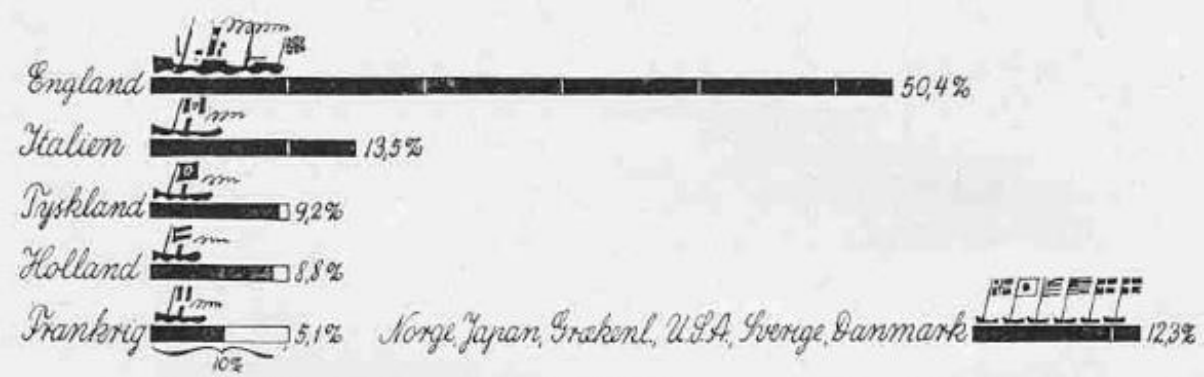

De forskellige Nationers Andel i Trafiken gennem Suez-Kanalen 1938.

Vigtigere end disse Udenværker er imidlertid selve Bolværket for Suez, Ægypten, og dets Forlængelse, Palæstina. Allerede før Suezkanalen blev til, benyttede Englænderne Ægypten som Mellemstation på Vejen til Indien, men deres Interesse i Landet steg umådeligt, da Kanalen var en Kendsgerning, og 1882 besatte engelske Tropper Ægypten. Stillingen her konsolideredes yderligere ved Kitcheners Generobring af Sudan 1896-98, og Ægypten blev nu ikke blot en Station på Vejen til Indien, men tillige Udgangspunkt for Kap-Cairo Ruten.

For at sikre Kanalen fik England endvidere gennemført en Grænseændring, hvorved Tyrkiet overlod Ægypten Sinai-Halvøen, og efter Verdenskrigen udvidedes Bolværket yderligere med Mandatet over Palæstina. Under de senere Forhandlinger om Ægyptens Selvstændighed har Englands vigtigste Forbehold da også været Retten til at sikre Imperiets Forbindelsesveje - og det vil i første Række sige Suezkanalen.

Derfor har Kanalen også i begge Verdenskrige i Praksis været lukket for Modstanderne, hvad der særlig i denne Krig har været slemt for Italienerne i Østafrika; og Englands Modstandere har i begge Krige forsøgt at trænge frem til Kanalen og lukke den for Briterne. Englands Herredømme i Ægypten og ved det Røde Hav blev tilkæmpet i Konkurrence med Frankrig, der først lod sig forsone, da det 1904 fik frie Hænder i Marokko.

Fraregnet Verdenskrigens militære Begivenheder herskede England derefter her uden Stormagtskonkurrence, indtil Italien for fem-seks År siden begyndte at true dets Herredømme i det Røde Hav, som det betragtede som en Fortsættelse af Middelhavet. Allerede længe havde Mussolini søgt at vinde Indpas i Jemen og haft nogen Fremgang dermed. Frugterne heraf kunde imidlertid ikke regnes for store efter Ibn Sa'uds Sejr over Jemen i

1934. Men ved Mussolinis overenskomst med Laval i Januar 1935 opnåede Italienerne tillige en Grænseændring på Fransk Somalilands Bekostning, hvorved de blev Herrer på den lille Klippeø Doumeira ved Indløbet til det Røde Hav. Med den og Massawa i Eritrea som Basis skulle der være Mulighed for at afspærre Bab el-Mandeb, især efter at en stor Hær stod sejrrig i Abessinien. Det engelske Felttog i Østafrika synes imidlertid at vise, at det ikke er lykkedes Italien at få befæstet Doumeira så vidt, at den har fået nogen virkelig Betydning. En Hindring for den britiske Skibsfart og for Erobringen er den i hvert Fald ikke blevet. Abessinien-Krigen med dens italienske Militærtransporter bevirkede en voldsom Stigning i Persontrafikken - fra det normale ca. 260.000 Personer årlig til 782.000 i 1936, men deraf var 460.000 Soldater.

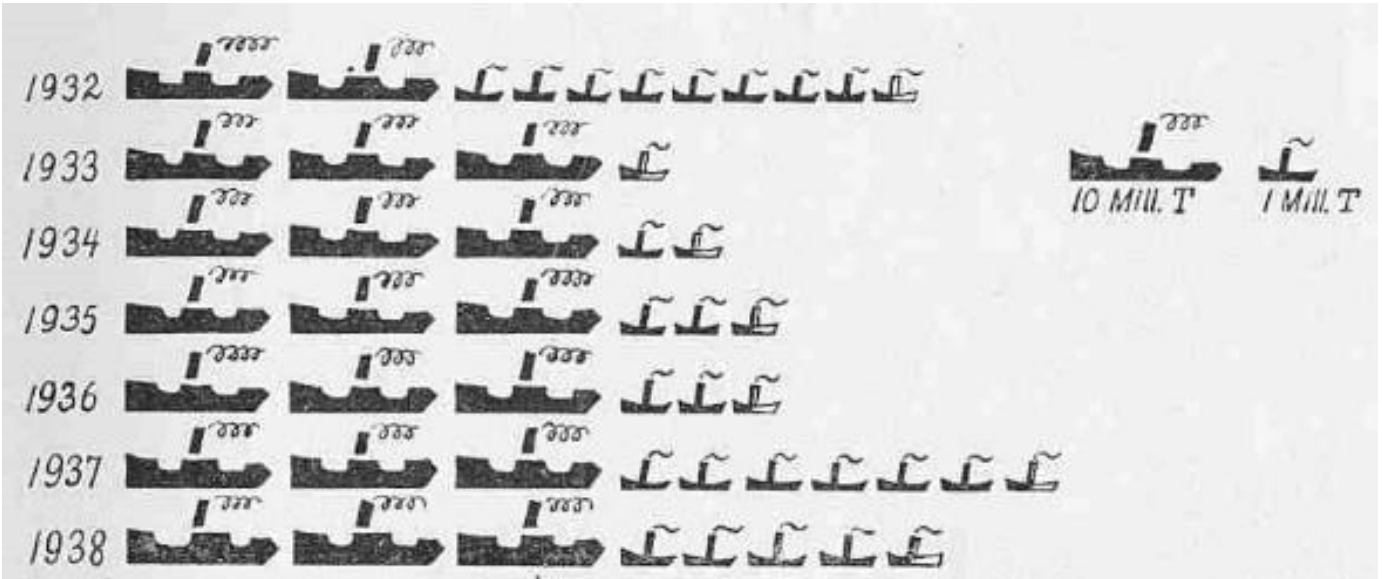

Trafiken gennem Suez-Kanalen de sidste Aar før Krigen maalt i Tonnage. Abessinien-Krigen med dens italienske Militærtransporter bevirkede en voldsom Stigning i Persontrafiken — fra det normale ca. 260.000 Personer aarlig til 782.000 i 1936, men deraf var 460.000 Soldater.

Hvor stor Rolle italienske Undervandsbåde har spillet i det Røde Hav under Krigen, ved man ikke, men af afgørende Betydning har de i hvert Fald ikke været.

Også i Ægypten har Italien søgt at skaffe sig Indflydelse ved Hjælp af Propaganda og en både økonomisk og politisk meget aktiv italiensk Koloni på 60.000 Mennesker - den næststørste Fremmedkoloni i Landet; den overgås kun af den græske (70.000), men skønt den engelske og den franske Koloni kun er på henholdsvis 25.000 og 22.000 (mest Farvede fra Kolonierne), er det dog fransk Sprog og Kultur, der spiller den førende Rolle.

Men foruden Stormagter har England Ægypterne at regne med. I 1914 vanskeliggjordes Briternes Stilling under det tysk-tyrkiske Angreb således ved, at de havde et fjendtligt Land bag sig. Medens de ellers kunne rejse den arabiske Verden til Nationalitetskamp mod Tyrkerne, var det af England besatte Ægypten udpræget engelsk-fjendtligt. Det havde endogså været nødvendigt at afsætte Khediven Abbas Hilmi, der klart tog Tyrkiets Parti.

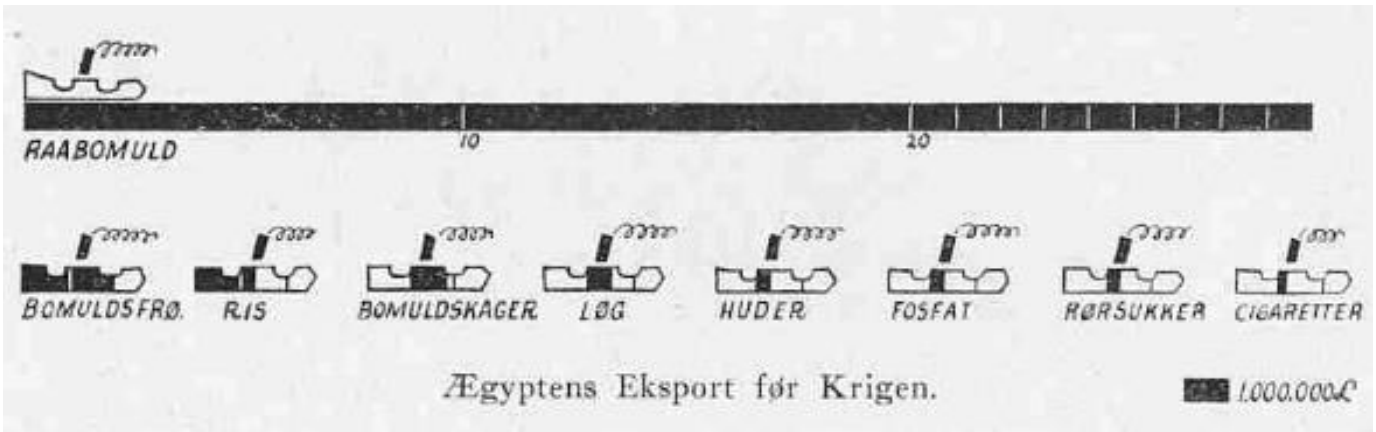

Ægyptens Eksport før Krigen.

Det falder uden for denne Bogs Rammer at gå nærmere ind på det moderne Ægyptens Udvikling. I meget minder Ægypten om Asiens arabiske Verden, men den europæiske Påvirkning inden for overklassen og i Byerne begyndte tidligere, til Dels allerede i Napoleons Dage, og den britiske Besættelse i 1882 gav Landet en særlig Udvikling. Her skal derfor kun Linierne trækkes op, så vidt de har Betydning for Suez og den arabiske Verden i Asien.

Det var Khediven Ismaels Ødselhed, der blev en af Begrundelserne for Englands »midlertidige Besættelse« af Ægypten; en anden var Arabi Pashas Nationalbevægelse, der førte til Uroligheder, så at Englænderne kunne erklære det nødvendigt at forsvare Udlændingenes Rettigheder. Medens Briterne reelt tog hele Magten, var det dog først ved Tyrkiets Indtræden i Verdenskrigen 1914, at de officielt løsrev Ægypten helt fra det nominelle tyrkiske overherredømme og gjorde Landet til et britisk Protektorat.

Englænderne styrede ledet af Lord Cromer Landet godt. De tilvejebragte Ro og orden, forbedrede Retsplejen, åbnede nye Trafikårer, ophjalp Landbruget ved at indføre Bomuldsplanten og - efter Nedgangen i Bomuldspriserne - Sukkerrør, Mandarintræer m. m., skabte bedre hygiejniske Forhold og fremmede Undervisningen. De skabte så gode Rammer, at Ægypterne selv kan arbejde videre inden for dem, og derfor er Landet også sluppet lettere over den økonomiske Krise end de fleste Lande. Men derfor kunne de dog ikke bremse op for Ægypternes Trang til Frihed - tværtimod, den voksede med den tiltagende oplysning. Under den første Verdenskrig blev den holdt nede med hård Hånd, men straks ved Krigens Slutning og særlig efter Proklamationen af Wilsons 14 Punkter brød den frem med voldsom Kraft. Den 13. November 1918 begav en Deputation under Ledelse af Sa'd Zaghlul Pasha sig til Højkommissæren og fordrede fuldstændig Frihed for Ægypten. »Deputation« hedder på Arabisk »Wafd«, og dette blev snart Betegnelsen for Zaghlul Pashas Parti eller snarere Bevægelse, der samlede 90-95 % af Landets Stemmer bag sig, idet det virkelig lykkedes ham at få Fellaherne med sig, skønt disse ellers ikke havde vist nogen politisk Interesse. Det kom til Uroligheder både 1919 og 1921, og her som i de andre arabiske Lande besluttede England sig til at give efter, og d. 28. Marts 1922 ophævedes Protektoratet med fire Forbehold, som der siden skulle forhandles nærmere om: a) Sikringen af Imperiets Forbindelsesveje, b) Ægyptens Forsvar mod Angreb udefra, c) Beskyttelse af Udlændingenes og Minoriteternes Interesser og d) Sudan, der efter Traktaten af 1899 styredes af England og Ægypten i Fællesskab.

Året efter fik Ægypten en fri Forfatning, men heller ikke nu blev der Ro i Landet, og i November 1923 myrdedes den engelske Sirdar, dvs. Øverstkommanderende for den ægyptisk-sudanske Hær, Sir Stack Lee. Omgående stillede Højkommissæren, Lord Allenby, et Ultimatum og krævede blandt andet Sudan rømmet for ægyptiske Tropper og lukket for ægyptisk Indvandring - Krav, som Ægypten var nødt til at bøje sig for.

En Årrække gik med evindelige Forhandlinger med Englænderne samt med indre Splid. Wafd havde stadig næsten hele Folket bag sig, men den politiske Klogskab stod ikke på Højde med den nationale Begejstring, og for Indenrigspolitiken savnede de fleste Forståelse. Gang på Gang fik Wafd-Førerne ved deres Stejlhed Forhandlingerne med Englænderne til at gå i Hårdknude, men når så et nyt Ministerium havde forhandlet sig til et Resultat, viste de efterfølgende Valg, at Befolkningens Flertal trods alt stod bag Wafd.

Da Zaghluls Efterfølger Nahas Pasha ved sin stædige Stejlhed (med Rette bar han Tilnavnet »Æsel«) 1930 havde ødelagt de virkelig gode Chancer for en Forståelse med England, suspenderede Kong Fuad Forfatningen og søgte at udvide sin Magt. Der kom en Række Minoritets-regeringer, og den politiske Strid blev næsten en Kamp mellem den upopulære, men dygtige Konge og hans Folk. Modstanden blev imidlertid stadig større, og samtidig fik Abessinien-Krigen, hvorunder der stod 70.000-80.000 Italienere i Libyen ved Grænsen til Ægypten, både England og Ægypten til at ønske en overenskomst, og Forhandlingerne blev genoptaget. Belært af Erfaringerne krævede England imidlertid, at alle Partier skulle repræsenteres i den ægyptiske Delegation, og derved blev Nahas Pasha, der blev Chef for Delegationen, atter Ægyptens ledende Mand. Kong Fuad - der af gik ved Døden i Maj 1936 - havde tabt sin Kamp mod Wafd.

Efter fem Måneders Forhandlinger nåede man d. 26. August 1936 så vidt, at der kunne afsluttes en engelsk-ægyptisk Traktat, hvorved de fire Indskrænkninger i Uafhængigheden ophævedes eller modificeredes væsentligt.

Kong Faruk af Ægypten.

I Artikel i ophævedes okkupationen officielt; dog skulle de britiske Tropper gradvis flyttes fra Cairo, otte År skulle de endnu stå i Nærheden af Alexandria og i tyve År ved Suezkanalen, og indtil videre måtte England holde Flådehavn i Alexandria og Flyvebaser i Landet.

I Artikel 3 bestemtes det, at Ægypten med engelsk Støtte skulle optages i Folkeforbundet. I Artikel 4 indgik de to Lande en Forsvarsalliance, i Artikel 7 bestemtes det, at Ægypten i Krigstilfælde skulle stille Havne, Flyvebaser, Kommunikationsmidler og anden Hjælp til Rådighed for England. Desuden skulle Ægypten nu selv have en Hær, der skulle uddannes af en engelsk Militærkommission.

Minoriteterne må i Fremtiden undvære den britiske Beskyttelse, hvad de også udmærket kan, ikke mindst de kristne Koptere, der er ivrige ægyptiske Nationalister og stærkt repræsenteret inden for Embedsstanden. Endvidere lovede England at støtte Ægyptens Bestræbelser for at få de såkaldte Kapitulationer - en Arv fra Tyrkertiden, der gav Udlændinge en Del Forrettigheder - afskaffet, hvad der også lykkedes på Montreux-Konferencen April - Oktober 1937. I Sudan-Spørgsmålet enedes man om et Kompromis, hvorved det tidligere Fællesstyre genopstod.

Nahas Pasha stod efter Montreux-Konferencen som Sejrherre. Han havde nået alle udenrigspolitiske Mål og var næsten almægtig i det politiske Liv. Men det viste sig hurtigt, at han intet havde lært af Fortiden og stadig ikke var Indenrigspolitikken voksen. Hans Ministerium kom fuldstændig tilkort over for de sociale og kulturelle opgaver og udviste en uhyggelig Nepotisme ved Besættelsen af Embeder. Dertil kom, at han ved sin autokratiske optræden fjernede flere af Partiets dygtigste Folk fra sig, deriblandt Trafikministeren Nokrashy Pasha, og han nægtede at opløse den grundlovsstridige Livgarde af »Blåskjorter«, som de yderliggående Wafdister havde dannet. Det var tydeligt nok, at han stræbte efter et Eet-Parti-System og ville anvende »Blåskjorterne« som Stormtropper. (De fik iøvrigt en Konkurrent i nogle yderliggående nationalistiske og fremmedfjendtlige muhammedanske »Grønskjorter«, der til sidst omdannedes til det ung-ægyptiske Parti. En af dem forsøgte endogså et Attentat mod Nahas Pasha). Utilfredsheden var så stor, at den unge Kong Faruk allerede den 3o. December 1937 afskedigede Ministeriet, og ved Valget i Februar led Wafd et knusende Nederlag. Medens det tidligere havde besat fire Femtedele af alle Mandater - 170 - blev nu kun 13 valgt. En Rolle spillede det herved, at en Del af de dygtigste Wafdister med Nokrashy Pasha i Spidsen havde sprængt Partiet og dannet en mod Nahas fjendtlig Gruppe, de sa'distiske Wafdister, der hævdede at være Sa'd Zughlul Pashas egentlige Arvtagere. Siden har forskellige Koalitionsregeringer afløst hinanden.

Ved Krigsudbruddet i September 1939 erklærede Ægypten ikke Tyskland Krig - ej heller Italien, da dette senere indtrådte i Krigen. Ja, så vidt man kan slutte af Telegrammerne, blev der først i April 1941 Tale om at mobilisere. Af alt for stor militær Betydning er dette dog næppe. Den ægyptiske Hær, der uddannes af engelske Instruktører og forsynes med engelske Våben, bestod ved Krigsudbruddet kun af 32.000 Mand i første Linie og en Reserve på 8.000 Mand samt 165 Aeroplaner. Det var Meningen, at den i Løbet af syv År skulle bringes op på 50.000 i første Linie og en Reserve på 150.000 Mand med 509 Aeroplaner, men hvor vidt man er nået i Løbet af Krigen vides ikke. Der er i øvrigt Ægyptere, der drømmer om, at de med deres 16 Millioner Indbyggere kan komme op på at stille en Ørkenhær på 3 Millioner.

Derimod har Ægypten opfyldt de Forpligtelser, Alliancen med England pålægger det til at anlægge strategiske Veje, og stille disse til Rådighed for den britiske Hær. Allerede efter München-Mødet begyndte man at anlægge Fæstningsværker ved Vestgrænsen, og der anvendtes store Summer på Forsvaret. De store Forsvarsudgifter samt de nye Skatter, der blev en Følge af den længe tilstræbte Frihed og Kapitulationernes Afskaffelse, voldte sammen med Bomuldsprisernes Fald en Del økonomiske Bekymringer, og dette udnyttedes af oppositionen,

især af Wafd og det ung-ægyptiske Parti, der øjensynlig arbejdede med udenlandsk Støtte, til kraftige Angreb på Regeringen, der efter ægyptisk parlamentarisk Skik fremstilledes som engelske Kreaturer. Der har dog været Ro i Landet, og hvad Sympatierne angår, skriver den tyske Forfatterinde Margret Boveri: »I Ægypten, Sudan og hele den nærmere Orient har man kun een Mening: Skal man styres af Fremmede, da helst af Englænderne.) Vel har Ægypterne altid en vis Tendens til at holde med den stærkeste, men det er ikke som i 1914 et fjendtligsindet Land, den britiske Hær forsvarer. Især i Følelserne over for Italien mødes Briter og Ægyptere helt.

Chefen for den britiske Nilhær, General Wavell.

Ifølge Alliancen har Englænderne Ret til i Fredstid at holde 10.000 Mand og 400 Flyvemaskiner, men ved Krigens Udbrud stod der mindst tre engelske Divisioner og ret store Luftstyrker i Cairo, Ismailia og Alexan-dria. Denne Nilhær, der ledes af General Wavell, er siden bragt op på en ganske anderledes imponerende Størrelse, men har til Gengæld fået Fronter både i Libyen, Abessinien og på Balkan. I Kraft af sin Beliggenhed, sine Tilførselsveje og sin Rigdom på Fødemidler er Ægypten en god Basis for den britiske Hærs operationer omkring det østlige Middelhav. Så længe Flåden behersker Havene her, er det muligt for Hæren at operere på de indre Linier, og operationerne i Libyen har vist, at et Samarbejde med Flåden er muligt i stor Udstrækning. Af afgørende Betydning er det dog, om Ægypten selv kan forsvares; lykkes det Tyskerne og Italienerne at sætte sig i Besiddelse af Suezkanalen, vil det være en Katastrofe for den britiske Krigsførsel.

En Hjælp ved Ægyptens Forsvar er de store Ørkener, der omgiver Nildalen. Af Landets i Million km2 er kun 35.170, dvs. mindre end Danmark, dyrkelige. Størstedelen af Vejen gennem det i nord-sydlig Retning 1070 km lange Land udgør dette dyrkede område kun en ganske smal Stribe på hver Side af Nilen, og først i Deltaet Nord for Cairo breder det sig til Siderne, men med Ægyptens store Bredde - 1.230 km i vest-østlig Retning - er der også her et stort Ørkenområde uden om det dyrkede Land. I den libyske Ørken mod Vest hæver Bjergene sig til 2.000-2.500 m, og Syd for oaserne Djarabub og Siwa ligger et øde og vandløst Sandhav, der frembyder store Vanskeligheder for Biler, og hvor der er 800 km til de nærmeste oaser. Syd for Sandhavet ligger et ubeboet og uudforsket Bjergplateau.

Chefen for den tyske Hær i Afrika, General Rommel, der efter Sejre i Frankrig generobrede Libyen i Foraaret 1941.

Et storstilet Angreb på Ægypten vestfra udføres bedst mod Nord oppe ved Kysten, hvor både Englænderne og Italienerne har anlagt Veje, der 650 km. går gennem Ørkenen. Derimod kan et Angreb mod Syd måske over det 2.000 m høje El-Owenat føres frem gennem det her noget mindre Ørkenbælte til Sudan og der true Englænderne i Flanken og bringe Hjælp til Italienerne i Abessinien.

På Sinai-Halvøen, der dækker Ægypten mod Øst, er der Bjerge på 2.600 meters Højde, men Størsteparten af denne øde Halvø er en flad og bølget Sandsteppe, og både her og langs den sandede Kystslette ud til Middelhavet er det ikke vanskeligt for en motoriseret Hær at bevæge sig.

Tidligere regnede man, at Ørknerne uden om Ægypten både imod Libyen og på Sinai-Halvøen udgjorde en virkningsfuld Beskyttelse for Kanalen, men de to Verdenskrige har bevist noget andet. Det lykkedes for den tyrkiske Djemal Pasha med tysk Hjælp at støde frem gennem Sinai-Ørkenen helt til Kanalen -

Angrebet strandede kun, fordi det foretoges med for lille en Styrke - og bagefter krydsede Murray og Allenby Ørkenen i modsat Retning. Siden har både Graziani, Wavell og Rommel bevist, at selv vældige Ørkenstrækninger ikke er nogen Hindring for en moderne, motoriseret Hær.

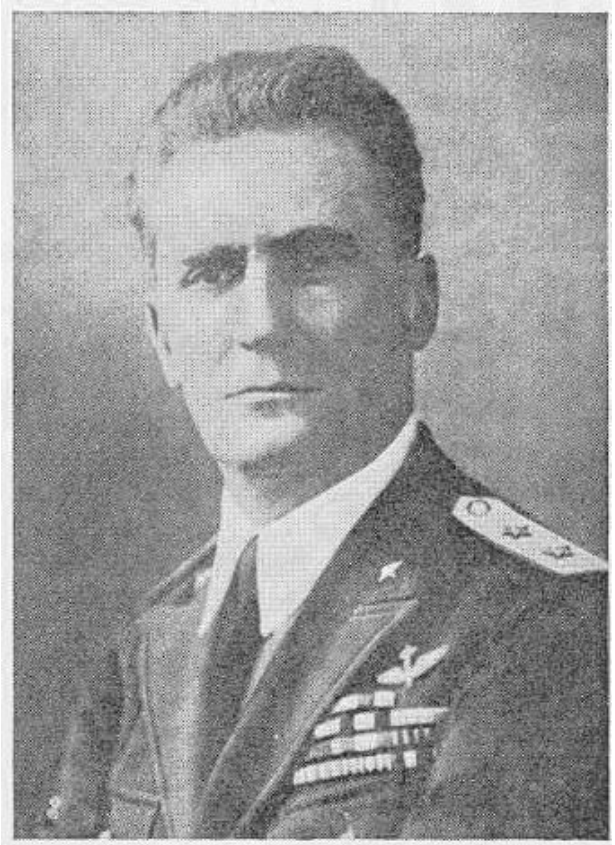

Marskal Graziani, der pacificerede Libyen og førte Sydhæren ved Abessiniens Erobring, men som i Vinteren 1940—1941 blev slaaet af General Wavell og afskediget.

Briterne har uden Tvivl forberedt Forsvaret bedre end i 1914, og deres Fæstningsværker i oaserne mod Vest var i Efteråret 1940 Italienerne for stærke. En Svaghed for Forsvaret er det, at de store Byer, Cairo med 1.3.000.000 og Alexandria med 682.000 Indbyggere såvel som Suezkanalen er meget sårbare Mål for Bombeflyvere. Den største Vanskelighed for Angriberne ligger i at skaffe Forsyninger ikke mindst af Vand frem. Også Klimaet er en Hjælp i Forsvaret. Om Sommeren er Middeltemperaturen i Cairo 29° i Juli Måned, længere sydpå er den endnu højere, og man kan regne, at hele Tiden fra Maj til oktober vil Varmen vanskeliggøre operationerne i høj Grad. Om Foråret blæser der voldsomme Sandstorme, Khamsiner, der vanskeliggør orienteringen og fylder Maskindele og Våben med Sand.

Selv om Ægypten ikke i Motoriseringens Tidsalder kan forsvare sig selv, yder det dog Forsvareren en god Hjælp.

OVER LAND TIL INDIEN

Det er ikke blot den sydlige Rute mellem Europa og Asien, der i moderne Tid har fået ny Betydning såvel økonomisk som politisk. Også den mellemste af de gamle Handelsveje er genopstået i moderniseret, mekaniseret Skikkelse - ja, har endda spaltet sig i flere Ruter med forskellige Trafikmidler. Derimod er en Modernisering af den nordligste gamle Karavanevej tværs igennem Centralasien endnu kun Fremtidsmusik. Højst en sparsom Begyndelse er de tyrkiske og iranske Jernbaneanlæg og Planerne om at føre dem frem, så de får Forbindelse med hinanden.

De årtusindgamle Handelsveje i orienten, der tildels har hævdet sig til vore Dage. De tre Hovedruter har altid været: Søruten fra Ceylon og op gennem det Røde Hav, Ruten fra Indien gennem den iranske Havbugt og derfra over Land og Karavanevejen fra Krim gennem Centralasien og Iran til Aleppo.

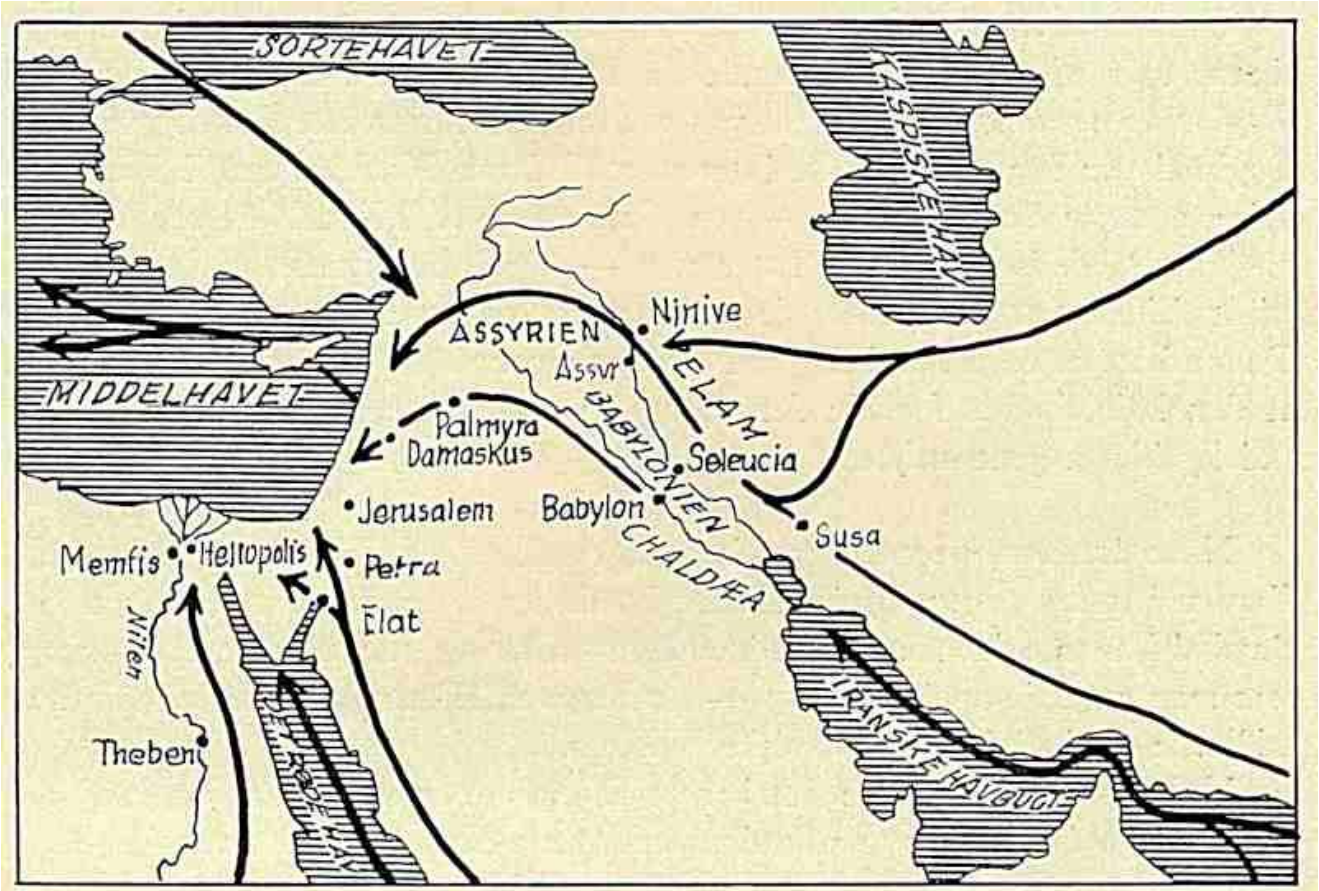

De aartusindgamle Handelsveje i Orienten, der tildels har hævdet sig til vore Dage. De tre Hovedruter har altid været: Søruten fra Ceylon og op gennem det røde Hav, Ruten fra Indien gennem den iranske Havbugt og derfra over Land og Karavanevejen fra Krim gennem Centralasien og Iran til Aleppo.

Det første Forsøg på at genoplive den gamle Vej over Land til den iranske Havbugt og derfra til Indien var Planen om Bagdad-Banen. Det var den tyrkiske Regering selv, der i 1873 byggede det første Stykke af Banen gennem Lilleasien, den anatoliske Jernbane, men det blev Tyskerne, der førte Arbejdet videre, og som i 1913 havde fået hele Banen gennem Lilleasien på nær en Tunnel bygget færdig og desuden et godt Stykke af Strækningen videre ned mod Bagdad og den iranske Havbugt. Uden storpolitiske Gnidninger gik det ikke af, for dette tyske Fremstød i den nærmere Orient vakte de andre Stormagters Rivaliseren og Ængstelse. Både Russerne og Franskmændene betragtede det som en Trussel mod, hvad de regnede for deres Interessesfærer. Men især følte England sin Stilling ved den iranske Havbugt og sine oliekilder i det sydvestlige Iran truet, og Briterne foretog en Række diplomatiske Modstød, hvoraf det vigtigste var det, at de ved en Alliance sikrede sig Hovedindflydelsen i den lille arabiske Stat Kuwait, hvor Banens Udløb i den iranske Havbugt måtte finde Sted. Det kom til en langvarig diplomatisk Kamp, inden Tyskland ved at give Rivalerne Koncessioner og garantere deres Rettigheder i 1914 havde sikret Banens Gennemførelse.

Umiddelbart efter kom Krigen, og under Tilbagetoget ødelagde Tyskerne selv af strategiske Grunde en Del af Banen i Nordiraq, medens Englænderne af samme Grund på andre Steder fortsatte Banebygningen. England var dog afgjort ikke interesseret i denne Konkurrent til Handelsvejen gennem Suezkanalen - en Gentagelse af Middelalderens Kampe mellem Bagdads og Cairos Interesser -, og i den fransk-britiske Sykes-Picot Aftale 1916 bestemtes det, at Bagdad-Banen ikke måtte fuldendes. Denne Bestemmelse stred dog så øjensynligt mod den naturlige Udvikling, at den højst kunne forhale denne, og i Løbet af de sidste År er Banen endelig blevet gennemført.

Når dette er gået så mærkværdigt stille af, skyldes det ikke blot, at Verden har fået mere oprivende Begivenheder at tænke på, men også, at Bagdad-Banen ikke mere har den økonomiske og storpolitiske Betydning, som man regnede med før 1914 - en Følge af Ændringen både i Trafikmidlerne og i orientens politiske Udseende.

Verdenskrigen opfyldte Kitcheners Drøm om en Række af England afhængige arabiske Stater som Stødpude for Suezkanalen. Men samtidig blev det klart, at Englændernes Herredømme i Ægypten ikke varer evigt, og Koncessionen til Kanalselskabet gælder kun til 1969, hvorefter Kanalen bliver den ægyptiske Stats Ejendom. Det var derfor klogt i Tide at se sig om efter en ny Vej til Indien, og de nye Stater kunne ikke blot bruges som Stødpude, men også som selvstændig Forbindelsesvej. Interessen har dels samlet sig om Haifa og den lille Fiskerhavn Akaba ved det Røde Havs nordligste Spids Øst for Sinai-Halvøen - en gammel Korsfarerhavn, hvor Faisal under den arabiske opstand havde sit Hovedkvarter - og dels om Vejen over Land fra Haifa til Iraq. Medens Kamelkaravanerne stadig søger Norden om Ørkenen, er denne ligeså lidt en Hindring for den civile Biltrafik som for de motoriserede Hære, og der går en Strøm af Biler fra Jerusalem, Haifa og Damaskus gennem Ørkenen til Bagdad. Ruterne fra Jerusalem og Haifa til Bagdad har for England den Fordel, at de - modsat Bagdad-Banen - hele Vejen går gennem Land, der står under britisk Kontrol eller er bundet ved en Alliance. Derfor har Briterne her roligt kunne bygge den Rørledning gennem Ørkenen, der sikrer deres Middelhavsflåde Iraqs olie. Der har også været Tale om en Jernbane Haifa-Bagdad, men i de senere År er den opgivet til Fordel for en Autostrada.

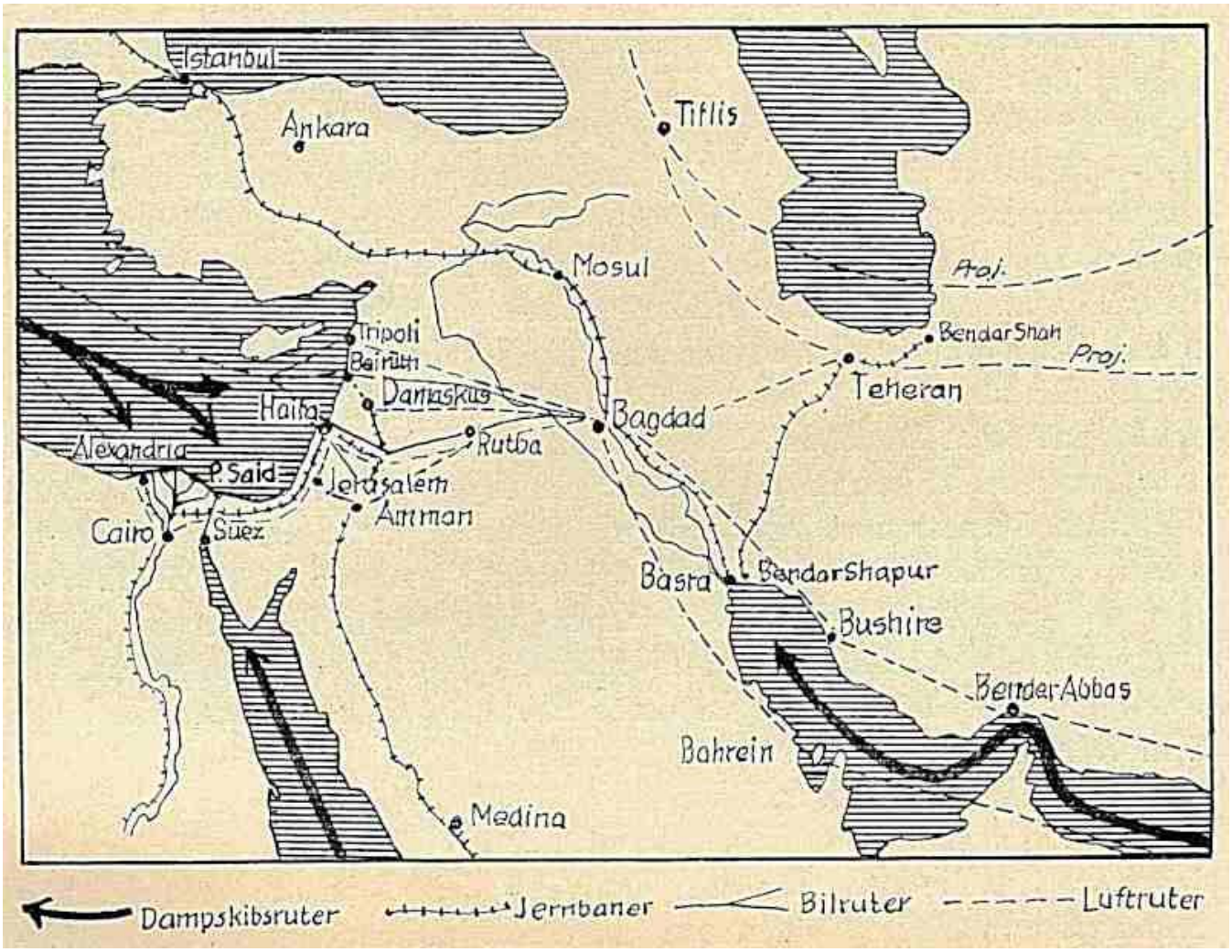

Dette skyldes, at man i den nærmere Orient gennemgående synes at ville springe det Udviklingstrin, der karakteriseres ved Jernbanerne, over. Både i Syrien, Palæstina og Iraq konkurrerer Jernbanerne kun dårligt med Bilerne, og f.eks. Abd ul-Hamids berømte Hedjaz-Bane er helt ude af Drift på Afsnittet Syd for Ma'an og klarer sig kun kummerligt Nord derfor. Der bygges dog også stadig Baner, og især det nye Tyrki har lagt stor Vægt på Jernbaneanlæg. Under Republikken er Jernbanernes Længde blevet mere end fordoblet, så 8.000 km Jernbane (1938) nu gør det muligt at udnytte Naturrigdommene selv i afsides Egne og hurtigt at samle Tropper, hvis det skulle vise sig nødvendigt. Den storslåede Transiranske Jernbane, som Kampsax fuldendte 1939, har især Betydning ved at forbinde Irans nordlige og sydvestlige Egne, som Natur og Økonomi så let henviser til at ligge under for henholdsvis russisk og britisk Indflydelse, med Rigets centrale Dele.

Men det er Bilerne, der behersker Trafikken og måske mere end noget andet ydre Træk har præget den nye Tid i den nærmere Orient. De gamle Kamel- og Æselskaravaner drager endnu langsommeligt frem, medens

Klokken om Dyrenes Hals ringler, men de er et vemodigt Billede på en Tid, der er ved at forsvinde. Fremtiden tilhører Bilerne, der tilbagelægger Vejen tværs igennem Ørkenen fra Damaskus til Bagdad på 24-30 Timer, medens Kamel-Karavanerne ikke kan gøre Turen på mindre end tre Uger.

Titusinder af Biler kører nu gennem den arabiske Verden, og Tallet vil stige voldsomt, så snart denne Krig er overstået.

Længe før der fandtes Veje, begyndte Bilerne at erobre Ørkenen, og de fulgte ganske simpelt de gamle Karavaneruter. Men overalt er Regeringen trådt til for at fremme denne Udvikling. Man bygger Veje i Bjergene, hvor det er umuligt for selv de kraftigste Biler at komme frem uden Veje. Der føres Autostradaer gennem Ørkenen, og ved Siden af de mest primitive Hakker og Spader anvendes der nu Jordhøvle og andre af de allernyeste Maskiner ved Vejanlæggene. Endelig har Englænderne på Ruten til Bagdad skabt Stationen Rutba som Knudepunkt for hele Ørkentrafikken. Her findes midt i den syriske Ørken en Flyveplads, Benzintanke, Rutebilstation, Radiostation, Fort og Politistation, hvorfra det kamelberedne Politi drager ud på uafladelige Ekspeditioner i Ørkenen, og et Hotel, hvor man endogså kan få frisk Fisk, der daglig flyves til Hotellet fra Tigris eller Middelhavet. Dette moderne Vidunder i Ørkenen er opstået omkring en 45 m dyb Brønd, hvor Englænderne efter talrige Boringer omsider fandt Vand.

På denne den vigtigste Rute såvel som i Sinai Ørken står Autostradaerne endnu kun på Ønskesedlen, men den syriske Ørken er så fast og jævn, at Biler let kører hen over den uden Veje. Kun de Størstedelen af Året tørre Floddale, Wadierne, er så stenede, at man gør vel i at køre forsigtigt eller helst køre udenom. I Regntiden om Vinteren risikerer man dog på sine Steder at sidde fast i Mudder, og også Sandet - f.eks. Kviksandet nede ved Akaba - kan nemt blive en ubehagelig oplevelse.

Man kan i Sinai Ørkenen køre hele Dage uden at se et Menneske, men man har Pligt til at melde sig på de forskellige ensomme Politiposter, der er anbragt langs Ruten; derfra meldes ens Ankomst pr. Telefon videre til den næste, og forsvinder man i alt for lang Tid, bliver der sendt Patruljer ud efter en. Langs Hovedvejen gennem den langt større syriske Ørken kan man derimod være sikker på med Mellemrum at møde Vidnesbyrd om Mennesker og Civilisation, hvad enten det nu er Lastbiler med Varer, som er bemalet med brogede Blomster og Koranvers, eller det er overfyldte Personvogne med Mekka-Pilgrimme, der måske undervejs underholder sig med Radio- eller Grammofonmusik. Det betyder dog langtfra, at man ikke kan fare vild. For Sikkerheds Skyld forlanger Myndighederne derfor, at man kører i Konvoj gennem Ørkenen, og det kan nok være nødvendigt. Jeg har selv været ude for, at vi på en natlig Kørsel gennem den syriske Ørken for vild og gjorde en omvej på hundrede Kilometer. I sådan et Tilfælde er det en god Hjælp at være flere Vogne, og det var med Taknemmelighed, vi så Lysene i Rutba, da der kun var et Par Dråber Benzin tilbage i Beholderen.

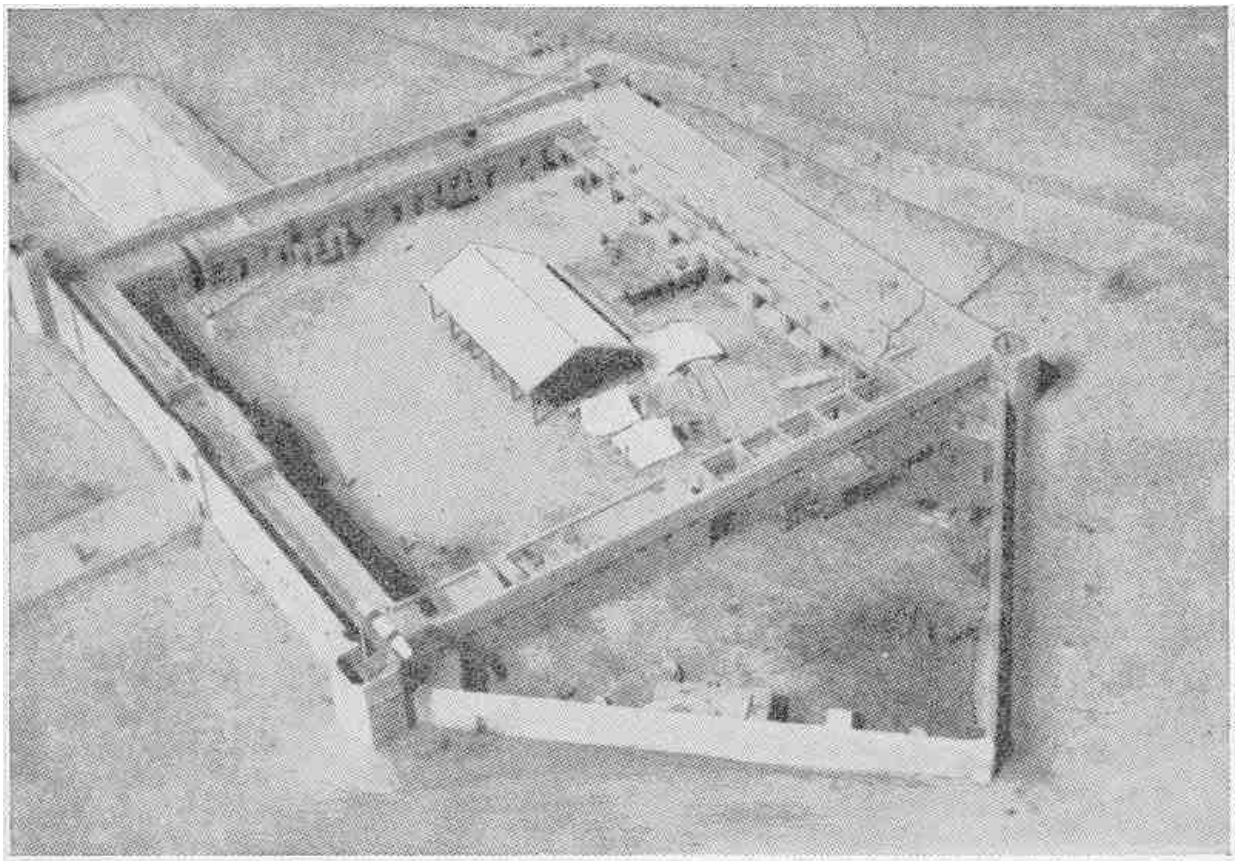

Rutba, Fortet, Flyvepladsen og Bilknudepunktet midt i den syriske Ørken.

Araberne elsker at køre Bil og at sætte Farten op til det yderste. Ofte forbløffes man over Chaufførernes Dristighed og Dygtighed. I hæsblæsende Fart kører de langs gabende Afgrunde på smalle Veje, der snor sig op ad Bjergsiderne. Derimod interesserer de sig ikke i synderlig Grad for at holde Vognene vedlige, og der er ingen Garanti for, at den Chauffør, man får, burde have Ret til at have Kørekort. Man kan derfor let komme ud for farefulde Episoder. Jeg har f.eks. været ude for, at Hjulet sprang af en skrøbelig Vogn under firs Kilometers Fart henad en syrisk Landevej, og kun takket være Chaufførens fantastiske Dygtighed lykkedes det ham at bremse op på en Måde, så vi beholdt Livet. Og på en smal Vej, der var hugget ind i de høje, nordiranske Bjerge, og hvorfra det gik næsten lodret over 500 Meter ned, har jeg været ude for, at Chaufføren pludselig fik et epileptisk Anfald, så at det først lykkedes for os Passagerer at få Vognen standset, da det ene Hjul svævede over Afgrunden.

Bilerne er gået ind ikke blot i det daglige Liv, men også i Sindet, så man f.eks., hvis man spørger en Beduinsheik: »Hvor langt er der fra Bagdad til Nedjef ?« kan man få svaret: »Åh, der er fem Timer med Bil og fem Dage med Kamel.«

Men Bilerne er ikke ene om at repræsentere den nye Tids Ørkentrafik. Nærorienten er blevet et Centrum for den transkontinentale Forbindelse gennem Luften, og engelske, franske, hollandske, italienske og tyske Luftfartsselskaber har åbnet Forbindelser på Kryds og tværs gennem de arabiske Lande.

Det var Englænderne, der i de første År efter Krigen var Pionerer, og fra 1929 har Imperial Airways Limited gennemført en regelmæssig Luftforbindelse med Indien, fra 1935 også med Australien. Efter Planen når man i Fredstid fra London til Cairo på 36 Timer, på yderligere 48 Timer til Indien, på seks Dage til Singapore og på otte Dage til Australien. Fra Alexandria udgår også den engelske Rute til Sydafrika. Det franske Air France har skabt en Rute fra Marseille over det syriske Tripoli og Bagdad til Bangkok og Fransk Indokina, og det hollandske KLM gennemfører i Fredstid to Gange ugentlig Forbindelsen med Hollandsk Indien. Det italienske Selskab Ala Litoria havde en Rute fra Italien over Ægypten til Italiensk Østafrika, og Deutsche Lufthansa forberedte en Rute, der skulle gå over Haifa, Bagdad, Teheran og Kabul lige til Kina. Da Shahen af Iran ikke har tilladt Englænderne - men nok Hollænderne - at anlægge Støttepunkter for deres Flyvelinier i Iran, må disse flyve over den østarabiske Kyst, og Herredømmet over disse ugæstfri Egne er derfor nu endnu vigtigere end det var, da det kun skulle sikre det maritime Herredømme i den iranske Havbugt.

Foruden den gennemgående Trafik er der opstået lokale Luftfartsselskaber, der besørger Trafikken i Ægypten, Iran og Tyrkiet, ja i Pilgrimstiden er der regelmæssig Luftfart til Mekka.

Trafikkens vældige Udvikling i disse Egne, der udgør Landvejen til Indien, har ikke blot Betydning for de store Kolonimagter, men også for Nærorientens egne Stater. Jernbaner, Bilveje og Flyvere har brudt selv afsides Egnes Isolation, bragt dem i økonomisk Forbindelse med omverdenen og sat Statsmagten i Stand til langt lettere at holde oprørske Tendenser i Ave. Separatisme er nu - især takket være Bombeflyverne - ikke blot blevet vanskeligere, men også farligere.

KAMPEN OM OLIEN

Af Jordens fire vigtigste Råstoffer, Kul, Jern, olie og Bomuld findes de to sidste i den nærmere Orient - og det er netop de to, som hverken Storbritannien, Frankrig, Stortyskland eller Italien i nævneværdigt omfang har inden for deres Grænser.

Oliens Betydning for moderne Krigsførsel - som den fantasirige engelske Admiral Fisher forudså allerede i 1882 - er kendt nok. Storbritannien sejrede i forrige Verdenskrig »sejlende på en Bølge af olie«, blev der sagt, og vi ved, at alle de krigsførende Parter kæmpede en fortvivlet Kamp for at skaffe tilstrækkelig olie og for at forhindre Fjenden i at få det, ligesom vi ved, at takket være Hærens langt videre fremskredne Motorisering, kræver denne Krig langt større Mængder olie end forrige Krig - ja, der er dem, der sætter dette Råstofs militære Værdi så højt, at de erklærer, at den vinder Krigen, der ejer den sidste Dråbe olie.

Allerede i oldtiden vidste man, at Medernes og Assyrernes Jord rummede olie. Mange Steder kommer den helt op til overfladen og forlener Landskabet med en ikke alt for behagelig Duft, og brændende Kilder kan have været oprindelsen til Bibelens Beretning om Daniels Venner i Ildovnen. Den stedlige Befolkning anvendte olien til Belysning og Medicin, men først efter Eksplosionsmotorens opfindelse blev olien et Råstof af Verdensbetydning, der i dette Århundrede har gjort Magternes Kamp om den nærmere Orient endnu mere intens.

Fire År før vort Århundrede begyndte Kampen om Mosuls oliekilder. Den amerikanske Admiral Chester var med Slagskibet »Kentucky« sendt til Tyrkiet for at forlange Erstatning for nogle Missionærers Ejendom, som var blevet ødelagt under Armenierforfølgelserne nogle År i Forvejen. Yankee'ens Forretningssans så straks de store Chancer i Tyrkiet, og ikke så snart havde han fuldført sit Hverv, før han civil vendte tilbage som Agent for amerikanske Finansmænd. I Begyndelsen så det strålende ud for ham, og han fik Løfter om mægtige Jernbane- og Minekoncessioner i Lilleasien og Ret til at søge efter olie der og i Armenien. Men snart dukkede der forskellige Konkurrenter op.

Medens Chester førte sine Forhandlinger, var en britisk Ingeniør Darcy i Færd med i den iranske Shahs Tjeneste at søge efter olie i det sydlige Iran. I Året 1900 fandt han i Bakhiari-Bjergene et lovende oliefelt, og det lykkedes ham Året efter hos Shahen at sikre sig Monopol på Retten til at bore efter olie i fem Sjettedele af hele den iranske Stat; kun de fem nordlige Provinser blev undtaget.

Driften af Darcys iranske oliefelter blev ledet af Anglo-Persian Oli Co., bag hvilket Burma Oil Co. stod, men da Selskaberne kom i økonomiske Vanskeligheder, greb det britiske Admiralitet ind. Påvirket af Admiral Fisher havde Marineminister Winston Churchill set oliens Betydning for Flåden, og det lykkedes ham at overtale Premierminister Asquith til at lade Admiralitetet overtage Aktiemajoriteten i Anglo-Persian Oil Co. og dermed Kontrollen over de sydiranske oliefelter - et Kup, der er blevet sidestillet med Disraelis berømte Køb af Khedivens Suez-Kanal-Aktier.

Det gik ikke så hurtigt for Chester. Sultan Abd ul-Hamid vejrede nemlig hurtigt Chancen for at gøre en god Forretning og satte derfor de forskellige Konkurrenter op mod hinanden. Først overførte han Rettighederne til oliekilderne i Iraq fra Mineministeriet til den kejserlige Privatkasse, og dernæst forhandlede han samtidig med Chester, det tyske Anatolische Eisenbahngesellschaft og med Darcy. Hvad der under disse Forhandlinger fra alle Parters Side er udført af Krigspuds, synes at høre hjemme i Eventyrets Verden. Snart havde den ene overtaget, snart den anden, og alt imens gik Tiden, og Abd ul-Hamid blev styrtet.

Ung-Tyrkerne anerkendte ikke Sultanens Dispositioner, og Kampen begyndte nu forfra. Endelig lykkedes det i 1912 at nå til Enighed mellem en engelsk-hollandsk og en tysk Gruppe samt Tyrkerne, og der blev dannet et stort Aktieselskab, Turkish Petroleum Co. med Deutsche Bank, det engelsk-hollandske Royal Dutch Shell og den tyrkiske Nationalbank som Deltagere. Det skulle udnytte en Koncession, Tyskerne under Forhandlingerne med Abd ul-Hamid havde fået ni År i Forvejen. Den ungtyrkiske Regering trængte imidlertid til Penge og ønskede derfor snart at sælge den tyrkiske Nationalbanks Andel, der var på 50 %, og atter fik Churchill den britiske Regering - eller rettere sagt Anglo-Persian Co., hvori Regeringen havde Aktiemajoriteten - til at melde sig som Køber. Endelig efter femten Års Forløb var alt klart. Den 28. Juni 1914 gav den tyrkiske Regering Selskabet den definitive Ret til at udnytte oliefelterne i Vilajeterne Mosul og Bagdad.

Så kom Krigen og vendte op og ned på alt. Men allerede inden det var klart, til hvilken Side Sejren ville hælde, havde England og Frankrig truffet Aftale om Tyrkiets Deling. Ved Sykes-Picot Aftalen tilfaldt Mosul Frankrig - en Bommert, som Englænderne senere havde Arbejde nok med at få rettet. Heldigvis for dem var Clemenceau ikke stiv i Geografien, og under Versailles-Forhandlingerne gav han Afkald på det værdifulde Mosul. For at forsone Franskmændene, der havde en ubehagelig Fornemmelse af at være blevet taget ved Næsen, og samtidig for at holde den frygtede amerikanske Konkurrent, Standard Oil Co., ude, sluttede England i San Remo 1920 en ny overenskomst med Frankrig, hvorved Cornpagnie Francaise des Pétroles fik Tyskernes tidligere 25 % i Turkish Petroleum Co. mod, at Frankrig garanterede, at Selskabet altid skulle være under engelsk Ledelse, og gav det Tilladelse til at lægge Rørledninger gennem fransk Territorium ud til Middelhavet.

Men nu greb USA ind. Man gravede den gamle Chester-Koncession op og udtrykte samtidig en dydig Indignation over, at England ved et oliemonopol ville gøre det umuligt for den nye arabiske Stat Iraq selv at udnytte denne Rigdomskilde. At den amerikanske Indignation særlig gjaldt, at de amerikanske olieselskaber var blevet holdt uden for Delingen af Byttet, viste sig meget hurtigt, for Resultatet af Forhandlingerne blev ikke, at Chester eller Iraq-Araberne høstede nogen Fordel, men at Standard Oil Co. - efter at det var lykkedes Englænderne at splitte de amerikanske olieselskabers Enhedsfront - delte Nordiran lige med Anglo-Persian og fik Halvdelen af Anglo-Persian's 50 % af Aktierne i Turkish Petroleum. Sammen med Royal Dutch har Anglo-Persian dog stadig Aktiemajoriteten – 52,5 %.

Før der kunne blive Tale om at udnytte Koncessionen, måtte Mosuls Skæbne imidlertid afgøres, og Ismet Pasha, den nuværende tyrkiske Præsident Inonii, kæmpede under Lausanne-Forhandlingerne en hård Kamp for at beholde dette Vilajet. Men efter lange Stridigheder, der til sidst blev afgjort ved Folkeforbundets Mægling, gik England på Iraqs Vegne af med Sejren, og Iraq takkede d. 14. Marts 1925 ved at give Selskabet, der nu døbtes om til Iraq Petrol Company, en 75-årig Koncession på at udnytte oliefelterne Øst for Tigris.

Til Udnyttelse af Egnene Vest for Tigris dannedes et andet Selskab, Britisk Oil Development Company, og her fulgte man den åbne Dørs Princip og gav Adgang ikke blot for britisk, men også for italiensk, tysk, schweizisk, fransk, hollandsk, iransk og iraqisk Kapital. Men da Selskabet led af Kapitalmangel, lykkedes det i 1936 for Iraq Petrol Co. ved Hjælp af et Datterselskab at få Kontrollen også over dette Selskab, der nu hedder Klosul oil Fields Co., og dermed behersker det britiske Admiralitet indirekte alle de iraqiske oliekilder.

I Årenes Løb har det vist sig, at der også findes olie i andre Dele af den nærmere Orient. Der strækker sig et bredt Bælte fra den arabiske Kyst ved det Røde Hav til den iranske Havbugt og herfra over de syd-iranske oliefelter mod Nordøst til Afghanistan; og Kampen mellem de forskellige olieselskaber - særlig mellem Englænderne og Amerikanerne - er blevet fortsat om disse nyopdagede Rigdomme.

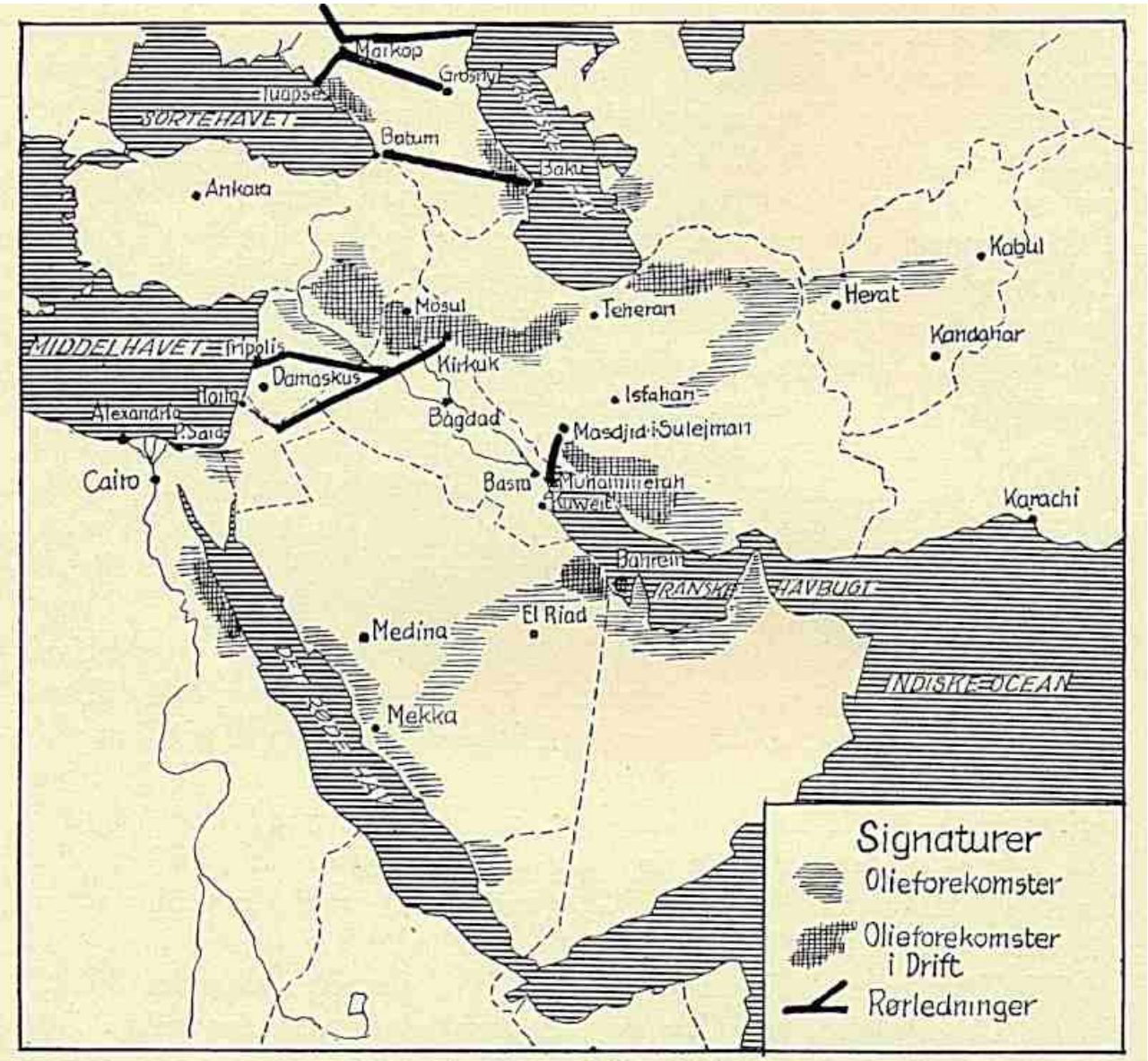

Olieforekomsterne i Nær-Orienten.

Naturligt nok har de orientalske Magter dels villet have så stort et Udbytte af deres egne Naturrigdomme som muligt og dels villet undgå at blive alt for afhængige af en enkelt økonomisk Stormagt. Derfor opsagde Riza Shah i 1932 Kontrakten med Anglo-Persian Oil Co., - nu omdøbt til Anglo-Iranian - som var langt det største Foretagende i Landet, og ved den nye overenskomst af d. 28. April 1933 blev Koncessionsområdet begrænset til det halve, og i 1938 skulle det yderligere nedsættes til 100.000 km2. Eneretten til at lægge Rørledninger blev frataget Selskabet, og i Stedet for en fast årlig Afgift skulle det nu betale en Afgift pr. Ton olie (dog med en Minimumsafgift af 750.000 Pund Sterling årligt) m. m.. Dette fik den iranske Stats Indtægt af oliekilderne til at stige fra 306.000 Pund i 1931 til over 2.000.000 i 1934. For at bryde Selskabets Monopol har Shahen i 1937 givet det amerikanske Amiranian Oil Co. of Delaware en 60-årig Koncession på Udnyttelsen af de nordiranske oliefelter uden at tage Hensyn til, at Englænderne havde optionsret på disse oliefelter.

Ibn Sa'ud var længe afvisende over for alle Anmodninger om Koncessioner på Udnyttelse af Landets Naturrigdomme, især olie. Den store Nedgang i Mekkas Indtægt ved Pilgrimsrejserne i Trediverne gjorde ham imidlertid mere medgørlig, og da dertil kom Udgifterne til Krigen mod Jemen i 1934, sagde han Ja til et Tilbud fra Standard Oil Co. of California om Koncession på Udvinding af olien ved Kysten ud for olieøen Bahrein i den iranske Havbugt. Han foretrak Amerikanerne for Englænderne og andre Europæere af Frygt for politiske Konsekvenser, men ikke for intet er Nedjd-Araberne berømte for deres Handelsevner, og Standard Oil Co. kom til at betale dyrere end noget af Selskaberne i Iraq og Iran. Til Gengæld menes disse oliefelter i el-Hasa Provinsen at være de rigeste af alle.

Kampen om olien i den nærmere Orient har således ført til, at Englænderne og Amerikanerne har delt Herlighederne imellem sig. Kun mindre Dele af Byttet er faldet af til andre Nationer, og i Krigstid tilflyder al olien de angel-sachsiske Nationer og deres Allierede.

Men det er ikke tilstrækkeligt at sejre i Kampen om Koncessionerne: ej heller er det nok at finde olie og bringe den for Dagens Lys. Transportspørgsmålet er af umådelig Betydning, når olien som her findes i afsides Egne. Problemet er blevet løst ved Anlæg af vældige Rørledninger - pipe lines.

Fra de sydiranske oliefelter ved Masdjid-i-Sulaiman fører en Ledning ned til Havnen Muhammerah ved den iranske Havbugt, og det er ganske betegnende, at før den transiranske Jernbane fuldendtes, betalte det sig at føre den iranske olie gennem Rørledningen ned til Kysten, derfra med Damper op gennem Iraq og endelig med Lastbil over Bagdad og Khanaqin til Teheran.

Af endnu vældigere Format er dog den 1.000 km lange Rørledning, der fører den iraqiske olie fra Kirkuk til Middelhavet, et Anlæg, der har kostet ca. 250 Millioner Kroner. Det krævede storstilede Forberedelser. De første ti År gik for en stor Del med til at pacificere Ørkenen, og derefter blev selve Ledningen bygget i Løbet af Årene 1932-35. Man begyndte fire Steder: i Haifa i Palæstina, Mafrak i Transjordanien, Horns i Syrien og Baiji i Iraq. Rørene, der har 30 cm's Diameter og 12 meters Længde blev tjæret og lagt dybt ned i Jorden og tildækket, så at Ørkenen så ud ganske som før. De eneste ydre Tegn på Rørledningen er Telefonledningen, der følger den, samt med uregelmæssige Mellemrum tolv Pumpestationer, der skal dirigere oliens Fart gennem Ledningen. Endelig den 14. oktober 1934 nåede de første Dråber olie igennem Ørkenen til Middelhavet. Ledningen deler sig ude i Ørkenen i to, hvoraf den engelske fører til Haifa, der ligger bag Karmels Forbjerg, hvor Profeten Elijja kæmpede med Båls Profeter, og hvor Englænderne nu har bygget en stor, moderne Havn, og en fransk, der fører til Tripoli i det nordlige Syrien.

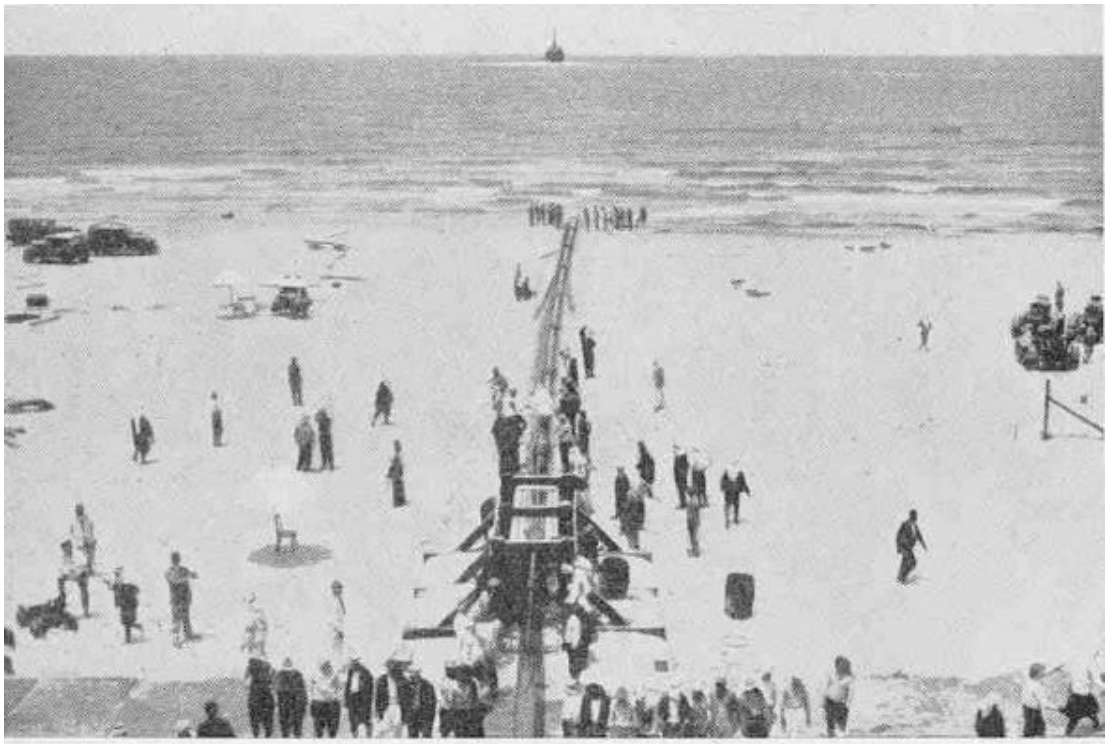

Olie-Rørledningens Udløb i Haifa Bugt, efter at den har passeret Ørkenen.

Hver Måned flyder 330.000 Tons Råolie ud til Middelhavet. I Fredstider går de tre Fjerdedele til Englænderne og en Fjerdedel til Franskmændene, rigeligt til at gøre deres Flåder i Middelhavet uafhængige af olietilførslen gennem Gibraltarstrædet eller Suezkanalen. Således kunne Frankrig i 1938 dække 39,5 % af sit olieforbrug fra Iraq, og samme År kom 24,6 % af al Storbritanniens olie fra Iraq og Iran. Oliefelterne ved Kirkuk Øst for Tigris har med deres 36 Borehuller en Kapacitet på 6 Millioner Tons årlig. Produktionen er steget vældigt i den sidste halve Snes År. I 1929 udførte Iraq Petrol Co. 116.000 Tons, i 1934 1.031.000, og i 1937 var man allerede nået op på 4.161.000 Tons. Selskabet, der udnytter Felterne Vest for Tigris, Mosul Oil Fields Co., skulle være rede til at begynde sin Produktion, omtrent da den nye Verdenskrig udbrød, og hvor højt Produktionen for de to Selskaber er kommet op under Krigen, er det umuligt at sige. Iran er det tredie - vigtigste olieproducerende

Land i Verden, og dets Produktion anslås til 50-60 Millioner Tønder årlig. - Rørledningen gennem Ørkenen fortsætter ved Haifa ud i Middelhavet, hvor olien pumpes om Bord i Skibene.

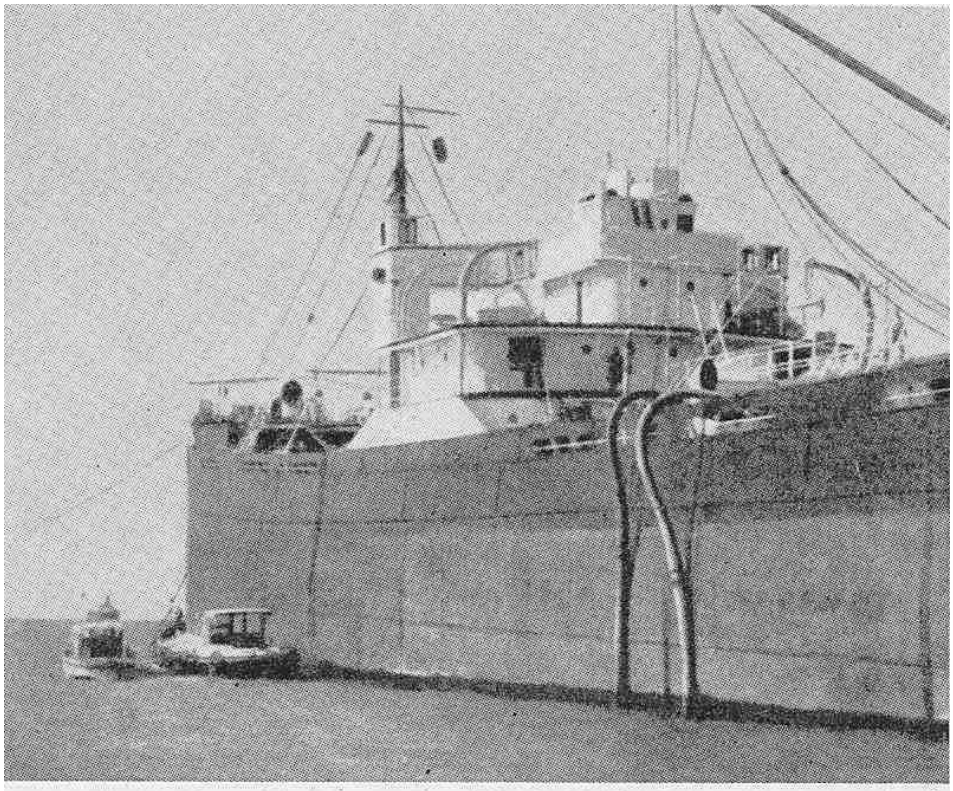

Rørledningen gennem Ørkenen fortsætter ved Haifa ud i Middelhavet, hvor Olien pumpes om Bord i Skibene.

Den nærmere Orient har også andre Naturrigdomme, selv om de endnu kun for en ringe Del udnyttes. I Tyrkiet, Ægypten og Iran har man iværksat planmæssige Jordbundsundersøgelser, og derved har man i Tyrkiet blandt andet fundet Kul ved det sorte Hav og Verdens rigeste Jernmine med 68 % Jern ved Demir Dagh. I Iran har man fundet Jern og især Kobber. Ægypterne har fundet lidt olie; Produktionen beløb sig 1936 til 182,521 Tons. I Palæstina er det Døde Hav rigt på Kemikalier, der udvindes af Palestine Potash Co. I Jemen skal der være både Guld, Bly, Sølv, Jern, Kobber og især Kul, der ligger så højt, at de ofte kommer helt op til Jordens overflade. Også i Sa'udijje-Arabien skal der være forskellige Mineraler - især Bly og Guld Øst for Medina. Men disse Rigdomme er først konstateret i de seneste År og næppe udnyttet endnu.

Derimod er man i fuld Gang med at udnytte den frugtbare Jord - især i Ægypten, der sammen med Iraq i oldtiden hørte til Middelhavets Kornkamre. Nu er Bomuldsproduktionen af størst Betydning. Bomuldsdyrkningen blev forceret frem af Englænderne i Lord Cromers Tid for at gøre den engelske Tekstilindustri uafhængig af USA, og allerede 1914 kom en Fjerdedel af Verdensproduktionen fra Lande, der stod under britisk Kontrol, først og fremmest Ægypten og Indien. Men også i andre Lande søgte Englænderne at fremme Bomuldsproduktionen, både i Iraq, Lilleasien og især Sudan. I Syrien har Franskmændene gjort det samme og i Iran Tyskerne.

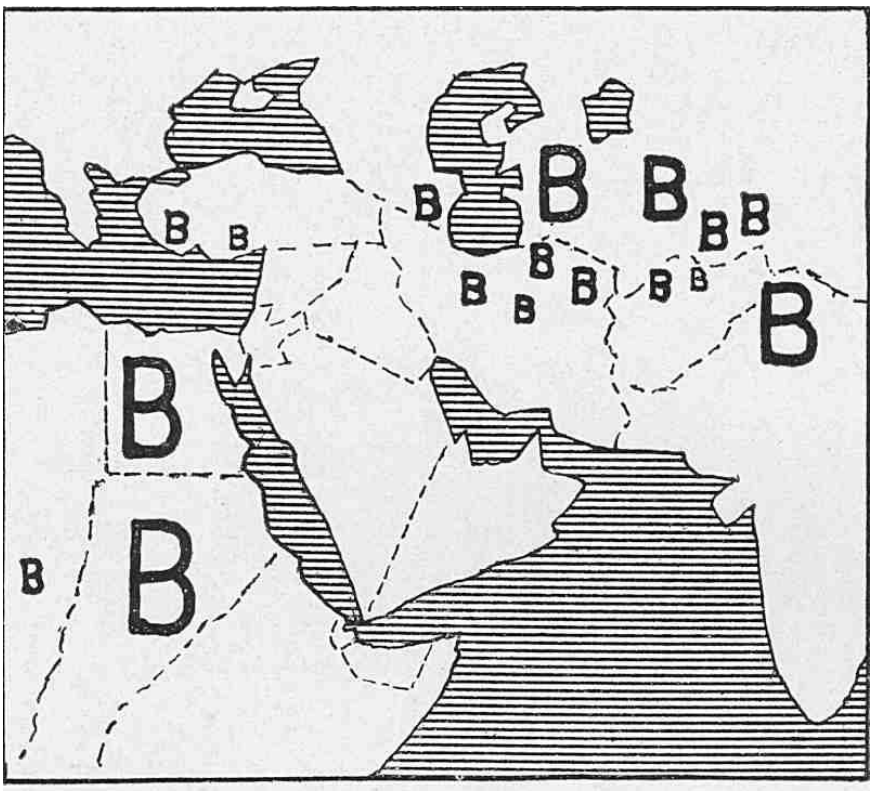

Udbredelsen af Bomuld i Nær-Orienten.

Ægypterne er imidlertid ikke tilfredse med blot at udføre Råstoffet, men har udviklet deres egen Tekstilindustri, der beskæftiger 120.000 Arbejdere. I det hele taget er Nærorienten - især Tyrkiet, Palæstina og Ægypten - begyndt at industrialiseres. I Ægypten er således allerede 3 1/2 Million Indbyggere afhængige af Industrien.

Af Orientens andre Eksportartikler er de vigtigste Korn, Huder, Syd-Iraqs Dadler, Palæstinas Jaffa-Appelsiner og Tyrkiets Figner og Tobak.

Som Marked for europæiske Produkter er den nærmere Orient på Grund af sin ret sparsomme Befolkning og dennes

Fattigdom endnu ikke af alt for stor Betydning. Men Befolkningen tiltager med Stormskridt. F.eks. er den i Ægypten i de ti År 1927-37 vokset med 1,7 Million Mennesker, en Tilvækst på 1,14 % pr. År. Ægypten har Verdens højeste Fødselsprocent, 45 Fødsler pr. Tusind Indbyggere årlig, medens der i Japan kun fødes 31 og i England 15 pr. Tusind Indbyggere; men det har også den højeste Dødsprocent, der dog sikkert kan nedbringes, når Hygiejnen gør større Fremskridt. Tilvæksten i Tyrkiet er tilsvarende. Ved Folketællingen 1921 havde det 11,7 Millioner Indbyggere, i 1927 13,6 Millioner og i 1934 ca. 17 Millioner. Tilvæksten i det tætbefolkede Ægypten har været så voldsom, at den blandt andet har givet sig Udslag i, at Mødrene i foruroligende Antal har dræbt deres nyfødte Pigebørn.

Nærorienten har således vældige Udviklingsmuligheder, og allerede nu repræsenterer dens olie, dens Bomuld, dens Handelsveje og de hellige Staders Betydning for Islams Verden så store Rigdomme, at dette i en Tid som den nuværende betyder en Krigsfare for denne Del af Verden.

DE TO FLODERS LAND

Iraq er måske, på Grund af sine oliekilder, den af de arabiske Stater, der har størst Betydning i Storpolitikken og især nu under Krigen; højst kan Ægypten som Suezkanalens Vogter kappes med den.

Iraq er et udpræget Gennemgangsland. Gennem Årtusinder har Karavaneruterne her krydset hinanden, og mange Veje fører til det, selv om de ikke alle er lige bekvemme. Man kan komme flyvende til Bagdad eller Basra, man kan sejle til Basra eller tage Jernbanen til Mosul - hin Bagdadbane, der har spillet så vigtig en Rolle i vort Århundredes Storpolitik. Man kan benytte Bil - eller, hvis man har god Tid, Kamelkaravane - gennem Ørkenen fra Damaskus eller Jerusalem; andre Veje forbinder Bagdad med Sa'udijje-Arabien, og en udmærket Vej fører op gennem Bjergene til Teheran.

Naturlige Grænser har Iraq til ingen af Siderne, når man lige undtager den lille Strimmel ved den iranske Havbugt. Ind mod Syrien markeres Grænsen kun ved en enlig Grænsepæl på en Bakketop i Ørkenen umådeligt fjernt fra ethvert Spor af Mennesker; Pas- og Toldvisitation sker i Ramadi 473 km fra Grænsen. Det er måske denne Mangel på naturlige Grænser, der er Skyld i, at man stadigvæk har svært ved at bestemme det underligt uformelige Lands Størrelse; man kan møde så afvigende Tal som 301.982, 453.500 og 506.000 km2, en Usikkerhed, der kun dårligt kan undskyldes med, at adskillige Tusinder af disse omstridte kvadratkilometer er temmelig værdiløse. Afstanden fra Zakho ved Nordgrænsen til Fao ved den iranske Havbugt er 982 km, og når man fraregner Ørkenkorridoren over til Transjordanien, er Landets gennemsnitlige Bredde fra Øst til Vest 515 km.

Ensartet er dette Land langt fra. I det store og hele falder det i fire Dele: Mellem Floderne ligger el-Djezirah (dvs. »Øen«). Vest for el-Djezirah hæver den syriske Ørken sig; mod Nord og Nordøst går el-Djezirah over i et bølget Bakkeland, og Nord for dette Bakkeland hæver de forrevne Zagros-Bjerge sig til Højder på 2.000-5.000 meter.

El-Djezirah er et Lavland, der er dannet af Slam fra Floderne. Endnu i historisk Tid gik den iranske Havbugt langt ind i Landet, og for hvert År får Flodslammet Kysten til at skyde sig længere ud. Intet Punkt i dette fuldkomment Stenløse Lavland hæver sig 50 meter over Havfladen, og mod Syd, hvor Verdens største Daddelpalmeskove breder sig omkring Basra, er der ofte om Foråret store oversvømmelser, og begge Floder danner vældige Sø- og Sumpområder. Selv oppe omkring Bagdad kan Landet i Regntiden om Vinteren forvandles til et så håbløst Morads, at det er umuligt endog for kraftige Vogne at bane sig Vej gennem Mudderet. Trist ser Landet ud Størstedelen af Året. Kun sjældent afløses den flade Slettes monotone, gulbrune Ørkenfarve af lidt grøn Mark eller en Palmelund. Selv Floderne er smudsigt-gule.

Alt, hvad der hæver sig op over Terrænet, er Menneskeværk: Smalle, dobbelte Bakkekæder, der krydser hinanden, er gamle udtørrede Kanaler, der med deres beskyttende Dæmninger efterhånden har hævet sig højere og højere over det omgivende Land. Hvor Kanalerne endnu er i Brug, kan Plantevæksten være frodig nok, men store Dele af el-Djezirah ligger nu hen som Ørken.

Om Foråret kan der også i den nogle Steder vise sig en Stribe Grønt, og fra Tid til anden kommer Beduiner nogle Forårsdage, pløjer et Stykke Jord, drager atter bort og viser sig ikke, før det er Tid til at høste. Året efter

må de måske vælge sig et nyt Stykke Jord til opdyrkning, fordi det gamle Stykke denne Gang ikke har fået Vand nok. Nogle Steder blomstrer »Markens Liljer« om Foråret, - men her blomstrer de vel at mærke kun nogle få Timer, inden de visner - en passende Illustration til ordene om Blomsterne, der blomstrer i Dag og i Morgen er tjenlige til at kastes i ovnen, hvad de også bliver i denne træløse Egn, hvor alt, ikke mindst Kamelgødning, må tjene til Brændsel.

Mange Steder viser sammenstyrtede Huse, at Folk har opgivet Ævret og er flyttet andet Steds hen. Af Huset - hvis Konstruktion er den samme som for Årtusinder siden - har de kun medtaget Træværket til Tagkonstruktionen; Resten er det ikke Umagen værd at flytte, for leret Dynd til Mursten findes der overalt i dette Land. Soltørret Ler er ikke noget uforgængeligt Byggemateriale, og da det er det eneste, Landet har at byde på, og det derfor anvendes til alt, til Huse både som Sten og som Puds, til Dæmninger, Mure og Markskel, kommer alt hurtigt til at se forfaldent ud.

Hvor moderne Kanaler og Sluser - som den store Hindie-Sluse ved Eufrat, der blev skabt af engelske Ingeniører 1913 - sørger for Vand, skifter Billedet: Palmer og Piletræer afbryder Steppens Ensformighed, og dyrkede Marker breder sig langs Kanalerne - ja, til det hellige Kerbela når man gennem mange Kilometer af frodige Haver og Palmeskove.

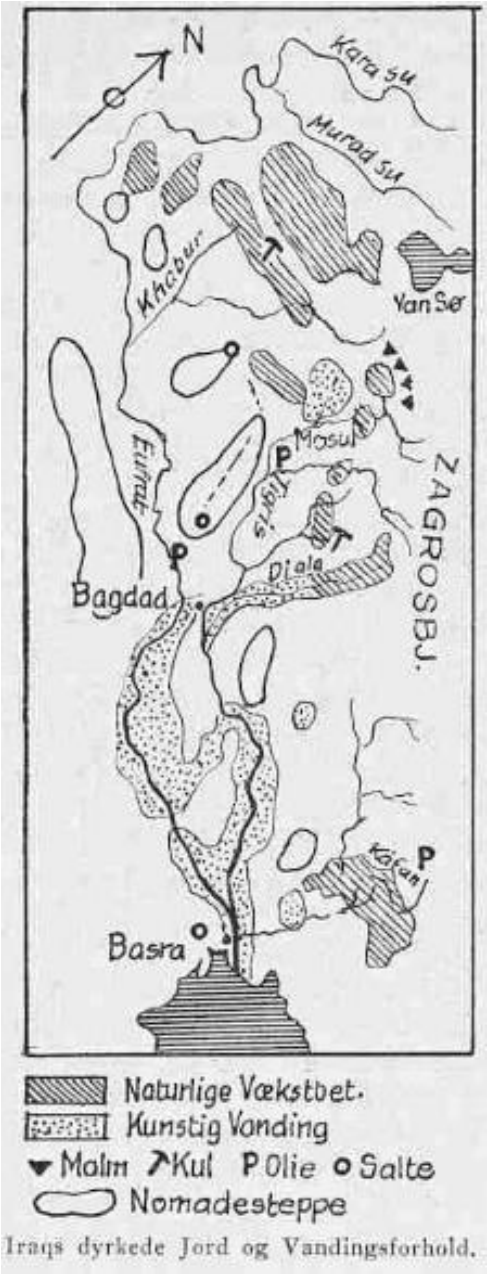

Iraqs dyrkede Jord og Vandingsforhold.

Vest for el-Djezirah hæver den syriske Ørken sig til henved 700 meter - en flad eller svagt bølget Slette med nøgen, leragtig hård Jordbund, snart rødgrå, snart gullighvid og ofte dækket af sorte Kiselsten. Efter Vinterregnen dukker enkelte ganske fine grønne Græsstrå frem ved Siden af Pletter af lav Mos, der næsten ikke er til at skelne fra Jorden, og strittende, grå, nøgne Kviste, der minder om Gyvel - og i Løbet af rivende kort Tid indtræder det årlige Under: de korte, skønne Forårsuger, Beduinerne drømmer om Året rundt, da Ørkenen blomstrer med røde Tulipaner og Anemoner, violette Hyacinter og blå Iris. Men det er kun en stakket Glæde: I Løbet af et Par Uger er al Plantevækst svedet bort af Solen, og Steppen ligger støvet og øde. Slipper man for Spektaklet af Bilerne, der nu har fortrængt Kamelerne som det mest brugte Befordringsmiddel gennem Ørkenen, synes man næsten, man kan hore Stilheden - en Stilhed så knugende, at den lægger sig tæt om En som et Tryk på Skuldrene og i Ørerne. Da først får man det rigtige Indtryk af Steppens Vælde, af Storheden i dette mægtige, solsvedne og vindtørrede Øde.

Det er i det ca. 300 meter høje bølgende, grønne Bakkelandskab mellem Khanaqin og Mosul, at Landets største Rigdomskilde, olien, findes, og fra Kirkuk, det gamle Corcura, udgår Rørledningen til Middelhavet.

Mon noget Land kan være skønnere og mere fredfyldt end dette gamle Assyrerland i Forårstiden? Alt synes at ånde Idyl. Efterhånden afløses Ørkenen af grønne Bakker, Dadelpalmerne af oliventræer og Ege, medens Kurdistans snedækte Bjerge hæver sig i Baggrunden. Nede omkring Nimrud, Salmanassar I's 3.000-årige Hovedstad, ja helt ned til Erbil, det gamle Arbela, hvor Alexander den Store vandt sin endelige Sejr over Dareios Codomanus, bevæger Landet sig i jævne Bølger som et Jydsk Landskab; mod Nord bliver Bølgerne mere accentuerede for tilsidst at gå over i det rene Bjerglandskab, hvor Klostre klynger sig til Fjeldsiderne og idylliske små Landsbyer gemmer sig i snævre Klippedale. Overalt er der grønt i Forårstiden, overalt myldrer Blomster frem i Myriader - især røde, blå og hvide »italienske« Anemoner. Her kan et moderne Storstadsmenneske finde den Fred, Vestens Civilisation ikke kender. I mit stille Sind gav jeg Biskoppen i Rabban Hormuzd-Klosteret Ret, da han - for at hjælpe på min Forståelse af hans Syrisk - pegede på Skålen med Honning, hvori hans Sidemand netop dyppede sit Brød, og

med en blid Ræben, der øjensynlig hørte med til god Bordskik, bemærkede: »I Europæere er som Bierne. Altid har I travlt, I arbejder, og I rejser uafladeligt.«

Man kan se Kurderne komme ridende med Hænderne fulde af Blomster og høre dem lovsynge denne Forårets Gave, ja, man kan endog træffe en kurdisk Nabo, der fredeligt ryger sin Pibe og drikker sin Te i »Djævletilbederne's« Gæstehus, og de muhammedanske Arbejdere holder Løjer i det kristne Mar Behnam-Klosters Gård. Kan noget være fredeligere og mere idyllisk?

Det var i disse fredfyldte Landsbyer, der i 1933 blev myrdet ca. 1.500 Assyrere. Det er på disse blomstrende Høje, ingen vogter Kvæg eller fører en Karavane uden at være bevæbnet til Tænderne. Det er en Egn, hvor alles Hånd er mod alle, og hvor Fejden hører til Livets Glæder og Fornødenheder. I Bæltet bærer alle et helt lille Arsenal af Våben - med en Rosenkrans om den drabelige Daggert - og med Stolthed demonstrerede en venlig Kurder for mig, hvorledes man bedst skar Halsen over på en Fjende. Med Foragt afviste han Malajens Stød nedefra opefter, hvorved man sprætter Maven op, - nej, sådan: oppefra nedefter og så helst ramme i Halsen ovenover Kravebenet. Han smilede henrykt ved Tanken, medens han demonstrerede det rette Stød. Dette er Assyrerlandet, hvorfra oldtidens grusomste Krigshære udgik - og Årtusinder har ikke ændret Tankegangen meget. Men Folket er ikke mere en Fare for Nabolandene, fordi ingen kraftig Hersker har forenet det, og Religion og Nation har splittet det i små Samfund. Een Markvej fører gennem lutter kristne Landsbyer, en anden få Kilometer derfra gennem lutter Jezidi-Landsbyer. Flinke Mennesker hver for sig, når man forstår dem og ikke regner Røveri og et Mord eller to for utilgivelige Synder, - men anbringer man dem som her op ad hinanden, vil det ofte koste Blod.

De vigtigste Byer i Iraq er Hovedbyerne i de tre Vilajeter, hvoraf Landet blev dannet: Hovedstaden Bagdad (300.000 Indbyggere), Mosul (60.000) og Basra (60.000), endvidere Shi'iternes hellige Byer Kerbela (65.000) og Nedjef (45.000) samt oliebyen Kirkuk (20.000).

Det er en velfortjent Straf til den fordrukne og blodtørsige Slyngel Harun ar-Rashid, at New Street i Bagdad er blevet døbt om og opkaldt efter ham som Sharia 'r-Rashid; hans overforfinede, persisk påvirkede Smag ville nemlig sikkert have våndet sig under den rædselsfulde Blanding af orientalsk occident og europæiseret Orient, som gør sig gældende i denne Gade - alle de Rædsler, der kan opstå, når Vest og Øst rystes sammen til en uharmonisk Cocktail. Men han fortjener ikke bedre. Det eneste gode, der kan siges om ham, er, at han havde en dygtig Minister, Dja'far - og ham lod han slå ihjel. Harun ar-Rashid var en Blodhund, hvis mange mærkelige Gerninger man bedst undskylder ved at betragte dem som Udslag af Sindssyge. Det er ikke klart, om han - tyvagtig endnu i sin Grav - har stjålet Berømmelsen for sine natlige Spadsereture, når han forklædt vandrede gennem Bagdads Gader, fra hin enøjede Sultan Baibars, der fordrev de sidste Korsfarere fra Asien, og som, da han var sin egen militære Mesterspion, ofte optrådte i Forklædning. Overleveringerne fra Mund til Mund forgylder ofte med Urette en Mand, hvorefter den skarpe historiske Kritik klæder ham af til Skindet. Sådan er det gået Harun ar-Rashid, men da vi nu kender ham i al hans Nøgenhed, bør vi måske indhylle ham i et broget Slør, så rigt, så fattigt, så farverigt, så falmet som den By Bagdad, hvor han hører hjemme. Vi kan give det som en Tribut - ikke til den historiske Personlighed, men til Eventyrskikkelsen, der måske er mange Eventyrheltes Liv slået sammen til eet.

Haruns Berømmelse gennem Eventyrene var så stor, at den evnede at kaste Glans over Bagdad, længe efter Forfaldet havde ramt den, og det skete vist allerede i hans egen Regeringstid, da den endnu var en ren Parvenuby.

Der eksisterede ganske vist på samme Sted i oldtiden en By, Bagdada, og man har ved Flodbredden fundet Rester af en Murstenskaj, Nebukadnesar lod bygge, men det Bagdad, vi kender, er først grundlagt af den første Abbaside-Kalif, el-Mansur, der i 763 gjorde den til sin Hovedstad, fordi han følte sig sikrere her end i Damaskus, der havde været Residens for omajjaderne, som Abbasiderne fortrængte fra Magten. Hans fire første Efterfølgere, hvoraf Harun ar-Rashid (786-809) var Nummer to, forskønnede i høj Grad Byen, men allerede i 836 fandt Kalifferne det nødvendigt at forlægge Residensen til Samarra, og selvom de fyrre År senere vendte tilbage, var Storhedstiden dog forbi, og efter Mongolerfyrsten Hulagu's Erobring 1258 har Bagdad været helt uden verdenshistorisk Betydning.

Endnu kan man se, at Bagdad har været en stor By: der er en lang Vej fra Byen til Resterne af Bymuren - så lang, at der ikke er Tvivl om, at Bagdad tidligere har været dobbelt så stor som nu; den har i hvert Fald sikkert haft en halv Million Indbyggere. Hvor el-Mansurs Residens har ligget, vides ikke med Sikkerhed, men det var på Tigris' vestlige Bred, medens Størstedelen af Byen nu ligger Øst for Floden.

Jeg kom til Bagdad en Vinterdag - og blev skuffet, måske fordi man næsten straks kom ind i Sharia 'r-Rashid. Så snart man kom uden for Hovedgaden, vadede man i Mudder, der ofte nåede En op over Anklerne. Gaderne egner sig absolut bedst til bare Fødder. Kommer man om Foråret eller Sommeren i bagende Hede, ligger hele Byen ofte indhyllet i en tæt Støvsky. Da man nu ligesom i oldtiden benytter almindeligt Dynd blandet med Strå som Mørtel og Puds - et såre forgængeligt Materiale - er der kun få Mindesmærker fra Bagdads Storhedstid tilbage, og kunsthistorisk har de ingen større Værdi. De moderne Bygninger, Kongeslottet, Parlamentet og Museet er såre beskedne, og det samme gælder de 101 Moskeer.

Under Krigen brød Tyrkerne for Troppetransporternes Skyld New Street tværs igennem Byen parallelt med Tigris. Det nye Styre har ladet den gamle By ligge og bygger nye Bydele mod Syd og især mod Nord langs med Floden. Her finder man skyggefulde Parker og pæne, moderne Bygninger, Hospital, Kaserner etc. Også den lille Bydel ovre på Tigris' vestlige Bred har man i de senere År forskønnet og moderniseret noget. Men det gamle Bagdad får Lov at passe sig selv.

Det er måske bedst således. For når alt det onde er sagt, som bør siges - og det er som nævnt en Del - skal det også siges, at trods Støv og Mudder og Snavs tager man Bagdad ind til sit Hjerte, eller det er Bagdad, der erobrer En, - ja, sådan er det, en Lugt, en Lyd, et Syn og Mindet drager i En næsten smerteligt: Sådan var der; kommer man der igen? opnår man endnu en Aften fra en Altan eller et Vindue at se ud over Tigris og se Solen gå ned over den syriske Ørken ? Palmerne rager op over Murene omkring Gårdene. Larmen nede fra Gaden stilner, ensformige Toner lyder fra en Café, og Stjernerne og den - liggende - Halvmåne tegner sig over det blå Himmelhvælv - Kommer man der igen ?

Og hvad gør det, om Mudderet går op over Anklerne, når man vader gennem de snævre Gyder? Her møder man orienten. Her vandrer tæt tilslørede Kvinder eller fattige Kvinder uden Slør - måske med Krukke på Hovedet og den ranke Holdning, som dette medfører. I Næsen har de en emallieprydet Ring og ned over Kinder og Næse og især på Hage og omkring Læberne blå Tatoveringer. Svære Sølvringe rasler omkring Ankler og Håndled. Her kommer spinkle, små Æsler med umenneskelige Byrder og menneskelige Trækdyr lastede som Dyr. Det er næsten ufatteligt, hvad en sådan Hammal (Drager) kan bære, og han bevæger sig hyppigst i Løb med sin tunge Byrde på Ryggen. Som Regel er han Kurder, for Araberne har ikke Fysik til dette hårde Liv. Har han intet Arbejde, finder han sig en tør Plads i Solen og sover frejdigt i Gadens Støv.

Alle Huse har Karnapper, og Gaderne er så snævre, at disse ofte lukker Solen helt ude. Hvem der har Lyst, kan godt drømme om de skønne Haremskvinder, der kigger ud gennem de glasløse Vinduer, der dog skjuler Beboeren ved det meget udskårne Træværk. Karnappen vil nemlig oftest være i Haremet, men et orientalsk Harem er ikke andet end, hvad man i det gamle Danmark kaldte »Fruerstuen«. Ordet »Harem« betyder »forbudt«, og det betegner den Del af Huset, hvortil den fremmede ikke får Adgang. Han modtages i Salonen af Husets Mænd, medens Kvinderne ikke viser sig uden for Haremet. Derimod ligger der ikke i ordet Harem nogen Antydning af, at Husherren har de i Koranen tilladte fire Koner samt Konkubiner ad libitum.

Får man Adgang til et normalt arabisk Borgerhus, kommer man først gennem en tung og godt barrikaderet Dør gennem en Forstue ind i Gården, og ud mod denne åbner alle Døre sig. Midt i Gården findes som i Sumers og Akkads Dage en Brønd eller den store Vandkrukke samt det ikke alt for vellugtende Afløb. Beboelsesværelserne er hyppigst på første Sal - den øverste Etage - og man kommer op til dem ad en åben Trappe, der fra Gården fører op til en Svalegang. Værelserne er ikke indbyrdes forbundne, men har alle en Dør ud til Svalegangen. I Salonen findes et Par Divaner og et lille Bord til den selvfølgelige Te eller Kaffe; Væggene prydes af Tæpper samt - oh nye Tid! - af en Reklame for Singers Symaskiner og Billeder af Kong Faisal og af den tyrkiske Skønhedsdronning. Jeg fik engang Lov til at kigge ind i Haremet; det var fyldt af forskellige kvindelige Slægtninge og Børn, en mægtig gyngeagtig Vugge og en Vaskebalje, men af Romantik var der ikke den fjerneste Antydning.

Romantiken kan man måske finde i Kaffehusene, hvor Mændene med deres Rosenkrans har Tid til at drømme både Tiden og Hverdagen bort. Der finder man i hvert Fald »Tusind og en Nat's« Fødested, selv om Grammofonerne og Radioen nu ofte har afløst Hakawatiernes Fortælling. Ellers er - og var - Orientens Liv en Kamp for det daglige Brød. Fik man det ikke, kendte man Fastens skønne Kunst; fik man det, kunne Morgendagen bekymre sig for sig selv, for hver Dag har nok i sin Plage.

Bazarerne har ikke meget af Interesse at byde på. Bagdad har aldrig haft en egen Kunstindustri, der er værd at tale om. Det er en udpræget Handelsby, der lever af Transithandelen mellem Iran og Indien på den ene Side og Syrien og, hvad der ligger Vest derfor, på den anden. Man kan derfor udmærket godt købe orientalske Varer, men de kommer vel at mærke fra andre orientalske Lande. Trods megen Råben fra Gadesælgerne, Skrig og Skrål, Trængsel og Skubben til hinanden er der intet Hastværk over Livet i Bazaren. Hver Morgen sætter Købmanden sine Varer ud, måske fejer han nogle få af de Hundreder Fluer bort, han drikker utallige Kopper Kaffe med Naboer og eventuelle Købere, han købslår i Timevis, og selvfølgelig begynder han med at forlange mindst den dobbelte Pris af, hvad han har tænkt sig at sælge for: Handelen har dog sin Værdi i sig selv, og en Handel uden Prutten er ingen Handel. Får han solgt noget, er det godt, og får han ikke solgt noget, var det nu engang ikke Allahs Vilje.

Noget Natteliv findes ikke. Klokken tolv er der lukket og slukket overalt i Byen, og de fleste Cafeer lukker langt tidligere.

Et eget Liv rører sig langs Floden, den mægtige lergule Tigris, der her er sine fire Hundrede Meter bred. Over de to Pontonbroer strømmer en broget og uensartet klædt Menneskeflod, Vogne, Æsler og Kameler, der råbes og skældes, Allah påkaldes Hundreder af Gange for nogle få Fils' Skyld, og somme Tider leveres et drabeligt Slagsmål på Livet løs for en Sum af fem Fils, dvs. ca. tolv Øre. Langs Bredderne sidder Fiskerne med deres store, men ikke alt for velsmagende Tigris-Fisk, Drenge plasker i det gule Vand, Belam'er (almindelige Både) og de deigtrug-formede Gufa'er krydser Floden, Kelek'er, dvs. store Flåder af Ris eller Træ, der bæres oppe af luftfyldte Gedeskind, kommer glidende med Strømmen helt oppe fra Mosul; når de når ned til Basra med deres Last, sælges det i Iraq kostbare Træværk, og Skindene vender pr. Æselryg tilbage til Mosul.

Orientalerne deler gerne deres Glæder og Sorger med Forfædrene. Dette Billede fra Hama i Syrien viser, hvorledes Bairamfesten eller „den store Fest“ efter Gudstjenesten fejres paa Kirkegaarden med Markedsgøgl og Luftgynger.

Vil man møde Orienten helt ublandet for vestlige Tilsætninger, skal man vandre gennem de snævre Gyder, hvor de indfødte stirrer måbende på en Europæer som på en Mand fra Månen, ud til Kirkegårdene uden for Byen ved den gamle Enceinte, ved Bab el-Wastani og Sheikh Omars Grav - eller finder man Stanken her for slem, kan

man søge over til Gravene på Vestsiden af Floden, til Harun ar-Rashids Dronning, Sitt Zubaidas og Sheikh Ma'rufs Grave. Her mellem Grave, der ligner aflange Bikuber, aner man i et Glimt noget af orientens Sjæl. Her lader Beduinerne deres Hjorde græsse helt inden for den gamle Bymur - skønt det er en Gåde, hvor de finder Græs i denne Lerørken - her tumler Geder og Får sig mellem Gravene; man samles på Kirkegården til en hyggelig Passiar - og Gravene spiller en så stor Rolle i orientens Liv, at man på Trods af Islam og Kristendom har Lov til at tro, at Forfædrene blander deres Røst i Samtalerne. Her lastes Æsel- og Kamelkaravanerne, og rundt om vidner Skeletter eller rådnende Kadavere af Æsler i det stinkende, grønne Vand om Marchens Strabadser. Men midt i alt Svineriet, Fattigdommen og Elendigheden hviler der en Fredens Ånd over dette Møde mellem levende og døde - selv Europæeren får efter den første Forbløffelse et venligt Smil, når han mumler sit Marhaba (kun mellem Muslimer indbyrdes siges Salam) - og man synes her virkelig, at Bagdad fortjener det officielle Navn, el-Mansur gav den: Daar es-Salam, Fredens Bolig.

Desværre er det en Fejltagelse. Bagdad fortjener ikke Navnet; dertil er dens Historie - også i de senere Tider - for blodig, og Folket gjorde Ret i at foretrække det ældgamle Navn for det officielle. Men her på Kirkegården har man Lov til at glemme det. Her synes Tiden at stå stille - Scenen har været den samme for Århundreder siden - og kom Eventyrkaliffen vandrende, ville han nu som da midt i al Elendigheden finde den skønneste og mest ægte arabiske Dyd: Sabr, dvs. Nøjsomheden, Tålmodigheden og Tilfredsheden.

Iraqs Havneby, Basra, udgør i Virkeligheden tre Byer, det egentlige Basra, Ashar og Margil. De to første er gamle Byer med snævre Gader, der næsten lukker Solen ude, medens Margil, hvor Jernbanens Endestation og Havnestyrelsen findes, er en Havneby af moderne Bungalower. Byen ligger ved Shatt el-Arab, den vældige Flod, Tigris og Eufrat i Forening danner det sidste Par Hundrede km, inden de når Havet. De sidste 100 km fra Basra til Havet kan den besejles af oceangående Skibe. Shatt el-Arab er opstået i historisk Tid; da Ur blomstrede, løb Tigris og Eufrat adskilt ud i Havbugten, der da gik meget længere ind i Landet, og Basra, der i Middelalderen var Militærlejr, et Lærdommens Sæde og den Havn, Sindbad Søfareren sejlede ud fra, må engang have ligget ved Havet. Men Floden aflejrer så store Mængder af Dynd, at Kysten År for År flytter sig længere ud. Tyskerne valgte Margil som det bedst egnede Endepunkt for Bagdadbanen, og under Krigen fulgte Englænderne i deres Spor og anlagde de nødvendige store Kajer der. Den britiske Besættelse, der havde Basra til Basis, bragte Byen dens moderne Blomstringstid. Siden er den gået noget tilbage, og mange stolte Drømme er bristet nu, da olieeksporten går andre Veje. Den vigtigste Handel er flyttet til Ashar, der også er Sæde for de lokale Regeringsbygninger. Men de milevide Dadelplantager vil sammen med Havnen altid sikre Basra en vis Betydning.

Mosul, Hovedbyen i Nordiraq, er en køn By med brede Gader og en Del Minder om dens Storhedstid i Middelalderen. Den ligger på Tigris' vestlige Bred lige over for Ruinerne af Ninive, Hovedstaden i Verdens første store Erobrerstat - nu kun en 25 meter høj og nogle km2 stor Jordhøj, hvor alt synes at ånde Fred og Idyl. Den gamle Bymur og Ruinerne af Slottet med dets runde Tårn, der knejser over Tigris, er imponerende, og flere Moskeer, Kirker og Gravmindesmærker er vel værd at se. Byggematerialet her er en køn, marmoragtig Sten, der er så blød, at den kan saves med almindelig Håndsav. Byen gør ikke et arabisk Indtryk, og Hovedparten af Indbyggerne er da også Kurder, og selv om Flertallet er muhammedansk, findes der et Mylder af kristne og ikke-kristne Sekter repræsenteret. Europas Ånd har ladet Mosul så temmelig urørt, selv om Byen har fået Færdselsbetjente, Spejderdrenge og Fodboldbane. Lokalpatriotismen er stærk, og alle de Mosulboere, jeg har talt med, fandt, at deres By burde være Hovedstad i Stedet for Bagdad.

De hellige shi'itiske Byer vil blive omtalt i det følgende Kapitel. Af de øvrige spiller Sulaimanijje (30.000 Indbyggere) en Rolle som Handelscentrum for det østlige Kurdistan, og den har nogen Handelsforbindelse med Iran. I Statens første Leveår var den et slemt Stormcentrum for kurdiske oprørstendenser.

Iraqs Klima er langt fra behageligt, men ikke egentlig usundt. Oppe mod Nord hersker det sædvanlige Højfjeldsklima med varme, tørre Somre og kolde Vintre med megen Regn og Sne. I Ørkenen og på Flodsletten falder der ikke mere end 15 cm Regn i Løbet af et År og ofte mindre end det, og i så Fald tørrer Brøndene ud i Ørkenoaserne, og der indtræffer Hungersnød. Så begynder Kampen om Vand både til at drikke og til at vande Markerne med, og denne Kamp om Vandet har gennem Iraqs tusindårige Historie været den hyppigste Årsag til Krig og Mord. Alene i een af det nuværende Iraqs Provinser regnede man før Krigen, at der om Sommeren blev begået et Mord daglig i Kampen om Vand. Regnen falder kun i Månederne November - Februar, og da forvandles Flodsletten til et Mudderhav, og kun på Betonvejene er det muligt at bevæge sig mellem Byerne.

Temperaturens Svingninger er undertiden voldsomme. Vinteren kan blive lige så kold som herhjemme, og inde i Ørkenen over mod Syrien kan man komme ned på ti Graders Kulde, og det sker - om end sjældent - at der falder Sne i Bagdad, og selv nede i Basra kan Temperaturen komme under Frysepunktet, medens Maksimumstemperaturen her i Januar er 16 °. Behageligst er Klimaet i Marts og April, selv om det i Slutningen af April kan blive lovlig varmt, og hen på Sommeren bliver Varmen yderst ubehagelig for Europæere. I Juli og August er en Temperatur på 44° i Skyggen ikke sjælden i Bagdad og Basra, ja i Basra når man ofte op på en Maksimumstemperatur af 54 °. Nætterne er i Forhold hertil kølige, idet Minimumstemperaturen er 21° i Juli og August.

En frygtelig Plage er Støvstormene, Khamsin'erne, der hyppigt blæser i den varme Tid, ja allerede tidligt om Foråret. Da fyldes Luften over Hundreder af Kilometer af fint tæt Støv, der trænger ind over alt gennem Vinduer, Klæder, Øjenlåg, irriterer og generer alle menneskelige organer og snavser alt til. Støvet er så tæt, at man kun kan se ca. en Meter frem for sig, og da kan det være farligt at køre i Bil. Ørkenen langs Mellem-Eufrat er i stadig Bevægelse. Rører en Vind sig, begynder Ørkenen at vandre, og utallige Afgrøder er ødelagt af det uovervindelige Sand. Ikke mere behagelige er de varme, fugtige Søndenvinde, der blæser i den sydlige Del af Landet, og som får Menneskene til at stønne af Varme og føle Livet som en Plage.

Når Sneen oppe i de lilleasiatiske Bjerge om Foråret smelter, stiger Tigris i Marts og April 7 meter ved Bagdad, og Eufrat 4,25 meter ofte forårsager disse vældige Vandmasser Ulykker, knuser Både og Broer, gennembryder Dæmninger og oversvømmer store Landstrækninger. Men på den anden Side bringer Floderne også Frugtbarhed, og uden dem ville hele den sydlige Del af Landet være en Ørken.

Selvom olien har størst verdenspolitisk Betydning og også nu betyder mest for den iraqiske Statskasse, er Agerbrug dog stadig Hovednæringsvejen, der beskæftiger langt den overvejende Del af Befolkningen. Agerbruget er fuldstændig afhængigt af Floderne, og det drives endnu ofte med et meget primitivt overrislingssystem. I oldtiden og Middelalderen var Iraq et af Verdens Kornkamre, men Århundreders Ødelæggelser lader sig ikke så hurtigt genoprette. Ved engelske Ingeniørers Hjælp er der dog gennemført nogle vældige Arbejder til Regulering af Vandet som Dæmningerne med Sluser ved Habbania og Feludja ved Eufrat og ved Kut el-Amara ved Tigris. Men endnu står der meget tilbage. Man regner, at af den beboelige Del af Landet udnyttes nede på Sletten kun 20 % og oppe i Højlandet kun 9 %. Der høstes to Gange om Året. Især dyrkes der Hvede, Byg, Havre og Hør. Langs Shatt el-Arab vokser ca. 30 Millioner Daddelpalmer, og fra dem udføres 80 % af Verdens Dadler til en årlig Værdi af 40-50 Millioner Kroner. Kvægdriften spiller en væsentlig Rolle i Lavlandet. Der findes ialt ca. 5 Millioner Får, ca. 2 Millioner Geder, 100.000 Bøfler og 70.000 Kameler, og der eksporteres Uld og Huder.

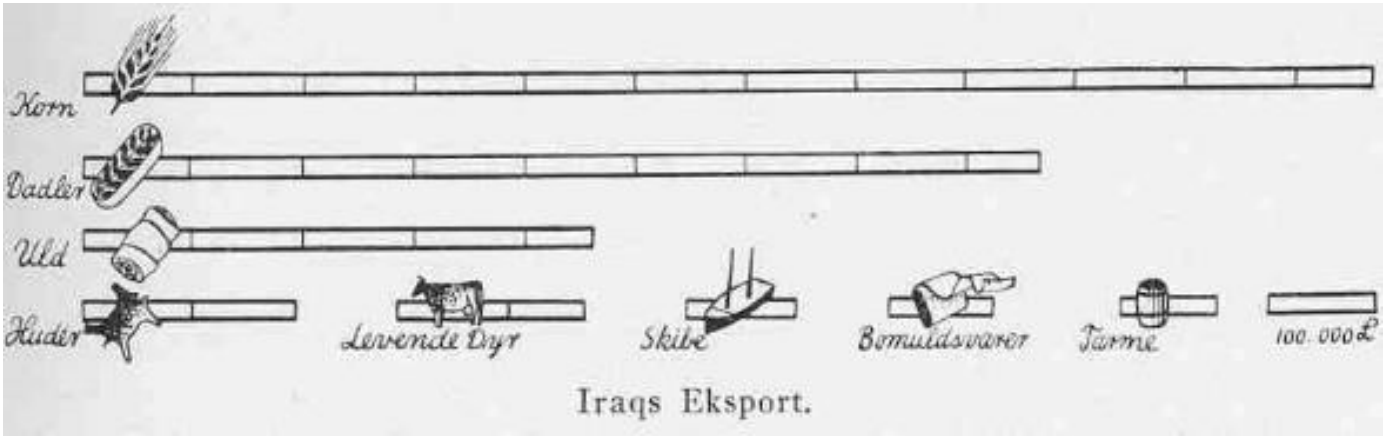

Iraqs Eksport.

Fellahens, Bondens, Tilværelse er ikke misundelsesværdig. Jorden tilhører normalt store Godsejere, og Fellahens Liv bliver en hård Kamp mod Jorden og det flyvende Sand, mod Vandet og mod Græshopperne, der vil æde Afgrøden, uden at han som Løn får mere, end at han lige kan spise sig mæt. Denne, den talrigste af alle Befolkningsklasser i Iraq, er næsten nede på et Eksistensminimum. Man regner, at Fellaherne lever for en Udgift af mindre end ti Øre daglig pro Person.

Noget for sig er de langt tilbagestående Sumparabere ved Hamar-Søerne mellem de to Floder. De kender hverken til Kameler som Beduinerne eller til Agerbrug som Fellaherne, men fisker og jager Fugle og holder

deres store, tunge Vandbøfler. De svømmer mellem Sivene med en Færdighed, som Arabere kun sjældent når, og højst sandsynligt er de Efterkommere af et gammelt ikke-arabisk Folk.

Bortset fra olien er Iraqs Eksport ikke af større Betydning. De vigtigste Udførselsvarer er olie, Korn, (1936 for 1.170.000 Dinarer af Værdi som engelske £) Dadler, Uld, Huder og Skind og levende Dyr. Dertil kommer Lakrids, der findes rigeligt i Landene Syd for Tyrkiet. Industrien er - atter bortset fra olien - kun i sin Vorden; der findes nogle Tekstil-, Læder- og Cigaretfabrikker.

Endnu er Iraq et fattigt Land, men får det ydre og indre Ro, og viser Befolkningen sig Landets store Fortid værdig, er der god Grund til at tro, at dets Rigdomskilder: olien, Floderne og Handelsvejene, atter en Gang vil gøre det til det Land, hvor man i Menneskehedens første Dage troede Paradiset lå.

IRAQS NATIONER OG RELIGIONER

Der har ikke bestået nogen særlig iraqisk Stat, siden Kyros erobrede Babylon. Landet var delt i tre Vilajeter (Provinser eller Amter) Mosul, Bagdad og Basra uden nogen særlig indbyrdes Forbindelse. De havde fulgt de vekslende Riger, som havde haft Magten her mellem de to Floder fra Perserriget og Aleksander den Store til Tyrkerne, der erobrede Landet i 1534. Da Staten blev dannet, bestod der derfor ingen særlig iraqisk Nationalfølelse, og den arabiske nationale Bevægelse, der blomstrede frodigt i Syrien, havde her kun Tilhold blandt en fåtallig overklasse. Landet var og er splittet efter religiøse, nationale og lokale Skillelinier, og Følelserne mellem de forskellige Befolkningsgrupper er ikke alt for venlige. Af Landets Befolkning på 3,6 Millioner er ca. to Trediedele muhammedanske Arabere - og Iraqs Arabere har lige fra den arabiske Erobring i Middelalderen været berygtede for deres blodige Fejder og urolige Sind - og Resten er fordelt på en Række religiøse og nationale Minoriteter, der ikke er mere tolerante.

Det er ejendommeligt for den orientalske Tankegang, at man egentlig regner mere med Religioner end med nationale Minoriteter. Engang spurgte jeg en Iraqi ud om Minoritetsforholdene i Iraq. Han svarede: »Af Minoriteter er der Jøder, Kristne og Assyrere.« (De sidstnævnte kunne han nu roligt have regnet til de Kristne, for Assyrere er blot en Betegnelse for nestorianske Kristne.) »De glemmer Kurderne,« indvendte jeg. »Kurderne er ikke en Minoritet; de er jo Muhammedanere,« svarede han. - Men selv om Kurderne deler Tro med Araberne, føler de ikke alt for megen Trang til at underordne sig arabisk Styre.

Kurderne, der er i Slægt med Iranerne, er tapre og fysisk veludrustede Folk. Der findes ialt ca. tre Millioner af dem, hvoraf over Halvdelen lever i Tyrkiet, ca. 700.000 i Iran og 500.000 i den nordøstlige Del af Iraq. De har aldrig været politisk forenede, og man kan dårligt tale om nogen kurdisk Nationalfølelse. I Historien har de aldrig spillet nogen Rolle som Folk, og de har kun frembragt een Personlighed af Verdensformat, nemlig Sultan Saladin. I Sévres-Freden fra 1920 lovede de Allierede dem Autonomi, men dette Løfte blev strøget i Lausanne-Traktaten tre År senere, fordi hverken Tyrkiet eller Iran ønskede nogen mere eller mindre selvstændig, kurdisk Stat op ad deres Grænse. Men selv om der ingen kurdisk Nationalfølelse kan siges at eksistere, viser der sig dog ofte en anti-arabisk Stemning blandt Kurderne, især i Egnen omkring Sulaimanijie. Der har allerede været flere kurdiske opstande. Den ledende Skikkelse i fire af dem var Sheikh Mahmud, der i November 1922 udråbte sig selv til Konge af Kurdistan, men omsider i Maj 1931 blev taget til Fange og sendt til Nasirijje, hvor han fik en fyrstelig Pension.

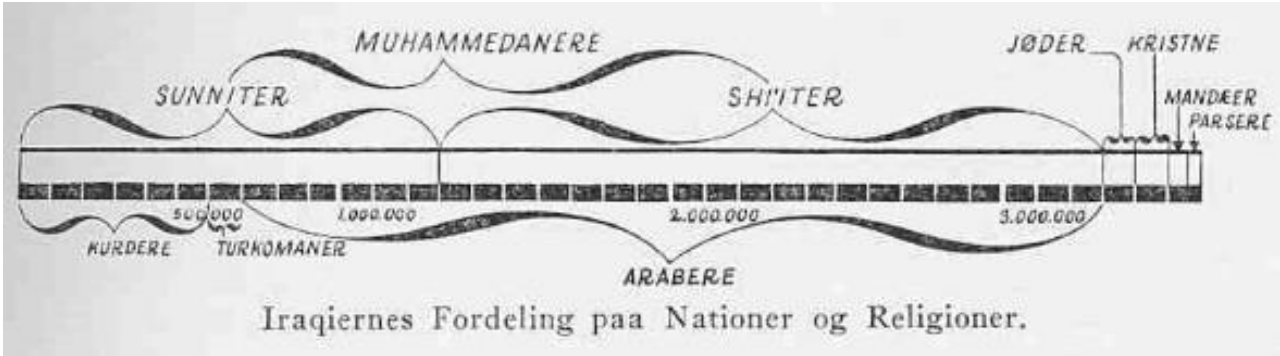

Iraqiernes Fordeling paa Nationer og Religioner.

Ikke et År efter var der i Iraqs nordvestlige Hjørne en ny kurdisk opstand under Ledelse af Sheikh Ahmed af Barzan, og i det bjergrige Terræn forløb operationerne så uheldigt for den iraqiske Hær, at Hærledelsen kom til

det mærkelige Resultat, at i et sådant Terræn var Krigsførsel ikke en militær opgave, hvorfor den overlod Arbejdet til de engelske Flyvere. Disse viste sig Situationen voksen, og efter nogle Ugers Forløb fandt Sheikh Ahmed det klogest at gå over Grænsen og overgive sig til Tyrkerne.

Siden har der været roligere i de kurdiske Egne, og Kong Faisal blev venligt modtaget heroppe, hvor hans ubetingede personlige Charme ikke forfejlede sin Virkning. Kurdiske Delegerede samledes i Mosul og vedtog i Samarbejde med Regeringens Folk, hvilken Dialekt de ønskede indført som officielt Skriftsprog. Men Forholdet mellem Arabere og Kurdere er stadig ikke alt for venligt.

Et lille Eksempel viser det måske allerbedst: Et Par Europæere og deres Chauffører havde søgt at hjælpe et Par kurdiske Parlamentsmedlemmers Bil op af Mudderet Øst for Bagdad, men det viste sig håbløst. Da kom der heldigvis nogle hjælpsomme Beduiner til. Da Europæerne nu ville overlade dem Arbejdet, skreg Kurderne i Dødsens Angst: »Lad os ikke i Stikken over for Beduinerne!«

De ca. 60.000 Turkomanner elsker heller ikke Araberne, men politisk ro har de ikke kunnet volde.

Heller ikke Iraqs store Flertal af muhammedanske Arabere udgør en Enhed, men er delt i de to store Grupper: Shiiter og Sunniter - og orientalerne betragter som omtalt de religiøse Skillelinier som vigtigere end de nationale. Shi'iterne er de fleste. Ifølge Folketællingen af 1921 omfattede de 1.490.000, medens der kun var 1.150.000 Sunniter, og af dem var ca. en halv Million Kurder. Og dog ligger den politiske Magt i Hænderne på et ret lille sunnitisk-arabisk oligarki.

Dertil kommer, at Befolkningen i de tre Hovedbjerge ikke ser med alt for venlige Øjne på hinanden. Beduinerne og Sumparaberne nede omkring Kut el-Amara har altid ligget i Strid, og Beduinstammerne fører hyppigt indbyrdes Fejde. Også mellem By og Land er Modsætningen så stor, at den ofte kan virke som en uoverstigelig Kløft, og endelig fjerner den moderne, europæiske opdragelse ofte Børnene fra deres Slægt. En fornem Shammar-Sheikh sukkede således engang: »Ja, min Søn, der har studeret tre År i Beirut, regner mig for en vild.«

Splittelsen inden for de muhammedanske Arabere mellem Sunniter og Shi'iter kan være alvorlig nok. Det er ikke nogen let Sag i få ord at definere Forskellen mellem Sunniter og Shi'iter. Ordene kan vel bedst gengives ved henholdsvis »de, der holder sig til Traditionen«, og »Tilhængerne af (Alis) Parti«. Men Navnene siger egentlig ingenting. Modsætningen går tilbage til Tiden lige efter Profetens Død og var først rent politisk. Sunniterne hævdede oprindelig, at Kaliferne skulle vælges blandt de bedste Mænd i Menigheden, Shi'iterne derimod, at Kalifatet skulle gå i Arv til Profetens direkte Efterkommere gennem Datteren Fatima og hendes Mand, Profetens Fætter, Ali. Ali blev Kalif, men blev myrdet, ligeledes Sønnen Husain, der faldt i det blodige Slag ved Kerbela.

Kong Faisal II er en af de mange Tusinde Descendenter, men den profetiske Afstamning støtter ikke den lille Konge i Shi'iternes Øjne. De har forlængst - belært af de mange politiske Uheld - forflyttet deres forventede Tronarving, Imamen, til den transcendentale Verden, og Modsætningen mellem dem og Sunniterne er blevet rent religiøs på dette som på andre Punkter. Shi'iterne har foruden Mekka - der er fælles som Helligdom for alle Muslimer - også deres egne hellige Byer i Iran (hvor Shi'ismen er Statsreligion) og især i Iraq, hvortil Alverdens Shi'iter valfarter. Deres fire iraqiske Helligdomme er Nedjef, - hvor Kalifen Ali skal ligge begravet, - og Kerbela, - hvor Alis Søn Husain og hans trofaste Følgesvende faldt og blev begravet, - der begge ligger i den sydlige Del af Landet, hvor Shi'iterne udgør det altovervejende Flertal. I Nærheden af Bagdad ligger Kadhimain og længere mod Nord Samarra, der ikke har nået de to andres Grad af Hellighed. Endvidere er Shi'iterne ene om at fejre Tragedien ved Kerbela med store religiøse Fester, der kulminerer i Passionsskuespillet på Årsdagen for Slaget. I de hellige Byer er Passionsskuespillet glødende Alvor, og Fanatismen kan stige til uhyggelige Højder.

I Fanatisme overgår Shi'iterne i det hele taget langt de sunnitiske Muhammedanere. De betragter i Virkeligheden alle anderledes troende som urene. Man kan betræde en sunnitisk Moské, men ingen vantro får Adgang til en shi'itisk Moské - ja, i Månederne Muharram og Safar er der ikke engang Adgang til de hellige Byer for Ikke-Muslimer.

Magten i de hellige Byer er helt i Hænderne på den shi'itiske Gejstlighed, der for en stor Del er iransk såvel af oprindelse som Sympati. Befolkningen har en langt større Procent af Analfabeter end de andre Byer og lader sig helt lede af Mullaherne, der tjener vældige Formuer på Pilgrimsfarten - der foretages af levende såvel som af døde, der bringes derhen for at begraves. Alene fra Iran kom der tidligere årlig 30.000 Pilgrimme til Kerbela, men i de senere År har Riza Shah sat en Stopper derfor; Iran har selv Helligdomme nok til, at Pilgrimmenes Penge kan blive i Landet!

Kerbela ligger smukt omgivet af Dadelpalmer, der kun en enkelt Gang afbrydes af røde Pile, blomstrende Mandeltræer og Mandarintræer. Ligesom Mekkanerne lever Kerbelaboerne praktisk talt udelukkende af deres Bys Hellighed. At tage sig af Pilgrimme er en god Forretning, og efter kyndige Folks Sigende virker den indre Fromhed hos Pilgrimmene og den ydre Hellighed hos de hellige Byers Beboere som en kraftig Vaccine mod alle Dyder. Sunniterne har i hvert Fald ikke mange venlige ord tilovers for Kerbelas Beboere. Selv Politiløjtnanten, der ledsagede mig gennem Byen (jeg fik ikke Lov til at gå et Skridt på egen Hånd) brugte som andre Udtrykket »bad people« om Kerbelas Beboere, men han fandt det dog ikke svært at behandle dem, når man blot tog på dem med blød Hånd. Mørke og skumle Miner mødte mig overalt og ikke et Smil som i Bagdad og Mosul. Gnavent og tvært flyttede de sig, og det er muligt, at det kun var Politiløjtnantens Pisk, der fik dem til det - og han var ikke bange for at bruge den.

»Der er megen overspændt Religiøsitet hos disse Shi'a-Folk,« erklærede Byens Politidirektør. »De tror, at hvis de dør og bliver begravet her, kommer de lige ind i Paradiset.« og sandt er det, at Folk ikke blot drager til Kerbela for at tilbede Allah i Moskeen, men også for at dø og gå ind til den evige Herlighed. Mange »Kadaver-Karavaner« kommer hertil fra den ganske Orient, og for mange syge er Pilgrimsfærden et fortvivlet Kapløb med Dødsenglen. Blandt de overlæssede Biler, der bringer Pilgrimmene til Byen, findes mange, der transporterer Lig sammen med de levende.

Kerbela har over hundrede Moskeer, men de to vigtigste er Husain-Moskeen med dens forgyldte Kuppel og syv Porte - hvor Martyren og hans 72 trofaste hviler under Kuppelen - og den lidt mindre Abbas-Moské. En Vantro får ikke Lov til at nærme sig Portene til det hellige område mere end til ti Meters Afstand, og selv der må han ikke stå ret længe. Modsat de fleste Moskeer er Husain- og Abbas-Moskeerne ikke forfaldne, men stråler i Guld, blåt, grønt og rødt.

Endnu mere fremmedfjendsk, endnu mere uberørt af Vestens Kultur er Nedjef, hvor Kaliffen Ali ifølge Sagnet skal være begravet under den pragtfulde Moské Hadrat Ali, dvs. »Alis Nærværelse«. Pragtfuld ser Hadrat Ali ud, når man kommer ude fra Ørkenen. I mange Kilometers Afstand løfter en Luftspejling dens gyldne Kuppel op over den grågule Ørken, så den svæver som et Feslot på den skyfri Himmel, og efterhånden som man nærmer sig, afløses Fata Morgana af Virkeligheden: gylden er Kuppelen og Minareterne, der stråler over de fæstningsagtige Mure. Højt knejser den over den Skov af store og små Grave, der ud mod Ørkenen ligger som et Bælte af Forpoststillinger for dette Dødens Palads, der også i det Ydre værner sig så stærkt mod enhver fjendtlig Fremtrængen.

Politidirektøren der i Byen holdt lige så lidt af Kerbela som alle andre, jeg har talt med. Alle Pilgrimmene dér var Iranere, erklærede han. Her i Nedjef derimod kom de rigtige Arabere ofte langt ude fra Ørkenen for at tilbede og for at dø og blive begravet.

Foruden for deres Moskeer er både Kerbela og Nedjef berømte for deres Sirdab'er, dvs. Kældere, der i mange Etager skal nå ned til 12 Meter under Jorden. De kendes også i andre Byer som Ly imod Sommervarmen, men ingen Steder er de så udstrakte som her, hvor de alle står i Forbindelse med hinanden, og hvor de er berygtet for alle de Laster, der siges at trives her. Der går uhyggelige Historier om, hvad der er foregået her i tidligere Tider, men efterhånden har Politiet dog til Dels fået sat en Stopper derfor.

Det var de shi'itiske Gejstlige i de hellige Byer, der opflammede Beboerne til Revolten mod Englænderne i 1920, og de har heller ikke siden været synderlig venligt stemt mod den unge, iraqiske Stat, måske udfra Følelsen af, at den ville indskrænke deres Magt, måske blot fordi det væsentligst var Sunniter, der sad inde med Regeringsmagten i Bagdad. I Sommeren 1933 kom det til alvorlige Gnidninger mellem Shi'iter og Sunniter, og kun Myrderierne på Assyrerne, der optog alle Muhammedanere voldsomt, hindrede, at Gnidningerne udviklede

sig til noget værre. Modsætningen eksisterer stadig og må i høj Grad interessere Briterne, fordi uroligheder i Syd-iraq vil gøre Land- og Luftforbindelsen med den iranske Havbugt og Indien usikker.

Af de ikke-muhammedanske religiøse Minoriteter er de vigtigste de Kristne, Jøderne, Yezidi´erne og Mandæerne - to mærkelige Sekter, der på en ejendommelig Måde giver Udtryk for den religiøse Blanding, der har fundet Sted i denne Del af Verden.

Yezidierne eller Djævletilbederne er uden Tvivl den allermærkeligste blandt alle Nordiraqs mange mærkelige Religioner og Sekter. Deres Religion er i Følge deres Traditioner stiftet af Sheikh Adi i det 12. Århundrede. Den er et Blandingsprodukt, der kan fremvise Lighedspunkter med snart sagt alle den nærmere Orients levende og døde Religioner. Som de Kristne har de Dåb (ved Neddykning), som Jøderne og Muhammedanerne har de omskærelse, som Mandæerne undgår de den blå Farve, der er så almindelig i Iraq, og deres Spiselove minder om de jødiske, men er endnu strengere. Således må de ikke spise Fisken, fordi den minder om Profeten Jona, Gazellen, fordi dens Øjne ligner Sheikh Adi's, Hanen, fordi den ligner den hellige Påfugl, der menes at være en Personifikation af Satan osv. osv.

Satans Navn, Shaitan, nævnes aldrig - ja, af Frygt for Navnet undgår man endog ord, der begynder med samme Bogstav. I Stedet for kalder man ham »Påfuglekongen«, Melik Taus, og han tilbedes i Skikkelse af en Påfugl.

Yezidiernes Helligdom i Sheikh Adi. Til højre for Indgangsdøren ses den sorte Slange.

Hvorfor Yezidierne dyrker Satan, er det ikke let at få en fornuftig Forklaring på. Gud fornægter de absolut ikke; hans Navn findes i adskillige Indskrifter på deres Helligdomme, men de siges at mene, at Hans Nåde er man altid sikker på, men Satan har en så stor Magt her i Verden, at man er nødt til at sikre sig hans Velvilje ved Tilbedelse, hvad der nok kunne minde om en vis Form for Gnosticisme.

Af Race er Yezidierne Kurdere, og selv om deres hellige Skrifter er på Arabisk, er det kun ganske enkelte af dem, der kan tale dette Sprog. De er kendt som et fredeligt, arbejdsomt og vennesælt Folkefærd, selv om de godt kan slå igen, når det behøves. De har været udsat for mange Forfølgelser, og der har været talrige Martyrer iblandt dem, men efter Sigende har ingen Yezidi nogen Sinde svigtet Troen. Efter deres egen opgivelse er der 30-40.000 af dem i Iraq, 5-6.000 i Syrien, ca. 6.000 i Tyrkiet og 7.000 i Kaukasus, og alle valfarter de til den lille Bjerghelligdom i Sheikh Adi, en afsides lille Landsby inde mellem Bjergene nord for Mosul og et af de mest idylliske Steder på Jorden.

Gennem en stadig stejlere og snævrere Kløft når man ind til Sheikh Adi med dens mærkelige koniske Gravkupler, der minder om Hindutempler. Passet er så snævert, at det ikke ville være let for en Fjende at forcere det og de snævre Porte, der den ene efter den anden fører ind til Byen. Selve Helligdommen er såre beskeden med en sort Slange og Påfuglen over Indgangsdøren og tre mørke Rum inden for Muren. I det første findes Dåbsbrønden, hvis Vand hævdes at stå i Forbindelse med den hellige Brønd Zem-zem i Mekka, og i de to næste bælgmørke Rum ligger Sheikh Adi og hans første Discipel begravet, dækket af et rødt Klæde.

Af Mandaerne eller Sabæerne er der kun 4-5.000, og deres Tal formindskes stadig, fordi en mandæisk Kvinde, der gifter sig med en Kristen eller en Muslim, skifter Religion. Selv ægter de aldrig arabiske Kvinder. Måske fordi deres Religion - en mærkelig gnostisk Sektdannelse - kræver mange Dåbshandlinger, der alle skal ske ved Neddykning, bor de altid ved Floderne. Oprindelig holdt de til nede ved Kut el-Amara, men under Krigen søgte de nordpå, og nu møder man dem som Sølvsmede både i Bagdad og Mosul. De sover altid i Retningen Nord-Syd og begraves med Hovedet rettet mod Nord. De er strenge Vegetarer og Pacifister, ganske blottet for politiske Ambitioner.

Jøderne har for en Del boet i Landet lige fra Nebukadnesars Tid. De har alle Dage haft ret stor Magt og behersker en væsentlig Del af Handelen i Bagdad og Basra. Da både Kristne og Jøder gennemgående har en bedre Uddannelse end Muhammedanerne, er det ofte dem, der repræsenterer Middelstanden i Byerne, og man møder dem som Effendier i Regeringskontorerne og Forretningerne, selv om der i de senere År er en vis Tendens til at fortrænge dem til Fordel for Muhammedanerne.

De Kristne er som altid i Orienten delt i et Utal af Sekter. Splittelsen går tilbage til de kristologiske Stridigheder i det femte Århundrede, men senere er der kommet endnu flere Delinger til, ikke mindst som Følge af den katolske Kirkes Unioner med Dele af de orientalske Kirker.

Fyldigst repræsenteret i Iraq er Assyrerne, som vi siden skal beskæftige os mere med, Jakobiterne, Maroniterne, de Syrisk-Katolske og Chaldæerne; til Chaldæerne hører bl.a. en væsentlig Del af Iraqs Hotelejere og Tjenere. De Kristne holder især til i det nordlige Iraq, og Mosul er Ærkebispesæde for flere af Kirkerne. Deres Kirker her oppe mod Nord er bygget solidt; de savner ofte Vinduer, og det sker, at de har Døre på kun en eller halvanden Alens Højde, så man må krybe ind gennem dem - altsammen Vidnesbyrd om, at Kirkerne ofte har måttet gøre Tjeneste som Fæstninger. Med moderne Missionskristendom og vestlig Civilisation har disse Kristne ikke meget at gøre. De kan ofte synes en Grad mere orientalske end Muhammedanerne og har bevaret en Mængde ældgamle Skikke.

I Rabban Hormuzd-Klosteret i Bjergene Nord for Mosul blev jeg en Dag ført ind i den bælgmørke Klippehule, hvori Helgenen Rabban Hormuzd ligger begravet. Gennem forskellige Huler famlede vi os ved Hjælp af Stearinlys dybt ind i Bjerget. Da vi nåede Helgengraven, hørte jeg noget bevæge sig ved min Fod; det lød som Lænkerasien efterfulgt af meningsløs, bedende Plapren. En af Munkene førte mig forsigtigt udenom: »Det er en stakkels gal, som vi håber, Helgenen vil helbrede. Hun tilbringer Nat og Dag her foran hans Grav.«

Han lagde omhyggeligt Tæppet over det ynkeligt klynkende Bundt Pjalter, der med lænkede Hænder og Fødder ventede på Helgenens Hjælp.

Denne Helbredelsesmetode skal være ret udbredt hos de Kristne, og selv Muhammedanerne i omegnen tilkender ofte en kristen Helligdom helbredende Kraft. Mange af Skikkene går tilbage ikke blot til Kirkens ældste Dage, men til det ældgamle Hedenskab, Kristendommen afløste.

Dyreofre foran Kirkens Dør bruges således den Dag i Dag og udføres på en meget primitiv Måde, den samme, som nævnes i 1. Mosebog Kap. 15. Brødet, der bruges ved Nadveren, er hos Assyrerne syret, hvad der har været en af Hovedanstødsstenene for en Union med Rom, men det syres vel at mærke med en lille Portion af Brødet fra den tidligere Nadver, og ifølge Traditionen er dette sket lige siden Nadverens Indstiftelse.

Alle de forskellige Minoriteter nyder politisk Ligeberettigelse og er repræsenteret i Parlamentet, ja, de har endogså fra Tyrkertiden bevaret deres særlige religiøse Domstole i Sager, der angår Ægteskab, Skilsmisse, Underholdsbidrag, Testamente osv., og de administrerer selv deres kirkelige Fonds. Fra Lovens Side er alt således, som det skal være, men den gamle Fanatisme florerer stadig; det kan ofte komme til Chikanerier overfor Ikke-Muslimer, og hvad Jøderne angår, gør der sig en stærk anti-zionistisk Stemning gældende blandt Araberne. Der er langt igen, til det lykkes at få skabt den iraqiske Enhedsfølelse, som Kong Faisal drømte om, og som den af ham indførte særlige iraqiske Hovedbeklædning Sidara Faisalijja, der mest minder om en Flyverhue, skulle være Udtryk for. Kan man måle det efter Sidaraens Udbredelse, er der i hvert Fald meget langt igen.

Den mørkeste Plet i det moderne Iraqs Historie er Myrderierne på Assyrerne i 1933. Assyrerne, der gør Krav på at nedstamme fra det gamle Assur, bor til dels endnu i det gamle Assyrerrige og taler den aramaiske (syriske) Dialekt, der afløste det assyriske Sprog. I det rent Ydre minder de meget om de gamle Krigere fra Ninive, Assur og Nimrud, hvis Kampglæde de har bevaret, men naturligvis kan det ikke bevises, at Påstanden om deres Afstamning er rigtig. De tilhører den nestorianske Kirke, der i Middelalderen bragte det kristne Evangelium lige til Kina.

Den fordum så stolte nestorianske Menighed var i Løbet af Århundrederne skrumpet ind og splittet, idet nogle (»Chaldæerne«) havde søgt Forbindelse med Romerkirken og andre med den russiske Kirke, så at der som helt selvstændig nestoriansk Kirke ikke var andre tilbage end Assyrerne i Hakkiari-Bjergene i det østlige Lilleasien mellem Van-Søen og Mosul. De var anerkendt som »Millet«, dvs. en Nation organiseret som Kirke med det gejstlige overhoved som ret selvstændig Suveræn under den tyrkiske Sultan. De lå i evindelig Kamp med deres talmæssigt overlegne kurdiske Naboer, der mere eller mindre understøttedes af den tyrkiske Regering. Da Verdenskrigen kom, betænkte de sig - trods tyrkiske Løfter - ikke længe, men sluttede sig til Ententen.

De afslog en Række alvorlige Angreb, og da Russerne ikke kom dem til Hjælp, lykkedes det dem under fortvivlede Kampe at slå sig igennem den fjendtlige Hær, og ved en March, der kun var mulig for Bjergboere, nåede hele Folket, Mænd, Kvinder og Børn over den iranske Grænse til Urmia, hvor Russerne havde Magten, skønt Iran på Papiret var neutralt.

En moderne assyrisk Præst minder ikke så lidt om en af Assurs gamle Erobrerkonger, og Årtusinderne og Kristendommen har heller ikke formindsket Kampglæden.

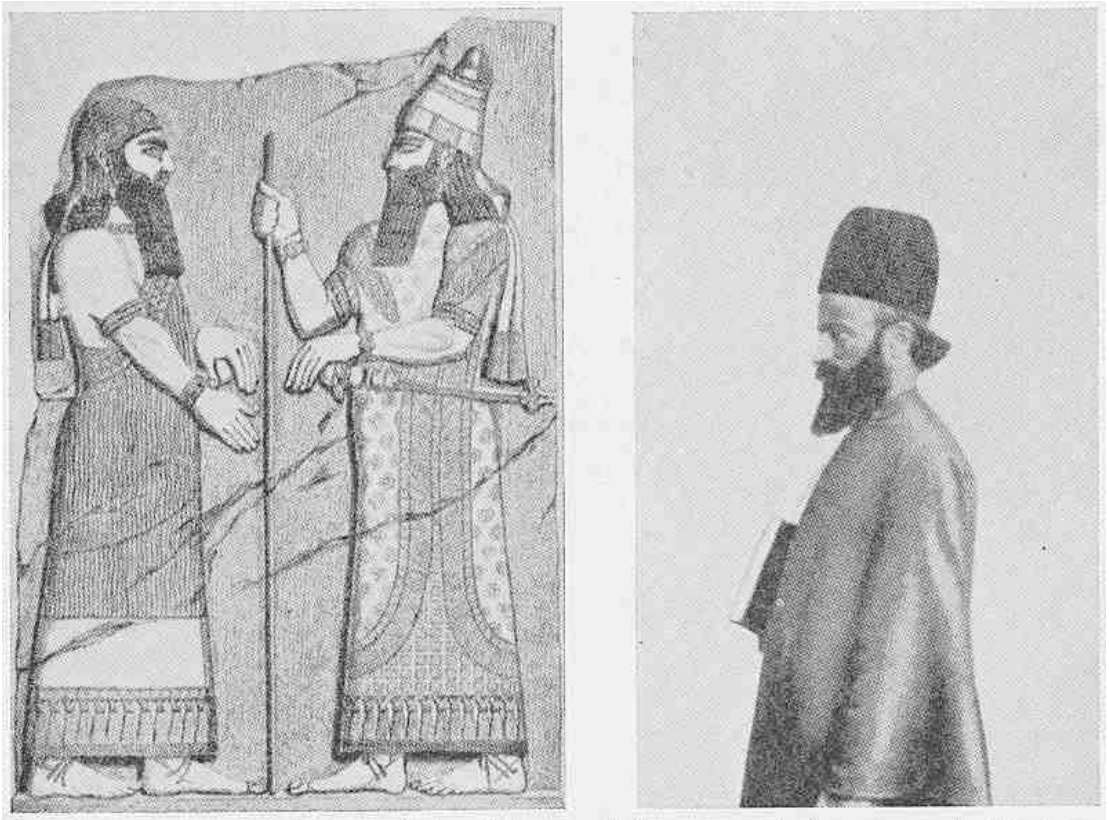

En moderne assyrisk Præst minder ikke saa lidt om en af Assurs gamle Erobrerkonger, og Aartusinderne og Kristendommen har heller ikke formindsket Kampglæden.

Da Rusland brød sammen, blev Stillingen atter fortvivlet, og da Patronerne var ved at slippe op, søgte man at få Forbindelse med den engelske Hær, der stod lidt Nord for Bagdad. Under stadige Angreb fra Tyrkernes Side strømmede hele Folket sydpå gennem små Tusinde Kilometer fjendtligt Land med ubarmhjertige Fjender på alle Sider. Der døde Tusinder undervejs, og kun 40-50.000 Flygtninge nåede frem og fik Forbindelse med Englænderne, der anbragte dem i en Flygtningelejr ved Baquba.

Men hvorledes skulle Fremtiden forme sig for dette landflygtige Folk ? England havde anerkendt det som sin mindste Allierede og lovet det Bosættelse »under en velvillig Regering og om muligt i deres eget Land«. I Slettelandet omkring Baquba demoraliseredes disse hårdføre Bjergboere imidlertid hurtigt og kivedes både med Englænderne og deres arabiske Værter. Men under den arabiske opstand 1920 opdagede Englænderne hurtigt, at der var een Ting, disse besværlige Bjergboere kunne bruges til: til at slås.

Den assyriske Legion havde gjort glimrende Nytte mod Kurderne Året før, og nu var den med til at redde Landet for Englænderne. »De er en Blodhævn i Khaki,« erklærede en af de engelske officerer.

De var utvivlsomt fortræffelige Soldater, og de gjorde Englænderne store Tjenester, men deres Forhold til det iraqiske Værtsfolk var så dårligt som muligt, til Trods for at Iraq dog havde vist dem Gæstevenskab. Antagonismen var både national og religiøs, og den kunne ofte give sig uhyggelige Udslag, som da Assyrerne i Maj 1924 myrdede 59 Arabere i Kirkuk. De var virkelig et alvorligt Problem for den unge Stat: En fremmed Befolkning på 37.000 hvoraf 10.000 ikke blot havde Våben, men havde lært at anvende dem under Ledelse af britiske officerer.

Indtil forrige Verdenskrig boede Assyrerne i Hakkiari-Bjergene Nord for Mosul — kun en fattig Rest af det gamle Assyrerrige. Under Krigen slog de sig igennem til Urmia og derfra til Iraq, hvor de blev anbragt i en Flygtningelejr ved Baquba. Efter Myrderierne er ca. 9000 flyttet til Khaburfloden i Syrien.

Helt galt blev det, da Englænderne, der havde lovet dem Bopladser, beredte sig på at opgive Mandatet og den britisk - iraqiske Alliancetraktat ikke indeholdt nogen Artikel, der garanterede deres Sikkerhed. Den unge assyriske Patriark Mår Shimun henvendte sig, foranlediget af sin Tante, Surma, til Folkeforbundet, der optog Forhandling både med Assyrerne og Iraq, der i 1932 var blevet Medlem af Folkeforbundet. Forhandlingerne trak ud, og en af de assyriske Førere, Jaku Ismail, tabte i Sommeren 1933 Tålmodigheden og udvandrede til Syrien med ialt 800 Assyrere. De vendte dog om igen, men ved Grænsen kom de i Strid med iraqiske Tropper, og den iraqiske Kommandant lod hele den assyriske Flok nedskyde.

Det var imidlertid kun optakten. Den iraqiske Hær under General Bekir Sidqy Beg forfulgte Flygtningene, og Kurderne og Shammar-Araberne faldt over de Assyrere, der frivilligt havde ladet sig afvæbne, og myrdede, ofte hjulpet af Politiet, i Flæng. Det er vanskeligt med Sikkerhed at angive Tallet på de dræbte; Angivelserne varierer fra 500 til 2.000.

Indtil forrige Verdenskrig boede Assyrerne i Hakkiari-Bjergene Nord for Mosul - kun en fattig Rest af det gamle Assyrerrige. Under Krigen slog de sig igennem til Urmia og derfra til Iraq, hvor de blev anbragt i en Flygtningelejr ved Baquba. Efter Myrderierne er ca. 9.000 flyttet til Khaburfloden i Syrien.

Ligeledes varierer Bedømmelsen af det skete i høj Grad. Assyrerne var besværlige Gæster, og de tog visse Steder grusom Hævn, men det undskylder næppe Myrderierne eller Folkets Holdning dertil.

Bekir Sidqy Beg fik Triumftog og udnævntes til Pasha, og alt tydede på, at Størstedelen af Folket billigede hans optræden. Kong Faisal stod vist ret ene i sin Fordømmelse af det skete. Et forsonende Træk var det dog, at Iraqierne tog sig både af Assyrernes Kvinder og Børn, og der blev kun dræbt en Kvinde og fire Børn - og det ved en Fejltagelse.

Assyrermyrderierne skadede Iraq rundt om i Verden og blev taget som Vidnesbyrd om, at Staten endnu ikke var moden nok til at være selvstændig og Medlem af Folkeforbundet.

Ordningen af det assyriske Spørgsmål optog Folkeforbundet under Resten af dets Levetid. Man fik anbragt ca. 9.000 af dem i Syrien, men det var ikke let at finde en egnet Boplads til dem. De blev omsider bosatte ved Khaburfloden trods Tyrkiets Protester mod at have dem så nær Grænsen. En Del af dem har dog foretrukket at blive i Iraq, hvor Regeringen har søgt at skaffe dem Bopladser, men som politisk Magt er deres Dage talte.

FRA MANDAT TIL SELVSTÆNDIGHED

Iraq er foreløbig det eneste Land, hvor General Smuts' Teori om Folkeforbundsmandatet - en helt ny Tanke i Verdenshistorien - er blevet gennemført til Bunds, så at Landet efter i en opdragende overgangsperiode at have stået under Mandatmagtens Formynderskab har nået den fulde Selvstændighed.

Iraq skulle blive selvstændigt, når dets Statsmænd og Folk havde nået politisk Modenhed, men i Praksis blev der også taget andre Hensyn. Iraqierne protesterede nemlig fra første Færd mod Mandatet, og i Storbritannien agiteredes der mod de Pligter og omkostninger, dette medførte. England ønskede imidlertid at bevare Fordelene ved Mandatet og opnåede dette ved en Alliancetraktat, der sikrede det olien og Forbindelsen over Land til Indien.

Nogen let opgave var det ikke på få År at få Iraqs splittede Befolkning smeltet sammen til en Stat, endsige til et Folk og opdraget til at styre sig selv. - Blev Selvstændigheden nået for tidligt ? Ja måske; det selvstændige Iraqs Historie tyder på, at Staten endnu er lovlig ufærdig.

Da Briterne under Verdenskrigen erobrede Iraq, var det deres Hensigt at beholde i hvert Fald Basra med Erobrerens Ret. Der var da heller ingen iraqisk Nationalisme af Betydning, før Wilsons 14 Punkter vakte Håb hos alle undertrykte Folk og en med engelske Penge støttet Propaganda - som omtalt i Kap. II - førte til den store opstand i Sommeren 1920.

De utilstrækkelige britiske Tropper i Landet kom ud for hårde Kampe, og der måtte sendes en Hær på 65.000 Mand derned. Det kostede opstanden den britiske Stat 2,5 Milliard Kr. på det Tidspunkt havde San Remo-Konferencen tilkendt Storbritannien Mandatet over Iraq med dets endnu ikke fastsatte Grænser, og på Cairo-Konferencen i Marts 1921 drog Koloniminister Winston Churchill Konsekvensen af den nye Situation i Nærorienten og optrak Retningslinierne for en ny Politik.

For Iraqs Vedkommende betød disse Retningslinier, at Landet ret hurtigt skulle gøres til et selvstændigt Rige i Alliance med England. For at spare Udgifterne ved Beskyttelsen af Landet og opretholdelsen af Ro og orden afløste Luftværnet Hæren som Vogter af Landet, hvad der reducerede de årlige Udgifter fra 35 Millioner Pund til 4 Millioner Pund.

Til Konge havde England udset sig Faisal, som Franskmændene havde fordrevet fra Damaskus, og som man følte sig i Gæld til fra Krigens Dage. Ved engelsk Pres lykkedes det da også at få Faisal valgt med overvældende Flertal, men så snart han sad i Bagdad, viste det sig, at hans Bestræbelser gjaldt hurtigst muligt at få det britiske Mandat ophævet.

Både fra britisk og arabisk Side ønskede man en demokratisk Forfatning, skønt der på det Tidspunkt kun var 2-3.000 politisk interesserede Arabere i Landet, medens Mindretallene, der i Uddannelse gennemgående stod højere end disse, ikke var interesseret i nogen iraqisk Stat. Da Staten først var oprettet, voksede den nationalistiske Bevægelse dog hurtigt og viste sig først og fremmest som Fremmedfjendtlighed.

Det tog nogen Tid, inden det lykkedes at få udarbejdet en Forfatning. De første Valg til den grundlovgivende Forsamling i 1922 blev boykottet af Shi'iterne, og først i Foråret 1924 kunne en behørigt valgt Nationalforsamling træde sammen. Den Forfatning, denne vedtog, gjorde Iraq til et konstitutionelt Kongedømme og lagde ret stor Magt i Hænderne på Kongen, der skal være af Faisals Slægt. Parlamentet består af to Kamre, Senatet - hvis Medlemmer, der højst må udgøre 20, vælges af Kongen - og Deputeretkammeret, hvortil der vælges en Deputeret for hver 20.000 Borgere (for Tiden 107), og hvori Minoriteterne skal være repræsenteret. Den demokratiske Facade er således i skønneste orden, men det er for en stor Del kun en Facade. Der holdes smukke Taler i Parlamentet; de kunne næsten være læst op af den danske eller en anden Rigsdagstidende og bevæger sig i europæisk-parlamentarisk Terminologi og taler om Partier og Klasser, hvor orientaleren tænker i Personer og Stammer.

I Juli 1925 trådte det første Parlament under den nye Forfatning sammen. Som Rådgiver og en Slags Formynder for Kongen havde Storbritannien indsat en Højkommissær, og Briterne ledede Landets Udenrigspolitik. Vigtigst var det at få Grænserne fastsat og især at sikre Iraq det vigtige Mosul-område, som Tyrkiet ikke ville give Slip på. Efter en Række Forhandlinger sejrede Iraq ved en Folkeforbundskendelse i 1925. Ligeledes blev Grænserne til Syrien, Transjordanien og Nedjd fastsat - ofte med lidt Besvær - medens Grænsen til Iran længe gav Anledning til Friktion. Men i øvrigt optoges Højkommissærens og Statens Tid for en stor Del af evindelige Tovtrækkerier om Mandatets Varighed og om Bestemmelserne i den Traktat, der skulle afløse det. Oppositionen i Parlamentet, der lededes af Yasin Pasha al-Hashimi, en dygtig Mand, der siden blev Premierminister, vandt Terræn på en yderliggående nationalistisk og britisk-fjendtlig Politik; og Faisal forstod med sandt Diplomati at udnytte oppositionen og Folkeviljen som Trumfer overfor den britiske Højkommissær.

Stridspunkter mellem Iraq og Storbritannien var der nok af. Vigtigst var Striden om den nye iraqiske Hær, om Fordelingen af de økonomiske Byrder og om de britiske Rådgivere, som Iraqierne fandt var en overflødig og unødvendigt stor Udgift for deres Stat. Tilmed var nogle af de administrative Rådgivere ikke virkelig første Klasses Folk, medens derimod de tekniske Rådgivere ydede et fortrinligt Arbejde, som Iraq kan takke for det meste af den Udvikling, det har gennemgået.

Årene 1920-24 var opfyldt af en stadig iraqisk Kamp mod Mandatet, og efterhånden - i oktober 1922, Januar 1926, December 1927 og Juni 1930 - afsluttedes der fire britisk-iraqiske Traktater, der hver Gang gav Iraq større Selvstændighed. Ret hurtigt lykkedes det Faisal at opnå, at Mandatets Varighed reduceredes til fire År at regne fra Afslutningen af Freden med Tyrkiet, hvis ikke Iraq forinden var optaget i Folkeforbundet. Men da Folkeforbundet som Betingelse for at overlade Iraq Mosul-området krævede Mandatets Varighed forlænget til 25 År, måtte Iraq bøje sig herfor, hvad der dog blev uden Betydning, fordi det forinden opnåede Selvstændigheden ved selv at optages i Folkeforbundet.

For at dette kunne ske, krævedes der imidlertid mange Reformer, og der blev virkelig i Statens første År gjort store Fremskridt. Der blev opbygget et fortrinligt Politi, gjort store Fremskridt indenfor Retsplejen, Vandingsforholdene blev forbedret, og der blev bygget Hospitaler, Veje, Jernbaner og Skoler. Skolevæsenet gennemgik en højligt tiltrængt Reform. I Stedet for de gamle muhammedanske Elementærskoler, hvor Børnene kun lærte at læse Koranen samt en Smule Regning, oprettedes der ca. 700 statslige og private Forskoler, 34 Mellemskoler, 8 højere Skoler samt to tekniske Skoler, en Husholdningsskole, en Skole for Sundhedsvæsen, en Ingeniørskole, fire Seminarier og en medicinsk og en juridisk Fagskole, medens der endnu intet egentligt Universitet findes. Elevantallet er dog stadig beskedent: noget over 100.000, deraf kun Femtedelen Piger. Som Sammenligning kan nævnes, at Jøderne i Palæstina, der ikke udgør 1/7 del af Iraqs Befolkning, har 50.000 unge i deres Undervisningsanstalter.

Som Følge af den ringe Læsefærdighed har det været vanskeligt for en Presse at bestå. Der er efter Verdenskrigen opstået over to Hundrede Aviser og Tidsskrifter, hvoraf kun en Sjettedel har fået mere end en Døgnfluetilværelse. De største af dem har ca. to Tusind Abonnenter.

For Trafikken blev der gjort meget. Jernbanerne er nået op på 1211 km's Længde, Landevejene på 5460 km, og de forøges stadig. I 1938 fandtes der 7-8.000 Biler. Vigtige Hovedveje er de to store Floder, og der går en livlig Flodtrafik gennem hele Landet: sydligst sejler moderne oceangående Skibe helt op til Basra, og på begge Floder færdes små Både af ganske samme Type som de gamle Sølvmodeller, man finder i Bagdad-Museet, tættet med Beg både indvendig og udvendig, ganske som Noah gjorde det med sin Ark. I Havnene ved den

iranske Havbugt indløber der årlig 900-1.000 Skibe med ca. 5.350.000 Bruttoregistertons. Handelen florerede, indtil Depressionen kom, men denne ramte til Gengæld især den iraqiske Kornhandel hårdt.

Trods disse Fremskridt var Iraq i mange Henseender et ufærdigt Land, og Uroligheder både blandt de shi'itiske Stammer og blandt Kurderne viste, at der var langt igen, inden den fornødne Enhed var opnået. Men Nationalisterne pressede stadig på for at slippe af med Mandatet. Det blev ligefrem moderne i Landet at være anti-britisk, og en Del britiske Eksperter forlod Landet, og man søgte nye i Tyskland, USA, Danmark og Holland. Striden gik så vidt, at Premierministeren, Sir Sa'dun Pasha begik Selvmord af politiske Grunde.

Trods visse Betænkeligheder påtog England sig i 1927 at støtte Iraqs optagelse i Folkeforbundet i 1932, og som Afløser for Mandatet vedtoges der i Juni 1930 en ny britisk-iraqisk Traktat, der skulle gælde i 25 År. Dens vigtigste Punkter er: offensiv og defensiv Alliance; Ret for britiske Tropper til Passage gennem Iraq; Forpligtelse til udenrigspolitisk Konsultation mellem de to Stater; Bevarelse af britiske Luftbaser Vest for Eufrat; opbygning af en iraqisk Hær med britiske Instruktører; ophævelse af alle hidtidige overenskomster og Iraqs Anerkendelse som suveræn Stat. Den hidtidige Højkommissær blev nu Ambassadør og dermed den permanente Doyen for det diplomatiske Korps i Bagdad.

Det var et politisk set strålende Resultat, Iraq hermed havde nået, og Æren herfor tilkom i høj Grad dets Konge, Faisal I, - denne Ørkenfyrste, der kom til at beklæde to Troner efter hinanden, som, efter at have ført en tyrkisk Hær mod Asir, på de Allieredes Side førte en Hær mod Tyrkiet og blev fordrevet af Franskmændene, denne fromme Muslim, der kæmpede imod den »hellige Krig« - denne sunnitiske Araber fra Hedjaz, der blev Konge over et meget blandet Folk med shi'itisk Flertal og søgte at skabe en iraqisk Nation samtidig med, at han fortsatte at drømme Sherif-Slægtens storarabiske Drømme. Tidligt har Rygter, Aviser og Bøger omgivet ham med en Mystik, så det ofte bliver svært at udfinde den sande Kærne. Han skyldte Lawrence sine to Troner, men det er vanskeligt at sige, hvordan Forholdet mellem de to Mænd var. Faisal har således med Bitterhed beklaget sig over de mange Usandheder, Lawrence har fortalt om ham, men han regnede samtidig denne for et Geni, som først Fremtiden ville forstå helt.

Det skabte ingen synderlig Sympati for ham i Iraq, at Englænderne stod som en Slags Garanter for ham. Af større Betydning var det, at hans tidligere Generaler, Dja'far Pasha al-Askari og Nuri Pasha es-Sa'id, tilhørte de herskende Slægter i Bagdad og nu blev et Par af de ledende Politikere.

Ved sin store Charme vandt han hurtigt en i hvert Fald forbigående Popularitet i Folket, og han forstod med Mesterskab at balancere mellem Partierne og mellem oppositionen og England. Hyppigt skiftede han Ministre, men det var altid de samme Mænd, der vendte tilbage og afløste hinanden. Til andre Tider syntes hans diplomatiske Evner helt at svigte. Som sin Faders ægte Søn sårede han således på tåbelig Vis Ibn Sa'ud - den Mand, han mindst af alt burde såre - og kun engelsk Diplomati formåede at læge Bruddet. En Gentleman var han, et fint og ædelt Menneske, men næppe nogen stærk Mand. Han levede såre beskedent i sit lille Palæ, - så beskedent, at hans Døtre, når de gik til deres eneste Fornøjelse, Biografen, måtte tage en almindelig Droske og tilslørede og ukendte, som de var, lade sig skubbe og støde til som almindelige Borgerkoner.

Faisals Popularitet led sikkert slemt under, at hans Folk fandt ham for europæisk. Særlig galt gik det, da der i Bagdad forevistes en Film af Faisals sidste Besøg i England. Ved en Parade her var Kongen iført engelsk Militæruniform, og da Bagdadenserne så, at deres Konge endogså havde erstattet den af ham selv komponerede iraqiske National-Hovedbeklædning, Sidara Faisalijja, med en engelsk, brød der en Storm af Harme løs.

Kun ti Måneder efter, at Faisal havde nået sit Mål og set Iraq blive selvstændigt og optaget i Folkeforbundet, fandt Assyrermyrderierne Sted. Det knækkede Faisal helt. Rasende og fortvivlet over denne Skamplet på Iraqs Ære ilede han hjem fra Europa, og det fortælles, at da han blev modtaget af Kronprinsen, der var blevet populær på ikke at hindre Myrderierne, hilste han ham ikke med det sædvanlige Kys, men med en knaldende Ørefigen. Af Folket modtoges han ved Hjemkomsten med Råbet: »Ikke Faisal er vor Konge! Ghazi er vor Konge!«

Den ærekære Konge græmmede sig så stærkt herover, at han straks igen forlod Landet og ikke genså det siden. Det siges, at han tænkte på at abdicere, men kort efter døde han på et Hotel i Schweiz af en Hjertelidelse. Måske bestod Lidelsen i, at hans Hjerte var knust.

Skæbnens Ironi ville, at hans Folk virkelig efter hans Død forstod, hvor meget det skyldte ham, og det syntes i første Øjeblik næsten umuligt at se, hvorledes Staten skulle føres videre uden ham. I de første Måneder efter sin Død var Kong Faisal langt mere populær, end han nogen Sinde havde været i sit Liv.

Iraqs Forhold til Storbritannien har siden 1932 været bestemt af Alliancen. Men oppositionsføreren, Yasin Pasha, var ikke tilfreds hermed, men hævdede, at Landet ingen virkelig Uafhængighed havde, så længe en anden Magt måtte have Flyvebaser i Iraq og føre Tropper gennem det.

Kongerne Ibn Sa'ud og Faisal I mødtes takket være britisk Diplomati i 1930 paa det britiske Krigsskip „Lupin" i den iranske Havbugt.

Blandt Nabomagterne havde Iraq fra første Færd et godt Forhold til det franske Mandatstyre i Syrien, hvor en Grænseregulering sikrede Iraq Sindjar-Bjergene, ligeledes til det britiske Mandatland Transjordanien, hvor Faisals Broder Abdullah sidder på Tronen. Efter at Mosul-Striden først var afgjort, indtrådte der også hurtigt et hjerteligt Forhold til Tyrkiet, hvor Faisal aflagde officielt Besøg, og han lod sig drage med ind i Kamal Atatyrks forasiatiske Freds- og Alliancepolitik. Med Ibn Sa'ud, der havde fordrevet Faisals Fader og Broder fra Mekka, var der adskillige Konflikter, og wahhabitiske Stammer faldt ofte ind over Grænsen. Men det lykkedes dog England at få de to Herskere forsonet, og i 1930 mødtes de på det engelske Krigsskib »Lupin« i den iranske Havbugt. Efter Faisals Død blev Forbindelserne endnu venskabeligere, og i April 1936 afsluttedes der mellem Iraq og Sa'udijje-Arabien en arabisk Broderskabstraktat og Alliance, der senere blev tiltrådt af Jemen. Med Iran var der adskillige Stridigheder dels i Anledning af de iranske Pilgrimsrejser til de hellige Byer i Iraq og dels om Grænsespørgsmål. Striden, der især gjaldt Landet Øst for Shatt el-Arab, varede en Del År, og Iran var den Nabo, Faisal frygtede mest. Dels frygtede han et direkte Angreb og dels den Indflydelse, den overvejende iranske Gejstlighed i de hellige shi'tiske Byer kunne udøve blandt Eufrat-Stammerne. Det lykkedes imidlertid den tyrkiske Udenrigsminister Tevfik Riistii Aras at få de to Landes Statsmænd til at forhandle personligt, og der indtrådte en sådan Afspænding, at det blev muligt for Tyrkiet at danne en Fire-Magts Pagt bestående af Tyrkiet, Iran, Iraq og Afghanistan.

General Bekir Sidqy, der i Oktober 1936 foretog et Militærkup, men blev myrdet efter ti Maaneders dygtigt diktatorisk Styre.

Efter Faisals Død var de politiske Forhold ikke alt for stabile. I Løbet af to År havde Landet fem Regeringer. Det var imidlertid lykkedes en Samlingsregering under den tidligere oppositionsfører General Yasin al-Hashimi at skabe en vis Stabilisering, da Generalstabschefen Bekir Sidqy Pasha d. 9. oktober 1936 foretog et Militærkup. Han lod Hæren, der var samlet til de årlige Manøvrer 130 km fra Hovedstaden, marchere mod Bagdad og tilstillede Kongen et Ultimatum. Den populære Krigsminister, General Dja'far Pasha, der på Kongens Vegne drog ud for at forhandle med oprørerne, blev myrdet. De øvrige Regeringsmedlemmer flygtede til Syrien - hvor Yasin døde Året efter - eller til Ægypten, og den unge Kong Ghazi bøjede sig for Kupmageren.

Bekir Sidqy indsatte som Premierminister Sejjid Hikmet Sulaiman og overtog selv Krigsministerposten. Den nye Premierminister havde været Indenrigsminister i 1933, men havde den Gang grebet energisk ind over for Bekir Sidqys Soldaters Myrderier. Hans Slægt stammede fra Basra, og han var en meget yngre Broder til den ung-tyrkiske General Mahmud Shevket Pasha, der i 1908 ledede den revolutionære »Befrielsesmarch« mod Konstantinopel og senere blev myrdet som Storvezir. Også Bekir Sidqy og Finansministeren havde været med i den ung-tyrkiske Bevægelse, men Bekir Sidqy selv og flere andre i Regeringen var ikke Arabere, men Kurder.

Det var derfor naturligt nok, at Regeringen undgik at tage alt for klar Stilling til Pan-Arabismen, og at Bekir Sidqy gik endnu videre, end den afdøde Kong Faisal havde vovet at gøre, i Retning af at skabe en specielt iraqisk Nationalfølelse og stille alle Befolkningsgrupper lige. Det var den samme Udvikling, der var sket i Ægypten, da Slagordet: »Ægypten for Ægypterne« trængte igennem på den arabiske Bevægelses Bekostning. Nu udtalte Bekir Sidqy: »I Iraq gives der fremtidig kun Iraqier,« og i et Interview med Cairo-Bladet »Al-Ahram« sagde han: »Vi anerkender ingen Forskel mellem Muslimer, Jøder og Kristne, mellem Tyrker, Arabere og andre… Jeg sympatiserer også meget med det arabiske Spørgsmål, men først må Iraq konsolideres godt. Og dernæst: Hvordan skal vi tænke på at skabe et arabisk Rige, så længe ikke en eneste af disse Bevægelser råder over en i enhver Henseende egnet, stærk og uafhængig Regering?« - ord, der vakte Forfærdelse blandt Pan-Arabisterne.

Dette hindrede dog ikke, at Premierministeren ydede Palæstinas Arabere Iraqs diplomatiske Støtte.

Det var Bekir Sidqy, der i enhver Henseende dominerede Regeringen og reelt var Diktator. Han havde tidligere vist, at han - som store Dele af Hæren - var udpræget britiskfjendtligt indstillet, men Regeringen bibeholdt dog Alliancen med England, som den vel i øvrigt dårligt kunne være sluppet af med, og erklærede, at den ønskede det nærmest mulige Samarbejde med England og Tyrkiet - en Politik, der ikke afveg fra Faisals. Men samtidig

vakte han nogen Ængstelse hos Englænderne ved at købe Aeroplaner i Italien og planlægge et officielt Besøg i Tyskland.

Den nye Regering sad tydeligt nok fast i sadelen, og forsøgte at legitimere Kuppet ved at lade afholde Nyvalg. Regeringens politiske Modstandere arbejdede imidlertid mod den i Udlandet, og hele Diktatureksperimentet varede ikke engang et År. I August 1937 blev Bekir Sidqy dræbt i Mosul - vistnok et privat Hævnmord - og Regeringen, der ikke kunne undvære sin stærke Mand og Hærens Støtte, trådte tilbage. En af de gamle Politikere, Djami Beg Midfaj, dannede nu sin fjerde Regering, men gjorde sig ved sine hårdhændede Metoder hurtigt upopulær, og han afløstes af Nuri es-Sa'id, vel Iraqs betydeligste Statsmand.

Den unge Kong Ghazi, der modsat sin Fader havde fået en engelsk opdragelse, og som var gift med sin Kusine, en Datter af Ex-Kong Ali, var ikke populær som Konge, og ingen regnede med ham. Det betød derfor måske ikke så meget, at han i April 1939 omkom ved et Automobiluheld og efterfulgtes af sin kun fire-årige Søn, Faisal II, under hvis Mindreårighed Farbroderen, Prins Abdullah blev Prinsregent.

Barnekongen Faisal II, der fire Aar gammel besteg Tronen, da hans Fader, Kong Ghazi, omkom ved et Ulykkestilfælde i April 1939.

Regeringerne skiftede stadig lovlig ofte mellem de samme få Politikere, og Stabiliteten var så ringe, at Finansminister Haider Pasha i 1940 blev myrdet, og d. 3. April 1941 fandt der et nyt Militærkup Sted. Den styrtede Premierminister, General Taha el-Hashimi var en Slægtning af den i 1936 styrtede Yasin el-Hashimi, og Kupmageren, Rashid Ali al-Qailani, var hans umiddelbare Forgænger, som han havde afløst kun to Måneder tidligere. Begge tilhører den Type af »demokratiske« Politikere, der ustandseligt har afløst hinanden ved Magten, og trods alle de ret modstridende Telegrammer om udenlandsk Indflydelse - fra henholdsvis Aksemagterne, Ibn Sa'ud og Ex-Muftien af Jerusalem - må Kuppet vist i første Række betragtes som et Led i den indre Magtkamp. Rashid Ali aflagde Troskabsed til Barnekongen, men afsatte Prinsregenten; i Stedet valgtes den afdøde Kong Faisals Fætter, Sherif Sharraf, der var en af Underførerne i opstanden mod Tyrkerne - »måske den dygtigste af Sheriferne i Hæren, men blottet for Ærgerrighed ... streng og upartisk ... en meget klarhjernet, klog og venlig Mand«. (Lawrence).

De mange Ministerskifter ændrede intet i Landets udenrigspolitiske Holdning, der er betinget af Alliancen med England, og da den anden Verdenskrig udbrød 1939, afbrød Iraq pligtskyldigst Forbindelsen med Tyskland og befinder sig således i Krigstilstand med dette. Ej heller Rashid Alis Kup synes - trods talrige modstridende Telegrammer - at ændre noget heri. Han, der under sin forrige Regeringsperiode April 1940-Februar 1941 fortsatte sine Forgængeres Udenrigspolitik, skal nu have bekræftet Alliancen med England og proklameret nært Samarbejde med Tyrkiet. Alliancen med England forpligter ikke dette til at tage den iraqiske Regerings Parti under indre Stridigheder; dets Holdning vil sikkert afhænge af, om den til enhver Tid siddende Regering kan garantere de britiske Interesser: olien og Vejen til Indien.

Som krigsførende Magt har Iraq ikke større Betydning. Den iraqiske Hær er kun ung, og selv efter, at det er lykkedes Bekir Sidqy at gøre Værnepligten effektiv - hvad der især over for Beduinerne har været yderst vanskeligt - er dens Værdi næppe stor. Der er almindelig Værnepligt fra det 19. til det 29. År, og den aktive Tjenestetid er 1 1/2 - 2 År. I Fredstid består Hæren af to Infanteridivisioner (24 Batailloner), en Kavalleribrigade (3 Regimenter), en Brigade Grænsetropper (3 Batailloner), et Panservognskompagni, et motoriseret Maskingeværkompagni, 12 Batterier, en Pionerbataillon samt Efterretningstropper. Fredstyrken er på 19.000 Mand, og i Krigstid skal den kunne komme op på 150.000. Flåden er uden Betydning, og Luftværnet, der råder over ca. 50 Aeroplaner, er endnu i Svøbet. Hæren har britiske Instruktører, men de ældre officerer stammer fra Tyrkertiden, hvorimod de yngre er vokset op i britisk-iraqiske Traditioner.

De forskellige operationer mod Kurderne tydede ikke på, at Hæren havde større Værdi, og over for et Indfald fra en af de stærkere Naboer som Iran, Sa'udijje-Arabien og Tyrkiet endsige fra en europæisk Stormagt har den næppe store Chancer. Takket være Venskabstraktaterne, der virkelig repræsenterer et Venskab mellem Staterne, kan Angreb fra disse Naboer dog formodentlig lades ude af Betragtning. Der bliver derfor tilbage Muligheden af, at Tyskland og dets Allierede skulle finde det opportunt at ramme Englands olietilførsler og Vejen til Indien ved et Angreb på Iraq.

En vigtig Del af Forsvaret repræsenteres af den britiske Luftstyrke i Iraq, der i Fredstid består af tre Bombeeskadriller, en Bombetransport-eskadrille, en Eskadrille Hydroplaner (i Basra) og nogle Kompagnier Panservogne, der har Hovedkvarter i Dhibban ved Eufrat 100 km. Vest for Bagdad, og en anden udmærket Basis i Basra, men som under Krigen også kan bruge de iraqiske Flyvepladser i Hinaidi Syd for Bagdad og i Mosul. Hvor store de britiske Flyvestyrker nu under Krigen er, vides naturligvis ikke. Britiske Tropper findes normalt ikke i Landet, men i April 1941 benyttede England sig af sin traktatmæssige Ret til at landsætte Tropper i Basra. Denne Bys Havn gør det let at udskibe indiske Tropper, og motoriserede Afdelinger kan hurtigt overføres fra Palæstina.

Ingen af Iraqs Grænser - med Undtagelse af Nordgrænsen med dens Bjerge - frembyder virkelige Hindringer for en Angriber. For en motoriseret Hær er Ørkenen ingen effektiv Barriere. Derimod vil Klimaet sætte visse Grænser for en europæisk Angribers Bevægelsesmuligheder. Om Vinteren kan Regnen forvandle store Dele af Sletten til et Kaos af Mudder, og om Sommeren kan Varmen være så slem, at den direkte umuliggør operationer. Blandt General Townshends Tropper under forrige Verdenskrig var der mange Hedeslag, og efter General Maudes Erobring af Samarra d. 23. April 1917 var Varmen så utålelig, at operationerne måtte indstilles til September. En Hjælp for Forsvaret vil også de to Floder være; hvis Broerne afbrydes, vil de ikke være alt for lette at forcere under Forsvarernes Ild. Afgørende er det imidlertid, at Syrien og især Tyrkiet ligger som et beskyttende Skjold for Iraq. Først når de er erobret, vil det være muligt at angribe de to Floders Land, og det vil da blive med usædvanligt lange Forbindelseslinier gennem fjendtligsindet Land. Selv de sårbare oliekilder vil det være vanskeligt at bombardere fra Luften, før i hvert Fald en Del af Tyrkiet er besat, da Flyveafstandene ellers bliver for lange. Derimod må man regne med Muligheden af, at Agitatorer kan rejse nogle af Stammerne mod Regeringen og i Særdeleshed mod Samarbejdet med England, og at dette dels kan give sig Udslag i Sabotage mod Rørledningerne, og dels besværliggøre Forbindelsen mellem Palæstina og den iranske Havbugt. Allerede tidligere har transjordanske Beduiner afbrudt Rørledningen og sat Ild på olien, men Ledningen vogtes nu af Flyvepatruljer, og man har opnået stor Færdighed i hurtigt at reparere Bruddene. Enhver Tilbøjelighed til Uro blandt Stammerne og måske også Regeringens Holdning vil i høj Grad påvirkes af, hvor stærke Englænderne viser sig at være.

TRANSJORDANIEN EN TILFÆLDIG STAT

Transjordanien er en underlig tilfældig Stat, der er opstået ud af en Forlegenhedssituation. Aldrig tidligere har dette Land udgjort en særlig Stat. Kun mod Vest har det en naturlig Grænse langs Jordanfloden og det Døde Hav - men den har vel at mærke aldrig før været Grænse - og der fandtes i hvert Fald, da Staten blev dannet, ingen Antydning af en særlig transjordanisk Nationalfølelse. Stammerne kæmpede indbyrdes og følte sig ligeså meget forbundet med Araberne i de omliggende Lande som med hinanden. Staten er et Produkt af den tilfældige Situation, der forelå under Churchills Cairo-Konference 1921: I November var Emir Abdullah rykket op i Transjordanien med en Hær, og selvom han længe ikke rørte på sig, hed det sig, at han fra Amman agtede at angribe Damaskus for at hævne Broderen Faisals Nederlag. Da det gjaldt at pacificere orienten på den billigste Måde, fik han Lov til at blive siddende som Emir i Amman og fik britiske Subsidier mod Løfte om at afholde sig fra at angribe Franskmændene i Syrien. Det var Jøderne, der kom til at betale Regningen for denne ordning, idet Transjordanien blev skilt ud fra Vestjordan-Landet og således unddraget Balfour-Deklarationen og Mandatet og dermed var lukket for den jødiske Kolonisation. Et Levn af den oprindelige ordning er det, at Højkommissæren i Jerusalem stadig tillige er Højkommissær for Transjordanien, men det har Jøderne ingen Glæde af.

Om denne ordning var tænkt som mere end foreløbig, får stå hen. Den meget politiserende Emir har til Tider ladet skinne igennem, at han havde mere ærgerrige Planer, men efterhånden har de først meget urolige Forhold konsolideret sig, og Abdullah sidder stadig i sit beskedne Slot i Amman.

Det er ikke noget rigt Land, Emir Abdullah har fået at herske over, men det kunne sikkert blive det.

Større Beduinsheikher, hvis Hjorde kan være paa Tusinder af Faar, holder ofte Bil. Det er ikke ualmindeligt, at en Sheikh i Bil kører rundt og inspicerer sine Dyr.

Ligesom for Iraqs Vedkommende er det øjensynlig vanskeligt at blive enig om Transjordaniens Størrelse. Angivelserne veksler fra 42.000 til 90.000 km2. Grænsen er ganske vist ikke altid let at finde undtagen mod Palæstina. Ovre mod Pst er den øjensynlig trukket med Lineal på et Landkort, hvorved der dannes en 100 km bred transjordansk Korridor over til Iraqs vestlige Ørkengrænse - erhvervsmæssigt et fuldkomment værdiløst Land, men trafikalt særdeles vigtigt, fordi det sikrer Englands Vej over Land til Indien.

Sydgrænsen er omstridt. Området om Ma'an og Akaba hørte oprindelig til Hedjaz, men blev, medens Abdullahs Fader endnu herskede der, afstået til Transjordanien, så at dette fik Adgang til Havet. Ibn Sa'ud har efter Erobringen af Hedjaz ikke villet anerkende denne Afståelse, selvom Englænderne ved Djidda-Traktaten af d. 20. Maj 1927 fik ham til at love »ikke at gribe ind i Ma'an-Akaba-Distriktets Forvaltning, før gunstigere Forhold tillader en endelig ordning af dette Spørgsmål«, samt til at anerkende Korridoren til Iraq.

Transjordanien har kun ca. 330.000 Indbyggere, hvoraf Flertallet er sunnitiske Arabere. Desuden er der en vis Procent Kurder og 10.000 Efterkommere af de Tjerkesser fra Kaukasus, hvis Frihedskamp mod Russerne de hostrupske Studenter ville støtte. Da Frihedskampen mislykkedes, gav den tyrkiske Sultan disse rettroende Muhammedanere Bopladser i Thrakien, men da også dette kom under kristent Herredømme, flyttede de igen, og nu bosatte Sultanen de krigsvante Folk på Randen af Ørkenen, for at de kunne holde Beduinerne i Ave.

Befolkningen er Bønder og Beduiner, og næsten de eneste Næringsveje er Landbrug og Kvægavl. Der dyrkes Hvede, Byg, Linser, Hirse, Bønner, Kersena, oliven, Druer, Figen og Dadler og holdes af Husdyr Kameler, som Bilerne dog gør mere og mere arbejdsløse, Køer og især Geder.

Når Landet nu ligger øde hen, skyldes det, at de stadige Fejder og Usikkerheden for Beduinernes Plyndringer har vanskeliggjort opdyrkningsarbejdet, samt at Beduinernes grådige Geder, der ikke efterlader et eneste Græsstrå, hvor de drager frem, forvandler Steppen til Ørken.

Landet har kun fået de første beskedne Antydninger af en Industri: I Amman findes der en Cigaretfabrik, og i es-Salt er et Par kristne Arabere fra Nazareth begyndt at lave Vin. Derimod er de ret store Fosfatlejer og de små Kul- og Kobberforekomster Øst for Akaba endnu ikke udnyttet.

Landet er som Palæstina en sydlig Udløber af Syriens Kalkstensplateau. Mod Vest går det fra 11-12.000 meters Højde stejlt ned til Jordan-Sænkningen og det Døde Hav 3-400 Meter under Havoverfladen. Disse stejle Skrænter gennemskæres af dybe Dale med store Vandløb som Jarmuk, Jabbok og Arnon, og i det hele er der her en langt større Vandrigdom end Vest for Jordan. Klipperne danner pragtfulde, ville Partier, hvor de røde Kalklag veksler med Lag af sort, vulkansk Basalt. Men trods det ville Udseende findes der her megen frugtbar Jord. Øst derfor breder Kornmarker sig de første 15-18 km til Hedjaz-Banen. I den nordlige Del af Landet fandtes der i gamle Dage store Skove, og endnu finder man små Egelunde, for Størstedelen dog kun forkrøblet Krat. Imod Sydøst og Øst aftager det dyrkede Land, og sydpå er allerede Landet mellem Amman og Ma'an Steppe, hvor Ma'an med sine Kilder og Frugthaver ligger som en lille oase midt i det gulgrå Land. Men også her er Skråningerne ned mod el-Ghor, den dybe Sænkning, der fortsætter Syd for det Døde Hav, ret frugtbare, og man finder Terrasser med Korn, Figen og Vin.

I oldtiden var Landet langt tættere befolket og rummede måske i sin Blomstringstid to Millioner Indbyggere. Det omfatter, hvad der i bibelske Tider var Gilead, dvs. det israelitiske Østjordanland, samt Ammon, Moab og Edom. Det var det, der senere blev til den romerske Provins Arabia Petræa, og her lå Korsfarergrevskaberne Krak og Montréal.

Landet myldrer med Ruiner, der viser, at der mange Steder i oldtiden har været en blomstrende Kultur med store dyrkede områder, hvor nu kun Beduinerne med deres sorte Telte strejfer om i Ørkenen.

Dette nu så fattige Land rummer kun Småbyer, men i næsten dem alle vidner oldtidens Ruiner om svunden Storhed. Hovedstaden Amman, der muntert klynger sig op ad et Par Bjergsider, er oldtidens Rabbath Ammon, Ammoniternes Hovedstad, den hellenistiske Tids Philadelphia, og et Amfiteater og andre Ruiner vidner om, hvad den betød i Romertiden. Nu har den kun en 15-20.000 Indbyggere. På Vejen derfra ned til Jordan-Dalen og videre til Jerusalem ligger es-Salt med omtrent ligeså mange Indbyggere, hvoraf en Trediedel er Kristne, i en snæver Wadi, hvor der ved kunstig Vanding dyrkes Korn og Vin, og hvor store Rhododendron blomstrer omkring de Klippehuler, hvori en Del af Befolkningen bor. Længere sydpå ligger den lidt større Kerak, af hvis Beboere en Tiendedel er Kristne. Det er den gamle moabitiske Hovedstad Qir Moab, der nu domineres af de vældige Ruiner af Korsfarerborgen Krak.

Hovedbyen mod Syd er Ma'an, hvis Mure af soltørret Teglsten, der i Farve ganske falder sammen med den omgivende Steppe, ligger på samme Sted som en af de sydarabiske Karavanestationer af samme Navn i oldtiden, og som for ikke alt for længe siden havde bevaret en vis Betydning som Slavemarked. Det bibelske Madaba, der i oldtiden var et Stridens Æble mellem Israeliter og Moabiter, har nu kun et Par Tusind Indbyggere, hvoraf det overvejende Flertal er Kristne. Noget større er det Tafile, hvor Lawrence leverede sit eneste Feltslag.

Det er således ikke Naturrigdomme, der gør Transjordanien til et for England betydningsfuldt Mandatland, og selvom det også lykkes atter at forvandle det til et frodigt Agerbrugsland, vil dets væsentligste Betydning dog være den samme, som det har været fra den ældste oldtid: som Gennemgangsland.

I de forrevne Klipper noget Vest for Ma'an ligger et af Verdens mest betagende Steder, Klippebyen Petra hugget ind i de plastiske Kalkklipper, der mod Øst er hvidgule og længere vestpå for Størstedelen lyserøde, men hvor blå Skifer og Sandsten i alle tænkelige Farver spiller imellem det Rosa. Dette Petra var fra den tidligste oldtid et Knudepunkt for Handelsvejene mellem Syrien, Ægypten, det Røde Hav og Arabien, og Ruinerne vidner om, at det har bevaret en dominerende Stilling langt op i Romertiden.

Syd derfor ligger Akaba, hvor det Røde Hav strækker en Flig op - den ælanitiske Havbugt mellem Sinai-Halvøen og Arabien. Denne lille Fiskerlandsby, der nu kun bebos af ialt 27 Familier på gennemsnitlig 5-7 Mennesker - noget røverisk og Bakhshish-tiggende Pak, som kun holdes i Ave af den transjordanske Politivagt - var i oldtiden Elat, den Havn, hvorfra Salomo i sin Tid sendte sine Skibe til det sagnombølgede Ofir. Her endte den romerske Fæstningskæde, der skulle dække Palæstinas Syd- og Østgrænse, og en Hærvej førte herfra Romerne til den gamle Filisterby Gazza ved Middelhavet. Fra Akaba sendte den dristige kristne Røverridder i Kerak, Renaud de Châtillon, i Korstogstiden en Flåde ned langs Arabiens Kyst mod selve Mekka og Medina. Fra det 15. Århundrede forfaldt By og Havn, og først Faisal og Lawrence kaldte for en kort Tid Akaba til Live igen ved at gøre den til Basis for deres syriske Kampagne.

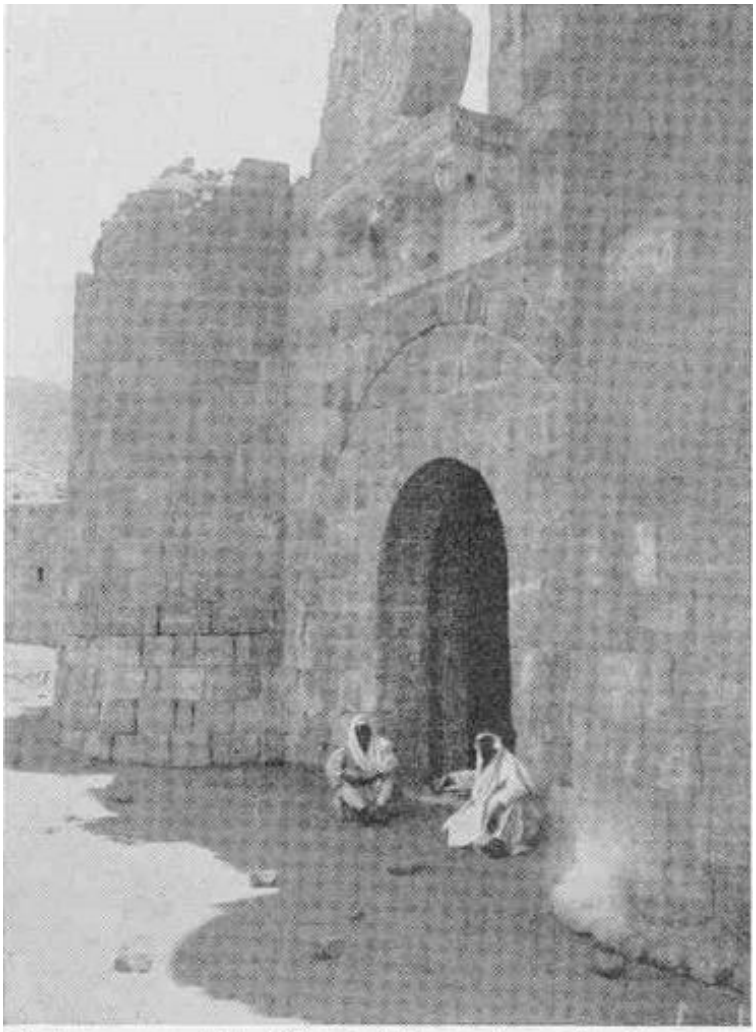

Akaba, nu en lille Fiskerlandsby med 27 Familier, men engang den Havn, hvorfra Salomos Flaader sejlede til Ofir, og Faisals Basis under Oprøret i Ørkenen. Dens Beliggenhed synes at love den en Fremtid, der svarer til Fortiden. Billedet viser Politistationen.

Nu ligger den lille Landsby mellem sine Palmer med Resterne af en »tyrkisk« Havn, der aldrig har spillet større Rolle, og en »frankisk«, dvs. engelsk, Mole, hvor de britiske Krigs- og Forrådsskibe lagde til under Krigen, og Resterne af et lille Fort fra Tyrkertiden, som nu er Politivagt. Den ligger i en ubehageligt varm Sandgryde, hvor Englænderne har måttet lægge Hønsenet over Sandet, for at Vognene ikke skulle synke i Kviksandet, og er på alle Sider indesluttet af stejle og vildt forrevne Bjergformationer. Her mødes ikke mindre end fire Stater: Mod Syd hæver Hedjaz' truende sorte Bjerge sig, mod Nord snor Vejen sig forbi den engelske Flyveplads Ghuweira op gennem Transjordaniens øde Ørkenstrækninger til Ma'an, og mod Vest ligger Sinai-Halvøens forrevne Bjerge. Størstedelen af Halvøen tilhører Ægypten, men Palæstina strækker en Flig ned til Akaba. Nu som i oldtiden ligger Akaba derfor ved et Knudepunkt, og meget tyder på, at Stedet atter kan genvinde noget af sin fordums Betydning.

Disse mange Fortidsminder svarer til den Betydning, Transjordanien den Dag i Dag har som Transitland. Hvor oldtidens syd-nordlige Karavanevej gik, går nu Pilgrimsbanen fra Damaskus til Ma'an, medens Strækningen videre sydpå til Medina har været ude af Drift siden Krigen. En anden Jernbane forbinder Hovedstaden med Haifa. Af større Betydning bliver dog den asfalterede Autostrada fra Haifa til Bagdad, som det i 1937 besluttedes at anlægge. Allerede nu går der en regelmæssig Bilrute fra Jerusalem over Amman til Bagdad, ligesom Flyveruten fra Cairo og Palæstina til Bagdad har Mellemstation i Amman.

Mindst ligeså vigtigt er det, at Rørledningen, der fører olien fra Kirkuk til Haifa, går gennem Transjordanien. Et af de vigtigste Centrer for Arbejdet på denne var Mafrak, og den Arbejdsfortjeneste, de transjordanske Fellaher derved fik, hjalp til at mildne Virkningerne af Depressionen. Beduinerne så imidlertid ikke med Glæde på denne Indtrængen i deres område, og ikke for ingenting havde de af Lawrence lært at sprænge Jernbaner og andre af Civilisationens Forbindelsesmidler. Allerede flere Gange har de - som allerede omtalt - sprængt Rørledningen og sat Ild på olien.

Men skønt Landet er et så vigtigt Transitland, har Vejene udenfor Hovedlinierne i hvert Fald indtil fornylig været ret primitive. Endnu i 1934 førte kun et vanskeligt genkendeligt Spor gennem Ørkenen Nord og Syd for Ma'an, og så lidt havde Landet her ændret sig siden Verdenskrigen, at man langs med Hedjaz-Banen kunne finde ikke blot Skyttegrave, men Patronhylstre som Minder om Lawrences Kampe mod Tyrkerne.

Klimaet kan også gøre det vanskeligt at færdes her. I strenge Vintre forekommer det - om end sjældent - at Højlandet dækkes af Sne. Sandstorme er hyppige, og man kan komme ud for at møde et så voldsomt Regnskyl, at Sporet forvandles til Mudder, og en ellers tør Wadi, der ikke har set Vand i to År, forvandles til en tyve Meter bred, rivende Vandflom - en Seil, som Araberne kalder den. Sammen med andre var jeg engang ude for det og blev som de tvungen til at efterlade Bilen i Ørkenen indtil bedre Tider. Blandt mine Lidelsesfæller var den daværende Landbrugsminister, Ali Beg, der smilende fortalte: »Pudsigt nok var det netop her, jeg for et År siden blev standset på en anden Måde. En Beduin råbte mig an og spurgte, om jeg havde noget Vand, og da jeg lod Bilen standse, blev jeg overfaldet, plyndret og klædt af lige til Skjorten.«

Ali Begs oplevelse var ikke enestående. Røverier hørte til Dagens orden, og Tilstandene var så lovløse, at de også lokkede de mere urolige Elementer fra Palæstina herover, efter at Forholdene der prægedes for meget af Politiforholdsregler. Således brandskattede en Beduin fra Be'ershaba-Egnen en Tid lang et helt transjordansk Distrikt. Selv for Landets vigtigste Fremtidsmulighed, Transiten, var der således Hindringer nok i det Land, Emir Abdullah blev Regent for.

Emir Abdullah er en jovial Herre med megen Humor. Som Hærfører under den arabiske opstand var han - til Lawrences Ærgrelse - ikke særlig energisk, hvad der førte til, at han, da Byttet skulle deles, blev distanceret af sin yngre Broder, der indtil da ikke havde været nær så populær blandt Araberne. Lidt lad er han stadig, men sine politiske Interesser og sit politiske Instinkt har han ikke mistet, og selvom han ikke som sin Søn, den europæisk uddannede Tallal, taler europæiske Sprog, er han en god Kender af europæisk Politik. Som Politiker blev han uddannet i Istanbul, hvor han spillede en vigtig Rolle i det tyrkiske Parlament som Deputeret for Mekka, og han var sin Faders politiske Rådgiver. Længe drømte han store Drømme for Familien. Det menes således at være ham, der fik Faderen til at foretage det skæbnesvangre Skridt at lade sig udråbe til Kalif, hvad der kostede denne Hedjaz' Trone. Efter Faisals Død søgte han ved stadige Besøg at befæste Stillingen for sin unge Brodersøn i Iraq, og han har arbejdet på at få sin ældste Broder, Ex-Kong Ali, på Tronen i Syrien eller på selv at vinde denne Trone. Mest har han dog lagt an på at blive Konge af Palæstina, men hans levende Interesse for Palæstinapolitiken førte til sidst til, at han kom i Strid med de yderligtgående arabiske Nationalister Vest for Jordan.

Emir Abdullah af Transjordanien, det meget politiserende Overhoved for en lille Stat og for en ærgerrig Slægt, hvis Ambitioner svarer til Afstamningen fra Profeten Muhammed.

I sit eget Land har han ikke megen Magt. Han er helt afhængig af England, der har måttet beskytte ham mod Ibn Sa'ud. Der har været mange Rivninger - mest fremkaldt ved, at Beduinstammerne på begge Sider af Grænsen overfaldt hinanden - men omsider fik England Forholdene konsolideret ved Venskabstraktaten af Juli 1933.

Den engelske Politik ledes af Kongens Rådgiver, Mr. Cox, selv om Højkommissæren i Jerusalem har et afgørende ord at sige. Den har som engelsk Kolonipolitik andre Steder sigtet på først at pacificere Landet og forbedre Kommunikationerne, dernæst at forøge Velstanden, så Landet økonomisk kunne komme til at hvile i sig selv, oprette et Folkestyre, og når Landet endelig var nået til en vis Stabilitet, gøre det relativt selvstændigt, men ved en Traktat nær knyttet til England.

Det er et beundringsværdigt Arbejde, der er udført af de kun 20-30 engelske officerer og Embedsmænd, der findes i Landet. Pacificeringen har været et vanskeligt Stykke Arbejde i et Land, hvor hver Mand er bevæbnet, og hvor Røverier og Drab alle Dage har hørt til Dagens orden. Ordenen opretholdes nu af to Korps, The Transjordanian Frontier Force og The Arab Legion, der kun har ganske få britiske officerer. Den arabiske Legion med dens 1.000 Mand ledes af oberst Peake Pasha, der vandt sine Sporer under opstanden mod Tyrkerne. Han assisteres kun af to engelske Majorer, hvoraf især Major Glubb har vundet sig Navn som en anden Lawrence ved den Måde, han færdes mellem Stammerne på.

Legionen har Kvarter i Amman, hvor der ikke blot findes Skoler for Legionærernes Børn, men også inden for Hovedkvarteret findes et smukt, hygiejnisk Fængsel, der altid er fuldt. Beduinerne regner det ikke for nogen Skam at sidde i Fængsel, hvor de behandles godt og samtidig opdrages til at vise et mere socialt Sind. På et Tidspunkt var ikke mindre end 90 af de 380 Fanger dømt for Mord. Men selv om det ikke regnes for en Skam at sidde i Fængsel, er det dog ikke alle af disse Ørkenens frie Fugle, der tåler Indespærringen. Således kostede det den gamle Røverhøvding Auda abu Tajji, Lawrence's Ven og Nordarabiens berømteste Kriger, Livet, da det blev nødvendigt for en Tid at give ham Frihedsstraf.

Pacificeringen er lykkedes i en Grad, man ikke skulle have ventet. Nu findes der rundt i Landet for hver 20 km en lille Militærpost. Der er spredt Forter på de vanskeligste Steder, og Panserbiler og Flyvemaskiner gør det muligt hurtigt at dæmpe enhver opstående Uro. I Løbet af 1935 -36 blev selv den lovløse Wadi Araba, dvs. Sænkningen mellem det Døde Hav og det Røde Hav, pacificeret, så at det blev muligt at bygge en Vej fra Be'ershaba til Akaba, der let kan få stor strategisk Betydning. Hvis Suezkanalen trues, vil den gøre det muligt over Akaba og Haifa at opretholde Forbindelsen mellem det Røde Hav og Middelhavet, og det er sandsynligt, at der venter Akaba en Fremtid, der svarer til dens sagnomspundne Fortid. Der har også været talt om at anlægge en Kanal fra det Døde Hav til Akaba for at lette Transporten af de Mineraler, som Palestine Potash Co. udvinder af det Døde Hav.

Velstanden har man først og fremmest søgt at forøge ved at ophjælpe Landbruget. Engelske Fagfolk har undersøgt Landets Muligheder, og der er stillet Penge til Rådighed til at eftergive Bønderne deres Skatter og forbedre deres Dyrkningsmetoder, og man har forsøgt så vidt muligt at gøre Beduinerne bosiddende.

Abdullahs urolige Undersåtter var først ikke alt for tilfredse med denne fremmede Fyrste, der ville skaffe orden i Landet. De holdt ikke af Englænderne eller andre Europæere og endnu mindre af Zionisterne på den anden Side af Jordan. Al denne Uvilje fandt Udtryk i Dannelsen af Landets første politiske Parti, Folkepartiet, i 1927. Efterhånden blev Emiren dog mere populær - især da han efter Bruddet med de yderligtgående Nationalister i Palæstina søgte Støtte hos sine egne.

I 1928 fandt England Tiden inde til at give Landet en vis Grad af Selvstyre, og ved Traktaten af d. 20. Februar 1928 erklærede England sig »rede til at anerkende Eksistensen af en uafhængig Regering i Transjordanien under Emiren af Transjordaniens Ledelse, forudsat at en sådan Regering er konstitutionel og sætter Hans britiske Majestæt i Stand til at opfylde sine internationale Forpligtelser overfor dette område".

For at gøre Regeringen konstitutionel blev der oprettet en lovgivende Forsamling, der bestod af Emirens Ministre samt folkevalgte Repræsentanter. Dette Parlament åbnedes Året efter. Uafhængigheden indskrænkes dog ret betydeligt af, at den engelske Regering stadig har sin politiske Rådgiver ved Emirens Hof, og at Højkommissæren skal spørges om Udenrigspolitik og en Mængde andre Spørgsmål. Der er ikke Plads i Landet for andre Udlændinge end Englænderne, der har Ret til at holde egne Tropper, som skal dømmes af engelske Domstole, og i Krigstid såvel som ved økonomiske Koncessioner skal der oprettes engelske Råd.

D. 2. Juni 1934 gik England ved en Tilføjelse til Traktaten et Skridt videre, idet Transjordanien fik Ret til at sende Konsuler til de arabiske Nabostater. Samtidig med, at det nu selv skulle bestride omkostningerne ved Landets civile Styre, ophævedes Toldgrænsen til Palæstina, og det fik et Lån på 60.000 Pund, der skulle stilles til Småbøndernes Rådighed. For at fremme Landbruget blev der endvidere eftergivet dem ikke betalte Skatter til et Beløb af 100.000 Pund.

Trods alle disse Forbedringer er Transjordanien stadig et fattigt Land, og der har i Forbindelse med Palæstina-Problemerne ofte været Tale om på den ene eller den anden Måde at ophæve Grænsen mellem de to Lande. Peel-Konferencens Delingsplan gik således ud på at forene den arabiske Del af Palæstina med Transjordanien, medens Jødernes Tillidsmænd som Lord Melchett stadig hævder, at hvis Zionisterne får den Ret til Kolonisation i Transjordanien, som blev frataget dem i 1921, vil alle Palæstinas Problemer løses af sig selv og Transjordanien gå en blomstrende Fremtid i Møde. Fra Tid til anden har Planen været drøftet mellem Emiren og den engelske Regering, men Befolkningen i Transjordanien er afgjort imod at slippe Zionisterne ind i Landet.

Som britisk Mandatland er Transjordanien Krigsdeltager. Dets strategiske Betydning ligger som nævnt udelukkende i, at det er Gennemgangsland. Skulle en fjendtlig Hær nærme sig disse Egne, vil dens naturlige Mål være at afbryde Rørledningen til Haifa og Forbindelsesvejene til Iraq og det Røde Hav. Det er også muligt at true den engelske Hær i Palæstina ved en omgående Bevægelse gennem Transjordanien. At rejse de engang så urolige Stammer, så at det får nogen Betydning for Afbrydelsen af de engelske Forbindelseslinier, vil derimod næppe være let, efter at den arabiske Legion har pacificeret Landet, og Beduinerne har fået en udpræget Respekt for Flyvere og Panserbiler.

Ibn Sa'ud har trods Venskabstraktaten aldrig set med venlige Øjne på Transjordaniens Emir, og skulle det gå Englænderne galt, kunne det tænkes, at han med Våben ville prøve på at gennemføre sit Krav på Herredømmet over Akaba og Ma'an; men så længe den engelske Flåde behersker alle hans Kyster, er der næppe Grund til at tro, at han opgiver sit gamle Venskab med England, og også hans Beduiner har Respekt for de engelske Bombeflyvere.

DET JØDISKE PALÆSTINA

Olieledningen, der begynder i Kirkuk, munder ud ved Haifa i Palæstina, den tredievigtigste Havn i det østlige Middelhav, og Palæstina er den anden af de Søjler, Storbritanniens Magt i Forasien hviler på.

Det er Bolværket for Suezkanalen, Udgangspunktet for Vejen over Land til Indien, sammen med Ægypten en af Verdens vigtigste Flyvebaser og et Støttepunkt for den engelske Flåde i Middelhavet.

Imperiemæssigt er Palæstina således særdeles vigtigt, men det er en Rose med uhyggeligt mange Torne, og det har frembudt det besværligste Imperieproblem, England har haft at bakse med mellem de to Verdenskrige.

Da England overtog Mandatet over Palæstina, var det ligeså forfaldent som Iraq. Det var et lille, fattigt Land på Størrelse med Jylland (26.000 km2), og dets Befolkning var sunket ned til 590.000, hvoraf 457.000 var muhammedanske Arabere, 69.000 Kristne og 55.000 Jøder. Nu er Befolkningen næsten tredoblet, og Landet har gennemgået en rivende Udvikling.

Det ny Palæstina er kommet udefra - ikke underligt, for det lille Palæstina, Forasiens Belgien, er altid blevet og vil altid blive påvirket af Begivenhederne i den øvrige Verden. Stormagternes Kampe vil altid mærkes der, hvad enten Stormagterne hedder Ægypten og Assyrien, Byzans og Sasanideriget, Korsfarere og Kalifat eller England, Italien og Tyskland.

Det nye Palæstina er præget af Zionismen, der kom fra Europa, den engelske Imperiepolitik og den arabiske Bevægelse, der opstod i Landene uden for Palæstina. Her i Palæstina mødtes Zionismen og Pan-Arabismen - Verdensbevægelser med Millioner i andre Lande bag sig - og her i det lille Palæstina tørnede de og Stormagternes Interesser sammen. Resultatet af alle disse Kræfters Brydning og af alle de Dumheder, der blev begået, var, at Problemet om Landets Fremtid Gang på Gang kom i Hårdknude, og at Englænderne efter utallige Løsningsforsøg syntes, at de stod overfor at skulle løse Cirkelens Kvadratur.

Palæstina er fra Naturens Side ikke noget rigt Land. Dets væsentligste Betydning lå altid i dets Beliggenhed, men Flid og Udholdenhed har både i oldtiden og i det 20. Århundrede formået at aftvinge Jorden den nødvendige Afgrøde. Landet er fra Nord til Syd 260 km langt, fra Øst til Vest 115 km. Hovedparten af det er en Fortsættelse af det syriske Kalkstensplateau, men det bløde Kalklag er gennem Tiderne blevet furet og flænget til Bjerge og Dale. Imod Øst sænker det sig brat ned i den mærkelige el-Ghor-Sænkning, hvor Jordan gennem Hule-Søen og Genezareth Sø snor sig dybt ned, til den munder ud i det Døde Hav, der ligger 394 Meter under Middelhavets overflade. Mod Vest har Havet gennem Årtusinder aflejret Slam fra Nilen, så der er blevet dannet en Kystslette, der ud mod Havet kantes af Standklitter, hvorfra Sandflugten ofte står ind over Landet og standser Flodernes Løb, så der danner sig Sumpe.

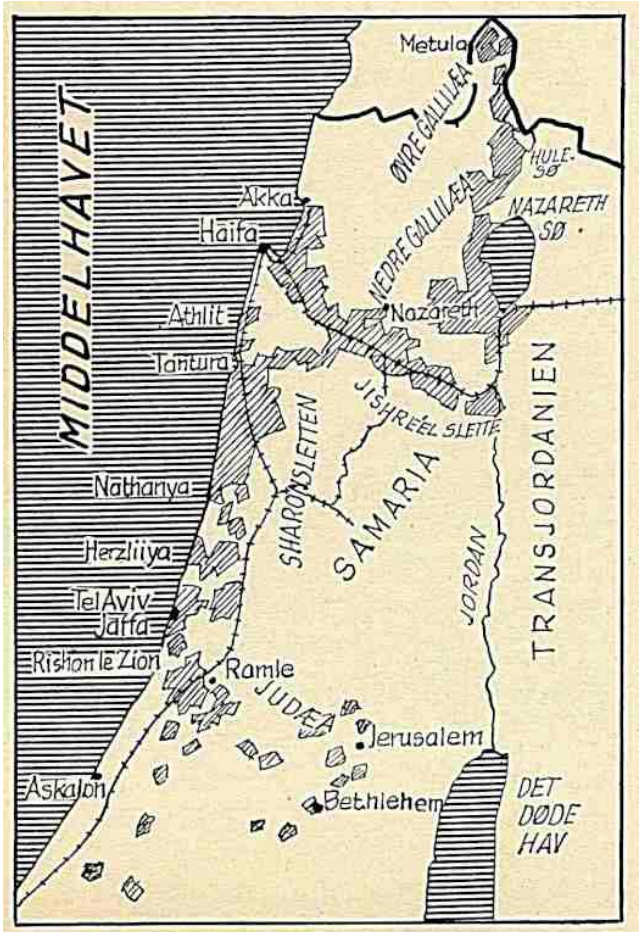

Palæstina med de jødiske Landbrugskolonier.

Nu er denne Kystslette, Filistrenes gamle Land, omdannet til vældige Plantager af Appelsintræer, Abrikos- og Figentræer og Daddelpalmer, Marker med Sukkerrør, Ris og Bomuld og store Terrasser med Vinranker. Hvor der før lå en øde Slette og store, usunde Sumpe, bærer alt nu Præg af en enestående Rigdom. Når man herfra med Banen kører op gennem de judæiske Bjerge mod Jerusalem, er Modsætningen slående. Der ligger tæt med Sten, og Jorden er sparsom og karrig. Judæas Bjerge vil ikke foreløbig give Plads for meget Landbrug, men man har forsøgt at skaffe Landet mere Regn ved at forvandle det til Skovland, som det var i oldtiden. Tusinder og atter Tusinder af unge oliventræer borer nu deres Rødder ned i Bjergsiderne. Rundt om Kilderne findes der også grønne, opdyrkede Steder, men de er sjældne, og mest er det kun Hyrderne med deres Får og Geder, der drager rundt i disse solsvedne Egne. På Østsiden af Vandskellet, hvor Vejen fra Jerusalem snor sig ned til Jeriko gennem den øde, golde Juda Ørken, når Regnbygerne fra Middelhavet ikke, og i disse stejle Kløfter vil Landbruget næppe nogen Sinde få en Chance. Sydpå bliver Landet fladere og går jævnt over i Steppen Negev, hvor Abraham og Isak holdt til. Overalt møder man kendte Navne fra Bibelen: det palmeomgivne Jeriko med det helt tropiske Klima, Bethlehem, der ligger midt i en frugtbar oase, det gamle Hebron og Beersheba.

»En By, der ligger på et Bjerg, kan ikke skjules,« sagde Jesus. Man mener, at han dermed tænkte på det højt beliggende Safed i Galilæa, men ordene kunne også godt gælde Jerusalem eller el-Quds, som Araberne kalder den, for den ligger højt i Judæas Bjerge på Vandskellet (815 Meter) mellem Middelhavet og det Døde Hav. Fra oliebjerget Øst for Byen og fra Scopus-Bjerget, hvor Titus i sin Tid opslog sin Lejr, og hvor nu det hebraiske Universitet ligger, kan man se både det Døde Hav og Middelhavet.

Jerusalem, der er Hovedstaden også i det nye Palæstina, er en broget Blanding af den gamle Orient og det 20. Århundrede. Det er en af Verdens ejendommeligste Byer, hellig for tre Religioner og derfor Mål for Pilgrimme blandt Kristne, Jøder og Muhammedanere af alle Sekter. Det gamle Jerusalem har trods voldsom Tilstrømning fra alle Lande - der tales ikke mindre end 40 Sprog - bevaret orientens Præg bedre end de fleste større Byer. Dens Suk har så snævre Gader, at det er umuligt for noget Køretøj at færdes indenfor de gamle Bymure, og Folkelivet her er ikke præget af det 20. Århundrede eller af europæisk Påvirkning. Hver Plet fortæller Historie, for en stor Del hellig Historie, og selv om Traditionerne næppe er alt for sikre, samler de dog store Skarer af Pilgrimme og får dem f.eks. til Skridt for Skridt at følge Jesu Vej til Golgatha ad de Veje, Traditionen nu har henlagt den til.

Alt for opbyggeligt er et Besøg på de hellige Steder nu ikke, særlig ikke på Festdagene, når de forskellige Sekter rivaliserer så bittert, at det kan give sig Udslag i blodige Slagsmål. En Påskegudstjeneste i den hellige Gravkirke fører ofte i selve Kirken til direkte Kampe mellem Tilhængerne af de forskellige Kirkeafdelinger, og det er nødvendigt, at et mandstærkt Politi sikrer Freden mellem dem, der her tilbeder Fredsfyrsten. Religiøse Festdage er i det hele taget farlige i en By, hvor Fanatismen fejrer uhyggelige Triumfer, og Politiet har travlt, både når de Kristne fejrer Påske, og når Muhammedanerne fejrer Nebi Musa-Festerne, ja, det kan ofte være nødvendigt, at det for en Sikkerheds Skyld har Maskingeværer med. Medens de Kristne tildels ved Slagsmål ærer Gravkirken, samles Jøderne foran Klagemuren, hvis ældste Parti vel stammer fra Muren om Herodes' Tempel, og Muhammedanernes vigtigste Helligdom er Klippemoskeen bygget over selve den Sten, hvorpå i sin Tid det jødiske Brændofferalter stod - måske Stedet, hvor Abraham ifølge Sagnet ville ofre Isak. Citadellet og Bymurene bærer Vidne om Korstogstiden, og vandrer man ned gennem den meget beskedne Kedrons Dal, mindes man Tider, der ligger endog før den israelitiske Indvandring. I det myldrende Liv inden f or Bymurene udgør de Kristne Flertallet, og Muhammedanerne kommer ind som Nummer to, medens Jøderne er et lille

Mindretal. Men uden for Bymuren har Jøderne bygget moderne Kvarterer, hvis Liv ikke minder meget om orienten, og disse Kvarterer er langt større end den gamle By, så at Jøderne nu udgør 75.000 af Jerusalems 124.000 Indbyggere.

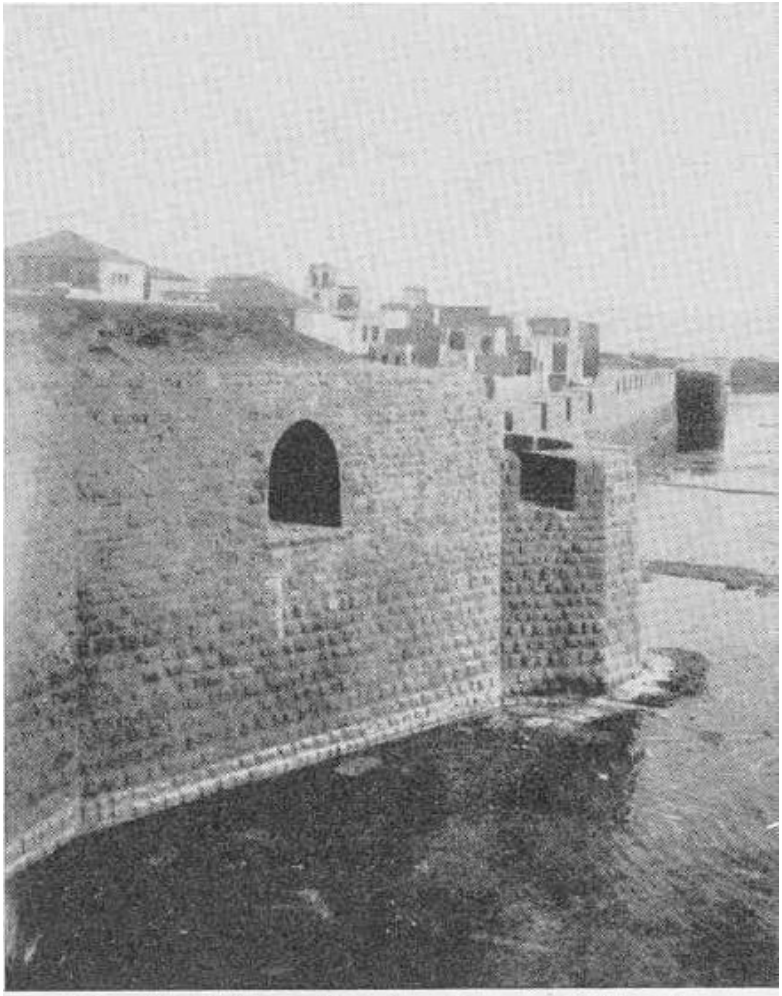

Acre (Akka), som Napoleon forgæves belejrede.

Efter Judæas barske Bjerge virker den brede Dal omkring Sebastijje, det gamle Samaria, omris og Achabs Hovedstad, helt frugtbar, men virkelig Frodighed møder man først, hvor Bjerglandet viger for Jizre'el-Sletten - eller Emek, dvs. Dalen, som Jøderne nu kalder den - den gamle Handels- og Hærvej, hvor zionistiske Kolonier nu fylker sig som en ny erobrende Armé. Her drejer Karavanevejen fra Ægypten, der indtil Karmels Forbjerg følger Kystsletten, ind i Landet, følger Jizre'el-Sletten et Stykke og går så op gennem Galilæas Bjerge forbi Nazareth og videre til Damaskus - og Ruten er ikke ændret, efter at en god Bilvej har afløst den gamle primitive Vej. Karmels Bjerg giver nu Læ for Palæstinas eneste helt gode Havn, og takket være den har Byen Haifa gode Muligheder for at blive en af den nærmere orients betydningsfuldeste Byer. Den er britisk Flådebasis, Endestation for olierørledningen fra Iraq, Udgangspunkt for den vordende Autostrada til Bagdad, og den vil efterhånden blive den arabiske Verdens vigtigste Port ud til Verden. Allerede nu har den tidligere uanselige Flække fået 110.000 Indbyggere, hvoraf 60.000 er Jøder.

Men ikke blot den fredelige Trafik har fulgt oldtidens Veje. Efter Thotmes III, Debora og Barak, Kong Saul, Farao Neko og Makkabæerne kæmpede Korsfarerne, Napoleon og Allenby her på Jizre'el-Sletten - måske den Valplads i Verden, hvor der har stået flest afgørende Kampe. Både Napoleon og Allenby vandt deres afgørende Sejre over Tyrkerne ved Foden af Tabors Bjerg.

Stejlt klatrer Vejen fra Jizre'el-Sletten op til Galilæas Bjergland, og endnu stejlere snor den sig ned til Genezareth Sø - fra godt 500 Meter over til 208 Meter under Middelhavets overflade. Hver Plet i dette galilæiske Bjergland - der mod Nord når op til mellem 700 og 1400 Meter - og især omkring Genezareth Sø har Minder fra Jesu Tid. Nu er der flere Ruiner end Landsbyer i dette åbne, smilende Landskab, hvor der ifølge Josefus skal have boet en Million Mennesker i Tiden før Jerusalems Undergang, men Jorden er god nok til at give Plads for en adskilligt større Befolkning end den nuværende - hvad der vel desværre vil gå ud over Idyllen.

Det overvældende Flertal af de jødiske Indvandrere søger til Tell Aviv. En mærkelig By! Navnet betyder Forårshøjen, og det var Navnet på det Sted i Babylonerriget, hvor Profeten Hezekiel boede som landflygtig, men det er tillige anvendt som fri Gengivelse af Titelen på Theodor Herzh zionistiske Fremtidsroman »Alt-Neuland«. Byen blev grundlagt i 1909 på Klitterne uden for Jaffa af Jøder, der ville undfly Jaffas Jødehad og høje Boligpriser, og den har altid været en rent jødisk By - den første i Verden siden Jerusalems Undergang År 70 e. Kr. I 1914 havde den 1419 Indbyggere, efter Krigen ca. 4.000; nu er Tallet steget til ca. 150.000. Hele Tiden er det fra næsten alle Sider blevet sagt, at Haifa var Fremtidens By, men på Trods af alle Forudsigelser er Jøderne stadig strømmet ikke til Haifa, men til Tell Aviv. Som en Zionistfører sagde til mig: »Der er ingen fornuftig Grund til det; det skyldes ganske simpelt et Instinkt - om ægte eller falsk vil Tiden vise. Fortsættes Udviklingen nogle År frem i Tiden, vil Tell Aviv ende med at omklamre Jaffa, som den i sin Tid flygtede fra.

Det voldsomme Byggeri gør, at Byen virker underligt ufærdig; den minder om en Guldgraverby - trods de brede og ganske imponerende Hovedgader. I de sidste År har Butiksvinduerne ganske vist fået adskilligt mere

Kultur over sig end tidligere - men det ændrer alligevel ikke Hovedpræget. Lokalpatriotismen er stor, og Jøderne er gennemgående meget stolte af Tell Aviv. Jeg kan ikke dele denne Beundring: Tell Aviv er efter min Mening en grim By - grim, fordi den ikke passer her i Palæstina. Medens Jerusalems Forstæder - der også væsentligst er jødiske - er bygget med Sans for Landets Traditioner og falder smukt ind mellem de gamle Bygninger, synes Arkitekterne i Tell Aviv besat af en Trang til for enhver Pris at demonstrere deres originalitet, Modernitet og Europæisme. Tildels ligger Forskellen måske i det naturlige Byggemateriale: i Jerusalem den kønne Natursten, i Tell Aviv Cement - men Arkitekterne har også en væsentlig Del af Skylden.

Og Byens Liv svarer til dens Bygninger. Der er noget selvmodsigende ved dette Stykke Europa midt i Asien. Vidste man det ikke, ville man aldrig tro, man var i Palæstina. Tell Aviv er - for at snakke Jødisk - et Stykke Galuth midt i Erez Israel. Galuth betyder »Adspredelsen« og skulle derfor være den direkte Modsætning til Erez Irael D: Iraels Land. Man kan næsten forstå den jødiske Skeptiker, der på Spørgsmålet om, hvad han syntes om Erez Israel, svarede: »Jo, Erez (Landet) ville være godt nok, hvis Israel ikke var her.«

Zionismens Ledelse har forlængst forstået, at skal Jøderne genopstå som Nation i Palæstina, må de tilbage til Landbruget og det korporlige Arbejde. De må atter blive, hvad Josefus kaldte dem: »et Folk af simple Bønder«. For den enkelte Jøde er det et Brud med hele hans hidtidige Liv, for Folket et Brud med Årtusinder.

Ser man Tell Aviv fra det Synspunkt, tager Byen sig adskilligt bedre ud, for der er ikke en Sten i den, der ikke er lagt af jødiske Hænder. Lad være, at de jødiske Håndværkere ikke er alt for dygtige: Vinduerne har somme Tider lidt svært ved at kunne lukkes, og mit Ur kom aldrig til at gå mere, efter at det havde været til Reparation i Palæstina. Men dette er et Nybyggerland, hvor alt skal gå i et forrygende Tempo, og også Håndværkeruddannelsen har skullet overstås hurtigst muligt - ja mange har aldrig fået anden Uddannelse end den, de har kunnet skaffe sig selv. Des beundringsværdigere er det, at denne By er vokset op af disse Klitter - et helt Eventyr, omend et Eventyr uden orientens Særpræg og Farver.

Den rivende Udvikling, Palæstina har gennemgået i den sidste Generation, hvorved Palæstinas Kystslette og Jizre'elsletten, som tidligere var øde og usunde, nu er blevet rige og frugtbare Egne med vældige Appelsinplantager og bølgende Kornmarker, der vel kan få en til at tænke på Grundtvigs geniale omdigtning af Jesaja-Bogens 35. Kapitel: »Blomstre som en Rosengård Skal de øde Vange, Blomstre i et Gyldenår Under Fuglesange, Møjes skal i Stråleglans Libanons og Karmels Glans Sarons Yndigheder«. - hele denne Udvikling skyldes det jødiske Kolonisationsarbejde.

Balfour-Deklarationen belærte Verden om, at der i tyve År havde eksisteret en Bevægelse, der hed Zionismen, og som ville føre Jøderne tilbage til Palæstina. De første jødiske Nybyggere ankom dog allerede i Firserne, udsendt af Howewe Zion, dvs. »Zionsvennerne«, en Bevægelse, der opstod efter de russiske Pogromer, og som ville drive praktisk Zionisme, dvs. Kolonisation. De lod sig senere opsluge af den politiske Zionisme, som Dr. Herzl i 1897 skabte. Uden hans Geni var deres Arbejde sikkert også gået i Stå, men efter hans Død sejrede deres Synspunkter inden for den af ham skabte Bevægelse. Omkring 1900 fandtes der i Palæstina ca. 30 jødiske Landbrugskolonier med 5.600 Indbyggere og en omtrent ti Gange så stor jødisk Bybefolkning.

Jøderne var virkelig ved at vende tilbage - ikke, som det allerede gennem en Del År havde været Tilfældet, for at tilbringe deres sidste År med Lovstudium og Bøn ved Klagemuren i Jerusalem og for at dø og blive begravet i det hellige Land, men for at leve og arbejde på Fædrenes Jord. Skønt »Fædrenes Jord« må nu ikke tages alt for bogstaveligt: De jødiske Nationalister var ganske vist nationale Drømmere, hvad deres Landbrugserfaringer bittert skulle belære dem om, men der var dog så megen praktisk Sans i dem, at de valgte at springe over, hvor Gærdet var lavest, dvs. at vælge den frugtbareste Jord, og derfor vendte de »hjem«, ikke til Israels gamle Bjergland, men til Filistrenes Land, Kystsletten mellem Middelhavet og Palæstinas Bjerge. Alle de ældste Kolonier ligger her, og selv efter at en zionistisk »offensiv« gennem en Snes År er sat ind på andre Steder, bor ca. tre Fjerdedele af den jødiske Befolkning i Filisterlandet.

De første Kolonister kom til kort over for den vanskelige opgave at dyrke Landet med egne Hænder. Klimaet var for uvant og Arbejdet for hårdt, og de overlod både det korporlige Arbejde og Bevogtningen af Kolonierne til Araberne, hvad der blev bebrejdet dem hårdt af de senere Kolonister, der opstillede Kravet om jødisk Jord, dyrket og vogtet af Jøder. Også økonomisk kom de første Indvandrere til kort, og havde Baron Edmond de Rothchild ikke ydet en storslået Hjælp, var dette første Kolonisationsforsøg sikkert løbet ud i Sandet. Der skulle

gå mange År og begås mange Dumheder, før der var høstet så mange Erfaringer, at Kolonierne begyndte at betale sig.

I Årene efter 1904 satte »den anden Alijah« (dvs. Indvandring) ind - væsentligst russiske Emigranter, der følte Jordbunden brænde under deres Fødder, efter at Revolutionen var afløst af nye Jødepogromer. Med dem holdt en ny Mennesketype sit Indtog i Historien: den jødiske Landarbejder. De ville arbejde med deres Hænder og så med Harme på, at de første Indvandrere anvendte arabisk Arbejdskraft. Men havde den zionistiske organisation ikke fra 1908 grebet ind - også ved pekuniær Støtte - og taget aktiv Del i Kolonisationsarbejdet, var den med megen Uerfarenhed forbundne Begejstring velsagtens kommet til kort. Nu satte Hjælpen Kolonisterne i Stand til ikke blot at overvinde Jordens og Klimaets Vanskeligheder, men også til for Størstedelen at klare sig gennem Verdenskrigens Lidelser. Efter denne var Situationen ganske forvandlet. Den engelske Mandatregering var ved selve Mandatet bundet til at se med Velvilje på den jødiske Kolonisation, og nye, begejstrede Indvandrerskarer strømmede til, medens Pengene flød rigeligere i Palæstinakolonisationens Fonds.

I Indledningen til det engelske Mandat over Palæstina hedder det: »at Mandataren skal være ansvarlig for Gennemførelsen af den oprindelig den 2. November 1917 af Hans britiske Majestæts Regering udstedte og af de nævnte Magter anerkendte Deklaration til Fordel for opretholdelsen af et nationalt Hjem for det jødiske Folk i Palæstina: »Hans Majestæts Regering betragter med Velvilje Skabelsen af et nationalt Hjem for det jødiske Folk i Palæstina, og den vil gøre sig de største Anstrengelser for at lette opfyldelsen af dette Mål, hvorved klart forstås, at der intet skal foretages, som kunne indskrænke i Palæstina værende ikke-jødiske Samfunds borgerlige og religiøse Rettigheder eller Jødernes politiske Stilling i noget andet Land«« - og »at det jødiske Folks historiske Tilknytning til Palæstina og Grundlagene for Genoprettelsen af dets nationale Hjem i dette Land dermed er anerkendt.«

Artikel 2 fastsætter, »at Mandataren skal være ansvarlig for, at Landet bringes under sådanne politiske, administrative og økonomiske Forhold, som sikrer oprettelsen af det jødiske, nationale Hjem som fastlagt i Indledningen og Udviklingen af selvstyrende Institutioner, såvel som for Varetagelsen af alle Palæstinas Beboeres borgerlige og religiøse Rettigheder uden Hensyn til Race og Religion.«

I Artikel 3 og 4 fastslås, at det lokale Selvstyre skal fremmes, så vidt omstændighederne tillader det, og at en jødisk Repræsentation (»Jewish Agency«) skal anerkendes som offentlig Institution og råde og samarbejde med Palæstinas Styrelse angående oprettelsen af det jødiske nationale Hjem og deltage i Udviklingen af Landet.

Mandatets Bestemmelser betød for den politiske Zionisme en Sejr, man aldrig tidligere havde turdet drømme om. Nu måtte den praktiske Zionisme vise, om den kunne virkeliggøre Mandatets Program om et jødisk Nationalhjem.

Straks efter Krigen begyndte en ny Indvandring af jødiske Kolonisatorer, den tredie Alijah.

De nye Indvandrere fulgte i den anden Alijah 's Fodspor og opretholdt Kravet om personligt legemligt Arbejde, og det var dem, der satte Præget på den zionistiske Erobring af Palæstina. Et nyt jødisk Folk var ved at opstå.

Det gik ganske vist ikke så hurtigt eller let, som man oprindelig havde troet. På Fredskonferencen havde den amerikanske Udenrigsminister Lansing spurgt Dr. Weizmann, hvorledes han opfattede det uklare Udtryk »jødisk Nationalhjem« i Balfour-Deklarationen. Weizmann svarede hertil: »Tilvejebringelsen af sådanne Forudsætninger i Palæstina, at det bliver os muligt årligt at modtage 50-60.000 Jøder og få dem bosat, at udvikle vore Institutioner, vore Skoler og det hebraiske Sprog og endelig at skabe sådanne Forudsætninger, at Palæstina bliver lige så jødisk, som Amerika er amerikansk og England engelsk« - og det var vist bogstaveligt ment.

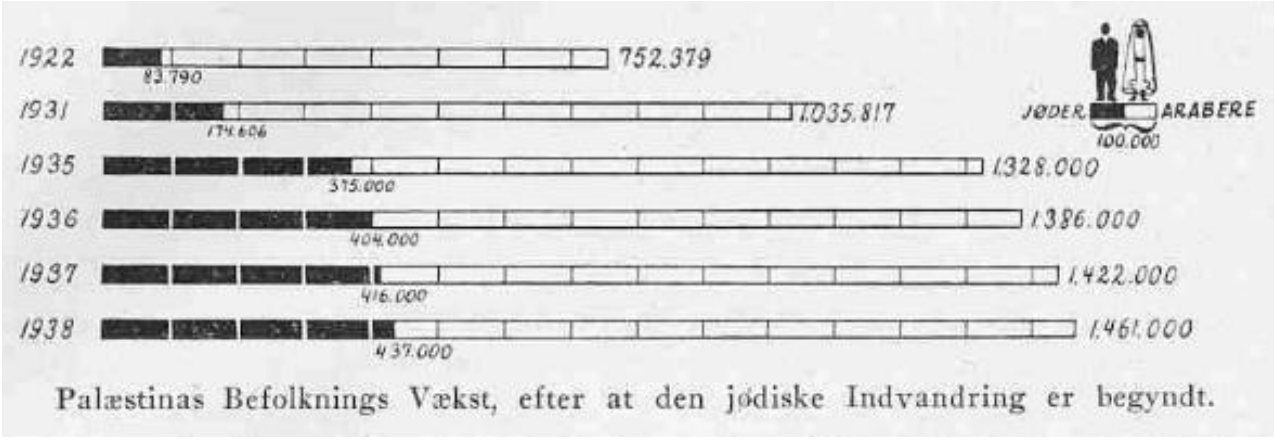

Palæstinas Befolknings Vækst, efter at den jødiske Indvandring er begyndt.

I Virkeligheden beløb den årlige Indvandring sig de første År kun til 8-9.000. I 1924-26 steg Tallet til henholdsvis 13.892, 34.386 og 13.855 - hovedsagelig polske Jøder - for straks derefter at dale katastrofalt; i Årene 1927-31 lå det mellem 2.000 og 5.000, og samtidig var der endnu flere, der forlod Landet, så at det samlede Antal Jøder formindskedes. Det var en Genvirkning af den alvorlige Inflation i Østeuropa, der standsede Tilgangen af Kapital til Palæstina og der en overgang skabte en alvorlig Depression med deraf følgende Arbejdsløshed. Denne var dog overvundet, da Billedet helt ændredes ved Nationalsocialismens Sejr i Tyskland. Den fik en Strøm af Jøder til at søge bort ikke blot fra Tyskland, men også fra andre mellemeuropæiske Lande med antisemitiske Tendenser, og af dem søgte en væsentlig Del til Palæstina - 1933: 30.372, 1934: 42.359, 1935: 61.854 og 1936: 29.719. Det var et helt nyt Element af Indvandrere - Folk, hvis Begejstring for den zionistiske Sag somme Tider var så lunken, at man i 1933 som Vittighed brugte at spørge Indvandrerne: »Kommen Sie aus Uberzeugung, oder kommen Sie aus Deutschland?« Af Hensyn til Arabernes Modstand bremsede de britiske Myndigheder op for Indvandringen, så kun henholdsvis 14.000 og 13.000 slap ind i Landet de næste to År, men Jødernes Antal var dog i 1938 (det sidste officielle Tal) kommet op på 437.000, dvs. 29.9 % af Landets Befolkning, medens de i 1922 kun havde udgjort 11,1 %. Mange har søgt og søger stadig at komme ind i Landet uden om Myndighederne, og efter en Tids Karantæne får de som Regel Lov til at blive. Man regner således, at der på legal og illegal Måde indvandrede ca. 19.000 i Løbet af 1940, og at Jødernes Tal derved er kommet op på en halv Million. Samtidig er også Arabernes Tal steget - dels ved den naturlige Fødselstilvækst, og dels fordi mange fra Transjordanien og Syrien har ladet sig lokke af de bedre Forhold i Palæstina, og denne Indvandring begrænses ikke af Englænderne. 1939 var deres Antal kommet op på 1.150.000, medens der var ca. 112.000 ikke-jødiske Europæere i Landet.

Det mærkelige var, at denne voldsomme Tilvækst til Befolkningen 1935-36 ikke medførte Arbejdsløshed. Medens man ellers overalt på Jorden kæmpede med Arbejdsløsheden, var der i Palæstina en direkte Mangel på Arbejdere.

Den jødiske Befolkning, der er fremgået af denne Indvandring, er yderst broget sammensat. Alle er de Jøder, og de fleste af dem er Zionister, men de er kommet fra vidt forskellige Egne og sociale Forhold og med højst forskellige Motiver. Der er revolutionære fra Rusland, der er flygtet efter den første russiske Revolution, og der er stokkonservative polske, vesteuropæiske eller orientalske Jøder. Der er ortodokse, for hvem det religiøse så afgjort kommer i første Række i alle Forhold, at de endnu som i oldtiden diskuterer, om man må spise et Æg, der er lagt på Sabbaten; men ved Siden af dem finder man glødende fanatiske Ateister. Der er proletariske Arbejdere, velstående Middelstandsfolk, Akademikere og Rabbinere, assimilerede og Ghetto-Jøder, »spanske« Sefardim, der ofte endnu taler en gammel spansk Dialekt, jiddish-talende »polske« Ashkenasim, arabisk-talende Jemeniter, Jøder fra Buchara og assimilerede Jøder fra Vesteuropa, der taler Engelsk og Tysk, og hvoraf nogle oftere har været i Kirke end i Synagoge. Motiverne veksler fra religiøs Zion-Længsel og national Begejstring til Frygten for politiske Modstandere eller Håb om god Fortjeneste. En broget Skare, men den er jødisk, og dens Arbejde skaber uanset Motiverne og Modsætningerne det jødiske Palæstina.

Et broget Billede på godt og ondt - så broget som selve det jødiske Folk. Man finder »Schieberen« Side om Side med Idealisten, der ofrer alt for sin Idé, og Sammensmeltningen til en Enhed og Skabelsen af en jødisk-palæstinensisk Kultur er langt fra så vidt fremskredet, som man ofte gerne vil give det Udseende af.

Med Enigheden i en så heterogent sammensat Befolkning ser det ikke altid for godt ud. Interessen for Partipolitik er så lidenskabelig, at en zionistisk Verdenskongres ikke er et helt igennem opbyggeligt Skue - ja, fra Tid til anden er det ligefrem kommet til Sprængninger inden for Bevægelsen. Klassekampen og dens Ånd blomstrer frodigt, og somme Tider kan man synes, at Interessen for den er større end for den nationale Bevægelse. Men i Nødens Stund viser Sammenholdet sig dog altid at være stærkere end de splittende Tendenser, og i hvert Fald de egentlige Zionister, der er toneangivende i dette Samfund, og som ved deres Arbejde har muliggjort det, har udvist enestående offermod og Selvfornægtelse. Det er i Virkeligheden et Folks Genfødelse, man har set her i Palæstina - et Folk, der efterhånden var blevet splittet og forvandlet, så det ikke mere var et Folk, men som her har fundet sig selv i Arbejde og opofrelse for Folket og Fædrenes Jord. Lad være, at der måske er en Del, man ikke synes om, en Del fremmedartet og en Del, der trænger til at ændres. Lad være, at mange af de bedste med et Skuldertræk eller et Suk må citere det jiddishe: »Man muss sich zugewohnen« (dvs. man må vænne sig til det). Resultatet af Kolonisationen er alligevel en Bedrift, enhver Nation kunne være stolt af - og den jødiske mere end nogen anden, så sandt korporligt Arbejde aldrig var dens stærke Side. Mere end mange Forklaringer siger et Par ord af et 12-årigt jødisk Barn, der med sine Forældre var kommet til Palæstina. Begejstret beskrev det, hvorledes alle Arbejderne i Tell Aviv var jødiske - selv Jord- og Betonarbejderne: »Og det havde jeg dog troet, man altid overlod til Gojim!« (dvs. Hedninger, Ikke-Jøder.)

Mod Nord strækker Palæstina på begge Sider af Jordan en lang Tunge op mellem Syrien og Libanon. Denne Tunge Land blev palæstinensisk, dels fordi Ruinerne af det gamle Dan, Israels Riges nordligste By, ligger inden for den, og dels fordi her fandtes tre jødiske Kolonier: Metulle, Tell Chaj og Kfar Gil'adi.

Den hyggelige lille Koloni Kfar Gil'adi ligger på en Højde Vest for Jordan. Uden for den findes en forblæst Kirkegård med nogle få Grave, og på den står en knejsende Stenløve som Mindesmærke over Kaptajn Trumpeldor og seks af hans Kammerater, der i 1920 faldt i Kampen mod Araberne. Trumpeldor, der var Tandlæge fra Kaukasus og officersveteran og Invalid fra den russisk-japanske Krig, fik under Verdenskrigen stiftet et jødisk Korps på Ententens Side, udmærkede sig på Gallipoli og siden under Revolutionen i Rusland og faldt endelig, da han trods alle Advarsler forsøgte at værge de nordligste Kolonier mod Araberne under Urolighederne i 1920. Han er blevet næsten et Symbol for hele Kolonisationsbevægelsen, som de forskelligste Retninger søger at tage til Indtægt.

På Stenløven står kun hans sidste ord anført: »Thob le-mot be-ad arsenu«, dvs. »Det er herligt at dø for vort Land.« Det havde ingen national Jøde kunnet sige i snart 2000 År.

Målet, der var stillet så langt tilbage som i 1911 (på den 10. Verdens-Zionistkongres) lød på: »Dannelsen af en sammenhængende jødisk Befolkning i Palæstina med Jordbrug som økonomisk Grundvold og Hebraisk som nationalt Sprog.« Det er ikke nået endnu, men der er nået meget. Der blev købt Jord ind både af private og af offentlige jødiske Fonds - ikke mindst af Keren Kajemeth le-Jisrael, dvs. det jødiske Nationalfond, hvis Jord kun udlånes til Brug, men altid forbliver den jødiske Nations Ejendom - og i December 1938 var 1,294,111 Dunam på jødiske Hænder. (En Dunam - 919 m2, dvs. ca. 1/11 ha.)

Besøger man de jødiske Kolonier, der er kommet ud over Barneårenes Vanskeligheder, er Hovedindtrykket Frodighed og Velstand. Man kan køre Kilometer efter Kilometer gennem grønt og frodigt Landskab, hvor de blomstrende Frugttræer står tæt, og hvor orangeblomsternes Duft er så gennemtrængende, at den næsten føles som en ubehagelig Stank.

Men hvad har denne Herlighed ikke kostet af Penge og Menneskeliv! Palæstina er efter tre Hundrede Års Forfald ikke et Land, der straks giver Udbytte. Mange Steder bliver Kornet ikke meget højere end en Håndsbredde. I Bjerglandet skyder Klippegrunden og de løse Sten sig op for hvert Skridt, og hvor Vandet ikke var den kostbareste af alle Gaver, havde det hyppigt fået Lov til at danne febermættede Moradser.

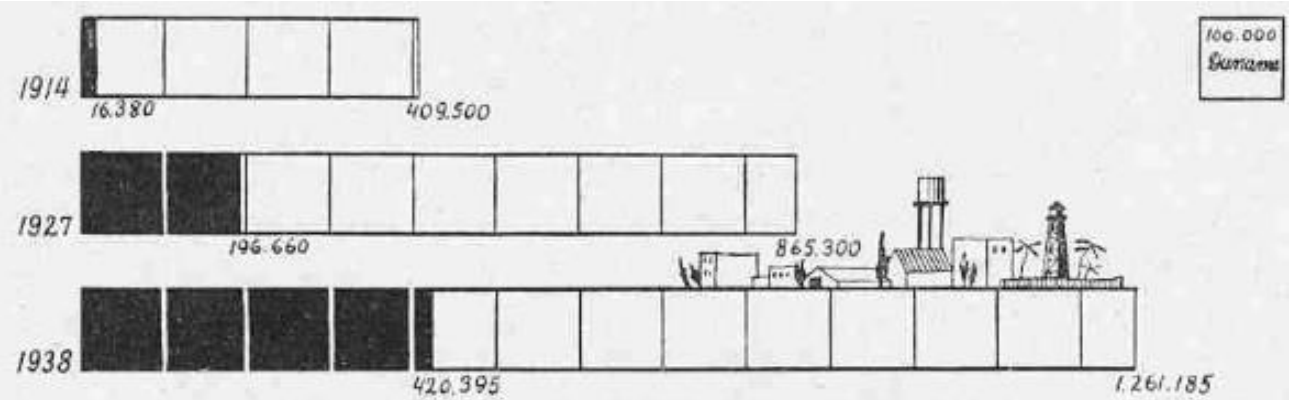

Omfanget af den jødiske Jord i Palæstina gennem Aarene. De sorte Felter betegner Jord købt af de nationale Fonds og derfor den jødiske Nations Ejendom.

Det har været nødvendigt at dræne Sumpe, opdyrke Ørkener, bore efter Vand utallige Steder, beplante Klitter og skabe nye Skove i det træfattige Land. Nogle af de Landbrugskolonier på Kystsletten, Jizre'el-Sletten og oppe ved Hule-Søen i det nordligste Palæstina, der nu giver den rigeste Afgrøde, var malariafyldte Sumpe eller øde Stepper, inden jødisk Flid forvandlede dem til frugtbar Jord. Til at tage Kampen op mod denne barske Natur var de første med Landbrug ganske ukendte jødiske Indvandrere næppe de bedst egnede, og de kom til at betale dyre Lærepenge, og mange blev på Valen i Kampen mod Feberen. Særlig den fra Richard Løvehjertes Kampe under det tredie Korstog bekendte »døde Flod« på Saron-Sletten krævede mange Menneskeliv, inden Zionisterne fik Bugt med Feberen ved Hjælp af det fra Australien indførte Eucalyptustræ, der i Palæstina kaldes »Jødetræet«. I denne, den tidligere usundeste Del af Landet, finder man nu den blomstrende Koloni Chadera omgivet af hele Eucalyptusskove og med så stor en Befolkning, at der er fast omnibusforbindelse til den nærmeste Jernbanestation.

Det er et fuldt moderne Landbrug, Zionisterne driver. De har taget alle Teknikkens Fremskridt til Hjælp og benytter, hvor det er muligt, Elektriciteten, der udvindes af Floderne Jordans og Jarmuks Vandkraft, og drager Nytte af de Resultater, der nås af Videnskaben på deres egne Forsøgsstationer og Laboratorier. Resultatet er da også, at de opnår langt større Resultater end Araberne, der endnu arbejder efter oldtidens Metoder. Således er det årlige Gennemsnit af Æg pr. Høne i en arabisk Gård 50, i en jødisk 150, Gennemsnittet af Mælk pr. Ko henholdsvis 500 Liter og 3500 Liter, Gennemsnittet af Kornafgrøden pr. Dunam henholdsvis 48 kg og 110 kg. Men heldigvis har Araberne, der bor i Nærheden af de jødiske Kolonier, taget ved Lære og har ofte ved at sælge en Del af deres Jord til Jøderne fået Kapital til at dyrke Resten intensivt, så at den giver større Udbytte, end hele deres Jord tidligere gav.

Landbruget i de jødiske Kolonier drives for Størstedelen intensivt. Mange Steder har man specialiseret sig om Dyrkningen af Grapefrugter, Citroner og Appelsiner, der er blevet Palæstinas vigtigste Eksportartikel. Indkomsten fra denne Eksport beløb sig 1935 til 3 1/2 Million Pund Sterling, og Palæstina var i Løbet af 1930erne nået op på at dække en Fjerdedel af Verdensforbruget af Appelsiner.

Trods disse smukke Resultater har Udviklingen af det jødiske Landbrug dog langt fra kunnet holde Trit med de senere Års vældige Indvandring, og det er langt fra, at Landbruget er »økonomisk Grundvold« blot for Flertallet af den jødiske Befolkning. Kun ca. 120.000 eller 27 % lever på Landet, og kun 69.000 eller 16 % er direkte afhængig af Landbruget.

Ved Siden af Landbruget har man skabt en ny Industri i Palæstina, væsentligst små Værksteder, men der er også enkelte større Virksomheder. Fra 1794 Fabriker og Værksteder med mere end fem beskæftigede i 1921 var Tallet i 1935 steget til 4615, og samtidig voksede Arbejdernes Tal til det otte-dobbelte, den investerede Kapital og Produktionen til det tyve-dobbelte. Vigtigst er The Palestine Potash Co., der udnytter det Røde Havs kemiske Rigdomme; og også ellers er det de kemiske Fabriker, der har størst Betydning. Udviklingen er fortsat selv under Krigen: I Løbet af de femten første Krigsmåneder blev der oprettet 63 nye jødiske Fabriker og Værksteder med 3.000 Arbejdere.

Det er virkelig lykkedes at gøre Hebraisk til et levende Sprog, der er Undervisningssprog i alle de jødiske Skoler. Ialt er der i Palæstina 50.000 Børn og unge Mennesker, der undervises på Hebraisk. Jeg har endogså

truffet ældre Kolonister, der kun kunne tale Hebraisk. Der er opstået en blomstrende hebraisk Litteratur, dels original, dels oversættelser, bl.a. af danske Forfattere. Der findes hebraiske Aviser og Tidsskrifter og hebraisk Teater, og Jerusalem har det største Bibliotek (335.000 Bind) i den nærmere Orient. Hebraisk er anerkendt som Landets tredie officielle Sprog ved Siden af Engelsk og Arabisk. Men det varer dog noget, inden det trænger igennem som Modersprog blandt de nyankomne; hos mange vil Overgangen til Hebraisk sandsynligvis først fuldbyrdes i Løbet af en Generation.

For Folkesundheden virker det jødiske Selskab Hadassah, der blandt andet opretholder fem Hospitaler med 678 Senge.

Jøderne har ført en vældig Kapitalstrøm ind i Landet, der indirekte også er kommet Araberne til Gode. Selv under Urolighederne i 1936-38 fortsattes denne Kapitaltilstrømning med 5-8 Millioner Pund om Året, og de offentlige jødiske Fonds kunne i Årene 1936-39 stadigvæk give 4,5 Million Pund til Kolonisationsarbejde. Heraf gik omtrent Halvdelen, to Millioner Pund, til Landbrugskolonisationen, 660,000 Pund til Skolevæsnet og 470,000 Pund til Sundhedsvæsnet.

Det er således et vældigt og produktivt Arbejde, Jøderne har ydet i Palæstina, og det er uden Tvivl den nærmere Orients mest blomstrende Samfund. Denne Blomstring har også gavnet Araberne, idet den engelske Palæstina-Regering takket være Jødernes større Skatteevne har kunnet anvende langt større Beløb til offentlige Arbejder og endogså til Ophjælpning af det arabiske Landbrug, til Oprettelse af arabiske Skoler og til Sundhedsvæsnet, end det ellers ville have været muligt. En Del af Araberne har endvidere som nævnt ladet sig påvirke af det jødiske Initiativ og har indført mere moderne Metoder, så at Resultatet er blevet en almindelig Blomstring for hele Landet.

Men samtidig har den voksende jødiske Indvandring og de jødiske Jordkøb vakt Forbitrelse hos Araberne, en Forbitrelse, der ofte er steget til Uroligheder, ja næsten til Oprør, så at Palæstinas Historie under Mandatet har været både urolig og blodig.

JØDER, ARABERE OG ENGLÆNDERE

Een alvorlig Fejlregning begik både Zionisterne og de britiske Statsmænd, der støttede dem. De regnede aldrig i tilstrækkelig Grad med Araberne i Landet - »Landet uden Folk, der venter på Folket uden Land« havde Digteren Israel Zangwill kaldt Palæstina - og selv når de tog dem med i Betragtning, regnede de galt. De havde troet, at den økonomiske Velstand og de store tekniske Fremskridt, den jødiske Indvandring bragte Landet, ville gøre Araberne tilfredse, så at de roligt fandt sig i at blive regeret af Englændere og Jøder, som de før var blevet regeret af Tyrkerne.

Men det var en Fejlregning: Araberne nød godt af den rivende Udvikling, Landet kom til at gennemgå, af Jødernes hygiejniske Foranstaltninger og af Pengene, de førte ind i Landet, Fellaherne lærte af dem at dyrke deres Jord med større Udbytte, og Godsejerne tjente Penge ved Zionisternes Jordkøb, men derfor blev deres Følelser over for den jødiske Befolkning ikke venligere, og alle Forsøg på at få et jødisk-arabisk Samarbejde i Gang syntes forgæves, ja seks Gange kom det til åben Kamp, der hver Gang krævede større Ofre.

Zionisternes øverste Leder, Kemikeren og Statsmanden, Professor Chaim Weizmann.

Det havde ellers oprindelig set lovende ud. Faisal havde d. 3. Januar 1919 som Repræsentant for sin Fader afsluttet en Venskabstraktat med Dr. Weizmann, der var Zionist-Organisationens Præsident. Ved denne Traktat, hvis Tekst var godkendt af Lawrence, forpligtede Araberne sig til at fremme Gennemførelsen af Balfour-Deklarationen, den jødiske Indvandring i Palæstina og en jødisk en bloc Kolonisation der, og Zionisterne lovede til Gengæld den arabiske Stat, at deres økonomiske Sagkyndige skulle bistå den med Råd. Faisal tog dog et vigtigt Forbehold: at Traktaten kun skulle træde i Kraft, hvis den britiske Regering gik ind på hans øvrige Krav.

Der var imidlertid een Part, man overhovedet ikke spurgte, og det var Palæstinas egne Arabere, og de viste sig meget hurtigt at være udpræget anti-zionistiske. En Drøftelse af Jødernes og Arabernes Ret til Palæstina hører ikke hjemme her. Gode Fremstillinger af Argumenterne fra henholdsvis jødisk og arabisk Side giver Hugo Valentin: »Kampen om Palestina« (Stockholm 1940) og George Antonius: »The Arab Awakening« (London 1938).

Det arabiske Palæstina er et udpræget feudalt Land. Jorden er i Hænderne på ganske få Storgodsejere, Effendier, hvoraf nogle havde erhvervet sig europæisk Dannelse. Således ejedes 1933 ca. fire Millioner Dunam dyrkelig Jord af 250 arabiske Familier. Denne Herskerklasse er imidlertid splittet ved gammel Rivalitet mellem de ledende Slægter - især de to Familier Husaini og Nashashibi. Fellaherne var ved Krigens Slutning næsten alle Analfabeter, og først 1931 var man nået så vidt, at 13,5 % af dem kunne læse. 100.000 var Beduiner, der drog rundt i Landet med deres sorte Telte, og endvidere fandtes der en ikke særlig betydelige Middelklasse af Købmænd og Håndværkere.

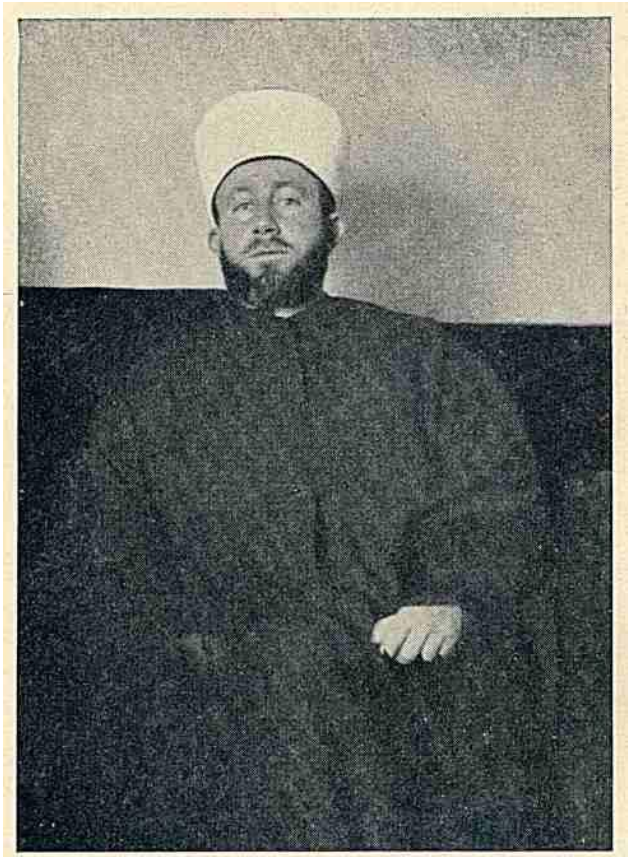

Den tidligere Stormufti af Jerusalem, Amin el Husaini, er en af de mest yderliggaaende arabiske Førere. Under de sidste Uroligheder i 1938 undgik han Arrestation ved forklædt at flygte til Syrien, og han lever nu i Landflygtighed.

Et i en national Kamp stærkt og enigt Folk var Palæstinas Arabere ikke, men dog tog de Kampen mod Zionisterne op - og på de afgørende Tidspunkter var det altid den mest yderliggående nationalistiske Retning, der rev Flertallet af Folket med sig.

Motiverne til Kampen var ikke blot nationale, men også sociale og økonomiske. Godsejerne så med Uvilje på den jødiske Arbejderbevægelse, og frygtede, at deres egne undergivne skulle blive smittet af den, og de arabiske Arbejdere frygtede at blive fortrængt fra Arbejdspladserne, fordi de nye zionistiske Indvandrere kun ville anvende jødisk Arbejdskraft. Jøderne var stærkt tilbøjelige til at overvurdere disse økonomiske Synspunkter og regnede ikke med, at deres Indvandring ganske naturligt fremkaldte en national Reaktion hos Araberne.

Der er al mulig Grund til at tro, at var Urolighederne hver Gang blevet slået hårdt og hurtigt ned, ville det have sat en Stopper for den Slags Udslag af den nationale Bevægelse. Men allerede i det engelske Styres første Dage viste det sig, at de britiske Officerer og Koloniembedsmænd, der kom fra muhammedanske Lande, langt fra alle brændte af Begejstring for Drømmen om et jødisk nationalt Hjem, men derimod havde en særdeles klar Forståelse af, at lagde Englænderne sig ud med Muhammedanerne i Palæstina, kunne det let få Eftervirkninger blandt Kong George's muhammedanske Undersåtter andre Steder - for slet ikke at tale om Forholdet til de nyskabte arabiske Stater, hvis Venskab er af så stor Betydning for Forbindelsen mellem Imperiets forskellige Dele. Derfor viste de britiske Embedsmænd i Palæstina ikke den fjerneste Tilbøjelighed til at lægge sig ud med Araberne for Jødernes Skyld. De viste efterhånden den hårde Hånd, når Englands Prestige stod på Spil, men når det ikke drejede sig om Imperiets vitale Interesser, veg de alt for ofte.

Embedsmændenes Holdning smittede i England, hvor man hurtigt kom til at huske, at det Rige, der rummer de fleste Muhammedanere i Verden, har Pligt til at beskytte Araberne. Det viste sig allerede under den første Højkommissær, den jødiske Sir Herbert Samuel, senere Viscount Samuel of Mount Carmel. Skønt ivrig zionistisk indstillet førte han dog en næsten pro-arabisk Politik. Han betragtede det som sin vigtigste Opgave at fremme Landets Kultur og Næringsliv ved at anlægge Veje og Jernbaner, Landbrugsbanker og Skoler, indføre en billig og god civil Forvaltning, forbedre den hidtidige tyrkiske Lovgivning og først og fremmest få Fred og Orden i Landet - og dette sidste skete ved stadig at give efter for Araberne - medens han så godt som intet gjorde for den jødiske Kolonisation. Denne Forsonlighed overfor Araberne hindrede imidlertid ikke, at det allerede i 1920 kom til blodige Uroligheder, og disse gentoges i større Format i 1921, skønt Højkommissæren havde drevet sin Forsoningspolitik så vidt, at han ikke blot havde benådet to af de værste Urostiftere, men også udnævnt dem til høje Stillinger. Således lod han Amin el-Husaini springe forbi tre bedre kvalificerede ved Udnævnelsen til den indflydelsesrige Stilling som Stormufti.

Da Churchill med Lawrence's Hjælp i 1921 nyordnede Forholdene i den nærmere Orient, berørte det på to Måder Palæstina. Hidtil havde alle regnet med, at det gamle Østjordan-Land hørte med til Palæstina-Mandatet, men nu udskiltes Transjordanien som en selvstændig Stat. Al jødisk Kolonisation i Transjordanien blev forbudt, medens intet hindrede transjordanske Arabere i at komme ind i Vestjordan-Landet. Da dette ikke tilfredsstillede Araberne, fremsatte Churchill d. 3. Juni 1922 en Erklæring om Englands Palæstina-Politik, som var en Fortolkning eller rettere Omfortolkning af Balfour-Deklarationen. Den har siden haft Gyldighed, men Udtrykkene var med Vilje valgt så vage, at de muliggjorde ret store Svingninger inden for Palæstina-Politiken: »Når der spørges, hvad der tilsigtes med Udviklingen af det jødiske nationalhjem i Palæstina,« udtalte Churchill, »så må der svares, at Målet på ingen Måde er at påtvinge Palæstinas Befolkning som Helhed jødisk Nationalitet, men at videreudvikle det allerede derværende jødiske Samfund med Støtte fra Jøderne i andre Dele af Verden, så at dette Samfund kan blive et Centrum, som det jødiske Folk som sådant på Grund af Fællesskab i Tro og Afstamning kan omfatte med Interesse og Stolthed. Men for at dette Samfund skal kunne få de bedste Udviklingsmuligheder og kunne skænke det jødiske Folk bedst Mulighed for at vise sin Dygtighed, er det vigtigt, at dette ved, at det i Palæstina lever af Ret og ikke af Nåde. Det er Grunden til, at det er nødvendigt at give en international Garanti for et jødisk Nationalhjem i Palæstina, og til, at man også officielt må anerkende, at dette Nationalhjem er grundet på gammel historisk Forbindelse med Landet. Dette er Hans Majestæts Regerings Fortolkning af Deklarationen af 1917 ... (Den jødiske) Indvandring må ikke overstige den økonomiske Kapacitet, Landet til enhver Tid har. Det er vigtigt at sikre sig, at Indvandrerne ikke bliver nogen Byrde for Palæstinas Befolkning som Helhed, og at de ikke gør nogen Del af den nuværende Befolkning arbejdsløs.«

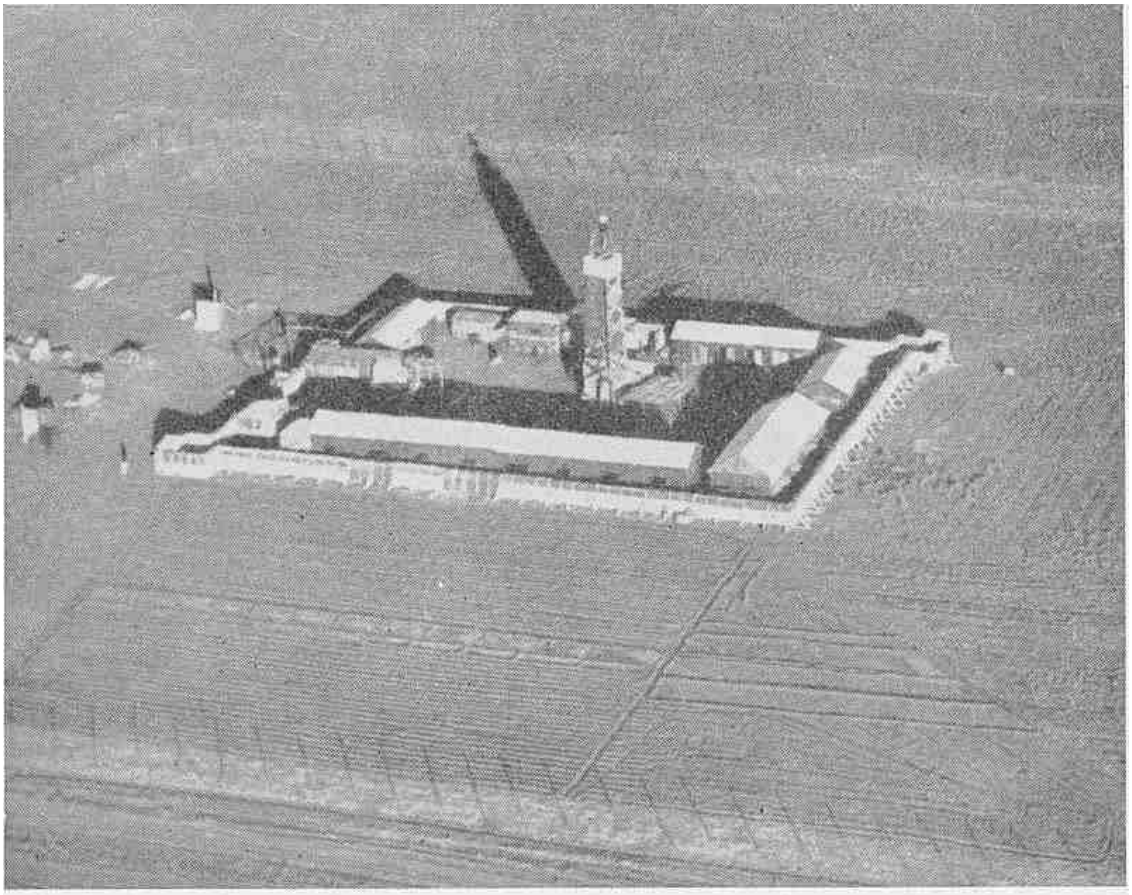

Talrige arabiske Overfald har gjort det nødvendigt for Jøderne at bygge deres Landbrugskolonier saaledes, at de kan forsvares. Denne Gaard paa Jizre'el-Sletten viser, at man nu som i Oldtiden er rede til at forsvare denne frugtbare Jord.

Denne Fortolkning blev trods Skuffelsen accepteret af Zionisterne, men forkastet af Araberne. Siden er det med tre-fire Års Mellemrum kommet til Uroligheder, der hver Gang er blevet alvorligere. Efter 1921 var der fulgt nogle fredelige År, men i 1925 kom det til en alvorlig Strid i Anledning af Klagemuren i Jerusalem. Den førte til, at Araberne i August foretog blodige Massakrer på de gamle fromme Jøder i Hebron og Safed - der havde boet der længe før den zionistiske Indvandring - hvorved der dræbtes 133 og såredes 239. I Efteråret 1933 proklamerede Araberne Generalstrejke, og det kom i den Anledning til Uroligheder, der var rettet endnu mere mod det engelske Styre end mod Jøderne.

Langt alvorligere var de Uroligheder, der begyndte d. 15. April 1936 påvirket af den Uro, der havde grebet hele den nærmere Orient som Følge af Italiens Erobring af Abessinien. Det viste sig nødvendigt at trække stadig større Forstærkninger af Tropper til Landet for at slå Urolighederne ned. Antallet af dræbte og sårede civile opgøres til 995 Muhammedanere, deraf 187 døde, 388 Jøder, hvoraf 80 døde, 65 Kristne, hvoraf 10 døde. Af Politibetjente og Soldater blev der dræbt 21 og såret 104. Antallet af døde Arabere menes dog i Virkeligheden at være langt større. Der opgives ca. 800, hvoraf en Del var mere moderate, der for deres Moderations Skyld blev myrdet af deres yderligtgående Folkefæller.

Disse Uroligheder gentoges Året efter og fik nu et langt større Omfang. Det blev en Terror i lige Grad rettet mod Englændere, Jøder og moderate Arabere. Men denne Gang besluttede England sig til med det samme at vise Kløerne, og General Wavell, der havde afløst den nuværende engelske Generalstabschef, General Dill, som Chef for Tropperne i Palæstina, tog kraftigt fat. De yderligtgående politiske Førere, hvem det ikke som Stormuftien Amin el-Husaini og dennes Slægtning Djemal el-Husaini - lykkedes at flygte, blev deporteret til Seychellerne, og Urolighederne blev slået ned med hård Hånd. Tabene i 1938 regnedes til 1785 dræbte, hvoraf 69 Englændere, 92 Jøder, 486 civile Arabere og 1038 bevæbnede Oprørere.

Hver Gang der udbrød Uroligheder eller Araberne på anden Måde demonstrerede deres Utilfredshed, søgte Englænderne først at skaffe Ro i Landet og sendte dernæst en Kommission til Palæstina for at undersøge Forholdene. Kommissionens Beretning blev så Grundlaget for en ny Regeringserklæring, der som Regel betød en Eftergiven over for de arabiske Fordringer. Man begyndte at bremse op både for den jødiske Indvandring og

for Jordkøbene, og Mandatets Bestemmelser blev efterhånden vredet og fortolket på en Måde, der i hvert Fald ikke stemte med den Ånd, hvori de var skrevet. Som et Medlem af Palæstina-Forvaltningen udtrykte det, gjorde det det ikke lettere at styre Landet, når man skulle træffe sin Afgørelse efter Balfour-Deklarationen, som den er udtrykt i Folkeforbundsmandatet, fortolket og modificeret i Churchills Hvidbog, korrigeret i Lord Passfields Hvidbog og ændret i MacDonalds Sortbog, for så vidt disse Dokumenter ikke modsiger hinanden - og det gør de ofte.

Efter de store Uroligheder i 1936 sendtes en ny Kommission til Palæstina for at undersøge Årsagen til Urolighederne. Kommissionen, hvis Formand var Lord Peel, gik meget grundigt til Værks, og dens Beretning, der offentliggjordes i Juli 1937, anerkendes både af Tilhængere og Modstandere som et stilistisk og statsmandsmæssigt Mesterværk. Medens engelske Embedsmænd i Palæstina hyppigt mente, at det blot gjaldt om at holde ud, fordi den jødiske og arabiske Ungdom nok med Tiden skulle finde hinanden, konkluderede Peel-Kommissionens Beretning i, at det var håbløst at fortsætte det nuværende Mandatstyre, fordi det havde vist sig umuligt at forsone Jøder og Arabere. Som lindrende Midler nævnte Beretningen forskellige Forholdsregler, der alle var rettet mod Jøderne. Men det blev udtrykkelig sagt, at disse Medikamentel1 kun kunne nedsætte Feberen lidt og ikke helbrede den Sygdom, Palæstina led af. »Sygdommen er så dybtgående«, hed det, »at efter vor faste Overbevisning er en Operation det eneste, der giver Håb om Helbredelse« - og som en anden Salomo foreslog Kommissionen at dele det omstridte Barn i tre Dele: en selvstændig jødisk Stat, en arabisk Del, der skulle forenes med Transjordanien til en uafhængig arabisk Stat, og en Enklave, der forblev under engelsk Mandat. Pudsigt nok kom Araberstaten til at omfatte Kærnen af det gamle Jødeland, medens Jøderne kom til at bo i Filistrenes Land. Jødestaten skulle bestå af Galilæa, Jizre'el-Sletten og Kystsletten - et Område på Størrelse med Fyn, der rummede både de fleste Jøder og de frugtbareste Områder.

Forslaget mødte en voldsom Modstand. Araberne forkastede det helt, og det lykkedes kun med Besvær at skaffe et ringe jødisk Flertal, der under mange Betænkeligheder erklærede sig rede til at acceptere Delingen. Og kort efter udbrød den hidtil alvorligste arabiske Opstand. Samtidig skiftede England både Koloniminister og Højkommissær for Palæstina, og den nye Koloniminister, Malcolm MacDonald udsendte i April 1938 en ny Kommission under Ledelse af Sir John Woodhead, der uden at være bundet af Peel-Kommissionens Forslag skulle undersøge Mulighederne for en Deling af Landet og anvise de bedst tænkelige Grænser. Kommissionen foretog sit Arbejde midt under Urolighederne og offentliggjorde d. 11. Oktober 1938 sin Beretning i en Blåbog. Dens Resultat var meget negativt. Den nævnte de forskellige Muligheder, men erklærede sig ude af Stand til ud fra de Instruktioner, den havde fået, at foreslå egnede Grænser. Peel-Kommissionens Forslag afvistes helt. Blandt de forskellige Muligheder, der nævntes, var en, hvorved den jødiske Stat blev reduceret til en Fjerdedel af Peel-Kommissionens Forslag, dvs. til mindre end en Tyvendedel af Palæstina Vest for Jordan og mindre end en Hundrededel af hele det Mandatland, der oprindelig var lovet.

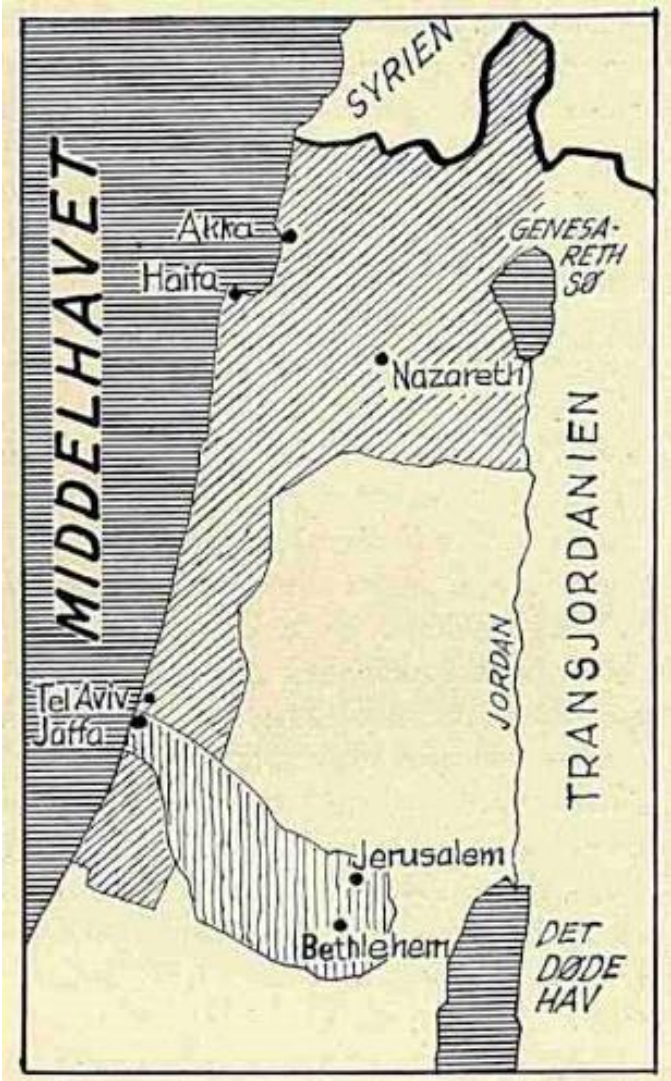

Peel-Kommissionens Forslag om at dele Palæstina i en jødisk Stat (skraat skraveret), en arabisk Del (hvid), der skulde forenes med Transjordanien og en lille Enklave under britisk Mandat (lodret skraveret).

Fra jødisk Side modtoges Beretningen med Forbitrelse, men i øvrigt var heller ikke Araberne tilfredse. Den engelske Regering lod derfor helt

Delingsplanerne falde og indbød Arabernes og Jødernes Repræsentanter til en Round table-Konference i England for om muligt at finde en Løsning. Den erklærede selv, at den intet Program havde.

Forhandlingerne varede fra d. 7. Februar til d. 14. Marts 1939, men førte ikke til noget Resultat. Det Kompromisforslag, Englænderne til sidst fremsatte, blev forkastet af begge Parter. Der var dermed indtrådt et fuldstændigt Dødvande.

D. 17. Maj offentliggjorde Regeringen en ny Hvidbog, hvor den fremlagde Programmet for sin nye Palæstina-Politik. Denne gik ud på, at Mandatet efter ti Års Forløb skulle ophæves, og Palæstina skulle blive en selvstændig Stat i Forbund med England. I Overgangstiden skulle der oprettes selvstyrende Institutioner, hvori Arabere og Jøder var repræsenteret i Forhold til deres Antal. I den selvstændige Stat skulle begges Rettigheder garanteres. Den jødiske Befolkning måtte højst vokse til en Trediedel af hele Landets Befolkning. Derfor måtte i de nærmeste fem År kun 75.000 Jøder indvandre, og derefter skulle Indvandringen helt ophøre. Kun i visse Dele af Landet skulle Jøderne have Ret til at købe Jord. Hvis Landet efter 10 Års Forløb ikke var modent til at blive selvstændigt, skulle Spørgsmålet om Mandatets Bevarelse drøftes med Folkeforbundsrådet, Palæstinas Befolkning og de arabiske Nabostater.

Hvidbogen blev i Parlamentet skarpt kritiseret fra Oppositionens Side, og blandt Jøderne vakte den både Sorg og Forbitrelse, der også gav sig Udslag i Terrorhandlinger. Jøderne havde en Følelse af, at de overhovedet ikke mere kunne stole på Englænderne. De besluttede derfor at være rede til at forsvare sig selv, og d. 18. Maj 1939, umiddelbart efter Hvidbogens Offentliggørelse, begyndte der en Indregistrering af Frivillige i Alderen 18-35 År. Allerede tidligere var der i Hemmelighed blevet uddannet Korps, der skulle være rede til at forsvare Jøderne mod arabiske Angreb. Nu traf man Skridt til at danne en hel hemmelig Hær, der skulle sættes ind både mod Araberne og, om nødvendigt, også mod Englænderne.

Også Størsteparten af Araberne forkastede Forslaget, og da det blev forelagt Folkeforbundets Mandatkommission, erklærede dennes Flertal d. 17. August 1939, at Hvidbogen var uforenelig med Mandatet. Sagen skulle derefter have været behandlet i Folkeforbundsrådet, men dette fandt ikke Sted, da den anden Verdenskrig forinden udbrød.

Krigsudbruddet ændrede totalt både Jødernes og Arabernes Holdning. Fjendskabet indbyrdes og mod Englænderne forsvandt eller gav sig i hvert Fald ikke Udtryk, og den påbegyndte jødiske Indregistrering blev Grundlaget for en ny Indregistrering af Folk, der var villige til at kæmpe på Englændernes Side i Krigen. Der har meldt sig 139.000 Mænd og Kvinder i Alderen 18 til 50 År - af de 18-20-årige meldte der sig 100 %. Hundreder af jødiske Krigsflyvere er blevet uddannet af Englænderne, og Jøderne grundede selv et Luftfartsselskab med 11 Maskiner, der foreløbig har uddannet 40 Flyvere. Samtidig er al tidligere Splid indenfor Jødernes Rækker ophørt, og alle Grupper står nu forenede.

Af Betydning for Arabernes ændrede Holdning har det måske været, at Krigen umuliggjorde enhver Støtte udefra, og at Italien, inden det selv indtrådte i Krigen, standsede de arabiske Udsendelser fra Bari-Radiostationen. De mange britiske Tropper i Landet og General Wavells energiske Person kan også have spillet en Rolle. I hvert Fald er der indtrådt Ro, og Forholdet mellem de stridende Parter er blevet bedre, hvad Jøderne straks har udnyttet til atter at forsøge en Udsoning mod Araberne. I Stedet for, at Englænderne tidligere måtte regne med Opstand og Borgerkrig, er det kommet så vidt, at der kæmper både Jøder og palæstinensiske Arabere som Frivillige i General Wavells afrikanske Hær.

Økonomisk har Krigen ramt Palæstina hårdt ved at sætte en Stopper for en væsentlig Del af Appelsineksporten. Det er for Plantageejerne næsten en Katastrofe, og Plantagerne er begyndt at forfalde. Bedre har det blandede Landbrug klaret sig, og det har tilmed opnået en yderligere Blomstring ved, at Krigen har standset Importen, samt ved at Året 1940 bragte den største Høst, der indtil nu er set i Palæstina. De store Leverancer til Hæren, deriblandt til Fangelejrene med de italienske Krigsfanger, har også i nogen Grad afbødet Krigens økonomiske Virkninger, men der er dog opstået stor Arbejdsløshed.

Af militære Mål frembyder Palæstina først og fremmest Haifa og Rørledningen, der fører den iraqiske Olie dertil. Som Begivenhederne allerede har vist, kan Haifa med dets store nye Olieraffinaderi rammes ved Luftbombardementer fra en europæisk Basis - hvor virkningsfuldt er det umuligt at sige. Endvidere vil en

Erobring af Palæstina afbryde Land- og Luftforbindelsen med den iranske Havbugt og Indien, og en nordfra kommende Erobrer vil nå frem i Suezkanalens umiddelbare Nærhed.

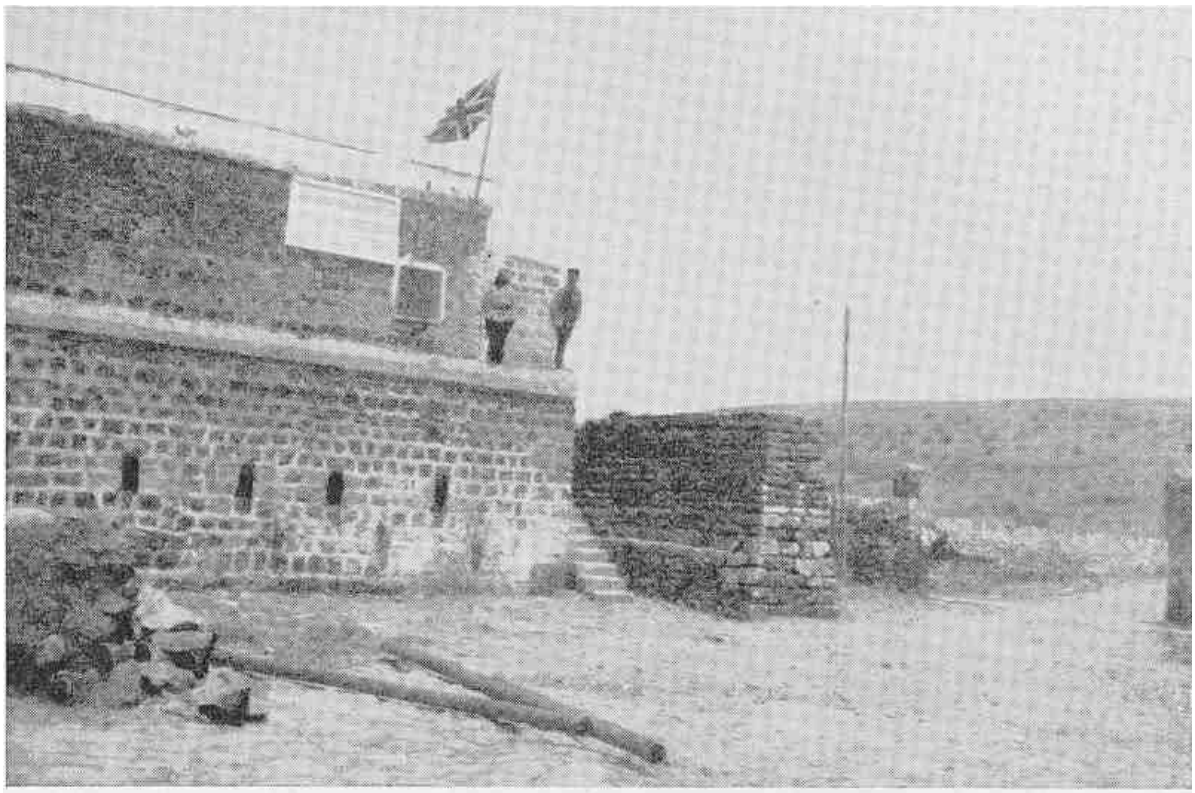

En britisk Grænsevagt i Palæstina er en hel lille Fæstning.

Englænderne må være forberedt på at forsvare Palæstina mod Angreb både fra Nord og Syd, selvom disse Angreb kun kan gennemføres, efter at henholdsvis Tyrkiet-Syrien og Ægypten er passeret. I begge Tilfælde vil Angriberne have meget lange Forbindelseslinier, medens Jernbaner og gode Vejforbindelser gør det ret let for Forsvarerne at koncentrere Tropper på de truede Punkter, ligesom de britiske Flyvere kan operere fra Baser ikke blot i Palæstina (Ramleh, Haifa, Sarafond og en Hydroplan-basis på Genezareth Sø), men også fra Nabolandene Ægypten, Transjordanien og Iraq.

Palæstina byder flere Steder Forsvarerne gode Muligheder for at standse en Angriber, hvad da også Tyrkernes Forsvar af Landet under forrige Verdenskrig viste. Der har været Tale om, at Englænderne anlagde en såkaldt »Eden-Stilling« i det nordlige Palæstina, og det vil da også være naturligt for dem at optage Forsvaret mod Angreb nordfra allerede i Galilæa, hvor Palæstinas højeste Bjerge findes, og derved dække Haifa, det vigtigste Krigsmål. Kystsletten, der frembyder de bedste Muligheder for Fremmarch, er her smal, og inde i Landet findes der Bjergpasser, der vil være meget vanskelige at forcere, når de forsvares af en moderne udrustet Hær. Skulle denne Linie ikke kunne holdes, frembyder der sig en ny Syd for Jizre'el-Sletten, hvor Vejen går op i Samarias Bjerge. Også her er der kun en smal Strimmel Slette, der forbi Karmels Forbjerg forener Jizre'el-Sletten med den brede Kystslette. Denne gennem Årtusinder anvendte og ofte af Blod vædede Forsvarslinie vil imidlertid betyde, at Haifa enten må opgives eller kommer til at ligge i selve Kampzonen. Også længere sydpå byder Bjergene inde i Landet flere Steder Muligheder for Forsvar, men her giver Kystsletten en motoriseret Hær gode Chancer for en hurtig Fremrykning.

Vanskeligere vil Forsvaret være stillet overfor et Angreb fra Ægypten - dels fordi man må regne, at alle disponible Kræfter forinden vil være sat ind på at forsvare Suezkanalen, så at det er en slagen Hær, der skal forsøge at værge Palæstina, og dels fordi hverken Sinai-Halvøen eller Kystsletten frembyder nogen effektiv Hindring for en motoriseret Hær. Først selve Karmels Forbjerg frembyder en naturlig Forsvarslinie for Haifa. Derimod er der i Juda Bjerge Forsvarsmuligheder nok, men når Angriberne frem til Jizre'el-Sletten, står Forsvarerne i Bjergene i alvorlig Fare for at blive afskåret.

Om Vinteren kan Regnskyllene måske lægge nogle Hindringer i Vejen for militære Operationer, og fra April Måned er der på Kystsletten og i Jordan-Dalen så varmt, at Opholdet ikke er behageligt for en Europæer.

Faren for arabisk Sabotage eller en eventuel Opstand synes i Øjeblikket ikke stor, men kan naturligvis komme igen, hvis Araberne har Indtryk af, at Englændernes Stilling i Landet er svag. Med et Angreb fra Ibn Sa'ud er der næppe større Grund til at regne her end i Nabostaterne.

Til Forsvaret af Palæstina kan England kun regne med sin egen Hær og frivillige Styrker, da Palæstina ifølge Mandatet ikke har nogen Hær, men kun en britisk-jødisk-arabisk Politistyrke. For Hvervningen af Frivillige spiller det måske en Rolle, at den Øverstkommanderende i disse Egne, General Wavell, under sit Ophold i Palæstina blev ret populær ved sin beslutsomme og dristige Optræden.

SYRIEN

Syrien er i Kraft af sin Beliggenhed et betydningsfuldt Land. Rigt er det ikke og endnu mindre let at regere. Indenfor dets Grænser mødes den mest forskelligartede Natur, smukke, skovklædte Bjergskråninger ned mod Middelhavet, der kan kappes med Rivieraen i Skønhed og Frodighed, god Agerjord, ville, barske Bjergskrænter, Steppe, Ørken, Sumpe og frodige Oaser, og til Naturens Mangfoldighed svarer en lignende Rigdom af Religioner og Stammer med utallige Splittelsestendenser. Middelhavskysten var allerede i Oldtiden beboet af søfarende Folk, hvis Skæbne mere var knyttet til Havet end til Landet bag Libanon-Bjergene, medens de ældgamle Indlandsbyer Damaskus, Hama, Horns og Aleppo vender Ryggen til Antilibanon og Front ind imod Ørkenen, hvor Karavanevejen til Iraq begynder.

Allerede i Oldtiden var Syrien splittet i Småstater, og det samme blev hurtigt Tilfældet i den arabiske Middelalder og Korsfarertiden, indtil den tyrkiske Erobring forlenede Landet med i hvert Fald et Skin af Enhed. Geografiske Forhold, et kalejdoskopisk Virvar af Folk, Religioner og Sekter samt en udpræget Modvilje mod Statsautoriteten har gjort det til et Land, hvor man nok er villig til sammen at slås mod fremmede, men ikke ønsker en stærk egen Stat, »ikke en kraftig Regering, men det Minimum af Centralmagt, der skulle til for at sikre Freden og tillade Sædvanerettens uhindrede Udvikling« (Lawrence). Det gør ikke Sagen bedre, at man kan være sikker på, at der i hver eneste syrisk By findes mindst to Partier, der bekæmper hinanden med Liv og Sjæl. Og selv om den pan-arabiske Bevægelse er stærkest i Syrien, har den takket være den religiøse Fanatisme ikke formået at bygge Bro mellem Religionerne, idet de Kristne af Frygt for Muhammedanerne holder med Frankrig.

Det nuværende franske Mandatområde Syrien omfatter efter Afståelsen af Alexandrette-Området, der 1939 gik til Tyrkiet, 192,100 km2 med 3,778,000 Indbyggere, og det eneste virkelige fælles for denne Befolkning er det arabiske Sprog - og selv det er med Modifikationer, idet Kurderne og Flygtningefolk som Armeniere og Assyrere taler deres eget Sprog, og nogle af de syriske Kristne har bevaret en gammel syrisk (aramaisk) Dialekt.

Der findes ikke mindre end atten Trosbekendelser i dette Land, og de kappes med hinanden i Fanatisme. Hovedparten af Befolkningen er sunnitiske Muhammedanere af arabisk Afstamning, men der er over en halv Million Kristne og ligeså mange af forskellige Sekter, der med mere eller især mindre Ret regnes for shi'itiske Muhammedanere: Ret renlivede i Troen er ca. 15.000 Ismailiter, hvis religiøse Overhoved er Agha Khan i Indien; de forventer Mahdien Ismail, og i Middelalderen skabte de sig et uhyggeligt Ry som snigmorderiske »Assasiner«. Ca. 120.000 fanatiske og uvidende Metawiliter forventer en anden Mahdi, og ca. 90,000 Druser venter på, at den sindssyge Kalif al-Hakim, der forsvandt 1021, skal vende tilbage. I begge disse Sekter findes der mindst lige så meget Hedenskab som i Islam, og det gælder i om muligt endnu højere Grad de fremmedfjendske Alawiter eller Nosairier, der hemmelighedsfuldt vogter deres Religions Indhold.

De Kristnes Splittelse illustreres ganske godt ved, at der i Syrien findes 6 Patriarker, 19 Ærkebiskopper, 10 Biskopper og i apostolsk Delegat. Talrigst er Maroniterne, der udgør ca. 200.000.

Til den religiøse Splittelse svarer en lignende national: Ved Siden af Landets egen Befolkning findes der indvandrede Tjerkesser, Armeniere, Kurder, Assyrere, algierske og libyske Flygtninge, og i Handelscentrerne er der ved Blanding med Europæere opstået en levantinsk Race, hvis Moral ikke står på Højde med Handelsdygtigheden.

Men heller ikke den indfødte Befolkning er ensartet. Inde i Ørkenen er de vigtigste af Stammerne de store Aneze- og Rualla-Stammer, der hører til de reneste Repræsentanter for Beduinkultur og arabisk Blod, men man rinder bl.a. også Sulaib-Stammen, der er kristen og direkte Efterkommer af Korsfarerne, der kom for at erobre Orienten for Europa, men selv blev erobret af Landet. Fellah- og Bybefolkningen er nok arabiseret og har modtaget rigeligt arabisk Blod, men Hovedstammerne i den udgøres dog sikkert af den oprindelige Befolkning, Amoriter, Aramæer og helt ude ved Kysten Fønikere. Man har endogså kunnet opleve, at man indenfor Libanon-Republiken som en Protest mod de muhammedanske Arabere har betonet den mere eller mindre sikre Sammenhæng med Oldtidens Fønikere så stærkt, at man ikke mere ville skrive på Arabisk og i Protest mod alt, hvad der smager af arabisk Sprog, Kultur og Religion, har genoplivet de forhistoriske Guder Ba'al og Astarte og følt sig som Middelhavskulturens Sønner. Men betegnende nok har det været umuligt for denne Moderetning overhovedet at finde noget nationalt Sprog at skrive på, når man forkastede Arabisk, og dens Tilhængere har derfor måttet skrive deres Digte på Fransk.

Noget let Hverv var det ikke, Frankrig fik, da det overtog Mandatet over Syrien, men franskmændene gjorde sig heller ikke Hvervet lettere. San Remo-konferencen i 1920, der gav Frankrig frie Hænder i Syrien samt del i olien fra Iraq mod, at det opgav den ret til Mosul-området, det havde fået ved Sykes-Picot-Traktaten, var så tydelig en handel mellem de sejrende stormagter uden gnist af hensyn til befolkningens ønsker, at den måtte virke som et slag i ansigtet på de arabiske nationalister. Den blev da også Optakten til en Række Oprørsbevægelser mod Ententen i hele den nærmere Orient, og Antagonismen mod Franskmændene, der allerede tidligere var kommet klart til Orde, blev endnu kraftigere, da General Gouraud med Våben fordrev Faisal fra Damaskus.

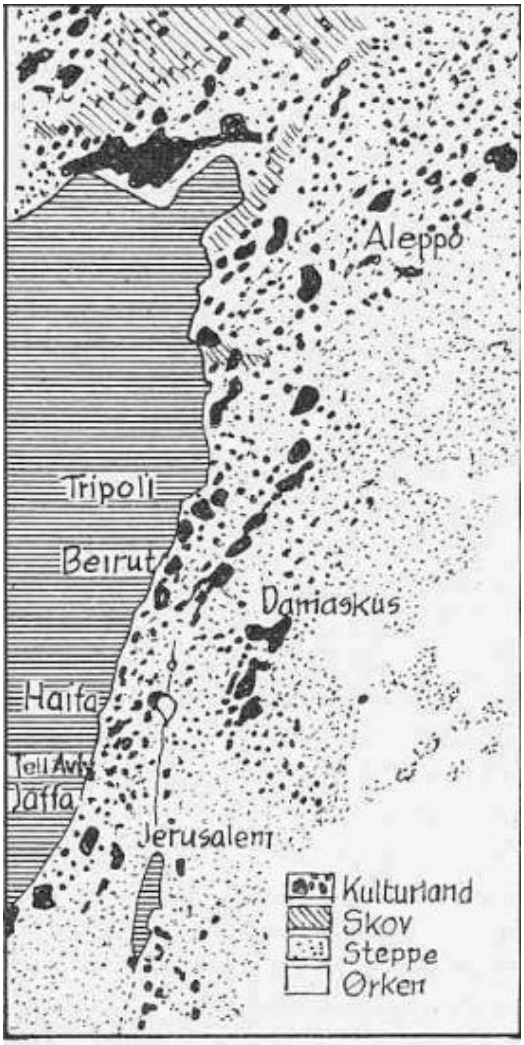

De dyrkede Omraader i Syrien og Palæstina.

Frankrig har ofte betonet sin gamle Rolle som Beskytter af de Kristne i Syrien, og fra mange Sider har man fremhævet den franske Kulturs store Indflydelse her. Det er rigtigt nok, at Fransk er det Sprog, europæiserede Orientalere hyppigst taler - og det selv i et Land som Ægypten, der i et halvt Århundrede har stået under engelsk Styre - og den franske Indflydelse i Syrien var allerede før San Remo stor; men den var vel at mærke næsten udelukkende knyttet til de Kristne ude ved Kysten, og man glemmer, at den amerikanske kulturelle Indflydelse på sin Vis er større. Syrerne og Libaneserne er i stor Udstrækning udvandret til Nord- og Sydamerika - ligesom man træffer dem indenfor alle Professioner overalt ved Middelhavets og det Røde Havs Kyster. Det siges, at over Halvdelen af Jorden i Libanon tilhører Folk, der nu er bosiddende i De Forenede Stater, og en Syrer, der selv havde været i Sydamerika, erklærede overfor mig, at det samme var Tilfældet med 600,000 af hans Landsmænd, men det var blot de færreste, der vendte hjem. Han var naturligvis ikke i Tvivl om, at dette var den bedste og mest energiske Del af Befolkningen - og noget er der sikkert om det, selv om en Del kun vender hjem for at leve af den Kapital, de har tjent i Amerika. Dertil kommer den store Rolle, det amerikanske Missionsuniversitet i Beirut har spillet for den arabiske Nationalbevægelse. Også de franske Jesuiter har ved deres kulturelle Arbejde indlagt sig uvisnelig Fortjeneste, men Syrerne mistænker dem altid for at være Værktøj for franske imperialistiske Interesser.

Der er fra fransk Side udført et meget dygtigt Arbejde i Syrien, men samtidig er der begået uhyrlige Dumheder, og det har været svært at betale af på det Synderegister, der begyndte med Forjagelsen af Faisal 1920 og fortsattes med General Sarrails forbryderiske Dumhed, da han senere bombarderede Damaskus' Beboelseskvarter. Det vanskeliggjorde i høj Grad en gunstig Udvikling, at Franskmænd og Syrere fra første Færd mødtes i gensidig Mistro. Nationalisterne havde ikke noget godt Indtryk af det franske Kolonistyre i Nordafrika, og det gjorde ikke Sagen bedre, at de franske Embedsmænd for en stor Del kom derfra og overførte nordafrikanske Metoder til Syrien uden Hensyn til, at Syrien hele Tiden havde været Foregangslandet i den

arabiske Nationalisme, og at adskillige Syrere med deres Liv havde betalt deres Indsats for Nationalbevægelsen, samt at Syrien også set med europæiske Øjne på det Tidspunkt var det mest fremskredne Land i den nærmere Orient. Franskmændene frygtede på deres Side den arabiske Nationalbevægelse og de Eftervirkninger, en altfor kraftig Blomstring af den kunne få for Koloniriget i Nordafrika.

Frankrigs Indflydelse havde altid været størst blandt de kristne Maroniter, der udgjorde Flertallet i Sandjaket Libanon, og som havde fået fransk Støtte under de blodige Forfølgelser i 1860. Det var derfor naturligt nok, at Franskmændene først og fremmest tænkte på at gavne denne venligtsindede Befolkning og bringe så stor en Del af Landet som muligt under dens Styre. Derfor fordoblede General Gouraud Sandjaket og skabte d. 31. August 1920 et Stor-Libanon, der udvidedes til mod Nord at omfatte Tripoli og mod Syd Sidon, og østpå indlemmedes den frugtbare Baalbek-Slette mellem Libanon og Antilibanon, så Staten kom til at omfatte et Område på 9.000 km2 med godt en Million Indbyggere - og det vel at mærke den rigeste Del af hele Syrien med den vigtigste Havn, Beirut, og Tripoli, der skulle blive Endestation for Rørledningen fra Iraq.

Maroniterne alene udgør ikke Flertallet i Stor-Libanon, men må gå sammen med de øvrige kristne Sekter. Magten i den lille Stat tilhører en for Størstedelen kristen, forfransket Overklasse, men et meget stort muhammedansk Mindretal ønsker Tilknytning til »Moderlandet Syrien«.

Men Franskmændene beklippede Syrien endnu mere. Mod Syd udskilte de Drusernes ville Bjergegne, Djebel Druz, som en særlig lille Stat med kun 60.000 Indbyggere; og Nord for Libanon blev Kystområdet, der var beboet af et Par Hundrede Tusinde Alawiter og ligeså mange Indbyggere af andre Sekter gjort til en særlig Alawit-Stat; og endelig blev Sandjaket Alexandrette ved Kysten Nord for Alawit-Området, der er på 4.900 km2 med 177.000 Indbyggere, vel ikke udskilt fra Syrien, men fik dog af Hensyn til den store tyrkiske Minoritet, der udgjorde ca. 40 % af den meget blandede Befolkning, en særlig Administration indenfor Hovedlandet.

Tilbage blev således kun Syrien i snævreste Forstand - en Stat med 2 1/4 Indbyggere, der havde mistet sine rigeste Områder og først og fremmest Adgangen til Havet. De arabiske Nationalister rasede mod denne Opdeling af Landet, som de kun betragtede som et Udslag af Frankrigs Magtsyge, et Udtryk for Maksimen: »Divide et impera!« (dvs. Del, for at Du kan herske!). Helt uberettiget var Anklagen måske ikke (Franskmændene har i Bagindien anvendt netop samme Taktik og delt Landet op i en Række diminutive Stater), men urigtigt var det heller ikke, når Franskmændene begrundede denne Opdeling af Landet med, at den svarede til Mindretallenes Ønsker og Interesser. Syriens tidligere Historie viste da også, at det var yderst vanskeligt at holde den broget sammensatte Befolkning fra at fare i Struben på hinanden.

Man har også ment, at Franskmændene udskilte Alawiternes og Drusernes Lande, fordi de ganske simpelt fandt, at det var billigst at lade disse krigeriske Stammer i Fred, fordi det var for besværligt at påtvinge dem et ordnet Styre. Alan har således spøgende sagt, at Frankrigs Magt i Alawit-Staten indskrænkede sig til en Vej gennem Landet, og at den Regering og Parlamentet, der oprettedes i Hovedstaden Latakijje, ingen Magt havde udenfor Byens Mure. Det er dog ikke så sikkert, for da Frankrig omsider gik ind på at lade Mandatet afløse af en Alliancetraktat, forbeholdt det sig Ret til Flyvebaser og Grænsegarnisoner netop i Djebel Druz og Latakijje. Iøvrigt er Alawiterne måske de eneste, der fra første Færd har været veltilfredse med det franske Mandat.

Det taler da også til Gunst for den franske Udstykning af Syrien, at da den franske og syriske Regering var nået til Enighed om Ophævelse af Mandatet, protesterede alle Minoriteterne kraftigt. Den tyrkiske Regering antog sig den tyrkiske Minoritets Sag og stillede Krav om Sandjaket Alexandrette, og både Kristne, Druser, Alawiter og Ismailiter, der tilsammen udgør en Trediedel af Mandatlandets Befolkning - for slet ikke at tale om de nationale Mindretal som Kurder og Armeniere - begyndte at røre på sig, protesterede mod Damaskus' Herredømme og fordrev de sunnitisk-muhammedanske Embedsmænd. De franske Tropper kom i den paradoksale Situation, at de for at hævde den franskfjendtlige Damaskus-Regerings Autoritet måtte optræde mod de franskvenlige Minoriteter i Druser-Bjergene, i Kystprovinsen Latakijje og i de østlige Egne over mod Iraq.

Helt uberettiget har den franske Delingspolitik således ikke været, men den vakte fra første Færd de syriske Nationalisters Harme. Ligeså galt var det, at fransk Kolonipolitik modsat den engelske direkte søgte at udbrede fransk Sprog og Kultur. Fransk blev tvunget Sprog i Statsskolerne og ligestilledes ved Domstolene med Arabisk, og da det arabiske Sprog netop havde været selve Nationalbevægelsens Bolværk, vakte dette voldsom

Harme hos Nationalisterne. Man kan strides om, hvilken Politik der er den rigtigste, den franske eller den engelske, men den franske er i hvert Fald den, der giver flest Bryderier. Forfranskningen møder, i hvert Fald i Begyndelsen, en voldsom Modstand. Lykkes det at gennemføre den, er det endelige Resultat måske gunstigere for Stormagten end det, der opnås ved den engelske Laden-stå-til, for de forfranskede Individer, der derved opstår - hyppigst en Slags anden Klasses Franskmænd - drømmer sjældent om at modsætte sig Frankrigs Vilje. Spørgsmålet er blot, om der ikke samtidig med Orientaleren går noget værdifuldt menneskeligt tabt.

Materielt har Franskmændene gjort meget for at fremme Handel og Industri, men Virkningerne heraf svækkedes for en stor Del ved Francens manglende Stabilitet, og ved Bortforpagtningen af Koncessioner udvistes der ofte en oprørende Partiskhed til Gunst for franske Selskaber - ja, hvis en syrisk Virksomhed konkurrerede med det franske Erhvervsliv, blev den ikke ophjulpet, men tværtimod skadet i sin Virksomhed. En Del Syrere, der var vendt hjem fra USA med både Kapital og Erfaring og havde grundlagt en Cementfabrik, Sæbefabrikker og Garverier, søgte således forgæves Toldbeskyttelse for deres Virksomhed og mødte i Stedet kun Modstand fra Mandatmagtens Side. Denne økonomiske Uretfærdighed vakte Forbitrelse ikke blot blandt de muhammedanske Syrere, men også blandt de Kristne i Libanon; og trods alt, hvad der blev gjort for Erhvervslivet og Trafikken, sakkede Syrien alligevel agterud i Konkurrencen med Nabolandene. I 1918 var det sikkert det mest fremskredne Land i Forasien, men nu er det blevet indhentet både af Tyrkiet, Palæstina, Iraq og Iran. Retfærdigvis må det dog siges, at dette ikke udelukkende er Franskmændenes Skyld, men for en stor Del også skyldes arabisk Obstruktion.

Det franske Styre i Syrien falder i det væsentligste i tre Perioder: 1) 1920-26, hvor det franske militære Styres Fejl førte til Oprør, 2) 1926-36, en Periode fyldt med forgæves franske Forsøg på at nå til Forståelse med de syriske Nationalister, og endelig 3) Tiden fra 1936, der har været en Overgangstid til Mandatets Afløsning af en Alliance - en Overgangstid, der er blevet adskilligt længere end beregnet og endnu ikke var afsluttet, da Krigsudbruddet medførte en helt ny Situation.

Med en enkelt Undtagelse har de franske Højkommissærer, både de militære og de civile, været dygtige Folk. Men den militære Administration under Generalerne Gouraud og Weygand, der opretholdt Krigstilstanden lige til 1925, var ikke egnet til at gøre Frankrig populært. General Sarrail, der 1925 afløste Weygand, ophævede Krigstilstanden, men begik kort efter Dumheder med så blodige Konsekvenser, at det for lange Tider kompromitterede det franske Styre. Franskmændene, der dengang havde alvorlige Vanskeligheder i Marokko, hvor Abd el-Krims Oprør havde en vis Fremgang, var blevet nervøse og optrådte ved flere Lejligheder uventet hårdt. Følgen var, at der i Juli udbrød Opstand i Djebel Druz, og de franske Kolonner, der blev sendt ud for at pacificere de ville Bjergstammer, led meget alvorlige Tab, så at Druserne kunne rykke mod Damaskus og få Bevægelsen til at brede sig over store Dele af Landet. Dette førte til, at General Sarrail fra Fort Gouraud, der oppe fra Bjergsiderne behersker Damaskus, uden Varsel lod Hovedstadens Beboelseskvarterer bombardere - en Grusomhed, der senere blev gentaget. Ved Indsættelse af store Styrker blev Opstanden omsider dæmpet, men som Guerilla varede den lige til Foråret 1927, og den kostede endnu større Tab af Menneskeliv end Opstanden i Iraq 1920, selv om de nøjagtige Tal ikke kendes.

Da de civile Højkommissærer nu afløste Generalerne, var det for sent at etablere et godt Forhold, og alle Højkommissær Ponsot's Forsøg på at nå til en Forståelse førte ikke til noget. Hans Efterfølger, Greve de Martel, der tiltrådte 1933, forelagde et Forfatningsforslag, men skønt Parlamentet var »renset«, så at det måtte regnes for franskvenligt, forkastede det alligevel Forslaget - en udpræget Demonstrationsakt, der skulle vise, at uanset Forslagets gode Sider ville man intet modtage fra Franskmændene. Som Svar på Nationalisternes Kværuleren forsøgte Martel først at optræde som stærk Mand, lukkede Parlamentet i tre År, lod alle Urostiftere arrestere og erklærede, at han udelukkende ville hellige sig Arbejdet for Landets økonomiske Fremtid og overhovedet ikke beskæftige sig med dets politiske Udvikling. Og han holdt Ord. Men i 1936 blev Udviklingen ham for stærk. Uroen, som den abessinske Krig skabte i hele den nærmere Orient, forplantede sig fra Ægypten og Palæstina til Syrien, og i Januar 1936 udbrød der som Protest mod nogle Politiforholdsregler Generalstrejke i hele Landet. Martel slog først hårdt til, deporterede et Par af de syriske Førere og indførte Belejringstilstand i Damaskus og Aleppo. Men Uroen bredte sig stadig. D. 28. Januar var der således 2 døde, 25 sårede og 1.350 arresterede Demonstranter; og som så ofte før, når det gjaldt en fælles Fjende, var Enhedsfølelsen ved at sejre over de mange splittende Tendenser, så der endogså i Omajjade-Moskeen i Damaskus kunne oplæses et Sympatibudskab fra Maroniternes Patriark. Da Martel så, hvor kraftig Modstanden var, sadlede han resolut om og inviterede den i. Februar Nationalisterne til en Konference og lovede Amnesti. Syrerne modtog denne Gang

den udstrakte Hånd, og det kom til Forhandlinger i Paris, og takket være Folkefrontens Valgsejr gik den franske Regering med til efter Højkommissærens Råd at lade Mandatet afløse af en Alliance efter Iraqs Mønster. Forhandlingerne blev dog både langvarige og vanskelige. Især stod der Strid om fire Punkter: a) Landets Uafhængighed, b) Spørgsmålet om Sammenslutning med Stor-Libanon, c) Afskedigelsen af 5.000 franske Embedsmænd d) og den franske Hær i Syrien.

Franskmændene havde nemlig irriteret Syrerne ved for en stor Del at anvende Fremmedlegionen og Kolonialtropper i Syrien.

I September nåede man endelig til et Kompromis, idet Syrerne gav efter i Spørgsmålet om Libanons Forening med Syrien. Dels betragtede Frankrig Libanon som et Bolværk for dets Indflydelse, et Bolværk, som det ikke var rede til at opgive, selv om det opgav Syrien, og dels foretrak Libanesernes Flertal trods alle Enhedsbestræbelser dog at være en selvstændig Stat, og endelig regnede Syrerne med, at den store, muhammedanske Minoritet inden for Stor-Libanon alligevel i det lange Løb ville gennemtvinge Foreningen. Ligeledes måtte de lade deres gamle Krav om Reducering af Libanons Område falde. D. 9. September 1936 kunne der da afsluttes en fransk-syrisk Alliancetraktat, der skulle træde i Kraft efter en Overgangsperiode på tre År fra Ratificeringen at regne og derefter have 25 Års Gyldighed. Frankrig stillede Krav om Beskyttelse af Minoriteterne og forbeholdt sig Ret til at holde Flyvebaser og franske Garnisoner i Djebel Druz og Latakijje. Den nye syriske Hær, der skulle bestå af en Infanteridivision og en Kavalleribrigade, skulle uddannes af franske Instruktører og have nogle franske Officerer. Den 13. November afsluttedes en fransk-libanesisk Alliancetraktat, der var identisk med den fransk-syriske undtagen for de militære Bestemmelsers Vedkommende, idet Frankrig fik ubegrænset Ret til at holde Tropper i Libanon, hvad der også ville være en Sikring imod et eventuelt syrisk Forsøg på med Magt at indlemme Landet.

En Glædesbølge gik hen over Syrien, og der demonstreredes et stormende Venskab mellem Kristne og Muhammedanere, mellem Libanesere og Syrere. Overgangsperioden begyndte straks med Ophævelse af de franske Privilegier, og allerede inden Året var gået, havde både Syrien og Libanon ratificeret Traktaten. Men nu begyndte Frankrig at få Betænkeligheder. De forskellige Minoriteter protesterede som nævnt meget kraftigt, og under Indtryk heraf forlangte Frankrig i November 1938 Bestemmelserne om Beskyttelse af Minoriteterne skærpet.

Straks i 1937, da Overgangstilstanden indtrådte, havde Tyrkerne i Sandjaket Alexandrette fremsat deres Krav, og de fik kraftig Støtte af Kamal Atatyrk. Han var gået med til at lade Sandjaket eller Hatay, som Tyrkerne kalder det, stå under fransk Herredømme, men ville ikke finde sig i et arabisk. Storpolitiske Hensyn som Frankrigs og Englands Ønsker om Venskab med Tyrkiet og Balkan-Ententen som en Bom for Tysklands »Drang nach Osten« og lokale Forhold som, at Hatays Tyrker er mere franskvenlige end Araberne, hjalp Atatyrk til en smuk diplomatisk Sejr. I Sommeren 1938 blev Hatay besat af en fransk-tyrkisk Styrke, Regeringen blev tyrkisk, Lovgivningen ligeså, og allerede Året efter var Hatay gået helt tabt for Syrien og indlemmet i Tyrkiet.

Men også de andre Minoriteter protesterede kraftigt, og Folkeforbundets Mandatkommission fandt deres Protest berettiget. Ved sit Møde i Oktober 1938 fastslog Kommissionen, at Damaskus-Regeringen havde en slem Tendens til Overcentralisering - dvs. til at undertrykke Mindretallene -, og at Syrernes Sans for vestligt Demokrati og Liberalisme var ret uudviklet. Pressefriheden var »meget begrænset«, Regeringens Optræden mod Oppositionen således, at »Oppositionen ikke længere var åbent aktiv«; Domstolene lod en Del tilbage at ønske, og den religiøse Frihed var så begrænset, at Muhammedaneres Omvendelse til en anden Religion ikke kunne få retslig Gyldighed. Der var endnu mere at indvende, så det er ikke underligt, at det franske Parlament endnu ikke har villet ratificere den fransk-syriske Traktat.

I December 1938 vendte den syriske Ministerpræsident, Djemil Maardam Beg, hjem fra Paris efter en Række langvarige, men forgæves Forhandlinger, og straks slog Syrerne ind på en kraftigere Kurs, forlangte gennem Parlamentet Traktatens Gennemførelse, og i Februar ophævede Regeringen uden videre Mandatmagtens Forordning om alle Personers og Konfessioners Ligestilling og erklærede sig rede til selv at overtage Mandatmagtens Ansvar. Den franske Højkommissær, Gabriel Puaux, svarede omgående med et communiqué, der gik ud på, at kun Højkommissæren kunne ophæve sine egne Forordninger.

Dermed var Striden akut. Først demissionerede Indenrigsministeren, og efter en Række Gadedemonstrationer i Damaskus trådte hele Regeringen tilbage. Striden fortsattes og førte i Juli 1939 til, at den syriske Præsident nedlagde sit Embede som Protest mod, at Frankrig endnu ikke havde ratificeret Traktaten, og mod Afståelsen af Hatay. Højkommissæren svarede med at lukke Parlamentet og sætte Forfatningen ud af Kraft. Man havde egentlig ventet et Oprør, men da Verdenskrigen kort efter udbrød, indtrådte der fuldstændig Ro i Landet.

Man kan være lidt i Tvivl om, hvad Årsagen var til denne Ro: Frygt for de franske Tropper, der efterhånden samledes i Landet, eller Ønsket om ikke at falde Frankrig i Ryggen. Trods al Bitterhed har en ledende syrisk Politiker før Krigen erklæret, at Striden med Frankrig altid ville blive betragtet som en Familiestrid, og at Syrerne i Tilfælde af en europæisk Krig ikke ville søge at fremme deres egne Interesser ved at slutte sig til Frankrigs Fjender. Og selv om Mussolini har kaldt sig Islams Beskytter, har de syriske Nationalister ikke søgt at lade sig beskytte fra den Side. Der er ganske vist opstået en syrisk Bevægelse, »Jernskjorterne«, der efterligner Fascisterne noget, men dette betyder ikke Kærlighed til Italien. Derimod har en Del Nationalister sendt deres Sønner til Uddannelse i det nationalsocialistiske Tyskland, men hvor meget dette betyder politisk, er det vanskeligt at sige. Af Stormagterne er De Forenede Stater sikkert den, der nyder størst Anseelse, og som der næres de varmeste Følelser for.

I Krigens første År koncentrerede General Weygand i Syrien den mystiske Orienthær bestående af franske Kolonitropper, Fremmedlegionærer, regulære franske og britiske Tropper og det australske Ekspeditionskorps. Der gisnedes meget om, hvor stærk denne Hær var - der nævntes Tal lige op til en Million Mand - og hvor den skulle anvendes. Men i hvert Fald bidrog den sikkert alene ved sin Tilstedeværelse til at opretholde Roen i Syrien.

Efter Frankrigs Sammenbrud ændredes Situationen, men blev ikke meget klarere. F.eks. vides det ikke, hvor stor en Del af Orienthæren der udgjordes af britiske Tropper, der blev trukket sydpå, og hvor mange der fulgte General de Gaulle og på Trods af Vichy-Regeringen fortsatte Krigen mod Tyskland. Under Kampene i Nordafrika har der i hvert Fald optrådt franske Tropper, og der har været nævnt Navne på i det mindste to franske Generaler, som dårligt kan tænkes at være kommet andet Steds fra end fra Syrien. Hvor stor den tilbageværende Hær er, og hvilken Holdning den under en Konflikt i Orienten vil indtage, lader sig ikke sige. Man kunne tage det som et Tegn på, at Hæren ikke er alt for stor, at der efter Frankrigs Nederlag begyndte at vise sig ny Uro. Vichy-Regeringen afsendte derfor en stærk Mand som Højkommissær til Syrien. Paris' tidligere Politipræfekt, Korsikaneren Chiappe, blev udset til Posten, men den Flyvemaskine, der skulle flyve ham til Syrien, blev skudt ned over Middelhavet. I Stedet udnævntes General Henri Dentz til Højkommissær og Øverstkommanderende for Hæren i Syrien og Libanon. General Dentz er velkendt med Forholdene i Syrien, men næppe populær, da han var med til at nedkæmpe Opstanden 1925-27. Han har siden sin Ankomst været optaget af politiske Forhandlinger, men så vidt man kan se, er Situationen ret spændt, selv om Roen er bevaret indtil nu.

Til Trods for, at Franskmændene gerne ville trække sig ud af det syriske Eventyr, der har kostet dem mindst 3.000 Menneskeliv og over 14 Milliarder Francs, består Mandatet endnu, selv om Frankrig har givet efter på en lang Række Punkter, og Landet lever i en fortsat Overgangstilstand. Syriens Fremtid er meget usikker. De to Stater, der skal opstå efter Mandatets Ophævelse, er begge to økonomisk ret svage og svækkes desuden ved den stadige indre Strid.

Mineralskatte er der endnu ikke fundet i Landet, men der er mere frugtbar Jord og falder mere Regn end i Palæstina, selv om store Dele af Landet er Steppe og Ørken. Der dyrkes Bomuld, Tobak, forskellige Kornsorter og en Del Frugter. Udførslen består af Råstoffer, Uld, Huder og levende Dyr, men der produceres også udmærket Vin og findes en ikke helt ubetydelig Tekstil- og Kunstindustri, der dog har haft vanskeligt ved at klare sig over for de japanske Dumpingpriser. Begge Landes vigtigste Rigdomskilde har altid været Transithandelen, og den lider nu under de mange nye Grænser efter Tyrkiets Sønderlemmelse og under Haifas Konkurrence.

Naturlige Grænser ejer ingen af dem. Der har da også Gang på Gang været Tale om at forene dem med andre arabiske Stater, især med Transjordanien eller Palæstina, hvad de arabiske Nationalister længe har krævet, og hvad visse Kredse i England ikke synes utilbøjelige til.

Fra engelsk Side vil man sandsynligvis med Glæde se Syrien indtræde i de Forbund af arabiske og muhammedanske Stater, der behersker den nærmere Orient og står i et venligt Forhold til England. Over for disse Planer har man fra tysk Side udtalt den skarpeste Misbilligelse.

Strategisk indtager Syrien en Nøglestilling, idet det ikke vil være muligt nordfra at angribe de engelske Mandatlande og Allierede i Asien uden at passere Tyrkiet og Syrien, men så stærkt et Bolværk som Tyrkiet er Syrien ikke. Der er vel Bjerge, der kan stille sig hindrende i Vejen, men den frugtbare Slette mellem Bjergkæderne Libanon og Antilibanon såvel som Steppen Øst for Bjergene byder af naturlige Hindringer kun på enkelte Sumpstrækninger.

En mod England fjendtlig Hær, der har besat Syrien, vil have meget store strategiske Muligheder. Herfra kan Flyverne bombardere de vigtigste britiske Baser på Cypern, Flådehavnen og Olieraffinaderiet i Haifa, Oliekilderne i Iraq samt Rørledningen og de britiske Luftbaser i Palæstina, Transjordanien, Iraq og på Cypern.

Hvor stærk den franske Hær i Syrien er, og hvilken Holdning Mandatregeringen vil indtage over for et eventuelt Krav om Gennemmarchret, vides ikke. Syrien er et af de meget store Spørgsmålstegn i den nuværende Situation.

DEN ARABISKE HALVØ

Den vældige arabiske Halvø, der er godt to Millioner km2 stor dvs. som en Fjerdedel af hele Europa, er kun tyndt befolket. Som Helhed er det et af Jordens fattigste Lande, hvor Steppen ofte går over i uigennemtrængelige Sandørkener. Kun i Jemens Bjerge mod Sydvest kan der virkelig tales om Frugtbarhed, men her er Klimaet til Gengæld sådan, at det ikke opfordrer til europæisk Kolonisation. Arabien rummer formodentlig en 6-8 millioner Indbyggere, men med Sikkerhed ved man det ikke. Gang på Gang bliver der Overbefolkning i dette fattige Land, og Vandmangel driver Beduinerne ind på Naboernes Område i Håb om, at der dér findes mere Vand, eller den får dem til at angribe Fellaherne inde på den dyrkede Jord. Alene Ankomsten af en Fremmed i disse Egne er en casus belli. Utallige Gange har Overbefolkningen ført til, at Bølger af arabiske Stammer på krigerisk Folkevandring er søgt ud mod Nabolandene. Man træffer Stammer, der har haft deres Hjemsted nede i Jemen, som efterhånden er trængt helt op til Egnene omkring Aleppo. Nogle af disse Folkevandringer har allerede i Oldtiden grundet arabiske Riger omkring Petra, ja, helt oppe i Palmyra i det nordlige Syrien; men kun en af disse Folkevandringer havde verdenshistorisk Format, den, der blev båret frem såvel af Muhammeds unge krigeriske Religion som af økonomiske Årsager. Den bragte Araberne og med dem Islam lige til Atlanterhavet og Pyrenæerne, til Indiens Grænse og langt ind i det indre Asien.

Det er et barsk Folk, der lever på de arabiske Stepper og Bjergskrænter, præget af det øde og ville Land. De ægte Beduiner ser med Foragt ned på Agerdyrkere og Byboer. Deres Næringsveje er Kvægavl og Røveri, selv om nogle af dem også kan eje Palmeskove og leve af Daddelhøsten. Deres Historie er lidt ensformigt blodig, men rig på ville og oprivende Begivenheder. Som typisk Repræsentant for noget af det bedste blandt Beduinerne nævner Lawrence den gamle Howeit-Kriger Auda abu Tajji, der i Løbet af 30 År førte sin Stamme rundt på Røvertog lige til Aleppo og Basra og derved vandt et imponerende Ry og umådelige Rigdomme, der lige så hurtigt forsvandt igen, og i Løbet af en Generation reducerede Stammen fra 1200 til mindre end 500 Mand. Han var altid fattig, for som sand Beduin kendte hans Gavmildhed ingen Grænser, og det rige Bytte fra Hundreder af Røvertogter blev ødslet bort til trængende. Han havde, da Lawrence under Krigen traf ham, giftet sig 28 Gange, var blevet såret 13 Gange, havde set alle sine Slægtninge på nær en mindreårig Søn blive dræbt i Kamp og havde selv med egen Hånd dræbt 75 Arabere, medens han var ude af Stand til at holde Regnskab med de døde Tyrker.

Tapperhed, Gavmildhed og Gæstfrihed er de sande Beduiners fornemste Dyder, Griskhed og Grusomhed deres værste Laster - og over for deres Troskab og Sanddruhed må man ikke anlægge en europæisk Målestok. Begrebet Patriotisme eksisterer næppe for dem, da der ikke eksisterer noget større Begreb for dem end Stammen og til Tider endogså kun klanen. Og med Religionen tager de det ikke højtideligere end, at de lige så gerne plyndrer en from Mekkapilgrim som en vantro. Under Opstanden mod Tyrkerne var der virkelig rejst en national arabisk Bevægelse, og en Del af Beduinerne gik op i den med Liv og Sjæl - så længe de blev betalt for det. Disciplin er for dem et næsten ukendt Begreb, og de adlyder kun den Fører, de virkelig kan respektere.

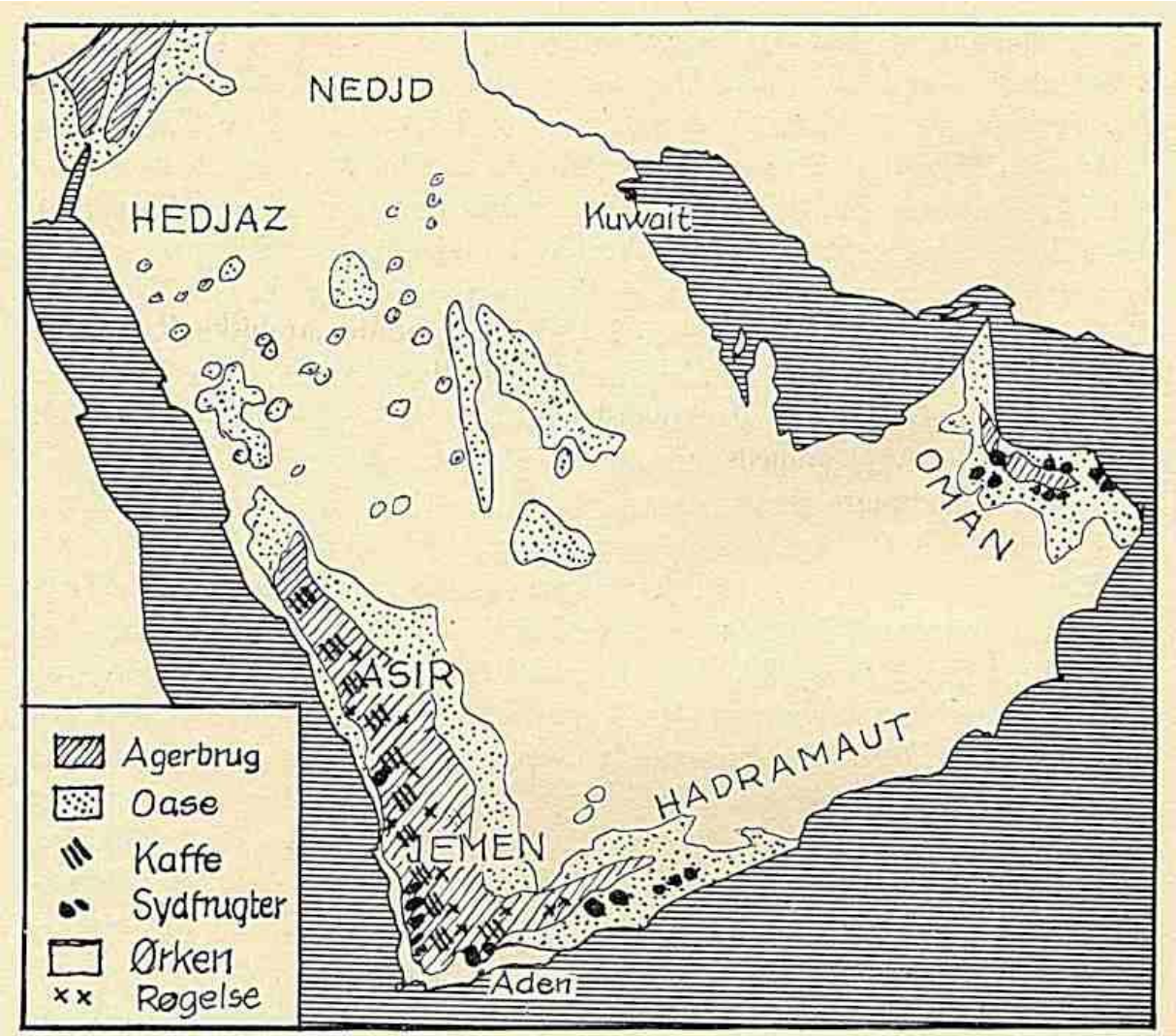

Arabiens Ørkener og dyrkede Jord.

Sydarabien er Røgelsens Hjemland, og det er en Vare, der er stærkt efterspurgt i Orienten, og fra de tidligste Tider er den blevet eksporteret. Ellers har Arabien kun haft Betydning i Verdenshistorien ved sin Beliggenhed og sin Religion. Vigtige Handelsveje har altid ført gennem det Røde Hav og langs Kysten af Hedjaz, og skønt Kysten overalt er barsk afvisende, var der tidlig både fra Aden og Oman Forbindelse med Indien. Det er da også disse Handelsveje, der til Tider har givet Begivenhederne i Arabien mere end lokal Betydning. Forbindelsen med Indien og Røgelseseksporten gjorde i Oldtiden Jemen til et Kulturcentrum, og Karavanevejen til Syrien og Ægypten skabte en Række fremskudte Poster for denne Kultur. Handelsvejen mellem Europa og Indien gennem det Røde Hav lod aldrig Hedjaz helt miste sin Betydning, og denne forstærkedes ved Millioners Pilgrimsrejser til de hellige Byer. Opdagelsen af Søvejen til Indien drog Oman med ind i Portugisernes Kolonikrige, og Planlæggelsen af Bagdadbanen gjorde det lille al-Kuwait til en vigtig Brik i det storpolitiske Spil før Verdenskrigen. Kampen om Vejen til Indien førte til fransk-engelsk og siden til italiensk-engelsk Rivaliseren i det Røde Hav, og Hensynet til britiske Interesser i den iranske Havbugt har forvandlet hele Østkysten af Arabien til et britisk Protektorat.

En virkelig Statsenhed har Arabien aldrig været. To Gange har det været på vej dertil: under Profeten Muhammed og hans nærmeste Efterfølgere og nu i det 20. Århundrede. Under Muhammed underkastede alle Stammer sig den store Mand i Medina, og efter hans Død slog den fremragende Hærfører Khalid ibn al-Walid alle Opstande ned, men selv om Islam kunne omstyrte og skabe Verdensriger, kunne den ikke udrydde den arabiske Stammepatriotisme. Da Splittelsen mellem de forskellige muhammedanske Sekter kom til, blev ondt snarere værre.

Under de fire første Kalifer var Mekka Hovedstaden i et Verdensrige, men snart forstod man, at det ikke kunne regeres fra en afsidesliggende By i et ret utilnærmeligt Landskab, og Residensen flyttedes til Damaskus og senere til Bagdad. Arabien sank tilbage til sin gamle Ubemærkethed, og dets forskellige Statholdere blev stadig mere uafhængige Herskere.

Fra det 16. Århundrede optrådte Tyrkerne på Skuepladsen, men deres Herredømme blev kun sjældent mere end nominelt. Men skønt det tyrkiske Herredømme var Araberne inderligt forhadt, opstod den arabiske Nationalbevægelse ikke på den arabiske Halvø, men i Syrien. Under Felttoget mod Tyrkerne kunne man dog i Hedjaz opleve noget i Retning af en Nations Fødsel, men nogen varig Betydning fik det ikke. For at opbygge en Stat og en Nation i Arabien kræves i endnu højere Grad end andre Steder, at Føreren er en stærk Personlighed. Staten står og falder med ham, og det blev derfor ikke Sherif Husain, men Arabiens stærkeste Personlighed, Wahhabiter-Sheikhen Abd ul-Aziz III Ibn Så ud, der kom til at samle det største Rige i Arabien siden Muhammeds Dage.

Da Samarbejdet mellem den engelske Imperialisme og den arabiske Nationalbevægelse i Verdenskrigen havde fordrevet Tyrkerne fra de arabiske Lande, bestod der på den arabiske Halvø fem Stater af nogen Betydning foruden en Række Småstater, der var mere eller mindre afhængige af England. De fem var Kongeriget Hedjaz og Syd derfor ved Kysten Asir og Jemen og inde i Landet Wahhabiter-Riget med Riadh som Hovedstad og Shammar-Sheikhen Ibn Rashids Rige omkring Hail. Men i Løbet af en halv Snes År var de tre af disse Riger forsvundet og det fjerde, Jemen, blevet afhængigt af Wahhabiter-Riget.

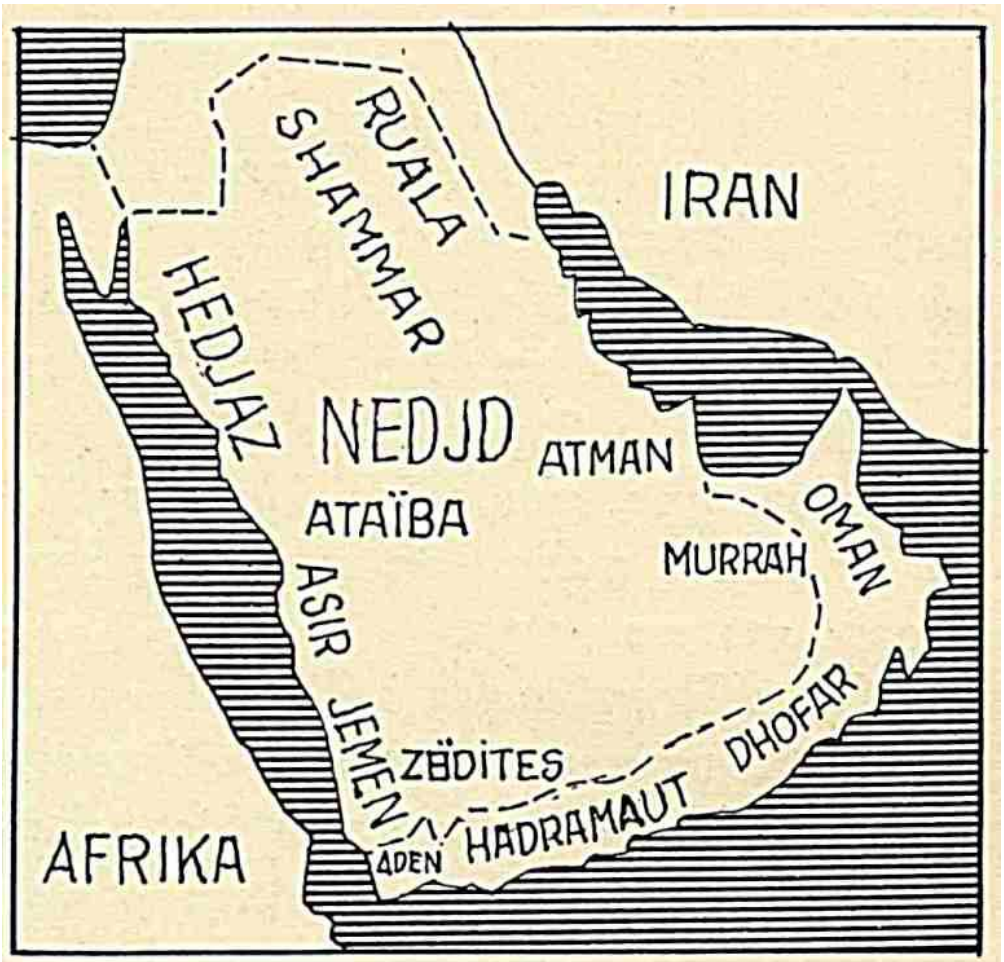

Stammer og Riger i Arabien.

Wahhabiterne er ikke en Stamme, men en Sekt, men som så ofte i Orienten er der af en religiøs Bevægelse opstået en politisk. Muhammed ibn Abd al-Wahhab, efter hvem Sekten har Navn, var en from muhammedansk Teolog i anden Halvdel af det 18. Århundrede, der som så mange andre religiøse Reformatorer ville føre Islam tilbage til den oprindelige Renhed ved at udrydde alt Kætteri, der i Tidens Løb havde indsneget sig. Han tordnede mod den alt for store Ærbødighed, der vistes Profetens Grav i Medina og mod den udbredte Helgendyrkelse. Kun Koranen og Traditionerne om Profetens Liv skal være afgørende for en Troende. Kaffe, Te og Tobak har Muhammed ikke tilladt, fordi han ikke kendte nogen af Delene, og derfor er de forbudt. Derimod har Wahhabiterne aldrig protesteret imod Anvendelsen af Skydevåben, selv om Muhammed heller ikke kendte noget til dem. Wahhabiterne betragter alle ikke-wahhabitiske Muhammedanere som frafaldne, og disse regner Wahhabiterne for Kættere, fordi de angriber anerkendte Theologer og theologiske Principper.

Al-Wahhabs Bevægelse havde næppe fået større Betydning, hvis han ikke havde fået en Beskytter i Høvdingen Muhammed Ibn Sa'ud, der blev hans Svigersøn, og dennes Efterkommere. Denne mægtige og dygtige Slægt udbredte al-Wahhabs Lære med Sværdet og havde i Begyndelsen af det 19. Århundrede erobret Mekka, plyndret Iraq og Jemen og var nået lige til Damaskus' Porte. Det lykkedes imidlertid Ibrahim Pasha at tilføje Wahhabiterne et knusende Nederlag, og derefter var der længe stille om dem. Omkring Midten af forrige Århundrede rejste de sig på ny under stadige Kampe mod Fyrsterne Ibn Rashid af Shammar-Stammen. Shammar-Fyrsterne var dog en Tid overlegne, og det lykkedes dem helt at fordrive den næstsidste Ibn Sa'ud fra

Riadh, så at den nuværende Kong Abd ul-Aziz III Ibn Sa'ud en Tid i sin Barndom levede som landflygtig i al-Kuwait.

I 1911 lykkedes det ham ved et dristigt Kup i Spidsen for kun 40 Mand at tilbageerobre sin Faders By Riadh, og siden udvidede han under stadige Kampe sit Rige. Han borteliminerede den tyrkiske Indflydelse ved den østarabiske Kyst og besejrede i 1921 den sidste Shammar-Fyrste så grundigt, at han helt kunne indlemme dennes Rige i sit eget. Prinserne af Ibn Rashid-Slægten behandlede han godt og lod dem ved sit Hof opdrage sammen med sine egne Sønner, hvorved han tillige kunne holde dem i et mildt og behageligt Fangenskab.

Et Propagandabillede af Kong Husain som Herre over hele Arabien.

Mellem Ibn Sa'ud, der nu beherskede hele Central-Arabien, og Kong Husain i Hedjaz opstod der efterhånden et bittert Fjendskab. Den ærgerrige Sherif havde nået at blive Konge af Hedjaz, men han var ikke tilfreds dermed og kaldte sig Arabernes Konge eller Konge over de arabiske Lande, hvad hverken Ibn Sa'ud eller de andre arabiske Fyrster ville anerkende ham som. Dertil kom forskellige Grænsestridigheder, og at Husain ved flere Lejligheder optrådte på sårende Måde. Allerede i 1919 kom det til et Sammenstød, hvorunder Wahhabiterne næsten tilintetgjorde en hedjazisk Afdeling under den senere Emir Abdullah. Det havde været let ved denne Lejlighed at erobre hele Hedjaz, men England, med hvem Ibn Sa'ud såvel som Husain var allieret, advarede Wahhabiter-Sheikhen mod yderligere Fremtrængen, og denne holdt sig derefter i Ro.

Fjendskabet blev endnu mere udpræget, da Husain allierede sig med Ibn Sa'uds Fjender, Shammar-Fyrsten og Imam Jahja af Jemen; og da Husain i Marts 1924 lod sig udråbe til Kalif og krævede Anerkendelse som sådan, kom det til et endeligt Brud. Husain stod meget svagt. Han havde vist sig at være en udygtig Regent og havde gjort sig forhadt ved Udplyndring af Mekka-Pilgrimmene. Han havde opnået at fornærme den ægyptiske Regering og at irritere Englænderne så meget, at de ikke ydede ham nogen Hjælp, da Wahhabiterne i August 1924 faldt ind i Landet. Husain måtte abdicere til Fordel for sin Søn Ali, der i over et År forsvarede Djfdda og Medina, men i December 1925 måtte kapitulere. D. 8. Januar 1926 lod Ibn Sa'ud sig udråbe til Konge af Hedjaz, og seks År senere forenede han helt sine to Riger Nedjd og Hedjaz under Navnet Sa'udijje-Arabien.

Som Herre over de to hellige Byer havde Ibn Sa'ud især tre udenrigspolitiske Opgaver: at skabe Ro ved Grænserne, at få et bedre Forhold til hele Islams Verden - der så skævt til hans fanatiske Følgesvende - og at bringe Forholdet til Stormagterne, især England, i Orden. Grænserne både til Iraq og Transjordanien var temmelig flydende, men en Overenskomst i 1922 ordnede Forholdet til Iraq; og i 1915 blev Grænsen mellem Nedjd og Transjordanien fastlagt, hvorimod Ibn Sa'ud efter Sejren på Hedjaz' Vegne stillede Krav om Distriktet omkring Ma'an og Akaba. Reelt var det naturligvis ved disse Lejligheder Mandatmagten, det britiske Rige, han forhandlede med. Ifølge Traktaten af December 1915 var han nærmest en Vasal af Vicekongen i Indien, som han modtog Subsidier fra, men disse Subsidier gav han Afkald på i 1924 for at stå mere frit, og ved Djidda-Traktaten af Maj 1927 anerkendte det britiske Rige ham officielt som suveræn og uafhængig Hersker. Denne Traktat gjaldt for syv År, men blev fornyet i 1934. Siden har Ibn Sa'ud afsluttet mange Traktater med de Kolonimagter, der har muhammedanske Undersåtter: Holland, Frankrig, Italien og Rusland.

Med den islamiske Verden syntes det først vanskeligt at komme i Kontakt, fordi de wahhabitiske Soldater i deres Fanatisme havde ødelagt alle Gravene i Hedjaz, hvoraf mange betragtedes som dyrebare Helligdomme, og de wahhabitiske Teologer stillede sig på Soldaternes Side. Ligeledes var de Skyld i, at det kom til en alvorlig Konflikt med Ægypten om et i sig selv ret betydningsløs! Spørgsmål angående Pilgrimsforholdene; og Ibn Sa'ud, der trods sin Fromhed ikke er så bornert som hans Tropper og Theologerne, måtte vente og håbe på, at

Berøringen med Omverdenen ville gøre Wahhabiterne mere tolerante. Håbet gik i Opfyldelse: Allerede i 1926 lykkedes det ham ved Islam-Kongressen i Mekka at skabe Kontakt mellem Wahhabiterne og de andre Muhammedanere, selv om der ikke kom noget positivt ud af Konferencen, og efterhånden blev Wahhabiterne så tolerante, at han endogså kunne forhandle med shi'itiske Stater som Iran og Jemen, hvad der i hans første Dage ville have været en Umulighed.

Kong Abd ul-Aziz III Ibn Sa'ud, den første efter Profeten Muhammed, der har samlet Størstedelen af Arabien.

Selv om Grænsen mod Nord var fastlagt, kom det dog til stadige Kampe mellem Stammerne på begge Sider af Grænsen, og ikke mindst gjorde Wahhabiterne gentagne Indfald i Transjordanien. I 1928 var der endog Fare for, at det skulle komme til direkte Krig med Iraq og dermed med Storbritannien, men Ibn Sa'ud desavouerede skyndsomst sine Stammer og kom pr. Radio i Forbindelse med en Repræsentant for Englænderne. Disse arbejdede stadig på en Udsoning mellem de arabiske Folk og bragte d. 22. Februar 1930 en Sammenkomst mellem Ibn Sa'ud og Fai-sal i Stand på et engelsk Krigsskib i den iranske Havbugt, og der blev afsluttet en Venskabs- og Voldgiftstraktat. Ibn Sa'ud har i det hele taget stadig forstået at holde sig gode Venner med England samtidig med, at han har bevaret sin Uafhængighed. Han er klar over, at et så fattigt Land som Sa'udijje-Arabien ikke kan lægge sig ud med den Magt, der behersker alle Arabiens Kyster og derfor er i Stand til at afskære det fra Tilførsler udefra. På den anden Side har han vel vogtet sig for at give englænderne for stor Indflydelse og har f.eks. foretrukket at give Olie-Koncessionen i el-Hasa til et amerikansk Selskab - dels for at spille den ene Magt ud mod den anden, og dels fordi han som de fleste Orientalere nærer meget stor Beundring for USA, som man i Orienten er tilbøjelig til at betragte som den virkelige Sejrherre i den forrige Verdenskrig.

Mod Sydvest udvidede Ibn Sa'uds Rige sig næsten af sig selv. Her var det fra 1904 lykkedes Sajjid Muhammed el-Idrisi at skabe et selvstændigt Rige i det uvejsomme Asir med dets tapre Befolkning, der har en Del Negerblod i Årerne. Han var af en marokkansk Slægt, havde studeret ved al-Azhar Universitetet i Cairo og optrådte først som Prædikant. Som så ofte i Orienten førte det til, at han også fik politisk Magt, og i 1909 proklamerede han sig som Mahdi, dvs. en af Gud sendt Fører, der skal befri Verden. Han var en mærkelig Blanding af Statsmand, Mirakelmager og Svindler, der med stor Dygtighed hævdede sig mod Tyrkerne, der i 1911 sendte en Hær mod ham, samt mod Naboen, Imam Jahja i Jemen, der regnede Asir for at høre med til sit Rige. Den religiøse Mahdi-Værdighed hindrede ham ikke i at alliere sig med vantro. Således kæmpede han på Italiens Side i Tripoliskrigen og på Englands Side i Verdenskrigen. Da Englænderne efter denne evakuerede Havnen Hodeida, der havde været Jemens vigtigste Udførselshavn, overlod de den til el-Idrisi. I 1923 døde el-Idrisi, og der udbrød Strid mellem hans Efterfølgere. Af denne Situation benyttede Imam Jahja sig til at erobre Hodeida og den sydlige Del af Landet. I sin Nød vidste Sheikhen af Asir intet andet at gøre end at stille sig under Beskyttelse af Ibn Sa'ud, og Resultatet heraf blev, at Landet i 1931 helt kom under Wahhabiter-Kongen. Dette bragte denne i Strid med Imam Jahja, der gjorde Krav på hele Asir, der måske har ca. en Million Indbyggere.

Jemen er et over 3.000 Meter højt Bjergland med Hovedstaden Sana. Det er den frugtbareste Del af hele Arabien og havde i Oldtiden ved sin Røgelseseksport så stor Betydning, at Romerne gjorde Forsøg på at erobre det. Også Tyrkerne gjorde det sidste halvt Hundrede År talrige Forsøg på at gøre deres Herredømme her mere end nominelt. Det var imidlertid ikke let for dem i dette ville Land, hvis Klima var dødbringende for de tyrkiske Soldater. Befolkningen her er Zaiditer - Tilhængere af en shi'itisk Sekt, der er opkaldt efter Husains Sønnesøn Zaid - og det lykkedes den drevne Politiker og højt begavede Despot, Jahja (f.1876), der nedstammer direkte fra Profeten Muhammed, og hvis Slægt fra det 10. Århundrede havde haft en religiøs-politisk Værdighed som Imam, at skabe sig et halvt uafhængigt Rige her. Gang på Gang gjorde han Opstand mod Tyrkerne, og de

mange Felttog blev så kostbare for disse, at Jemen blev kaldt Anatoliens Kirkegård. Ind imellem Felttogene søgte de at forhandle sig til Rette, men uden Resultat. Dog sluttede Jahja sig både under Tripoliskrigen og under Verdenskrigen til Tyrkerne, der holdt en ret stor Garnison i Landet. Han søgte at udvide sit Territorium til alle Sider og kom derved blandt andet i Konflikt med England om den ret usikre Grænse mellem Jemen og Aden-Protektoratet.

Under de langvarige Forhandlinger mellem Ibn Sa'ud og Jahja var Wahhabiter-Kongen særdeles forsonlig, og man var næsten nået til en Overenskomst; men da Ibn Sa'ud i Tillid til et fredeligt Resultat havde trukket sine Tropper tilbage fra Grænsen, foretog Jahja, der på det Tidspunkt var blevet enig med England om Grænsen til Aden, pludselig et dristigt Kup, ganske som han tidligere havde gjort over for England, og faldt ind i Ibn Sa'uds Rige for at sikre sig en bedre Position under Forhandlingerne. Ibn Sa'ud var imidlertid ikke så medgørlig som Englænderne, men lod straks sine Tropper rykke frem under Kronprinsens Kommando. Efter kun en halv Måneds Krig var Jemeniterne slået på alle Fronter, Kystlandet med Havnebyen Hodeida erobret og Landet dermed afskåret fra Muligheden for Tilførsler. Den vigtigste Årsag hertil var vistnok Jahjas Griskhed. Han havde brandskattet sit Folk grundigt for at skaffe Penge til Udrustning af Hæren, men selv beholdt Pengene.

Imam Jahja af Jemen.

Under Fredsforhandlingerne viste Ibn Sa'ud sig atter forsonlig, idet han nøjedes med Opretholdelsen af status quo, men til Gengæld måtte Jemen forpligte sig til ikke at befæste Grænsen og slutte en 20-årig Venskabstraktat, der reelt gjorde Jemen afhængigt af Ibn Sa'ud.

Den snu Jahja, der i Verdenskrigen havde stået på Tyrkernes Side mod den engelske Nabo i Aden, har siden set sig om efter anden Stormagtsstøtte, og Italien var mere end villig til at yde den. Medens den jemenitisk-engelske Venskabstraktat blev uden Betydning, skaffede den jemenitisk-italienske virkelig Italienerne noget Indpas i Landet, dog kun for enkelte Fagfolk og for italienske Varer. Kysten og Grænserne bevogtes mistroisk, og alle uvelkomne Fremmede holdes enten helt ude eller isoleres totalt.

Når Ibn Sa'ud har kunnet nå så store udenrigspolitiske Resultater, skyldes det ikke blot hans Dygtighed som Diplomat og Hærfører og hans krigsvante Tropper, men lige så meget, at han også i sin Indenrigspolitik har vist sig som en genial Hersker. Først og fremmest har han skaffet Ro og Orden i Landet og har med hård Hånd bremset Beduinerne i deres Plyndringstogter og deres blodige Fejder. Ibn Sa'ud behøvede blot at slå hårdt til i enkelte Tilfælde - og hans Straffe var ubarmhjertige og hårde - for at sætte en sådan Skræk i Livet på Beduinerne, at der indtrådte rolige Forhold. Mekka har altid været berygtet for, at Befolkningen, der levede af Pilgrimsfarten, selv var adskilligt mere præget af Laster end af Stedets Hellighed. Men den strenge Puritaner indførte muhammedansk Ethik og arabiske Traditioner såvel i det private som i det offentlige Liv, og Arabien ændredes så grundigt, som det ikke er blevet siden Muhammeds Optræden i det 7. Århundrede.

Men da Beduinerne dels havde levet af Plyndringstogterne og dels af deres Kameler, som Bilerne nu begyndte at fortrænge, indså Ibn Sa'ud Nødvendigheden af, at der måtte skaffes dem en anden Levevej, og han begyndte derfor allerede i 1910 at grundlægge Landbrugskolonier overalt, hvor der fandtes Vand. Han lod her sine »Ikhwan«, (dvs. »Brødre«), Kernetropperne i den wahhabitiske Hær, der mest minder om Cromwells »Jernsider«, bosætte sig som Jordbrugere, og han har stadig ladet søge efter Vand i hele sit Rige og har ladet bore artesiske Brønde og opsætte moderne Pumpeværker, hvor det var muligt. Beduinerne er herved blevet til Bønder, og dette har i hvert Fald til Dels også præget deres Sind, og samtidig har det skaffet ham en fortrinlig stående Hær, der er langt pålideligere end de uregerlige Beduiner. Der findes nu over hundrede sådanne

Ikhwan-Kolonier, der giver ham en stående Hær på måske 100.000 Mand. Koloniernes Størrelse afhænger af Vandingsforholdene og kan have fra 400 til 6.000 Indbyggere.

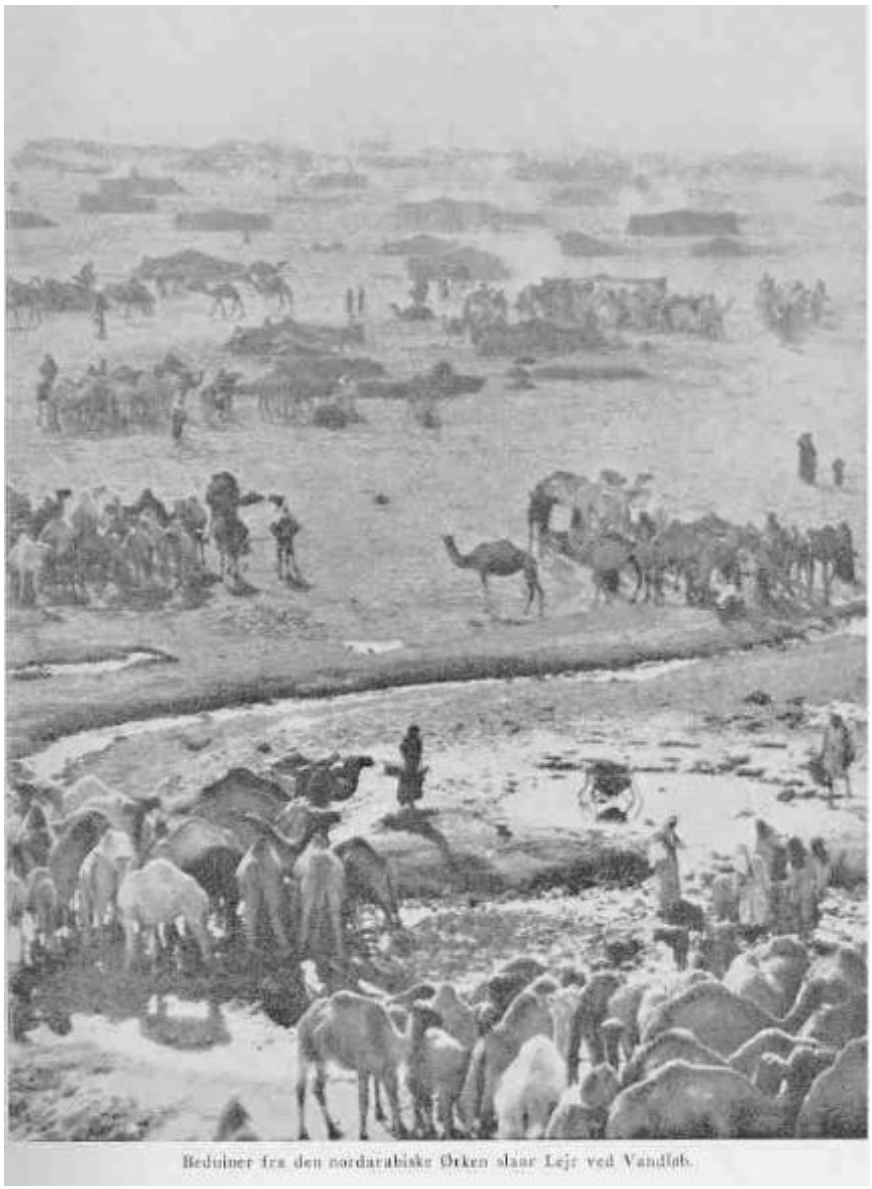

Beduiner fra den nordarabiske Ørken slaar Lejr ved Vandløb.

Ibn Sa'ud er ingen lærd Mand, og hans Viden om Verden uden for Arabien er meget begrænset. St. John Philby, der oprindelig var engelsk politisk Officer, men siden gik over til Islam og blev en af Ibn Sa'uds vigtigste Rådgivere, fortæller, at Ibn Sa'ud stillede sig meget skeptisk over for hans Påstand om, at Solen om Sommeren aldrig gik ned ved Nordpolen, og da Philby bagefter nævnte, at Jorden var rund, og at man kunne komme til Amerika både ved at rejse vestpå og østpå, ja, at man kunne komme tilbage til sit Udgangspunkt ved at rejse rundt om Jorden, erklærede Ibn Sa'ud forbløffet: »Wallah, jeg besværer ikke mit Hoved med sådanne Spekulationer; jeg har nok at gøre med at regere dette Land retfærdigt og i Gudsfrygt, indtil min Time kommer til at dø.«

Men moderne Teknik har han ikke været bange for at tage i sin Tjeneste. Ofte mødte han ganske vist Modstand hos de fanatiske Wahhabiter, der var tilbøjelige til at betragte både Telefon og Radio som Djævelens Værk, men han opnåede Gejstlighedens Medhold i, at intet deri stred mod Religionen. Ved et Par Lejligheder mødte hans Reformer så stor Modstand, at det kom til Uroligheder, ja, 1928-29 kom det til en farlig Opstand blandt hans Ikhwan, oprindeligt vistnok fordi han desavouerede dem, da de på egen Hånd begyndte Krig mod Iraq, men da han bad dem komme frem med deres Klager, var det ikke mindst Anvendelsen af Radio, de opponerede imod.

Ibn Sa'ud så imidlertid nu klart, hvad Panservogne, Radio som Efterretningsmiddel og Aeroplaner betød. Allerede i 1924 havde han købt de første fire Aeroplaner, men økonomiske Årsager har hindret ham i at udvikle Luftvåbnet yderligere. I 1930 lod han Marconi-Selskabet oprette en Række Radiostationer, der dog kun står til Regeringens Rådighed. Filmen har han derimod ikke givet Indpas i Landet.

Nogle af hans Reformer er kun tvunget igennem af Finansnøden, der opstod, da Pilgrimsfærden formindskedes katastrofalt under Verdensdepressionen i 1930'erne. Mod en vis Sum Penge gav han således i 1933 en Gruppe indiske Muhammedanere Koncession på at bygge en Jernbane fra Djidda til Mekka og gav Eks-Khediven af Ægypten, Abbas Hilmi, Koncession på Oprettelse af en arabisk Statsbank - ligesom amerikanske Grupper fik Koncession på at søge efter Mineraler.

Han rejser selv altid i en med Radio forsynet Bil med en Eskorte på op til 60 Vogne; og Pilgrimsfarten til Mekka finder nu for en stor Del Sted i Omnibuser eller Lastbiler. Han har ladet bygge brede Veje fra Djidda til de hellige Byer, og en Vej gennem Ørkenen forbinder nu Østkysten og Vestkysten, og en anden går helt op til Iraq. Denne Motorisering af Valfarten, der er gennemført i Løbet af den sidste halve Snes År, har atter bragt Antallet af Pilgrimme i Vejret og har sammen med den Ro og Orden, han har skaffet til Veje, og de store

hygiejniske Forbedringer, han har gennemført, bevirket, at der nu årlig samles ca. 100.000 Muhammedanere under Valfarten til Mekka.

Også for Oplysningen har han gjort en Del, dels ved at sende nogle af sine Undersåtter udenlands for at studere, og dels ved at engagere Lærere fra arabisktalende Lande som Syrien og Ægypten. Vigtigst er det dog, at han, ofte ved meget hårdhændede Metoder, som er nødvendige i et Land som Arabien, har gennemtvunget Ro og Orden og samlet dette vældige Rige, der tidligere altid har været splittet mellem de utallige Stammer. Ganske som Muhammed har han tildels brudt Stammernes Magi ved at samle dem om Religionen og gjort den til Statens forenende Bånd. Dette har han først og fremmest opnået i Kraft af sin Personlighed.

Ibn Sa'ud er en Kæmpe både af Legeme og Ånd. Han er over seks Fod høj, og hans Stemme kan stige til et Brøl. Han er ikke en typisk Araber, ikke engang udpræget semitisk af Udseende, og blandt andet rager han højt op over sine Undersåtter. Ydre Pragt lægger han overhovedet ingen Vægt på, og han optræder så demokratisk som nogen. Alle kan nærme sig Kongen personligt, og Beduinerne henvender sig til ham blot med Ordene: »Oh Abd ul-Aziz!« Han er en dybt religiøs Mand, der indleder sin Dag med Bøn og Koranlæsning. Han har Araberens Forkærlighed for Ridning og Skydning og er en munter Mand, der ler med en rungende Latter, og hans Gavmildhed er ubegrænset. Han kan gribes af Raserianfald, men de varer kun kort. Han har den store Statsmandsdyd, at han forstår at vente, og selv i dette Land, hvor Veltalenheden dyrkes og beundres så varmt, er han en fortræffelig Taler. Som andre store arabiske Høvdinge har han haft mange Koner; Koranen tillader kun fire ad Gangen, men Skilsmisse opnås let, og han har sikkert befæstet sin Stilling ved at gifte sig ind i Stammer fra alle Egne af Landet. Han er den fødte Fører, der uden noget som helst ydre Magtens Symbol kan lede sine »Brødre« som den første blandt Ligemænd.

Ibn Sa'uds Hær er ikke at foragte. Hans Ikhwan beløber sig vel til 100.000, en stående Hær, for hvem Krigen er en hellig Krig, og som det er sværere at holde i Ave end at få til at gå imod Fjenden. De er udstyret med Tanks og Maskingeværer, har motoriserede Artilleriafdelinger og Specialtropper og et meget lille Luftvåben. Under Krigen mod Jemen forbløffede det de europæiske Iagttagere, hvor hurtigt de kunne rykke frem. Tropperne blev ført til Grænsen på 800 Lastbiler og kom ganske overraskende over Fjenden.

Ibn Sa'ud har, uden at blive afhængig, evnet at bevare et godt Forhold til England, og England har været ivrig for at bevare hans Venskab. Den wahhabitiske Kronprins har tidligere aflagt Besøg i London, men i Modsætning til Besøg af Imperiets orientalske Vasaller blev dette Besøg i Foråret 1938 besvaret på en Måde, der ville have været utænkelig for en halv Snes År siden, idet Enkedronningens Broder, Hertugen af Athlone, med Gemalinde besøgte Ibn Sa'ud i Djidda og rejste gennem Ørkenen til Hovedstaden Riadh for at træffe Kronprinsen. Det var første Gang, den rettroende Ibn Sa'ud spiste sammen med en Kvinde - tilmed med en vantro - og til Gengæld tog Hertuginden det Hensyn til Landets Skik og Brug, at hun anlagde Slør. Ved sit Mådehold har Ibn Sa'ud også vundet Venskab hos de Stater, der står under engelsk Indflydelse, og som hans Undersåtter ofte gerne har villet erobre, og den geniale Hersker står for store Dele af den arabiske, ja, af hele den muhammedanske verden som et Forbillede og et Samlingspunkt.

Hele Syd- og Østkysten af Arabien lige fra det sydvestlige Hjørne omkring Aden op til Kuwait ved Grænsen til Iraq står under engelsk Indflydelse, ialt vel ca. 400.000 km2 med omkring en Million Indbyggere - dog alle Tal for Land og Befolkning på den arabiske Halvø er yderst usikre, og de forskellige Opgivelser varierer stærkt.

Byen Aden med dens ca. 60.000 Indbyggere er anlagt i nogle af de mest øde og barske Omgivelser i hele Verden. Den er bygget i en Klippe, en udslukt Vulkan på 576 Meters Højde, og i 50 km2 Omkreds findes der intet Græs på de solsvedne Skrænter; kun i afsides Klippekløfter vokser den særlige Adenlilje. Der findes ingen Kilder. Som Drikkevand må man enten anvende det sparsomme Regnvand, der lige som i Oldtiden opsamles i Cisterner, eller destilleret Havvand, eller man må importere Vandet. Fødevarer må komme ude fra, for Aden selv producerer intet. Heden er ubeskrivelig, om Vinteren 24-32°, om Sommeren 35-40°, og Monsunvindene ude fra Havet gør Luften drivende fugtig, og derfor bliver Varmen endnu mere ubehagelig. Trods Fugtigheden er Regnmængden kun på 7-8 cm. Selv om Natten er Temperaturen sådan, at man hyppigst foretrækker at sove på Taget.

Når Aden trods Naturens Ugæstfrihed har været en betydningsfuld By gennem Årtusinder, skyldes det dens Beliggenhed og Uindtagelighed. Den var Knudepunkt for Handelen mellem Indien, den østafrikanske Kyst og

Middelhavslandene og en beskyttende Fæstning for denne Handel Århundreder før den engelske Okkupation. Dens Beliggenhed 160 km Øst for Indsejlingen til det Røde Hav og omtrent midtvejs mellem Ægypten og Indien giver da også Aden en vigtig strategisk Position, og Klippefæstningen må betragtes som omtrent uindtagelig. Den ligger i sin udslukte Vulkan helt ude i Havet og forbindes kun ved en Strimmel Sand med Fastlandet.

Baglandet er både øde og splidagtigt, og det vil ikke være let her at samle en Hær, der skulle være i Stand til at fordrive den engelsk-indiske Garnison. Tyrkerne forsøgte det under forrige Verdenskrig, men det mislykkedes, og Imam Jahja af Jemen er dog ikke gået videre end til at forsøge at udvide sine Grænser på Bekostning af den engelske Interessesfære på Fastlandet. Over for sådanne Forsøg såvel som over for urolige Stammer er Luftvåbnet i de senere År blevet et virksomt Middel. Omvendt har også Italienerne fra Østafrika kunnet sende Bombeflyvere mod Aden, men det er hidtil ikke sket ret ofte.

Inde i Krateret ligger den gamle By og forbundet dermed ved en bred Vej en helt moderne By med brede, lige Gader. Den civile Befolkning er så broget som tænkeligt. Man møder Arabere, Hinduer, Farsere, Grækere, palæstinensiske og jemenitiske Jøder, Syrere og Somalier. Den meste Handel er i Hænderne på Farsere fra Bombay og Jøder, medens det er Araberne og Somalierne, der behersker den mindre Søfart. Det er ikke blot Oceandampere, der passerer Aden, men her myldrer med arabiske Dhow'er og Zarug'er, disse små Skibe, der har betydet så meget i Verdenshistorien. Formerne skifter lidt: De slanke af dem bærer Vidne om, at de er direkte Arvtagere efter Fønikernes Skibe, medens andre tydeligt nok viser Påvirkning af de kinesiske Djunker, der ofte har vovet sig helt her over. Med disse små Skibe har Sindbad Søfareren og Tusinder andre Arabere gennem Århundreder sejlet på hele det indiske Ocean, ja, helt til Kina, udbredt Islam og dens Kultur og bragt Gang i Vareudvekslingen. Men som andre søgående Folk var de ikke blot fredelige Købmænd, men optrådte lige så vel som Fønikerne og de nordiske Vikinger som Sørøvere, og ikke mindst var det dem, der næsten havde Monopol på Slavehandelen, som de trods alle de europæiske Magters Modforholdsregler driver den Dag i Dag.

I disse Dhow'er lastes Baglandets Produkter: Fåre- og Gedeskind, Kaffe, Elfenben, Strudsfjer og Røgelse; og herfra går Sejladsen til Somali-land, Abessinien og Zanzibar.

Ovenover Byen findes indhugget i Klippen en hel Række af Cisterner til at opfange Regnvandet. De stammer måske fra Sasanidetiden ca. 600 År e. Kr., men det er ikke umuligt, at de er endnu ældre og stammer fra den ældste sydarabiske Kultur under Himjariter-Riget. Englænderne restaurerede nogle af dem i 1856, og nu sælges de kostbare Dråber derfra af Saki'er dvs. Vandsælgere, der løber rundt i Gaderne med Vandet fyldt på store, sorte Gedeskind. Her står parsiske »Stilhedens Tårne«, hvor de døde anbringes og overlades til Gribbene i Stedet for at begraves, og her findes en af Verdens ældste, jødiske Kirkegårde, hvis forvitrede Indskrifter viser, at de jemenitiske Jøder har været her i Landet allerede i Oldtiden.

Inde på Fastlandet bag den smalle Sandtange ligger en tredie By beboet af Arabere og Somalier, Sheikh Othman, og bag den breder det øde Land sig op imod Jemens høje Bjerge. Her bor små feudale Høvdinge i Oaser på Skrænten af Wadierne, der kun i Regntiden fyldes med Vand og ellers er tørre Kløfter. Beduinerne med deres Geder og Kameler bor for en stor Del i Huler, ja ofte kun under en Skærm til Beskyttelse mod Sol og Blæst. I dette Land færdes ingen ubevæbnet, men det er en Betingelse for at komme indenfor Adens Område, at Våben afleveres.

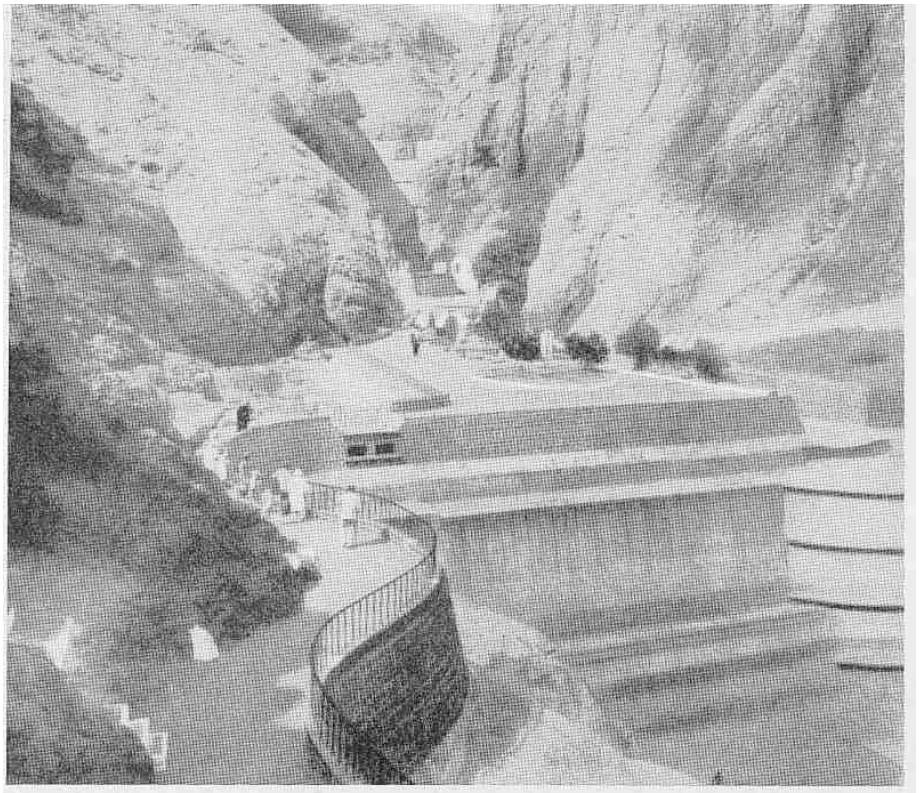

Aden har ingen Kilder eller Brønde, og Englænderne har derfor restaureret de ældgamle Cisterner, der opsamler Regnvandet.

Baglandets Indbyggere - hvis Antal angives både til 150.000 og til 400.000 - er langtfra rent arabiske. Der findes talrige Somalier, og selv Araberne bærer Præg af kraftig Blodblanding som Følge af de mange afrikanske Slavinder, der er havnet her. Alle Islams Sekter findes repræsenteret i broget Forvirring, og man møder også en hel Del Hedenskab fra Tiden før Muhammed. Landet er delt mellem 16 små Sheikher, som England betaler Subsidier, der varierer fra 50 til 3.280 Rupier månedlig som Betaling for at opretholde Freden. Ikke blot Subsidierne varierer, men der våges nøje over Etiketten, så at hver Sheikh ved Ankomsten til Aden får netop det Antal Kanonskud, der tilkommer ham som Salut. Englænderne besatte Aden i 1839, vel nærmest fordi Napoleons Tog til Ægypten havde åbnet deres Øjne for Betydningen af Ruten gennem Det røde Hav. Fæstningen sorterede længe under Guvernementet Bombay og stod således under den engelske Vicekonge i Indien, men i 1939 ophøjedes Området til engelsk Kronkoloni.

Adens Betydning er ikke blevet mindre med Årene - og det mærkes på den livlige Trafik af politiske Agenter, Våbenhandlere og Spioner, der giver det britiske Efterretningsvæsen Arbejde nok med i det stille at forsvare dette Nærorientens Gibraltar.

Øst for Aden ligger Hadramaut, et gammelt Kulturland på 100.000 km2, der spillede en Rolle i den sydarabiske Oldtidskultur med dens Røgelseshandel, selvom det stod tilbage for Jemen. Nu har det i lange Tider været et fattigt Land. Kysten er øde og tør med enkelte Oaser. I Højlandet indenfor falder der noget mere Regn, men frugtbart er det dog ikke. Kun i de store Wadiers vældige canonagtige Dale findes der dyrket Jord af nogen Betydning. Her klynger Byerne sig til Bjergsiderne, og så kostbar er Grunden, at allerede gennem Århundreder, ja måske Årtusinder har Byggegrundene været så dyre, at Befolkningen har været tvunget til at bygge i seks-syv Etager, ja man har ligefrem talt om de arabiske Skyskrabere.

Fra Kysterne drives nogen Søfart, men Landet producerer ikke så meget, at det kan ernære sig selv, ja det er så fattigt, at det væsentligst eksisterer i Kraft af de Penge, der hjemsendes fra de talrige Emigranter, der er udvandret til Hollandsk Ostindien, hvor Hovedparten af Araberne er Hadramautere. Der findes ret mange rige og smukke Bygninger, men de tilhører næsten alle sammen hjemvendte Emigranter, der har tjent deres Penge på de ostindiske Øer. Der hersker nogen Uenighed om Befolkningens Størrelse; det sandsynligste Tal turde være 250.000. Når Landet nu er så fattigt, skyldes det den uafladelige indre Strid. Det er et Land, hvor alles Hånd er imod alle, og der findes ikke en By eller Landsby, som det ikke har været nødvendig at befæste, og ingen færdes alene eller ubevæbnet udenfor Byportene.

England har længe betragtet hele Arabiens Sydkyst som sin Indflydelsessfære, men synderlig effektiv var den britiske Indflydelse ikke i Hadramaut, fordi det ville være kostbart og kun give internationale Komplikationer at forsøge at hindre Befolkningen i dens Yndlingsbeskæftigelse: at skære Halsen over på hinanden. Italiens Fremstød i det Røde Hav ændrede imidlertid Situationen; gjorde Briterne intet for at hævde deres Interesser her, risikerede de, at Italien forsøgte at få Fodfæste i Hadramaut, som de havde forsøgt det i Jemen, og det kunne betyde en Trussel mod Aden. Derfor blev Protektoratet over Adens Bagland i Marts 1937 ganske stille udvidet til også at omfatte Hadramaut; og da Beboerne ikke ville lytte til fredelige Overtalelser om at ophøre med deres indbyrdes Kampe, belærte britiske Aeroplaneskadriller Stammerne om, at europæiske Bomber dræber langt

effektivere end Arabernes Geværer og Knive. Demonstrationen virkede og var som så ofte før en billig Måde at tilvejebringe pax britannica på. Måske kan det med Tiden bevirke, at Hadramaut åbner sig mere for Fremmede. For Tiden er det sammen med Jemen et af Verdens mest lukkede Lande.

Skilt fra den øvrige Del af Arabien ved den vældige og næsten uigennemtrængelige Rub' al-Khali Ørken, et af Verdens mest øde og senest udforskede Steder, ligger det ret frugtbare Oman med sin bjergfulde Kyst så godt afsondret fra Resten af Arabien, at det næsten mere minder om Indien og bærer stærke Spor af Indvandring derfra og fra Beluchistan. Oman har altid haft en livlig Handel på Indien og blev derfor allerede i Oldtiden inddraget i Stormagtsstridighederne. Det var et Stridsobjekt mellem Iran og Byzans, indtil Kalifen Omar indlemmede det i Islams Rige. Da Vasco da Gama havde fundet Søvejen til Indien, begyndte Portugiserne i Begyndelsen af det 16. Århundrede at sætte sig fast på Kysten af Oman, som Ibaditernes fanatiske Sekt havde gjort uafhængigt. Portugiserne måtte imidlertid kæmpe mod både Tyrkerne, Iranerne og Englænderne, og fra Midten af det 17. Århundrede var de helt fordrevet.

De dristige Oman-Søfarere udvidede i den følgende Tid Riget med Herredømmet på Zanzibar og på Afrikas Østkyst. Men selv om Portugiserne var fordrevet, var Oman ikke sluppet ud af Kampen mellem Stormagterne, og især begyndte Englænderne at gøre sig gældende i disse Farvande. En ny Herskerslægt, Bu Sa'id, der fik Magten i 1741, knyttede af Frygt for England Forbindelse med Frankrig, men det hjalp ikke; fra 1798 fik Englænderne Fodfæste på Kysten, og efterhånden udvidedes deres Indflydelse over hele Østkysten. En Arvestrid indenfor Fyrsteslægten førte i 1861 til en Voldgiftskendelse, der delte Riget og gjorde Zanzibar selvstændigt, hvorved Omans Område atter indskrænkedes til Arabien. Fra 1890 har Sultanen modtaget engelske Subsidier, og Året efter blev Landet reelt et engelsk Protektorat, og Sultanen måtte forpligte sig til ikke at afstå Land til nogen anden Magt uden Englands Billigelse. Den engelske politiske Rådgiver har en afgørende Indflydelse på Landets Ledelse, men til Gengæld kan Sultanen få Hjælp fra den engelske Flåde eller de engelske Flyvere mod oprørske Vasaller.

Omans Hovedstad er Maskat, der hører til de varmeste Steder på Jorden; den var længe et vigtigt Centrum for Slavehandel og Våbensmugleri.

Sejladsen på den iranske Havbugt har altid været vanskelig. Farvandet er farligt med mange besværlige Revler, og de arabiske Sørøvere huserede længe så slemt, at Kysten Nord for Oman oftest kaldtes Sprøver-kysten. Englænderne optog med Energi Kampen mod dette Uvæsen, og det skaffede dem en vidtgående Indflydelse. I 1853 afsluttede de således med fem Kyst-Sheikher den såkaldte Trucial Treaty, egentlig en Våbenstilstand, hvorefter Kysten har fået Navnet Trucial Coast. Sheikherne forpligtede sig mod faste, årlige Subsidier til at afholde sig fra alt Sørøveri og endvidere til ikke at afstå, sælge eller pantsætte Land eller afslutte Traktater med andre Magter uden Englands Samtykke. Lignende Overenskomster afsluttedes i 1892 og 1902 med Sheikhen på Bahrein-Øerne, der er berømte for deres rige Perlebanker.

Helt oppe ved Grænsen til Iraq ligger det lille al-Kuwait, der væsentlig består af Ørken, så at Drikkevandet for en stor Del må hentes fra Eufrat, men Landet har en fortræffelig Havn. Omkring den er der opstået en By med måske 80.000 Indbyggere, medens den øvrige Del af Landet kun rummer halvt så mange Beduiner. Kuwait har længe været den vigtigste Udførselshavn for Centralarabien, og den var udset til at blive Endestation for Bagdad-Banen, og derved kom den ind i det storpolitiske Spil. Den kloge Sheikh Mubarak Ibn Sabbah balancerede diplomatisk mellem de stridende Shammar- og Wahhabiter-Fyrster samt Tyrkerne, men da Faren fra disse blev for stor, valgte han at stille sig under engelsk Beskyttelse og måtte til Gengæld forpligte sig til ikke at afstå eller pantsætte Land uden Englands Samtykke. Derved havde England sikret sig, at Tyskland ikke fik Fodfæste ved Kysten.

Kuwaits Fremtidsudsigter tegner ikke helt så lovende som for nogle År siden, idet Ibn Sa'ud synes tilbøjelig til at skabe det en alvorlig Konkurrent i Uqair på el-Hasa Kysten, det eneste Sted på Østkysten, hvor hans Rige når ud til Havet. De efterhånden mere fastlagte Grænser med deres Toldbestemmelser besværliggør Handelen, selv om der smugles ret flittigt, og dertil kommer, at en Del Iraqier finder, at Besiddelsen af Kuwait vil afrunde deres Rige på en naturlig Måde.

England havde således efterhånden fået Suprematiet i den iranske Havbugt, og et Forsøg fra tysk Side på at sætte sig fast på Øen Abu Musa ved Omans Nordkyst strandede i 1907. Det er Englænderne, der bygger

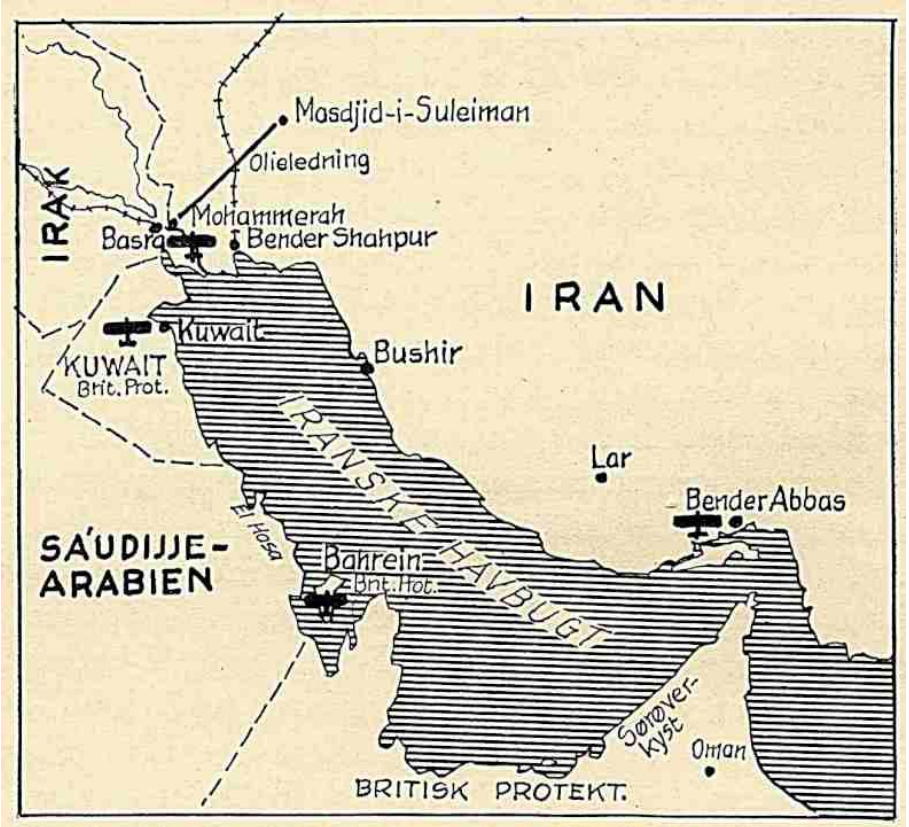

Den iranske Havbugt, den nye Imperievej til Indien, er helt under britisk Indflydelse og har flere britiske Flyvebaser.

Fyrtårne for at hjælpe Søfarten, og det er Englænderne, der har afskaffet Sørøveriet og holder Slavehandelen nede.

Den iranske Havbugt har fået øget Betydning efter den første Verdenskrig, og de engelske Venskabstraktater med alle Sheikher langs Kysten er derfor værdifuldere end nogensinde. Den iranske Havbugt er blevet en Luftens Suez-Kanal, idet alle Luftlinierne til Orienten følger den fra Basra til Indien. Medens de franske og hollandske Linier følger den iranske Kyst, følger Imperial Airways den arabiske, og der er oprettet Mellemstationer i Kuwait, på Bahrein og ved Sharjah i det nordligste Oman.

Iran er ikke alt for tilfreds med Englands overvældende Magtstilling i den iranske Havbugt og gør Krav på Herredømmet over Bahrein-Øerne. Appetitten på dem er naturligvis ikke blevet mindre, efter at der er fundet vigtige Oliekilder her. I 1936 blev Raffinaderierne udvidet til en Kapacitet af 500.000 Tønder Olie. Sheikhen, der er en Fætter til Ibn Sa'ud, har givet det amerikanske Selskab Standard Oil Co. of California Koncessionen, men politisk holder han sig til Traktaten med England og foretrækker engelsk for iransk Herredømme.

I særlige Perlesæsoner er der et myldrende Liv omkring de frugtbare Øer, hvor alle Nationer kappes om at udnytte Rigdommene. Årlig samles her ca. 20.000 Perlefiskere, og Værdien af Perlerne er ca. 30 Millioner Kroner årlig. England holder stadig en Flådeafdeling, normalt på fire Skibe, i disse Farvande, og Militærflyvere afpatrouillerer stadig Kysten for at holde Orden og sikre, at Forbudet mod Sørøveri og Slavehandel bliver gennemført. Det dristige italienske Bombardement af Olieraffinaderierne på Bahrein viser, at England selv her må regne med isolerede, fjendtlige Angreb, men større Betydning vil de ikke foreløbig kunne få, og i det store og hele ligger Herredømmet i den iranske Havbugt og langs Arabiens Sydkyst lige til Aden fast i Englands Hånd.

TYRKIET, BOLVÆRKET MOD NORD

Som de britiske Tropper i Ægypten værner Suezkanalen og den arabiske Verden mod Angreb vestfra, er Tyrkiet et Skjold for den mod Nord og Iran mod Øst. Begge er de som de arabiske Lande nærorientalske Stater med overvejende muhammedansk Befolkning, og de har gennemgået en lignende kulturel og national Udvikling. De har deres egne Problemer, der er af ikke mindre Interesse end den arabiske Verdens, men de falder uden for Rammerne af denne Bog, og her beskæftiger vi os kun med deres Stilling i den nuværende Krig: Kan de og vil de være et Værn for den arabiske Verden mod Angreb udefra?

Om Viljen kan der være god Grund til at spørge: Tyrkiet kæmpede i den forrige Verdenskrig med Centralmagterne mod England og Frankrig og dermed mod de oprørske Arabere, og det har vist, at det endnu havde Krav at stille til de arabiske Stater. Det overlod ikke godvilligt Iraq Mosul-Området og dets Olie; og det rejste og havde Held til at gennemføre Kravet om Indlemmelse af Hatay, det tidligere Alexandrette-Sandjak. På samme Måde har Riza Shah i Iran måttet bekæmpe den britiske Indflydelse, og han har gjort Krav på Bahrein-Øerne og på en Grænseændring ved Shatt el-Arab og andre Steder på Iraqs Bekostning.

Ingen af de i forrige Krig besejrede Stater rejste sig så hurtigt og voldsomt efter Nederlaget som Tyrkiet, skønt det syntes at være fuldstændig knust. Manden, der evnede dette, var General Mustafa Kemal, den senere Præsident Kamal Atatyrk, og han havde kun yderst få Hjælpere af tilstrækkeligt Format, men til Gengæld var hans nærmeste Hjælper - General Ismet Pasha, den nuværende Præsident Ismet Inonii - hans Ligemand, ja i nogle Retninger vel endogså hans Overmand. Atatyrk var en god General, men stod som Feltherre under Inonii. Han var en Karakter, en Personlighed af vældigt Format med store Dyder og store Fejl, en Renæssancenatur, der kunne nyde Livet med en næsten forfærdende Voldsomhed, uden at det svækkede hans kolossale Arbejdskraft. Først og fremmest var han en flammende Vilje, der ikke lod sig bremse af nogen Modstand. Den lille tunghøre Inonii er sikkert en langt større Begavelse; han var den kloge Generalstabschef, der vandt Sejrene over Grækerne ved Inonii og Sakaria og senere den smidige og faste Forhandler, der i Kamp mod Lord Curzon vandt Freden i Lausanne. Medens Atatyrk holdt sig til de store Linier, kender den rolige, støtte Inonii også hele Detailarbejdet. De supplerede hinanden fortræffeligt, og Inonii er Atatyrk en værdig Efterfølger.

Iran var det næste Land, der rejste sig. Iran, der næsten var gået under som selvstændig Stat, har nu under den uendeligt ensomme Riza Shah hævet sig til ny Betydning. Først senere gennemgik Italien under Mussolini og Tyskland under Hitler en lignende Udvikling.

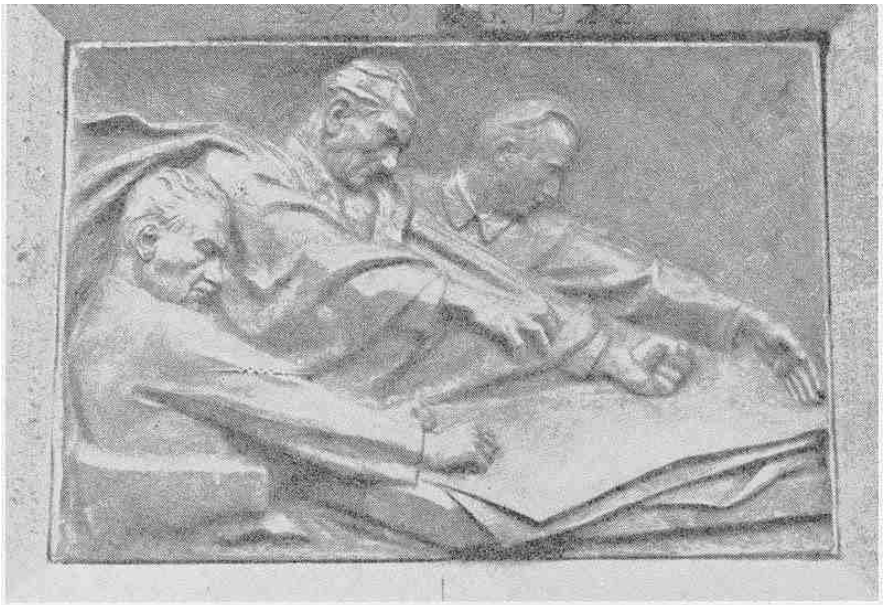

Relief paa Monumentet for den nationale Befrielse i Ankara: Kamal Atatyrk, Ismet Inönü og Fevzi Çakmak, den nuværende Generalstabschef, udkaster Planen til Sejren over Grækerne.

Om både Atatyrk og Riza Shah gælder det, at de egentlig ikke har frembragt nye selvstændige Tanker. De er store Personligheder, der forstår at herske. Atatyrk var udgået af det ung-tyrkiske Parti og var en tyrkisk Nationalist, der ville erstatte Hengivenheden for Islam med Kærligheden til den tyrkiske Nation. Han gjorde Landet selvstændigt over for de Fremmede og styrkede det ved radikale Reformer på alle Felter. Riza er først og fremmest Soldat. Derfor gjaldt hans første Tanke at skabe en Hær, der kunne tilvejebringe Ro og Orden og indgyde de Fremmede Respekt, og derefter er han fulgt i Atatyrks Fodspor, hvad Reformer angår.

Tyrkiet var under fire Krige, der havde varet næsten uafbrudt i 10 År, for tredie Gang blevet besejret. Det havde næsten forblødt og var udmattet til Døde, økonomisk ødelagt og berøvet ikke blot alle de arabiske Dele af Riget, men af selve det tyrkiske Kerneland Anatolien samt af Thrakien var store Dele afstået og andre delt op i Mandater og Interessesfærer. Der var opstået et selvstændigt Armenien, og Frankrig, Italien og Grækenland, bag ved hvilket England stod, havde taget hver sin rigelige Bid, og Sultanens Regering i Istanbul havde i Håbløshed opgivet Modstanden.

Dette var de Forhold, hvorunder Mustafa Kemal begyndte. Han var som Arméinspektør sendt til Lilleasien for at demobilisere Hæren, men havde en meget vidtgående Fuldmagt og benyttede sig af denne til at organisere Modstanden mod Grækerne. Da den svage Regering under Tryk fra Ententen kaldte ham tilbage, nægtede han at efterkomme Ordren, hvorefter han som Landsforræder blev dømt til Døden. Det lykkedes ham at stable en Hær på Benene, og hurtigt tog han Livet af den nye armeniske Republik og gjorde Livet så surt for de franske Tropper i Cilicien, at Frankrig foretrak at opgive Mandatet, og Italien rømmede ligeledes sin Interessesfære i det sydvestlige Lilleasien; endelig kastede han under en Række forbitrede Kampe, der strakte sig over 3 År, Grækerne ud af Lilleasien.

Lloyd George, der hele Tiden havde stået bag Grækerne, kunne ikke få det krigstrætte England med til at standse dette Sejrsløb, og Briterne måtte bekvemme sig til nye Forhandlinger i Lausanne, hvorved Sévres-Freden blev grundigt revideret, og Tyrkerne fik Øst-Thrakien tilbage og Lilleasien ubeskåret og blev ved Kapitulationernes Afskaffelse Herrer i deres eget Land.

Midt under Krigen havde Mustafa Kemal indkaldt sin egen Nationalforsamling og dannet sig sin egen Regering i Lilleasien, og endnu før Freden afskaffede han i 1922 Sultandømmet og omdannede Tyrkiet til Republik. Sultan Mehmed VI flygtede på et engelsk Krigsskib, og i Stedet udråbtes en anden Repræsentant for Osmanner-Slægten, Abd ul-Medjid, til Kalif, dvs. til Islams religiøse Overhoved uden verdslig Magt. Dette var imidlertid en vilkårlig Omfortolkning af Kalifværdigheden, der i Virkeligheden i høj Grad indbefatter verdslig Magt. Den nye Kalifs Myndighedsområde var ganske uklart, og allerede d. 3. Marts 1924 afskaffede Tyrkiet Kalifatet og udviste Slægten Osman af Landet.

Alustafa Kemal var langt radikalere end alle sine gamle Medarbejdere, og han lod dem brutalt falde, når de ikke kunne følge ham i hans voldsomme Brud med Fortiden. Af alle hans gamle Venner var der kun en, der stod ved hans Side til det sidste, Ismet Inonii, og selv han var ikke mere Ministerpræsident det sidste År af Atatyrks Levetid, men Venskabet mellem dem bevaredes, så at Ismet Inoniis Børn f.eks. blev indsat som Atatyrks Arvinger, og Inonii blev hans selvfølgelige Efterfølger.

Mustafa Kemals Radikalisme - især hans antiklerikale Politik - mødte megen Modstand, men han slog enhver Modstand ned med hård Hånd, og selv højt ansete og vel fortjente Mænd kom til at bøde med Livet for deres Modstand mod Reformerne. Farligst var en Kurderopstand i 1925, bag hvilken de konservative, religiøse Kredse stod; en senere Opstand 1930 smykkede sig også med en vis religiøs Etikette. En Del af den nye Lovgivning bar afgjort antiklerikalt Præg, og denne Tendens tiltog, efter at der i 1926 var forsøgt et Attentat mod Præsidenten. Klostre og Dervishordner blev ophævet og de gejstlige Domstole afskaffet. Det blev forbudt både muhammedanske og kristne Gejstlige at bære deres gejstlige Klædning uden for Moskeen eller Kirken. De kristne Missionsskoler blev vel ikke direkte forbudt, men deres Virksomhed blev stærkt indskrænket, og det blev absolut forbudt dem at drive Propaganda. Det officielle Program, der øjensynlig var påvirket af den franske radikale Antiklerikalisme, gik ud på at gøre den tidligere religiøse, osmanniske Stat til en verdslig Nationalstat, hvori Religion var en Privatsag. Den brede Befolkning i Tyrkiet tog disse Love uden åben Protest, men at de ikke falder sammen med Befolkningens Ønsker, er tydeligt nok, og der findes stadig en vis religiøs Bevægelse inden for det republikanske Tyrki, selv om den ikke har fundet nogen betydelig Fører.

Et voldsomt ydre Brud med Fortiden, der ligeledes føltes som rettet mod Religionen, var det, at Fezzen eller Tarbushen og Kvindernes Slør blev afskaffet. Det blev påbudt at bære europæisk Hat, og da Loven som sædvanlig trådte i Kraft uden forudgående Varsel, førte det til, at der blev et voldsomt Run på alle Hattebutikker, og de mærkeligste Hovedbeklædninger dukkede op. Dette Beklædningsspørgsmål, der synes Europæere ret ligegyldigt, vakte en voldsom Opposition af religiøse Grunde. Sagen er, at en Muhammedaner skal beholde sin Hovedbeklædning på i en Moské, og det føles lige så stødende at tage Hatten af, som hvis man i en kristen Kirke trak i Skjorteærmer. Endvidere kræver Udførelsen af den islamiske Bøn, at man nogle Gange slår Panden mod Gulvet, og netop derfor var den skyggeløse Fez så praktisk, hvorimod det er umuligt at udføre denne Bøjning med en europæisk Hat med Skygge. I Praksis løses Problemet nu hyppigst ved, at man under Gudstjenesten bærer en Sixpence og vender den om, så Skyggen går ned over Nakken. I Regeringskontorer er det nu forbudt at have Hat på.

Afskaffelsen af Kvindernes Slør var kun et Led i en almindelig Kvindeemancipation, der kulminerede, da Kvinderne i 1938 fik Valgret. Forud var allerede Monogamiet, der i øvrigt i Forvejen var den normale Ægteskabsform, blevet lovfæstet, og Kvinderne er i det hele taget blevet ligestillet med Mændene. Som Kamal Atatyrk udtalte: »Kvindernes første Pligt er Moderskabet, og højere Kultur kan kun opnås ved at opdrage de fremtidige Mødre. Vor Nation har besluttet at blive stærk, og vor absolutte Trang i Dag er en højere Opdragelse af vore Kvinder. De skal undervises i alle Videnskabens Grene og modtage de samme Grader som Mænd. Mænd og Kvinder vil arbejde sammen på alle Livets Felter og hjælpe hinanden.«

Voldsomme Brud med den religiøse Tradition var det også, at det nu blev tilladt at afbilde Personer - selv Kvinder - ja, at Statuer og Portrætter blev udstillet offentligt. Det hidtil utrolige indtraf, at man så Kvinder danse utilslørede på Restauranter eller iført Shorts eller anden Sportsdragt deltage i alle mulige Sportsstævner.

Ved Lovgivningen blev der overhovedet intet Hensyn taget til den bestående Lov. Forfatningen var meget radikal efter europæisk Mønster, men det viste sig, at Folket selv efter nogle Års parlamentarisk Styre ikke var modent nok til at forstå To-Parti-Systemet, som Atatyrk ville indføre. Der findes derfor stadig kun eet Parti, det

af Atatyrk stiftede Folkeparti, og da Partiledelsen vælger Kandidaterne, er Folkets reelle Magt, der på Papiret er ubegrænset, omtrent lig Nul.

For ikke at spilde Tiden gav man sig - som omtalt i Kap. III - ikke Tid til at tilpasse de europæiske Love efter de bestående Forhold. Således blev Schweiz' borgerlige Ret direkte oversat og derefter vedtaget på een Dag. Man indførte vesterlandsk Tidsregning og Taltegn og det tyrkiske Alfabet, der er det latinske Alfabet med nogle få Tilføjelser og Ændringer efter det tyrkiske Sprogs Behov. Også dette skete ganske pludseligt. Efter at en Kommission længe havde drøftet Afskaffelsen af det arabiske Alfabet, tabte Atatyrk Tålmodigheden og udarbejdede selv på een Nat det nye tyrkiske Alfabet - og han opmuntrede og truede Folk til at lære det, ja, rejste selv rundt og underviste Befolkningen i det.

Sproget blev renset for de talrige arabiske Udtryk, hvorimod man uden videre overtog en Mængde internationale Gloser, som man staver efter Udtalen. F.eks. kan man på tyrkiske Skilte nu se en Frisør avertere med »Ondulasyon«, man kan møde et Skilt fra »Vagonli Kook«, og »Le Journal d'Orient« staves »Le Journal Doryan«.

Et særdeles praktisk Skridt, der bryder kraftigt med Fortiden, var Indførelsen af Familienavne, hvorefter Præsidenten tog Navnet Atatyrk dvs. »Tyrkernes Fader«, og fortyrkede sit tidligere arabiske Navn Kemal til Kamal. Ministerpræsidenten tog Navnet Inonii efter Valpladsen for hans første store Sejr over Grækerne. Et Skridt i samme Retning var det, at alle de gamle Titler, Pasha, Beg osv. afskaffedes.

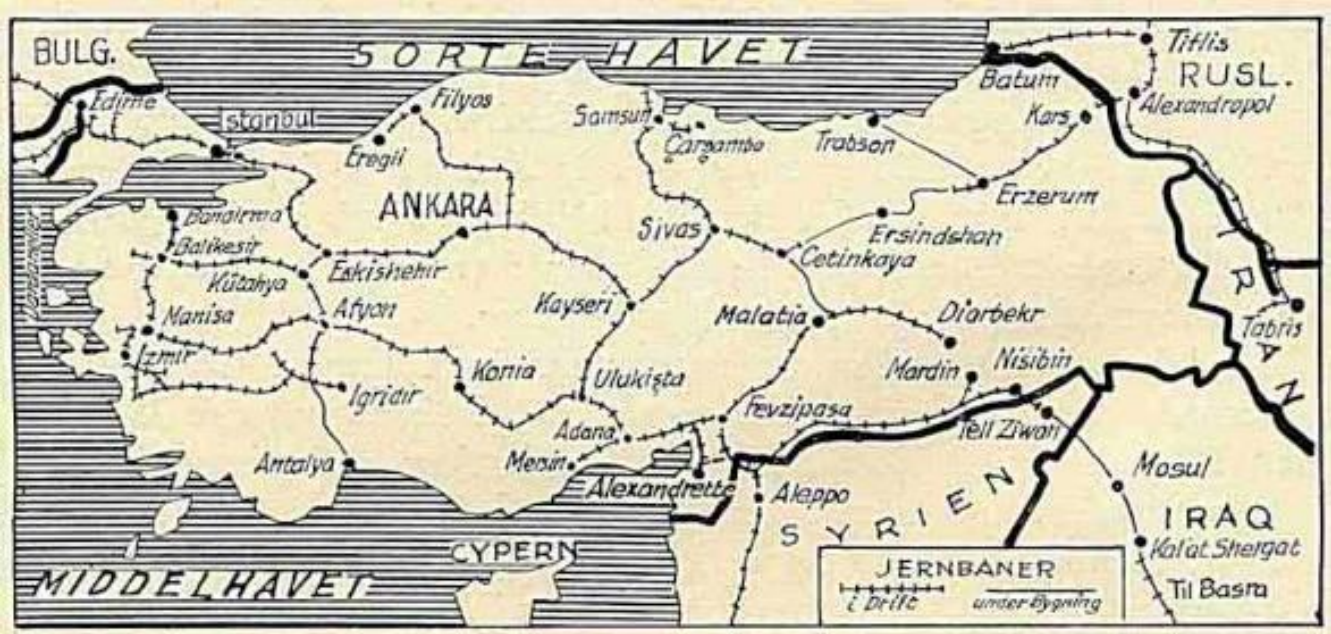

Tyrkiet med dets nye Jernbanenet.

Motiveringen for disse radikale Reformer var, at man ønskede at bryde med en Fortid, hvor Religionen var det samlende for Riget. Man ville ikke vide af Pan-Islam og anerkendte ikke Forbindelsen med det Tyrki, der havde fremkaldt en Abd ul-Hamid. Man ville kun være tyrkisk.

Landet havde i over et Århundrede været næsten konstant fallit, dets Rigdomskilder var ikke udnyttede, og kun 30 % af Jorden var opdyrket, Forbindelsesvejene var så dårlige, at der kunne være Hungersnød i den ene Del af Landet og Overflod i den anden, og det var for kostbart at udnytte Mineralforekomster, fordi Transporten blev for dyr. De langvarige Krige, der havde tappet det anatolske Bondeland for Mænd, havde ført til yderligere Forfald inden for Landbruget.

Med en voldsom Energi blev der sat ind for at råde Bod herpå. Der blev bygget flere Hundrede kilometer Jernbaner og Veje, indført gratis og tvungen Skolegang, ydet Landbruget Hjælp, i første Række til Forøgelse og Fornyelse af Husdyrbestanden, og oprettet Landbrugsskoler, og overalt blev der søgt efter Mineraler, samtidig med at der blev gjort energiske Forsøg på at bringe Tyrkiets medtagne Økonomi på ret Fod.

Man efterlignede i alle disse Reformer Europa på ethvert Punkt. Man ville netop ikke være en Ener - fremfor alt ikke malerisk Orient, men en Nation som andre. Det betød imidlertid ikke, at man svigtede det tyrkiske - tværtimod. Hele Staten og da især Undervisningen og Videnskaben var præget af en voldsom Nationalisme. Tyrkiet skulle nu for enhver Pris være en Nationalstat. Derfor gennemførte man efter Freden med Grækenland Udvekslingen af Minoriteterne. Ca. halvanden Million Grækere, hvis Fædre havde boet i Lilleasien længe, før der var Tyrker der, måtte rejse til Grækenland, som de måske ikke havde haft Forbindelse med siden den trojanske Krigs Dage, og ca. 300,000 Tyrkere vendte hjem til Lilleasien. Denne Befolkningsudveksling var dengang en Kilde til uendelig Sorg og Lidelse for Befolkningen. Man frygtede også, at Tyrkiet ikke kunne undvære de dygtige Grækere, der beherskede flere Erhvervsgrene, blandt andet en stor Del af Handelen. Men denne Frygt viste sig ubegrundet, og Befolkningsudvekslingen fjernede en ældgammel Årsag til evindelige Stridigheder.

Trods den ydre Europæisering følte Tyrkerne sig som et asiatisk Folk. Man rykkede bort fra Europa, fra det Konstantinopel - eller som det nu hedder: Istanbul - der med sin blandede Befolkning er så lidt tyrkisk, og som altid ligger udsat for fjendtlige Kanoner, og flyttede Hovedstaden til Ankara midt inde på den solsvedne anatolske Slettte, hvor der ved Siden af den gamle, udpræget orientalske By rejste sig en ny Storstad bygget af europæiske Arkitekter.

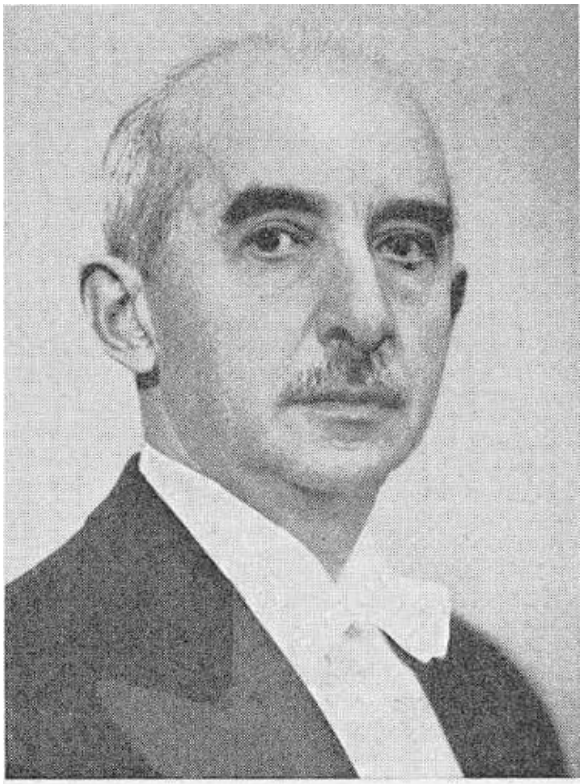

Præsident Ismet Inönü, Sejrherren i Krigen mod Grækerne og under Freds-forhandlingerne med England.

Man havde fået nok af at være en Bold for Stormagterne, og trods Finansnøden foretrak man længe at sige Nej til fremmede Lån. Den første femårsplan 1934-38 blev således gennemført udelukkende ved egne Midler. Søgte man europæisk Hjælp, f.eks. til Anlæg af Jernbaner, søgte man den i de små neutrale Stater, der aldrig kunne blive en Fare for Tyrkiet. I 1939 var et Lån nødvendigt, men forsigtigt nok lånte man så hos begge de rivaliserende Parter: en tysk Varekredit på 150 Millioner Mark og et engelsk Lån på 16 Millioner Pund Sterling.

I 1938 døde Atatyrk, men hans Efterfølger, Inonii, fortsatte i ganske samme Spor.

Det nye Tyrki er en stærk Magt, langt stærkere end den gamle osmanniske Stat, selv om det kun har ca. 17 Millioner Indbyggere, medens denne i 1908 havde 24 Millioner. Dets svageste Punkt er stadig det økonomiske, men med Balance på Budgettet, der før den nuværende voldsomme Oprustning balancerede med 231 Millioner tyrkiske Pund, og nogenlunde Balance i Udenrigshandelen (1938: Indførsel 149 Millioner, Udførsel 144 Millioner tyrkiske Pund) er det også på dette Punkt langt stærkere end det evindeligt insolvente osmanniske Rige.

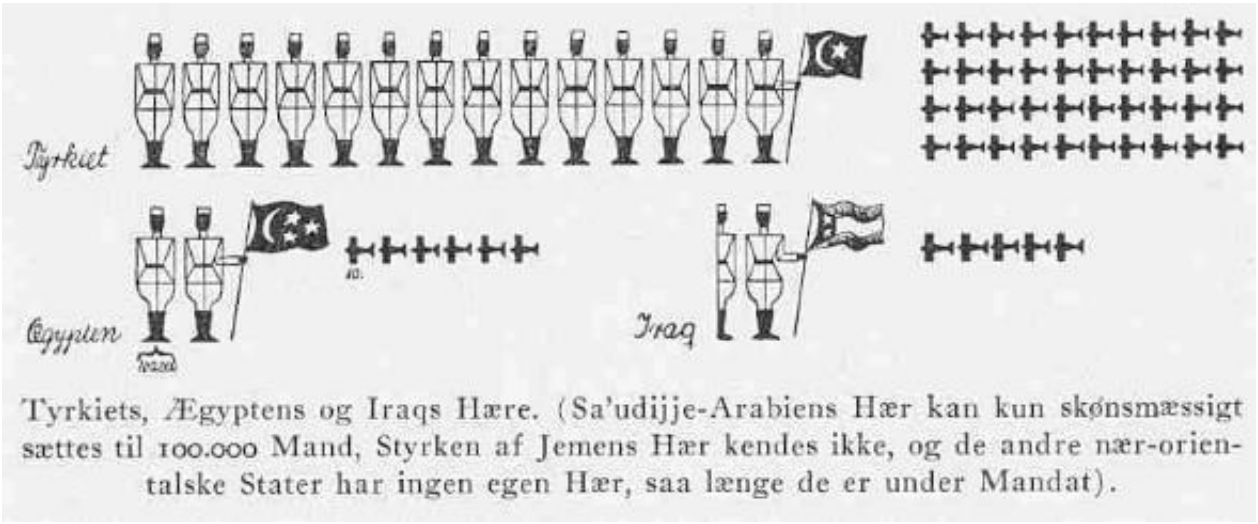

Tyrkiets, Ægyptens og Iraqs Hære. (Sa'udijje-Arabiens Hær kan kun skønsmæssigt sættes til 100.000 Mand, Styrken af Jemens Hær kendes ikke, og de andre nær-orientalske Stater har ingen egen Hær, saa længe de er under Mandat).

Det nye Tyrki er i ikke mindre Grad end det gamle en Militærmagt. Tyrkerne har altid været gode Soldater; Spørgsmålet er blot, om den nye Nationalisme virker lige så opflammende på Soldaterne som det tidligere religiøse Motiv.

Tyrkerne har altid lagt Vægt på at have et stærkt Artilleri. Ved Moderniseringen og Motoriseringen af Hæren i de sidste tyve Års Fredstid er de fulgt bedre med end de andre Stater på Balkan og i den nærmere Orient, og i Årene 1939-41 er Hæren blevet yderligere forstærket med både tyske og engelske Våben.

Der er i Tyrkiet almindelig Værnepligt fra det 20. til det 46. Leveår, de sidste seks År ved Landstormen, men ved Mobilisering udvides Værnepligten til alle fra 16 til 65 År. Den aktive Tjenestetid er på 1 1/2 – 2 år.

I Fredstid er Hæren inddelt i 10 Armékorps med tilsammen 20 Infanteridivisioner (66 Regimenter), 5 Kavalleridivisioner (29 Regimenter), 3 Bjergbrigader og en Fæstningsbrigade. Artilleriet består af 34 Regimenter, 3 Batailloner beredent Artilleri, 2 særlige Afdelinger bevægeligt svært Artilleri og 16 Luftværns-batailloner. Der er 22 Batailloner tekniske Tropper, 18 Tankafdelinger og 24 Luftværnsbatterier. Fredsstyrken er på 150.000 Mand foruden 50.000 Mand Gendarmer og lign. I Krigstid kan Tyrkiet stille 1.400.000 Mand, og efter Indkaldelserne i Vinteren 1940-41 turde Styrken allerede være oppe på dette Antal, kun 100.000 Mand mindre end i forrige Verdenskrig.

Luftvåbnet omfatter tre Flyverregimenter og to Eskadriller Hydroplaner, ialt ca. 400 Maskiner med et Mandskab på ca. 8.500 Mand. Der er lagt stor Vægt på at uddanne frivillige Flyvere til Reservetjeneste. Flåden er ikke så stærk. Den består af en ældre tidligere tysk Slagkrydser på 23.000 Tons, 2 Krydsere på tilsammen 7200 Tons, 4 Destroyere på tilsammen 4.900 Tons, (samt 4 under Bygning), 2 Torpedokanonbåde, 9 Undervandsbåde (og 8 under Bygning), et Mineudlægningsskib, (4 under Bygning), samt 3 Minestrygere og 3 Torpedomotorbåde og et Mandskab på 10-12.000 Mand.

En god Hjælp ved Forsvaret har Tyrkiet i Landets Natur. Det har ialt 2.422 km Landgrænse, medens 3.310 km grænser til Havet. Grænserne til Sovjetunionen, Iran, Iraq og Syrien er dækket af stejle Bjerge. Kun Grænsen mod Bulgarien (219 km) og mod Grækenland (279 km), hvor Marica er Grænsefloden, går gennem lave Bjerge og bølgende Slette, der skråner ret jævnt ned mod Marica. Den lille europæiske Del af Tyrkiet (23.975 km2) vil måske derfor ikke være let at forsvare mod en moderne Hær, selv om Bulgarerne i 1911-12 forgæves løb Storm mod Cacalda-(Tjatjaldja-)Linien og både Bulgarerne og Englænderne mod Gallipoli. Der har i øvrigt været nogen Tale om Anlæg af en ny Fæstningslinie her, den såkaldte Atatyrk-Linie. Vanskeligere vil det straks være at sætte over Bosporus eller Dardanellerne til Asien. Dardanellerne er et 67 km langt Stræde, hvis Bredde afveksler fra 3 til 7 km. Det omgives af ikke særlig høje, men ret stejle Bjerge, der kan yde Forsvaret en god Hjælp. Endnu smallere er det 28.5 km lange Bosporus, der mere ligner en Flod end et Sund. Bredden varierer fra 600 m til 3,3 km; i Gennemsnit er den 1,5 km. Skulle det lykkes at forcere Stræderne, møder man Bjerge og en øde Højslette med et udpræget Fastlandsklima med store Forskelle i Temperaturen. I Øst-Lilleasien er Middeltemperaturen således i Januar minus 13.6°, i Juli 17.4°. Under det lilleasiatiske Felttog led den græske Hær slemt under Varmen og den ledsagende Tørke, og i nogle Sommermåneder vil et Felttog i hvert Fald medføre store Strabadser, og om Vinteren fylder Sneen Bjergpasserne og vanskeliggør Fremrykningen. I en defensiv Krig er det muligt for Tyrkerne at trætte en Modstander ved at lokke ham så langt ind i Landet, at Forbindelseslinierne bliver for lange, og der findes nok af naturlige Forsvarslinier. Bortset fra Istanbul (750.000 indbyggere), Izmir (tidligere Smyrna 170.000 Indbyggere) og Ankara (123.000 Indbyggere) har Tyrkiet ingen Byer, der når op på over 100.000 Indbyggere, og derfor kun få Mål for Luftangreb.

Den stærke tyrkiske Hær er ikke tænkt som Middel for en Erobringspolitik. De ledende tyrkiske Statsmænd ved, at Tyrkiet trænger til Ro for at gennemføre Reformerne, og i de senere År er denne gamle Krigerstat blevet en Fredsfaktor, der efter Evne har virket stabiliserende i Østeuropa og Asien. Den tyrkiske Statsledelse har vist, at den ikke bærer Nag eller i hvert Fald forstår at skjule det. Hovedfjenden gennem Århundreder, Rusland, blev under Sovjetstyret den tyrkiske Republiks første Ven, der understøttede Mustafa Kemal med Våben under Frihedskrigen. Allerede i 1920 blev der afsluttet en Venskabs- og Ikke-Angrebstraktat, der blev forlænget i 1931, og i Marts 1941 bekræftede de to Stater den på ny, og Rusland erklærede, at hvis Tyrkiet skulle blive tvunget til at forsvare sin Uafhængighed, ville det hos Rusland finde »fuld Forståelse og Neutralitet«.

Mosul-Striden hindrede ikke Tyrkiet i allerede i 1924 at slutte Venskabstraktat med England, og næppe var Afgørelsen faldet, før det indledte et hjerteligt Forhold til Iraq, og på samme Måde kom det straks efter Krigens Afslutning til en Udsoning med Grækenland, der i 1930 førte til en Venskabspagt og tre År senere til en 10-årig Alliance.

Den eneste Gang, Tyrkiet har slået på Sværdet, var i 1937 over for Franskmændene i Syrien. Men dette var næppe alt for alvorligt ment, men kun et Led i Forhandlingerne om Sandjaket Alexandrettes Fremtid. Man kan strides om, hvor dette Hjørne mellem Syrien og Lilleasien med dets broget sammensatte Befolkning rettelig hører hjemme. Tyrkiet påberåbte sig, at det ikke kunne tillade, at den store tyrkiske Minoritet, der udgør Landets mest stabile Element, kom under arabisk Styre. Vigtigere var det dog nok, at Alexandrettes Havn er den bedste mellem Izmir og Beirut og kan få meget stor Betydning som Udførselshavn for det østlige Lilleasien. Tyrkiet fik, hvad det ønskede, måske på Grund af den voldsomme Raslen med Sværdet, men snarere fordi England og Frankrig havde Brug for Tyrkiets Hjælp. I første Omgang kom det i 1938 til et fransk-tyrkisk Fællesstyre, men allerede Året efter blev Hatay, som Landet nu kaldtes, indlemmet i Tyrkiet, der derved forøgedes med 4.900 km2 og 228.000 Indbyggere.

Ellers har Tyrkiet overalt vist sig som en Tilhænger af status quo, og det har afsluttet Venskabstraktater med alle sine asiatiske Nabostater og søgt at udjævne Modsætningerne mellem disse. De arabiske Stater har således intet at frygte fra Tyrkiet, der tværtimod har virket som en Fredsfaktor i Asien og ved sin blotte Nærværelse beskytter dem mod Angreb.

Skønt Tyrkiets europæiske Område er stærkt reduceret, er det stadig en Balkanstat og europæisk Magt, og det har søgt at konsolidere status quo her ved Venskabstraktater med de andre Balkanstater og Balkanpagten af 1934 med Jugoslavien, Grækenland og Rumænien, en Pagt, der ikke blot var rettet mod Bulgariens Revisionsønsker, men i det hele tilsigtede at holde Krigen borte fra Balkan. Under den anden Verdenskrig har den i øvrigt vist sig lidet effektiv og må betragtes som sprængt ved Rumæniens Underskrivelse af Tremagtspagten. For de bulgarske Revisionskrav nærede Tyrkerne næppe nogen virkelig Frygt, og Forholdet mellem de to Naboer har heller ikke været dårligt, ja, i Foråret 1941 afsluttede de en Ikke-Angrebs Traktat.

Den eneste Stat, Tyrkiet hele Tiden har frygtet, er Italien, der har vist en tydelig Tendens til Ekspansion i Middelhavet, og hvis Tilstedeværelse på Dodekanesos lige foran den tyrkiske Kyst nok kan lægge en farlig Betydning i Mussolinis Ord om Italiens Fremtid i Asien. Denne Frygt blev naturligvis ikke mindre, efter at Italien havde dannet Aksen sammen med Tyskland, som Tyrkiet ellers havde opretholdt et venligt Forhold til, og som var dets bedste Kunne. Denne Frygt førte atter Tyrkiet ind i Stormagspolitiken i Håb om dermed at bidrage til at sikre Freden. Det havde i Forvejen Venskabstraktater med England og Frankrig, og i 1933-34 gik det med til den franske Plan om en Østpagt, deltog i Sanktionerne mod Italien i 1935-36 og i Nyon-Konferencen om det spanske Spørgsmål i 1937. Det var tydeligt, at det mere og mere nærmede sig England, og d. 19. Oktober 1939 afsluttede det en Forsvarsalliance med England og Frankrig, som Hatay var delvis Betaling for. Traktaten gælder i femten År, men i en Tillægsprotokol fritages Tyrkiet for at opfylde sine Forbundspligter, dersom dette skulle frembyde Fare for en Krig med Sovjetunionen.

Under Krigen i Finland drømte England om over tyrkisk Territorium at bombardere de kaukasiske Oliefelter. (Oliehavnen Batum ligger ikke 30 km fra den tyrkiske Grænse og Baku knap 250 km). Det kunne ikke undgås, at Forholdet til Rusland kølnedes noget i denne Situation, men som Bekræftelsen af Ikke-Angrebstraktaten viser, er det gode Forhold dog blevet opretholdt. I løbet af 1940-41 blev Samarbejdet med England stadig intimere og gav sig blandt andet Udslag i Besøg af den engelske Udenrigsminister Eden og Generalstabsschefen, General Dill.

Stræderne ved Istanbul, Bosporus og Dardanellerne, der har spillet en betydningsfuld Rolle i europæisk Storpolitik og stadig giver Tyrkiet en strategisk Nøglestilling.

Et særlig betydningsfuldt storpolitisk Problem har Tyrkiet i sin Beliggenhed ved Stræderne Bosporus og Dardanellerne, der forbindes af Marmarahavet, de Stræder, der har behersket Tyrkiets Historie og spillet en vigtig Rolle i Storpolitiken gennem 125 År. Lige fra Peter den Stores Tid drømte Rusland om at nå Middelhavet gennem disse Stræder, og fra Napoleonstiden blev det et europæisk Spørgsmål. Under Fastlandsspærringen, der fulgte efter Napoleons og Alexanders Møde i Tilsit (en historisk Situation, der stærkt minder om den, der er skabt ved den tysk-russiske Moskva-Pagt og de tyske Sejre på Fastlandet), frygtede England med en vis Ret, at Rusland skulle udnytte Situationen til at nå Stræderne ved Istanbul, Bosporus og Dardanellerne, der har spillet en betydningsfuld Rolle i europæisk Storpolitik og stadig giver Tyrkiet en strategisk Nøglestilling.

Middelhavet, og en engelsk Flåde ankrede op foran Konstantinopel og dikterede »Porten« en Politik, der iøvrigt faldt sammen med Tyrkiets egne Interesser: at Stræderne skulle holdes lukket for alle fremmede Krigsskibe.

Under de forskellige Krige nåede Rusland aldrig frem til Stræderne, og Italien forsøgte ikke at forcere dem under Tripoliskrigen. Derimod blev Forsøget gjort både i Balkankrigen og den første Verdenskrig. Men både for Bulgarerne og for Englænderne var det umuligt at forcere de tyrkiske Stillinger, og Mustafa Kemal vandt sine første Sporer ved at standse Englænderne på Gallipoli.

Efter Sejren over Grækerne var Tyrkerne på Fredskonferencen i Lausanne 1922-23 ikke særlig interesseret i Stræderne. Modsætningen til Rusland, der hidtil havde dikteret dem deres Strædepolitik, var nu borte, og man koncentrerede al Interesse om Anatolien. Men Sovjet var i høj Grad interesseret, og det ejendommelige var, at nu havde England og Rusland byttet Roller. Udenrigskommissæren, Tjitjerin, mødte op på Konferencen som Tyrkiets Allierede og stillede Englands tidligere Krav om, at Stræderne skulle være lukket for Krigsskibe og Tyrkiet have Ret til at befæste dem. Det var de Allieredes Hjælp til de hvide Generaler på Krim, der havde omvendt Russerne. Men samtidig havde Erfaringerne fra Gallipoli fået England til at skifte Sind, og Lord Curzon stod nu på Ruslands gamle Standpunkt: at Stræderne skulle åbnes. Det var Englænderne og Franskmændene, der sejrede, og Resultatet blev, at Kysterne skulle demilitariseres indtil femten Kilometer ind i Landet, og at Krigsskibe med visse Begrænsninger fik fri Passage i Fredstid og ubegrænset Passage under en Krig, hvori Tyrkiet var neutralt.

Tyrkerne syntes længe at være ganske uinteresserede i denne Strid, og Kendere af Landet hævder, at var der kommet en høflig Anmodning fra Folkeforbundet om at internationalisere Istanbul og Stræderne, havde Ankara-Regeringen ikke haft noget imod på denne Måde at slippe for Ansvaret for den tidligere Hovedstad.

Italiens Tale om Ekspansion i Asien bragte Tyrkerne på andre Tanker, og da Tysklands Genoprustning i Foråret 1935 blev Indledningen til, at også Ungarn og Bulgarien satte sig ud over Fredstraktaternes Afrustningsbestemmelser, mødte også Tyrkiet op med sine Krav, og det var så meget lettere at få dem gennemført, fordi det nu under Sanktionspolitikken mod Italien var gået sammen med Vestmagterne, og fordi det vidste, at ingen alligevel med Magt ville forhindre det i at gennemføre Befæstningen af Stræderne. Dertil kom, at England gerne ville vise, hvorledes en fredelig Revision af Traktater kunne foregå, og da Tyrkiet på den mest formfuldendte Måde havde fremsat sine Krav ad diplomatisk Vej, var det ikke vanskeligt på Montreux-Konferencen i Sommeren 1936 at nå til Enighed. For første Gang stod Rusland, England og Tyrkiet af Frygt for Italien og Tyskland enige i dette Spørgsmål. Tyrkiet fik atter Ret til at befæste Stræderne, og under

en Krig, hvori det selv deltager, har det Ret til at lukke dem. Er Tyrkiet selv neutralt i Krigen, er der fri Gennemfart undtagen for de krigsførende Magters Skibe, med mindre disse da deltager i en Folkeforbundsaktion eller har indgået en Pagt med Tyrkiet inden for Folkeforbundets Rammer. Efter Folkeforbundets dødelige Afgang vil det reelt sige, at Tyrkiet atter råder frit over Stræderne og kun behøver at give Adgang for de Skibe, det selv finsker.

Indgangen til Stræderne kan ganske vist lukkes fra de to græske Øer Imbros og Tenedos ved Indløbet til Dardanellerne, men på Grund af det venskabelige græsk-tyrkiske Forhold har Grækenland ikke befæstet disse Øer.

Ligger Tyrkiet som Værn for de arabiske Landes Nordgrænse dækker Cypern dem mod Angreb fra Vestsiden. Denne 10.000 km2 store Ø blev med Tyrkiets nødtvungne Samtykke besat af England efter Berliner-Konferencen 1878 og blev engelsk Kronkoloni 1925. De 60.000 Tyrker på Øen er venligt indstillet overfor det britiske Herredømme, hvorimod Flertallet af de 280.000 Grækere ofte har vist deres Utilfredshed - således i 1931 ved et Oprør - og Ønsket Forening med Grækenland. Under den nuværende græsk-engelske Alliance volder de dog næppe Uroligheder.

Englænderne har i de senere År udbygget Havnene og anlagt Flyvebaser, og Øen, der kun ligger 70 km fra Lilleasien, har en vigtig strategisk Beliggenhed som Vogter af både Suezkanalen og Haifa og dermed Landevejen til Indien og Olieledningen fra Iraq. Endvidere kan den være et Støttepunkt i Forsvaret for Dardanellerne og af Betydning som Basis mod det italienske Dodekanesos.

Rhodos og det øvrige Dodekanesos - dvs. »de tolv« Øer, skønt der egentlig er tretten eller fjorten større Øer og ca. fyrre små - var tyrkiske men Italien beholdt dem »foreløbig« efter Tripoliskrigen 1912. De 90 % af de 134.000 Indbyggere er Grækere, Resten Tyrker, Jøder og Italienere.

Riza Shah, Kosakobersten, der genrejste Iran og grundede et nyt Dynasti, Pehlevi.

Disse Øer på kun 2.697 km2 er en fremskudt Post for det italienske Rige og en vigtig Luftbasis, der fra tyrkisk Side føles som en alvorlig Trussel. Under Krigen synes de hidtil ikke at have spillet så stor en Rolle, som man kunne have ventet, vel sagtent fordi det har været vanskeligt eller umuligt at opretholde Forbindelsen med Italien. Englænderne gjorde i Marts 1941 et mislykket Forsøg på at bemægtige sig Castelrosso der ligger noget fjernet fra de Øvrige og helt inde ved Lilleasiens Kyst.

Mod Øst dækkes Iraq og dermed den arabiske Verden af Iran, der som de andre Lande i den nærmere Orient under Riza Shah har gennemgået en rivende Udvikling, der mest minder om Tyrkiets. Fra at være et Land delt i en engelsk og en russisk Interessesfære og opløst af indre Kampe og bundløst Forfald er Iran blevet en stærk Stat, der kraftigt hævder sin stilling overfor Stormagterne og har indledet en Reformpolitik, der især har gjort sig mærkbar ved Tilvejebringelsen af Ro og Orden, Anlæg af gode veje og den store trans-iranske Jernbane, som Kampsax fuldendte i 1939, samt ved Forbedringer indenfor Skolevæsenet og de hygiejniske rorhold.

Størst Vægt har Shahen som ægte Soldat lagt på Hærens Udvikling 44 % af det årlige Budget går til militære Formål, og ved Paraderne defilerer 40.000 Mand veludrustede Tropper forbi Shahen. Hæren, der er uddannet uden fremmede Instruktører, synes at være stærk nok til i hvert Fald at forsvare Iran mod Angreb fra mindre Stater og kunne, hvis Shahen ønskede det, blive farlig også for Naboerne, Iraq og Afghanistan. Selv for de to Stormagter i Nærheden, Rusland og England, ville et Angreb være besværligt at gennemføre, da Landet dækkes af høje Randbjerge, der f.eks. mod Nord går stejlt ned mod det kaspiske Hav. Om Vinteren og helt hen til Marts-April er Bjergpasserne umulige at passere på Grund af Sne, og de voldsomme Temperatursvingninger fra minus 20° om Vinteren til + 40° om Sommeren begrænser en Hærs Operationstid til Forår og Efterår. Landets store Udstrækning på 1.6 Million km2 vil gøre en indtrængende Fjendes Forbindelseslinier ubehageligt lange.

Iran har som Tyrkiet ført en udpræget Fredspolitik og er ved Venskabstraktater forbundet med alle sine Naboer, og selv om det stadig mener at have territoriale Krav at fremføre over for Iraq og England, er der ingen Grund til at antage, at det vil opgive sin Neutralitet, der virker som et Skjold for den arabiske Verden.

ISLAMS SVÆRD

Der er i denne tekst redegjort for de Råstoffer, Handelsveje og strategiske Positioner, der gør den nærmere Orient så værdifuld for Stormagterne. Men Materien behersker ikke Verden, og de materielle Faktorer er ikke de eneste, der tæller med. Den arabiske Verden har da også et åndeligt Aktiv af uberegnelig Værdi i de hellige Byer - især Mekka, hvor Profeten Muhammed blev født, og hvor Centralhelligdommen, Ka'baen findes, og Medina, hvor han døde og ligger begravet, Byer, der udgør det åndelige Midtpunkt for 240 Millioner Muhammedanere, dvs. 15 % af Verdens Befolkning. Ingen vantro må betræde de hellige Byer, og alle Troende skal gøre det en Gang i deres Liv. Haddjen, Pilgrimsfærden til Mekka er en af de Pligter, der påhviler enhver god Muslim, og selv om langtfra alle opfylder denne Pligt, fører den dog vældige Skarer til Arabien. Og Pilgrimsfærden er ikke blot hovednæringsvejen for Mekkas ikke overvættes hellige Indbyggere; langt større Betydning har det, at Muslimer fra alle dele af den islamiske verden år for år gennem er samledes om dette åndelige midtpunkt. Noget politisk Centrum er Mekka ganske vist ikke, men Pilgrimsfærden giver alligevel en Enhedsfølelse, der har så stor politisk Betydning, at det er nødvendigt for Kolonimagterne at tage Hensyn til den. Det britiske Rige, der er den Magt i Verden, der har de fleste muhammedanske Undersåtter - alene ca. 80 Millioner i Indien - må i sin Politik tage Hensyn til den islamiske Enhedsfølelse. Da Lloyd George støttede det græske Indfald i Lilleasien, tilkendegav de indiske Muhammedanere således tydeligt deres Misfornøjelse med dette Angreb på Sultan-Kalifens Rige. Frankrig er med sine nordafrikanske Besiddelser i en lignende Stilling, og det var derfor et genialt Træk mod Vestmagterne, da Mussolini proklamerede sig som Islams Beskytter og valgte i Abessinien væsentligst at støtte sin Politik på Muhammedanerne, der tidligere havde været undertrykt af de kristne Abessinere. En Svaghed ved Gennemførelsen af denne Politik var det dog, at Marskal Grazianis Politik i Libyen ikke havde gjort Italien populært i den islamiske Verden.

Pilgrimsskare forlader Cairo med *Mahmal*, det Klæde, hvormed Ka'baen i Mekka tildækkes. I Følge gammel Skik skænkede Ægypten hvert Aar dette Klæde, indtil Wahhabiternes Fanatisme førte til en diplomatisk Strid derom.

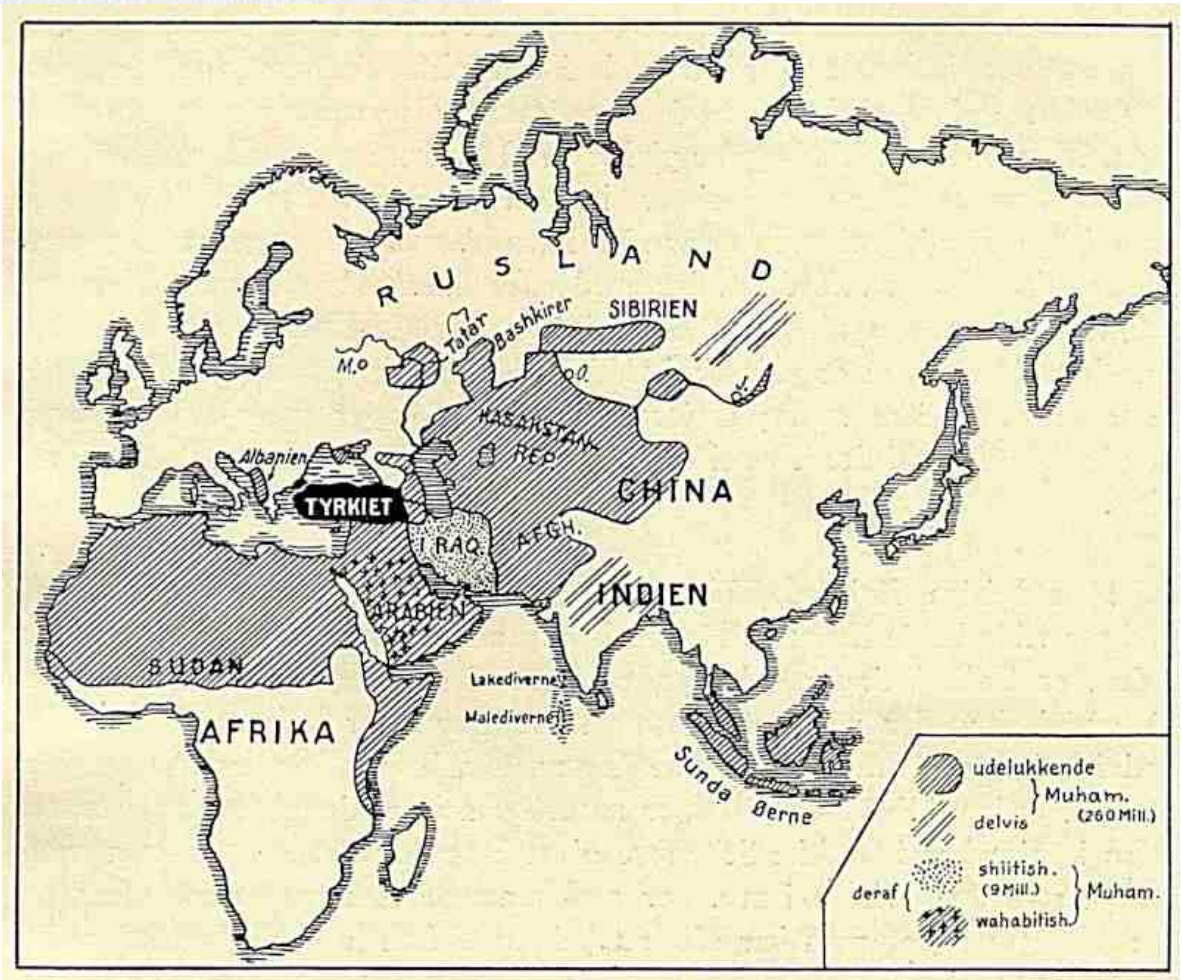

Islams Udbredelse.

Men hvorvidt går nu denne islamiske Solidaritet? I Begyndelsen af vort Århundrede huserede der i europæiske Kolonimagters Regeringskontorer og især i Aviserne et Spøgelse, man kaldte Pan-Islam, dvs. en Bevægelse, der sigtede på at forene alle Muhammedanere politisk. Havde man nøjedes med at tale om en Tendens eller et Instinkt i Stedet for om en Bevægelse, ville der have været en hel Del om det, for Drømmen om den islamiske Verdens Enhed har altid eksisteret, og den blev forstærket ved Reaktionen mod Europæernes Herredømme og Påvirkning. Men med een Undtagelse gjaldt de Ord, den store hollandske Islamforsker Snouck Hurgronje skrev i 1901: »Der eksisterer ingen fast organiseret pan-islamisk Propaganda. Men der er en meget udtalt pan-islamisk Tendens i alle de muhammedanske Samfunds Klasser.« Den ene Undtagelse var den kloge, tyrkiske Sultan Abd ul-Hamid, der anvendte Pan-Islamismen som et politisk Middel til at styrke sin Magt. Det medførte bl.a., at han stadig under sine Forhandlinger med Stormagterne kunne lade den skjulte Trussel om at erklære en hellig Krig øve sin Virkning.

Den hellige Krig, Djihad, svarer for Muhammedanerne til, hvad Kristne ville kalde Korstog. Det er Kampen for Troen, og den, der falder i den, er Shahid, dvs. Martyr, og dermed sikker på Paradiset - en Overbevisning, der uden nogen som helst Tvivl har haft en fortræffelig Indvirkning på muhammedanske Troppers Moral. Forudsætningen for, at en Krig kan blive en Djihad, er naturligt nok, at den føres mod vantro. Men iøvrigt har islamiske Sekterere gjort Begrebet »vantro« ligeså rummeligt som den kristne Pave, der proklamerede Korstog mod de kætterske Albigensere, og man har ofte set Sekterere føre hellig Krig mod andre Muhammedanere.

Teoretisk kan kun Kaliffen, dvs. Profetens Efterfølger, erklære hellig Krig, men Praksis har været noget anderledes. Således har adskillige Opstande mod Kolonimagterne været hellige Krige, ikke mindst når det var en af Gud sendt Mahdi, der førte dem. Sådanne hellige Kriges Udbredelse begrænsedes naturligvis til den politisk-religiøse Førers Magtområde, hvorimod Kalifen skulle kunne samle alle Muhammedanere under sin Fane.

Skønt denne Magt efterhånden var blevet så problematisk, at det var klogest at lade det blive ved Truslen om Djihad, fandt Ungtyrkerne stik imod deres hidtil verdsligt-nationale Politik det dog under Verdenskrigen opportunt at udnytte Sultanens Kalif-Værdighed til at lade denne erklære hellig Krig mod Ententemagterne. Hensigten hermed var først og fremmest at fremkalde Opstand i de engelske og franske Kolonier, og var det lykkedes, kunne det være blevet en alvorlig Trussel mod Herredømmet over de 80 Millioner Muhammedanere i Indien, de 16 Millioner i Ægypten og Sudan, de 20 Millioner i Fransk Nordafrika og de 20 Millioner Muhammedanere inden for det russiske Rige.

Man gjorde alt for at gøre Proklamationen af den hellige Krig så højtidelig som muligt. Den 7. November 1914 udtalte Islams højeste teologiske Myndighed, Sheikh al-Islam, i en Fetva - dvs. en højtidelig Udtalelse om religiøse Spørgsmål af en teologisk Autoritet - at det var en hellig Pligt for alle Verdens Muslimer, også dem, der levede under Storbritanniens, Frankrigs og Ruslands Styre, at forene sig mod disse Islams tre Fjender, at gribe til Våben mod dem og deres Allierede og under ingen Omstændigheder, selv hvis de blev truet med Dødsstraf, at hjælpe Ententens Regeringer i deres Angreb på det osmanniske Rige og dets tyske og Østrig-ungarske Forsvarere. D. 11. fulgte Sultan-Kaliffens Proklamation til Hæren og Flåden, hvori han opfordrede dem til at kæmpe for at befri den slavebundne Islam såvel som til at forsvare det truede osmanniske Rige. Endelig udsendtes d. 23. et Manifest til hele den islamiske Verden, der var underskrevet af 29 høje religiøse Dignitarer og af Sultanen forsejlet med Ordene: »Jeg byder, at dette Manifest fordeles i alle islamiske Lande«. Det opfordrede Alverdens Muhammedanere til at lyde Koranens Bud, som det var fortolket i den hellige Fetva, og deltage i Forsvaret for Islam og de hellige Steder. Disse tre officielle Udtalelser - såvel som en Flod af Propagandalitteratur, der blandt sine Forfattere ikke blot talte Tyrker, men også tyske Orientalister - blev i Millionvis fordelt over det tyrkiske Rige og smuglet ind i Ægypten, Sudan, Indien, Iran, Afghanistan og endnu fjernere Lande, og der blev udsendt en Sværm af Agenter - Vandrelærere, professionelle Agitatorer, Teologer, hellige Mænd og tyske Orientalister - for at drive Propaganda i hele den muhammedanske Verden.

Resultatet blev miserabelt. Tyrkerne behøvede ingen Overtalelse for at forsvare deres Land, og Sheikhen over den fanatiske Senussi-Sekt i det italienske Libyen var allerede i Forvejen i Kamp med Italienerne, men naturligvis kunne det kun styrke hans Stilling, at denne Krig nu forvandledes til en Djihad, og at han kunne optræde som Kaliffens Repræsentant i Nordafrika. Men i den arabiske Verden, som Proklamationen måske især var beregnet på, havde den ingen Virkning - tværtimod, Størstedelen af Araberne gik af rent nationale Grunde

ind i Krigen på Ententens Side mod Sultan-Kaliffen, Heller ikke i Ententens Kolonier kom det til nogen hellig Opstand, hvorimod Djihad'en medførte visse Uroligheder i det neutrale Hollands ostindiske Besiddelser.

Dette mislykkede Forsøg har rammet en kraftig Pæl igennem den almindelige hellige Krigs og Pan-Islamismens Spøgelse. Som lokalt Fænomen kan Djihad'en dog stadig få Betydning. Man så det under den store Opstand mod Englænderne i Iraq i 1920, der af den shi'itiske Gejstlighed i Nedjef og Kerbela blev proklameret som hellig Krig.

I 1924 afskaffede Mustafa Kemal som omtalt Kalifatet. Der var derefter Tale om flere Prætendenter til Kalifværdigheden, men kun Kong Husain af Hedjaz vovede at proklamere sig selv som Kalif, og det kostede ham Tronen. Siden har der ingen Kalif været, men Spørgsmålet har ofte været drøftet. Den pan-islamiske Kongres, Ibn Sa'ud i 1926 sammenkaldte for at drøfte Kalif-Spørgsmålet, fortabte sig imidlertid hurtigt i politiske Fantasterier, og der kom intet ud deraf.

Kaliffen skal være en uafhængig Hersker over en ikke for svag islamisk Stat. Ifølge en Tradition skal han være Araber, helst endda af Profetens Stamme, Kuraishiterne, men dette Krav har man i de Århundreder, de tyrkiske Kalif-Sultaner herskede, sat sig ud over, og Emiren af Afghanistan har været nævnt som Emne. Kaliffen skal være ortodoks. Derfor kan Kættere som den shi'itiske Shah af Iran, Imam Jahja af Jemen og Sultanen af Oman aldrig blive anerkendt af de ortodokse Sunniter, og der har været megen Modstand mod den wahhabitiske Ibn Sa'ud, hvis fanatiske Tilhængere ødelagde Helgenminder i Mekka og Medina. Denne Modstand synes dog at være i Aftagen. Ibn Sa'uds Stjerne er i Stigen i den islamiske Verden, og Føreren for de indiske Muhammedanere, Chaw-kad Ali, der på Konferencen i Mekka 1926 afviste Ibn Sa'uds Kandidatur, gik senere på de 80 Millioner indiske Muhammedaneres Vegne ind for den.

En anden, der - bortset fra Kravet om den arabiske Afstamning - opfylder Betingelserne for at blive Kalif, er den unge Kong Faruk af Ægypten, selv om der fra mange Sider skumles over Ægyptens Forhold til det britiske Rige, og der har et Par Gange blandt hans Tilhængere været Tegn til at man udmærket kunne tænke sig, at han opnåede Værdigheden. I begge Tilfælde vakte Meddelelserne Protest i de andre muhammedanske Lande, og det ægyptiske Hof fik travlt med at bagatellisere Sagen. En Støtte skulle Kong Faruk have deri, at det ærværdige, muhammedanske, teologiske Universitet i Cairo, el-Azhar, i flere Menneskealdre har været afgjort førende indenfor den ortodokse, muhammedanske Teologi og faktisk øver et åndeligt Herredømme, der vel kan sidestilles med en Kalifs.

Samtidig med, at det drøftes, hvem der eventuelt skal være Kalif, drøftes også Muligheden for en Ændring af Kalifatets Karakter. Kaliffen har aldrig været en Slags muhammedansk Pave; snarere har han været Kejser. Nu tales der om, at Kalifatet skal løses fra Kravet om verdslig Magt og gøres til et Symbol på det muhammedanske Tros- og Skæbnefællesskab. En arabisk Avis har således sammenlignet den kommende Kalifs Stilling med den engelske Konges: »Som den engelske Monark er Udtryk og Eksponent for et Samfund af Stater, som er knyttet til hinanden ved frivillig Sammenslutning inden for Imperiet, således skal Kaliffen være Udtryk og Garant for en islamisk Sammenslutning, et islamisk Imperium. Dette kender ingen skreven Forfatning, men i Stedet for forfatningsmæssige Bånd træder Tanken om det islamiske Skæbnefællesskab, der udfra den religiøse Oplevelse lænker stærkere end alle skrevne Love.«

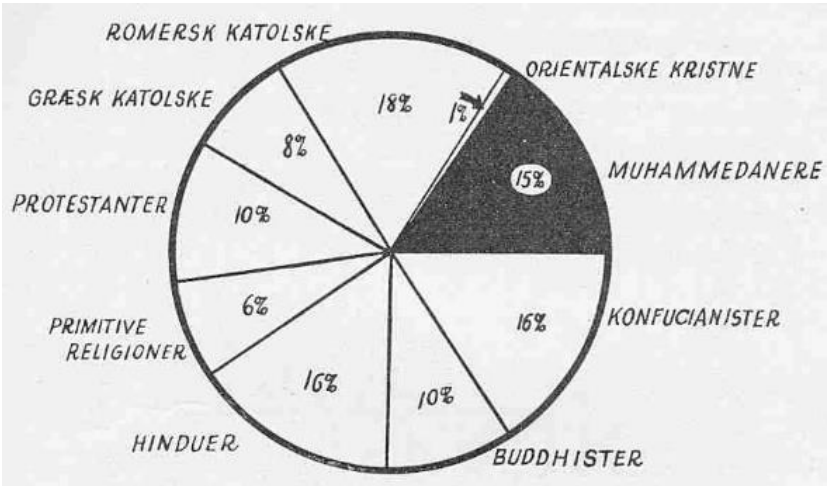

De forskellige Religionssamfunds forholdsvise Størrelse.

Et vigtigt Spørgsmål er: Hvor meget betyder Islam og den islamiske Solidaritet nu? Den arabiske Opstand skete ud fra rent nationale Følelser og var direkte rettet mod Sultan-Kaliffen. I den tyrkiske Republik er Regeringen ofte optrådt på en Måde, der mest mindede om de franske Radikales anti-klerikale Politik, og fremskridtsvenlige Fyrster som Riza Shah har haft flere Sammenstød med Gejstligheden, ja Aman-ullah af Afghanistan mistede sin Trone på en sådan Kontrovers.

Det vil imidlertid være fejlagtigt at tro, at den moderne Nationalbevægelse og Europæiseringen eller snarere Moderniseringen af den nærmere Orient står i uløselig Modsætning til Islam. Ganske vist arbejder kristne og muhammedanske Arabere sammen inden for den moderne Nationalbevægelse, men bortset fra Tyrkiet - og selv der er Modsætningen sikkert mere tilsyneladende end virkelig - forliges Religion og Nationalisme godt hos det store muhammedanske Flertal. Det var således Studenter og Lærere fra det muhammedanske Universitet el-Azhar, der indledte Opstanden i Ægypten i 1919; det var den shi'itiske Gejstlighed, der forte an i Opstanden i Iraq 1920, og det er betegnende, at under Urolighederne blandt Araberne i Palæstina har det altid været Fredagen – den Dag, man samles til Gudstjeneste i Moskeen - der har været den kritiske Dag. En af Terroristerne under Urolighederne i 1936 fremsagde Koranvers, da han førtes til Galgen, og han pristes af den arabiske Presse som en Helgen og Martyr. Det er da også betegnende, at man Side om Side med den politiske Opvågnen ser en kraftig religiøs Aktion med Boycot af Missionsskoler og Polemik mod kristne Missioner. I Cairo er selve Nationalismens Hovedsæde Foreningen af unge Muhammedanere - et Slags muhammedansk Modstykke til KFUM.

Vel kan man se Tegn på, at Islam mister sit Tag over Sindene i Iran og Tyrkiet, men i det store og hele er Islam endnu en Magt. Og selv om man ikke skal drømme om at se Førkrigstidens Skræmmebillede af Pan-Islam realiseret, betyder Islam i hvert Fald så meget, at det nok kan være værd at svinge Islams Sværd.

I STORMAGTSSPILLET

Vi har nu været Nærorienten rundt og betragtet dens Stilling i Verden, dens Rigdomskilder, dens Forsvarsmuligheder og de ydre og indre Kræfter, der bestemmer dens Skæbne. Oftere har vi været inde på hvad der bevirkede Stormagternes Dragen mod Østen og den Rolle, Orienten har spillet i Stormagternes Spil og de i dens. Lad os nu - selv om Gentagelser derunder ikke kan undgås - trække Linierne op til Nuet. Hvad vil og hvad formår Stormagterne i 1941?

Der har længe været Kamp om Middelhavet, og den diplomatiske Brydning var ikke aftaget i de sidste År før den anden Verdenskrig. England har altid haft den største Indflydelse i Nærorienten, men ubestridt har dets Herredømme aldrig været, og Modstanderne har skiftet. Længe var det især Frankrig, der konkurrerede med England om Magten i Ægypten og Syrien og Vejen til Indien. Så afløstes det af Rusland, og nu blev Stridsobjektet Passagen gennem Stræderne ved Istanbul og Hegemoniet i Landene mellem Indien og Sibirien - i Virkeligheden en Kamp om Ruslands Vej til Indien. Tysklands »Drang nach Osten«, der manifesterede sig i Bygningen af Bagdad-Banen, gjorde det til Hovedmodstanderen. I de senere År har det været Mussolinis Italien, der ved sin voldsomme Ekspansion har truet Englands Magt - støttet af Tyskland efter at Aksepolitiken var indledt. Økonomisk er Japan i den senere Tid blevet en farlig Konkurrent, og også USA har gjort sin Indflydelse gældende.

Modsætningerne, der her spiller ind, er mange: Der er en Kamp mellem den Ekspansionspolitik, Landene med den store Befolkning og de få Råstoffer, især Tyskland, Italien og Japan fører, og de mætte Nationers Forsøg på at bevare status quo. Det er en Kamp om Markederne og de strategiske Positioner, men i denne Kamp inddrages også de nationale Bevægelser.

Også Ideologierne brydes. Ganske vist er det ikke nok blot at dele Staterne op i Diktaturer og Demokratier. Begge Dele rummer mange Nuancer, og Regeringsformen siger intet om Sympatien. Både Tyrkiet og Iran har således bevaret de parlamentariske Former, men er udprægede Diktaturer. Ikke desto mindre ønskede en Mand som Atatyrk hurtigst muligt at gøre en Ende på sit eget Diktatur, og kun Folkets politiske Umodenhed hindrede ham deri; han skal engang have sagt: »Jeg er Diktator, for at Tyrkiet aldrig mere skal få Brug for en Diktator.« Alligevel har det været naturligt for de forskellige Magter at søge Tilknytning hos Bevægelser med en Ideologi, der er beslægtet med den hos dem selv rådende. England har således altid søgt at udvikle sine Mandatlande til Demokratier, Sovjet har søgt at fremme Kommunismen, og Tyskland og Italien har vist deres Venskab overfor de Ungdomsbevægelser, der efterligner fascistiske og nazistiske Metoder, som Blåskjorterne og Grønskjorterne i Ægypten - særlig de sidste menes at være blevet støttet fra Italiens Side - og Hvidskjorterne og Jernskjorterne i Syrien.

Denne ideologiske Kamp er dog her som andet Steds kun et Middel i Magtkampen. I Virkeligheden forstår hverken Araberne, Tyrkerne eller Iranerne Demokratiet, og de hader Bolshevismen, selv om nogle af dem nok

kan bruge Sovjets Støtte. Men de står heller ikke på de totalitære Staters Side. Og Italien er ikke populært efter Pacificeringen af Libyen og Erobringen af Abessinien. Hitler derimod er ikke mindst blandt Palæstinas Arabere populær, fordi han er Jødefjende, men dette har intet med Ideologien at gøre. Araberne modtager blot med Glæde enhver Hjælp mod deres jødiske Modstandere i Palæstina. Det kunne derfor kun gøre et godt Indtryk, når Hitler indbød Arabere til Tyskland og i Nürnberg 1938 talte om »de forsvarsløse Arabere i Palæstina, der er ladt i Stikken«. Ideologien er således kun et Middel, ikke et virkeligt Motiv i Kampen om Nærorienten. I Forgrunden står selve Magtspørgsmålet.

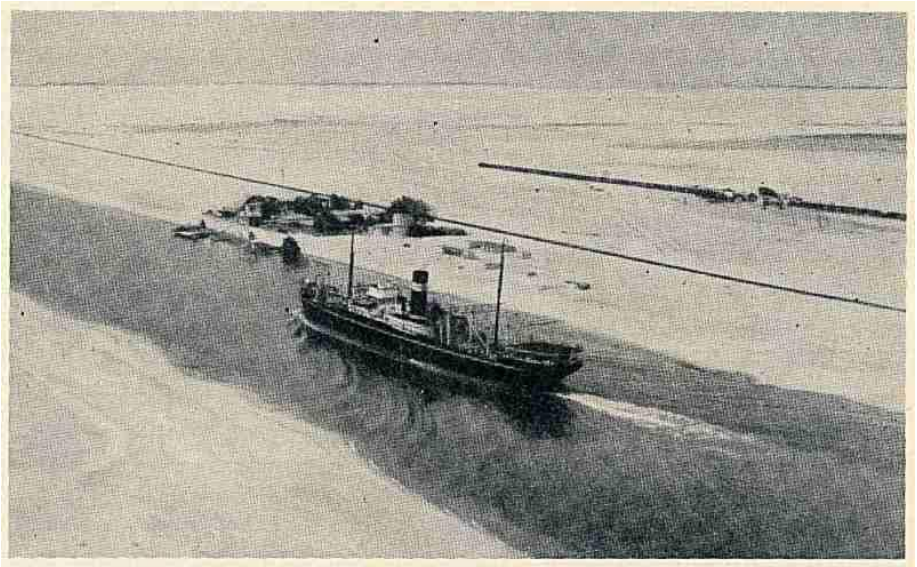

Suez-Kanalen, et af de vigtigste Maal i begge Verdenskrige.

Hovedformålet for England i Nærorienten har altid været Sikringen af Vejen til Indien. Først gjaldt det kun Søvejen gennem Suezkanalen og det Røde Hav, men siden er dertil kommet Landvejen fra Middelhavet til den iranske Havbugt og Luftforbindelsen over det samme Område.

Truslerne mod disse Forbindelseslinier har en Tid fået visse Englændere til at overveje Nødvendigheden af at opgive Vejen gennem Middelhavet og i Stedet atter gå rundt om Kap det gode Håb, men den engelske Regering valgte dog at styrke den nærmeste Vej ved Anlæg af nye Flåde-og Luftbaser. Også Olien og Orientens andre Råstoffer spiller en Rolle i Englands Suezkanalen, et af de vigtigste Mål i begge Verdenskrige.

Politik, og dertil kommer Hensynet til Imperiets talrige muhammedanske Undersåtter, især i Indien, der gør det nødvendigt at bevare Venskabet med de muhammedanske Stater og især med den Magt, der sidder inde med Herredømmet over de hellige Byer. Lord Lloyd, den tidligere Højkommissær i Ægypten, sagde det klart i en Tale, han holdt i en Moské i London som en Slags Svar på Mussolinis libyske Tale til Muhammedanerne i 1937: »Jeg tror, at det britiske Rige ikke kan eksistere uden Understøttelse fra Muhammedanerne i hele Verden. Efter min Mening er Islam i sin åndelige Sluttethed en af den moderne Verdens mest substantielle Kræfter, og jeg vil stedse gøre alt, hvad der står i min Magt for overalt i Verden at bringe England i et venskabeligt Forhold til Islam.«

Men Englænderne har overalt haft en Evne til at fremme andres Interesser samtidig med deres egne, så de blev eller i hvert Fald syntes at være identiske. Når de af Ibn Sa'uds Rige ikke ønsker andet end Sikkerhed for, at ingen fremmed Magt sætter sig fast der, er deres Ønske således ganske identisk med Ibn Sa'uds. De har forstået Kompromisets Kunst, og deres Politik har derfor ofte været idealistisk samtidig med, at de sikrede deres egne Interesser. Det menige engelske Folk kunne somme Tider lade sig blænde af Idealismen, så at det glemte den dermed forenede Egoisme, medens Englands Modstandere var tilbøjelige til at betragte Idealismen som det rene Hykleri. Sandheden ligger midt imellem, idet England hyppigst tjente også sine egne Interesser ved at gavne Orientalerne. Ganske vist fik det ikke altid

Tak for, at det ved dygtigt Styre udviklede Landenes Hjælpekilder, men når det udviklede Mandaterne og Protektoraterne til »voksende Selvstyre og Frihed«, fik det i det mindste det ud af det, at Købeevnen styrkedes, så at de blev bedre Markeder, og den tiltagende Ro og Orden gjorde det muligt at indskrænke Udgifterne til Tropperne, der skulle sikre Ordenen. Rollen som den ærlige Mægler har givet England en vældig Prestige, større end nogen anden Magts, men samtidig har den indskrænket Englands Bevægelsesfrihed, og det har også

kunnet ske, at England vandt sig så mange Venner, at Løfterne til dem stred mod hinanden, som det især har vist sig i Modsætningen mellem den arabiske Nationalisme og Zionismen.

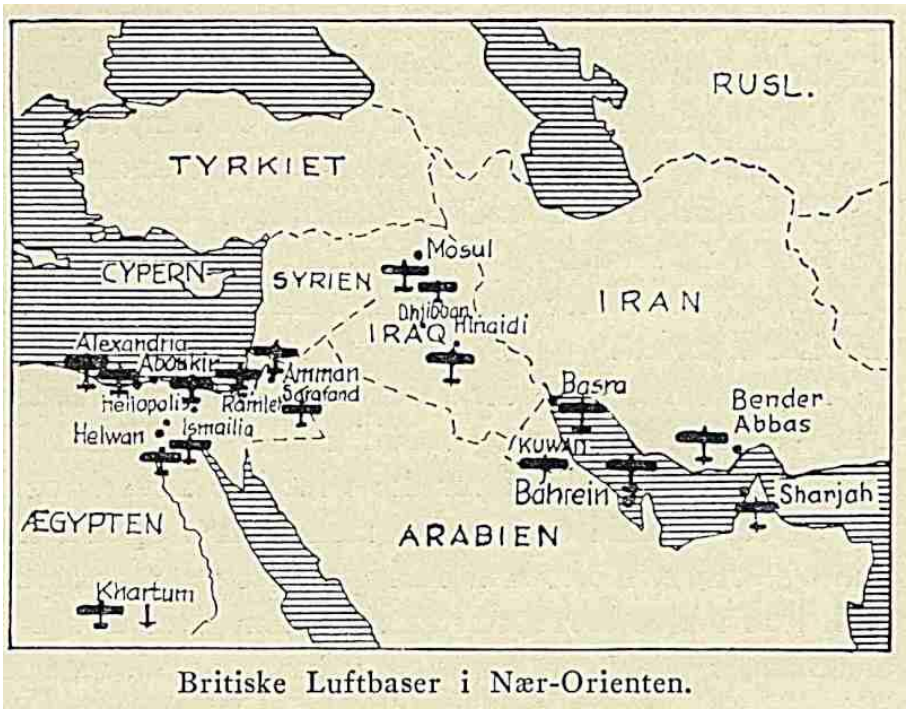

Britiske Luftbaser i Nær-Orienten.

England har altid ført en smidig Politik. Ved Verdenskrigens Slutning syntes Kitcheners Drøm om Landvejen til Indien på engelske Hænder opfyldt: Både Palæstina, Iraq, Iran - ialfald dets sydlige Del - og Afghanistan lå fast i Englands Hånd. Da den voldsomme Modbevægelse med talrige Opstande næsten omgående satte ind lige fra Ægypten til Afghanistan, slog Englænderne ind på en anden Politik og skabte et Kompromis mellem deres egne og Orientalernes Ønsker. De likviderede hele Annektionspolitiken og søgte i Stedet at skabe et Samarbejde. De trak sig helt tilbage fra Afghanistan og Iran, ja veg over for Shah'en endogså i det rent økonomiske Oliespørgsmål. I den arabiske Verden opgav de Tanken om at vinde Land for sig selv og forlangte kun Sikring af Imperievejen og deres økonomiske Interesser. De udviklede de mere tilbagestående Områder uden at udbytte dem - og skaffede derved sig selv nye Markeder - og opdrog Folkene til Selvstyre i Håb om derved at få Allierede i Stedet for utilfredse Lydstater.

Ofte var det vanskeligt at finde et Kompromis. I Ægypten lykkedes det f.eks. kun takket være den fælles engelsk-ægyptiske Frygt for Italien, og i Palæstina er der endnu ikke fundet noget Kompromis. England har forsøgt at bortrydde Modsætningerne mellem de arabiske Stater, og her falder dets egne Ønsker i Virkeligheden sammen med de arabiske Fyrsters.

Englænderne optræder i Orienten altid som Herskerfolket, de indtager kun ledende Stillinger og arbejder ikke med deres Hænder, når Orientalerne ser derpå. De fører deres britiske Levevis og Vaner med sig overalt, og der er altid en Skranke mellem dem og Orientalerne. De optræder som og betragtes ofte som Halvguder, og deres ubestikkelige Hæderlighed midt i en meget korrupt Atmosfære har givet dem en Prestige, som ingen af de andre Kolonimagter kan konkurrere med, men som også fremkalder Mindreværdskomplekser hos dem af Orientalerne, der efterhånden har tilegnet sig hele den europæiske Viden, og som nu tørster efter Ligestilling.

Frankrigs økonomiske og imperiale Interesser i Nærorienten er ikke nær så store som Englands, men Forbindelsen med Koloniriget i Bagindien spiller dog en Rolle og gør det ønskeligt, om ikke nødvendigt, at være Ven med den Magt, der behersker Suezkanalen. Desuden er Frankrigs Interesser på Syriens Kyst gamle, ja dets Rolle som Beskytter af de orientalske Kristne stammer fra Korstogstiden, og fransk Sprog og Kultur har fra Napoleons Dage spillet en stor Rolle ved Orientens Forbindelse med Europa. Både i Ægypten, Tyrkiet, Syrien og tildels Iran er Fransk det europæiske Sprog, der høres mest, ja det kan hænde, at f.eks. en Tyrker, en Iraner og en arabisk Ægypter kun kan gøre sig forståelige for hinanden på Fransk.

Denne kulturelle Position har imidlertid ikke medført en tilsvarende politisk Magtstilling. Forrige Krig skænkede dog Franskmændene Mandatet over Syrien og en Fjerdedel af den iraqiske Olie, og de drømmer om at gøre Beirut til Hovedudførselshavnen for hele Forasien og Indfaldsport for franske Interesser.

Som Mandatmagt har Frankrig vist sig mindre smidigt end England. Det veg ganske vist for Tyrkerne i Lilleasien, men har styret Syrien med hård Hånd, som var det en fransk Koloni og har længe stillet sig uvenligt overfor dets Ønsker om Selvstændighed. Grundene hertil har været flere og ikke altid så egoistiske, som man har villet påstå, men vigtigst har det vistnok været, at Frankrig frygter for de Eftervirkninger, et selvstændigt, ivrigt nationalistisk muhammedansk Syrien kan få for dets nordafrikanske Kolonirige. Det har da også vist sig, at Begivenhederne i Syrien Gang på Gang har givet Genklang i Tunis, Algier og Marokko. I øvrigt har Frankrig

været så optaget af Stormagts Modsætningerne inden for Europa, især af Frygten for Tyskland, at det har ladet sin Imperiepolitik påvirke deraf og derfor har måttet støtte sig til England. Om Frankrigs Mål og Magtstilling i Syrien efter Nederlaget mod Tyskland 1940 er det endnu for tidligt at udtale sig.

Ruslands orientalske Politik havde gennem hele det 19. Århundrede og indtil Bolshevik-Revolutionen været behersket af Ønsket om at nå frem til det åbne Hav, især Middelhavet gennem Stræderne ved Istanbul, og til Indien. Men den russiske Politik ændredes radikalt, da Bolshevikerne kom til Magten. Nu blev Hovedformålet for dem at skade de andre Kolonimagter, beskytte Rusland ved at skabe en Vold af venligtsindede Stater uden om det og helst fremkalde en social Revolution i Orienten.

Allerede d. 24. November 1917 udstedte Bolshevikerne det første Manifest til alle »arbejdende Muhammedanere«. I December 1918 stiftedes »Forbundet til Østens Befrielse«, og i 1920 blev der i Tashkent grundlagt en Højskole for revolutionære Agenter i Østen, der snart begyndte at virke overalt. Allerede det første Manifest søgte, som den bolshevikiske Propaganda siden har gjort, at udnytte Orientalernes Nationalbevægelse, ja endogså Religionen mod »de imperialistiske Røvere«. Selv gav Sovjet Afkald på alle Erobringer og interesserede sig ikke for de Fordele, Czar-Riget havde vundet i Iran, og de Løfter, det havde fået på Tyrkiets Bekostning. Denne ændrede Politik fandt virkelig en vis Genklang hos nogle revolutionære Ånder i Iran og Tyrkiet; men da Rusland i 1920 indkaldte til en Kongres af de orientalske Folk i Baku, kom det til voldsomme Brydninger mellem Kommunismen og den orientalske Nationalisme. Det afgørende Flertal udtalte sig mod de egentlige bolshevikiske Mål. Man ønskede gerne russisk Hjælp, især i Form af Våben imod Vestmagterne - og dem gav Rusland gerne - men frabad sig enhver Form for Bolshevik-Revolution og Bolshevik-Propaganda.

I Afghanistan understøttede Sovjet i 1919 Uroen mod Emir Habib-ullah og hjalp Efterfølgeren Aman-ullah i Krigen mod Englænderne i Indien, der førte til, at Afghanistan blev helt uafhængigt. Venskabet besegledes i Februar 1921 ved en Traktat, og Rusland havde i høj Grad styrket sin Stilling her, men for en social Revolution var der ingen Jordbund i de afghanske Bjerge. Derimod opnåede Russerne at gøre Kabul til et Centrum for Propagandaen i Indien.

I Iran forsøgte man først en social Revolution, men den strandede, og derefter måtte Rusland nøjes med at støtte Modstanden mod England. 1921 gav Rusland Afkald på sin Indflydelsessfære og sine andre Rettigheder og lovede Våbenhjælp, hvis fremmede (engelske) Tropper skulle trænge ind i Landet. Iran blev herved en mod Rusland venligtsindet Stat, men dette hindrede ikke Riza Shah i at undertrykke Kommunismen som statsfjendtlig.

For Atatyrk blev Ruslands Forsyninger af Våben af stor Værdi under Frihedskrigen, men han betakkede sig dog for Tilbudet om Hjælp af russiske Tropper, og da det tyrkiske kommunistiske Parti på Trods af Venskabstraktaten 1921 blev stiftet, undertrykte han det som statsfjendtligt, men Venskabet mellem Staterne fortsattes.

Også i Palæstina, Syrien og Nordafrika har kommunistiske Agenter arbejdet flittigt, og de har her antaget Rollen som de orientalske Nationers og Religionens Forsvarere mod Imperialismen. De har imidlertid ikke haft meget Held med deres revolutionære Propaganda. Alle den nærmere Orients Stater er så udprægede Landbrugslande, at der ikke synes at være Plads for Kommunisme, og nogen Klassekamp findes der ikke. Dette kan måske ændres, når den begyndende Industrialisering gør større Fremskridt, men Islam har som Religion altid vist stærk Modstandskraft mod Gudløshedsbevægelsen, og Lukningen af ni Tiendedele af Moskeerne hos Ruslands tyve Millioner Muhammedanere har ikke kunnet indgyde Tillid til de bolshevikiske Motiver.

Men selv om der ikke har været Brug for Kommunismen, har Sovjet ved at give Afkald på alle koloniale Krav og især ved at behandle de orientalske Stater som Ligemænd indstillet dem venligt over for Rusland og forøget deres Selvtillid. Så længe den sociale Revolution udebliver - og dens Chancer synes foreløbig rent minimale - har Rusland herved kun styrket sin Stilling defensivt. Det har omgivet sig med en Mur af venligtsindede Stater, men om disse også er villige til at gå sammen med Rusland under en eventuel Offensiv mod England, er efter den senere Udvikling tvivlsomt; og ved at støtte det tyrkiske Standpunkt i Dardaneller-spørgsmålet har Rusland gjort sin Stilling ved Sortehavet afhængig af Tyrkiets Venskab. Så længe dette bevares, kan ingen fjendtlig Flåde trænge ind gennem Stræderne til Sortehavet. Men Ruslands egen Vej til Middelhavet - den, det har kæmpet for gennem Århundreder - er nu også ganske afhængig af Tyrkiets Velvilje.

Italien er ungt som Kolonimagt, ligesom det er det som samlet Rige, men til Gengæld har det især efter Fascismens Sejr udfoldet en voldsom Aktivitet. Mussolini vil genoplive Romerriget og Venedigs Søvælde, hvad der for så vidt kun er en Fortsættelse af det 19. Århundredes italienske Politik - blot med den Forskel, at medens Englands Venskab altid tidligere var Forudsætningen for italiensk Ekspansion, er Modsætningen til Englands Politik nu blevet stadig mere udtalt. Allerede d. 8. April 1926 udtalte Mussolini: »Vi er et Middelhavsfolk, og vor Skæbne har, uden at vi deri efteraber nogen, altid ligget på Havet og vil fortsat gøre det.«

Motiverne til den italienske Imperiepolitik er flere: Italien føler sig som en Fange i Middelhavet med en Ring af engelske og franske Flådestationer udenom sig og med Englænderne som Herrer både ved Gibraltar og Suez og derfor i Stand til at lukke Middelhavet, hvorved det kan afskære Italien fra dets østafrikanske Kolonirige og fra Verdenshavene. Mussolini vil sprænge denne Ring og gøre sig til Herre over Middelhavet. Selv da han i sin store Tale i Milano den 1. November 1936 søgte at nå til en Forståelse med England, hævdede han Italiens Forret: For England var Middelhavet kun en Færdselsåre, en Ve], via, men for Italien betød det selve Livet, vita.

Men foruden denne Bevægelsesfrihed ønsker Italien Kolonier, hvor det kan anbringe sit Befolkningsoverskud og skaffe sig Råstoffer, og det føler sig bedraget for sin Andel af Byttet efter den første Verdenskrig. Det sydvestlige Lilleasien opgav det selv af Respekt for det nye Tyrki, og det var kun småt, hvad England og Frankrig overlod det i Afrika. Italien har et årligt Fødselsoverskud på 4-500.000 Mennesker, som det falder vanskeligt at anbringe i Italien, og før Verdenskrigen udvandrede der årlig mellem 500.000 og 800.000, en Del til Amerika, men en Del også rundt til Middelhavslandene. Alene i det østlige Middelhavsområde findes der således 35.000 Italienere i Libyen, 60.000 i Ægypten, 15.000 i Tyrkiet, 1.200 i Syrien og 600 i Palæstina, og alle disse Udlands-Italienere bearbejdes kraftigt med Propaganda og gøres til Forposter for det italienske Imperium.

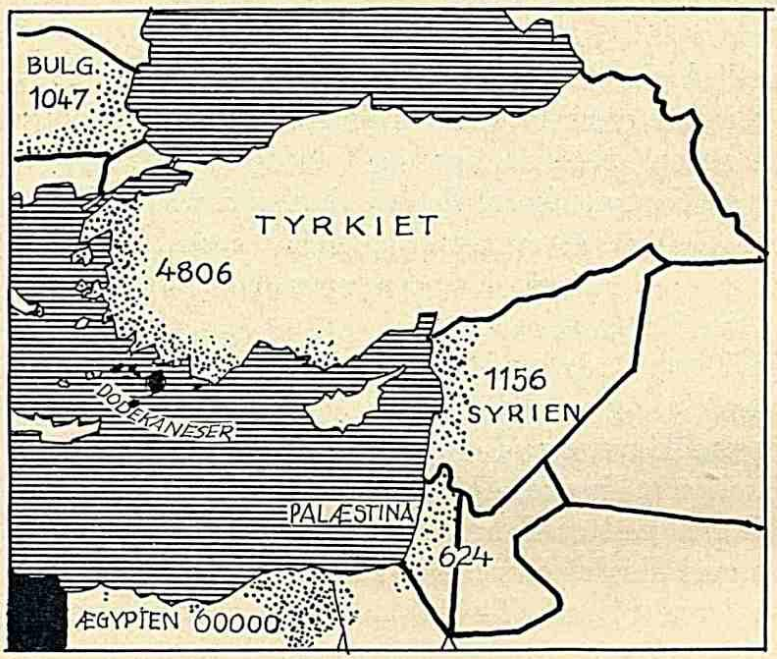

Italienernes Udbredelse i Nær-Orienten.

Italienske Banker, Rederier og Ingeniørfirmaer udfolder en meget livlig Virksomhed i hele Forasien. Man møder italienske Firmaer over alt fra Middelhavet til langt ind i Iran, men de fleste italienske Emigranter er ikke som Briterne et Herrefolk, men er Proletarer med lav Levestandard. Man træffer dem som Arbejdere ved Jernbanebygning i Iran, de nedsætter sig som Bønder eller fisker Side om Side med de ægyptiske Fiskere i Middelhavet, de er Mekanikere, Chaufører og små Caféværter, lever den indfødte Befolknings Liv og blander sig med den og er i Stand til at tåle Klimaet i en ganske anden Grad end de engelske Nordboer. Italiens Kamp er en Kamp for at skaffe Plads for endnu flere Udvandrere, men tillige er den et Forsøg på at vinde Indpas for det italienske Erhvervsliv. Den er et Led i Kampen mellem de besiddelsesløse »have not« - og de mættede »have« Stater. Det er en Proletar-Imperialisme, og netop derfor vækker den Orientalernes Uro for, at den skal fortrænge dem fra det daglige Brød.

I sin Kolonipolitik har Italien ikke blot benyttet diplomatiske, økonomiske og krigeriske Midler, men også udfoldet en livlig Propaganda. Stationen i Bari i Syditalien har gennem en Årrække hver Aften haft Udsendelser på Arabisk - et udmærket Program sammensat af Koranlæsning, Musik, Underholdning og politiske Nyheder, der havde udpræget anti-britisk og anti-fransk Tendens, ofte Påstande om Troppesamlinger i Sa'udijje-Arabien, Kampe i Transjordanien og Sprængning af Olieledningen. Ofte forærede italienske Agenter Araberne Radioapparaterne. Endvidere har den italienske Propaganda skaffet sig Indflydelse på en Del arabiske Blade både i Ægypten og Syrien og støttet de utilfredse Nationalister i Palæstina.

Medens denne Del af Propagandaen kun har negativ Betydning ved at svække Modstanderne, har man på anden Vis søgt positivt at vinde Orientalerne for Italien. De italienske Universiteter i Syditalien og på Rhodos har således åbnet sig for asiatiske og afrikanske Studenter og strittet dem med Stipendier, og ved Siden af gentagne Frierier til Muhammedanerne har Italien også benyttet sig af den katolske Kirke og forsøgt at afløse Frankrig i Rollen som Beskytter af de orientalske Kristne.

Politisk håbede Italien en Tid at vinde Tyrkiet, men Håbet slog fejl. I 1926 og 1927 afsluttede det Venskabspagter med Jemen, der fik italienske Sagkyndige og Våben, men Pagterne tabte i Værdi ved Ibn Sa'uds Sejr 1934, og 1937 sluttede Jemen sig til Pagten mellem Iraq og Sa'udijje-Arabien.

Mussolini har erklæret, at det er hans Mål at forene Østen og Vesten, som Romerriget i sin Tid gjorde det, men han har ikke set positive Resultater af sine Bestræbelser overfor den arabiske Verden. Det ændrede intet heri, at Italien under den abessinske Krig erklærede at ville støtte sig til Muhammedanerne inden for Haile Selassies Rige - tværtimod, trods Religionsforskellen var Sympatien i hele den islamiske Verden på den kristne Negus' Side.

Ved Erobringen af Abessinien voksede Antallet af muhammedanske Undersåtter indenfor det italienske Rige fra to til seks Millioner, og det var derfor for Italien endnu mere nødvendigt at vinde Muhammedanernes Venskab. Propagandaen blandt og Gaverne til Muhammedanerne i Abessinien synes at have været af nogen Virkning, og inden for Italiens eget Kolonirige har Muhammedanerne forholdt sig roligt - hvad der til dels skyldes, at Tusinder af Libyere er flygtet. (Nogle af dem har i øvrigt i Damaskus stiftet en Liga til Tripolis' Forsvar).

Erfaringerne fra Muhammedanernes Behandling i de italienske Kolonier er det store Minus i det italienske Imperie-Regnestykke. Som den tyske Forfatterinde Margaret Boveri skriver: »Det italienske Greb er for fast. Skal man endelig beherskes af en fremmed Race, så hellere af et Land, som ikke er ude efter hvert eneste Stykke Jord, fordi det trænger til det, så hellere af Englænderne og Franskmændene, der selvfølgelig også regerer, men i hvert Fald ikke besætter hver eneste Kvadratkilometer frugtbar Jord. Det er Reversen af Proletar-Imperialismen, og den er ikke til at komme fra, så længe Italien er så sultent efter Land. Uanset om det er Rædselsfantasier eller ej, bidrager de Historier om Italiens Pacificeringsmetoder i dets Kolonier, der går Middelhavet rundt, ikke til at mindske denne Frygt og Reaktion ... Bliver Fremtidens Krig en Krig på Uger og Måneder, en Overraskelseskrig, stiger Italiens Chancer; stivner den og trækker i Langdrag, har England Fordelene.«

Tysklands Interesser for det daværende tyrkiske Rige begyndte i 1887 med Afsendelsen af en Militærmission under Oberst von der Goltz, der fik stor Betydning ved at indføre bedre Officersskoler, hvor de ung-tyrkiske Ledere fik deres Uddannelse. Men det økonomiske Fremstød, der begyndte med Wilhelm II's Besøg i Konstantinopel i 1898, hvorved Tyskland fik Koncession på Bagdad-Banen, ophørte ved Verdenskrigens Udgang. Tysklands »Drang nach Osten« har nu et noget andet Præg, men at den er der, viser det økonomiske Fremstød på Balkan. Tysklands Interesser har hidtil fortrinsvis været økonomiske. Det har villet skaffe sig Markeder, som ville bestå, selv om England lukkede Atlanterhavet for det. Det har da også opnået en meget væsentlig Del af Tyrkiets Handel, aftager således en Trediedel af dets Krom og 95 % af Cyperns Kobber - to vigtige Råstoffer i Rustningsindustrien -, det får en Femtedel af sin Bomuld fra den nærmere Orient og en Trediedel af sin Tobak fra Tyrkiet og Grækenland osv. Kolonier synes Tyskland især at søge i Afrika, hvorimod det, så vidt man ved, vil overlade Italien Middelhavsrummet.

Ved Siden af de økonomiske Interesser er der også de ideologiske og især nu de militært-politiske. Et så ideologisk interesseret Land som det tredie Rige har altid vist Bevægelser med en beslægtet Ideologi sin Sympati og modarbejdet Modstanderne. Tyskland er ikke mindre anti-jødisk i Palæstina end i Europa, og England skal som Hovedmodstanderen slås eller skades overalt, hvor det er muligt. Dets Venner får derfor Tyskland til Fjende, dets Modstandere får tysk Støtte.

I et fra officiel tysk Side inspireret Telegram i »Nationaltidende« d. 4. Marts 1941 hed det i Anledning af et Forlydende om et af England påtænkt Forbund mellem Tyrkiet, Ægypten, Iraq, Sa'udijje-Arabien, Iran og Afghanistan: »Det kan ikke være Tyskland ligegyldigt, at England vil misbruge et Forbund af arabiske Stater i sin Krigsplan mod det europæiske Kontinent.

Det vil af Tyskland og Italien ikke blive tolereret, at de på Balkan mislykkede engelske Krigsprojekter nu skal flyttes et Stykke længere syd- og østpå. De engelske Bestræbelser i den nære Orient har fremkaldt den mest levende Mistillid i Berlin og i Rom, udtaler tyske Kredse. De tilføjer, at netop de arabiske Nationer ejer Tysklands og Italiens Interesse og Sympati. I denne Sammenhæng mindes der om en Proklamation til Araberne, som for få Måneder siden af Tyskland og Italien i Fællesskab er blevet adresseret til de arabiske Folkestammer. Tyskland og Italien er i høj Grad optaget af de arabiske Frihedsbestræbelser, hævder man i Aften i Berlin, og disse Bestræbelser kan være sikre på kraftig Understøttelse fra Aksens Side. På den anden Side er det lige så sikkert, hedder det endelig, at Englands Forsøg på at indlemme de arabiske Folk i en ny engelsk Krigsfront vil blive afværget med yderste Resoluthed.«

Tyskland ønsker at slå England overalt, hvor det møder det, og der er næppe Tvivl om, at kan den arabiske Nationalisme, som England anvendte mod Tyrkiet i forrige Verdenskrig, vendes mod England, vil det blive gjort i denne Krig.

I de senere År har også Japan meldt sig på den diplomatiske Krigsskueplads i Nærorienten. Slagordet har været »Asien for Asiaterne«, og Midlet har først og fremmest været et så vældigt økonomisk Fremstød, som man aldrig før har set. Ved den iranske Havbugt har japanske Varer således næsten fortrængt alle andre, og på det palæstinensiske Marked steg Japans Andel i Importen af Tekstilvarer fra 6 % i 1931 til 28 % i 1932, 56 % i 1933 og 62 % i 1934.

Japan har endvidere pludselig udvist en forbløffende Interesse for Islam, der hidtil næsten ingen Udbredelse har haft i Japan. Der er således i Tokio oprettet et islamisk Seminarium, der med Statsstøtte udbreder Koranen og muhammedansk Litteratur, en islamisk Forening sørger for Propagandaen og har stiftet et Universitet, hvor Studenter fra hele den islamiske Verden kan studere med Statsunderstøttelse - med det Resultat, at der findes otte Gange så mange muhammedanske Studenter i Japan som ved de italienske Universiteter, hvor de også får Stipendier. Japanerne er begyndt flittigt at studere Arabisk til Brug i den nærorientalske Propaganda. Overalt i den nærmere Orient optræder der japanske Handelsdelegationer, der fører en meget smidig Politik og elegant anvender både Religionen og Nationalismen i Handelens Tjeneste. Man går i Diplomati så vidt, at den japanske Eksport til dumpingpriser forsigtigt undgår at knuse den begyndende Industri i den nærmere Orient.

Den japanske Politik skyldes dels, at den økonomiske Ekspansion er nødvendig, efter at USA har lukket for Eksporten over Stillehavet; dels ligger der bag den en japansk Drøm om et Pan-Asien under japansk Ledelse. Om det vil glæde Muhammedanerne at se denne Drøm virkeliggjort er tvivlsomt, men foreløbig har Japanerne og Muhammedanerne fundet hinanden i den fælles Kamp mod den europæiske Indflydelse.

Som Stat har USA ikke interesseret sig for Nærorienten, men amerikansk Kapital og ikke mindst Olieselskaberne har fundet Indpas både i Iran, Iraq og Sa'udijje-Arabien, og Amerikanerne møder af flere Grunde større Sympati end Europæerne. For det første regner man med, at de ikke søger politisk Indflydelse, men kun vil varetage deres økonomiske Interesser. For det andet er Amerikanernes Prestige i Nærorienten betydelig, og man betragter dem som de egentlige Sejrherrer i den forrige Verdenskrig.

Endelig er deres kulturelle Indflydelse overmåde stor, ja overgår vel endog Franskmændenes, selv om den ikke som deres viser sig sprogligt. Det amerikanske presbyterianske Universitet i Beirut har næsten stået Fadder til den arabiske Nationalbevægelse og spiller stadig en betydningsfuld Rolle for Uddannelsen af Akademikere ikke blot i Syrien, men også i de omliggende Lande, især Iraq. Dertil kommer, at Tusinder af Syrere har været bosat i Amerika og der samlet både Erfaringer og Penge, og det er gennemgående den mest vågne Del af Befolkningen. Syriske Kolonier på over en halv Million bor endnu i Amerika og opretholder Forbindelsen med Moderlandet. Som det fremgår af King-Crane-Rapporten, ønskede Syrerne da også helst af alle Stater USA som Mandatar for deres Land. Da Syrerne som det livlige og rejsevante Folk, de er, findes spredt over hele Nærorienten, er den goodwill, Amerikanerne gennem Syrerne har erhvervet sig, udbredt også i de øvrige arabiske Lande. Europas små Stater har visse økonomiske Interesser - og kun økonomiske - i Nærorienten. Svenskerne har således anlagt Telefonledninger over hele Tyrkiet; Kampsax har bygget Jernbaner i Tyrkiet og Iran og Kornsiloer i Iran; F. L. Smidth har bl.a. anlagt en Cementfabrik i Teheran; Silkeborg Maskinfabrik har fundet et Marked i Ægypten; danske Gymnastikredskaber og dansk Gymnastik har holdt sit Indtog i Palæstina, og man skal som omtalt ikke være helt sikker på, at den »ægte« Olivensæbe, man køber i Palæstina, ikke er tilsat Jordnødolie fra Århus Oliemølle. På samme Måde kan Europas andre små Stater notere forskellige

økonomiske Fremstød. Men disse er kun lykkedes for dem, netop fordi de er små Stater. Da de politiske Reformatorer ikke kunne undvære udenlandske Eksperter, især Ingeniører, søgte man dem med Vilje hos de små og neutrale Stater, der aldrig kunne blive politisk farlige.

Hvorledes reagerer nu Nærorienten overfor de Fremmedes Ambitioner? Som det fremgår af hele denne Bog, ønsker de nær-orientalske Folk - ganske uanset Spørgsmålet om politisk Modenhed - at blive selvstyrende, og jo før de ser Symbolerne på det europæiske Herredømme forsvinde, des bedre. Orientalerne ønsker ikke mere at lade sig misbruge i en fremmed Sags Tjeneste. De vil varetage deres egne Interesser og behandles som Ligemænd. På dette Punkt gør der sig utvivlsomt et Mindreværdskompleks gældende, og det er særlig føleligt, fordi enhver god Muslim i sit Hjerte betragter en Kafir (dvs. vantro) som laverestående.

Denne Selvhævdelse kommer klart til Udtryk i det Svar, et ægyptisk Blad gav på Lord Lloyd's tidligere nævnte Tale: »Hvis man virkelig ønsker dette Venskab, må det se anderledes ud, end man stadig forestiller sig i Vesten. For det Venskab, som Lord Lloyd og mange andre kloge Mænd i Occidenten med ham tænker sig, er dog et Venskab som mellem Herre og Tjener, mellem stærk og svag. Trods alle venlige Ord menes der den enes Underkastelse under den anden. Men et Venskab i denne Betydning vil Islam i Dag aldrig mere modtage.«

Sheikh Mustafa el-Maraghis Svar til Mussolini gav Udtryk for de samme Tanker. Men trods denne Selvstændighedstrang kan de mere statskloge blandt Orientalerne nok se, at deres splittede, fattige, militært svage Stater i en Tid som denne ikke kan klare sig på egen Hånd, og de ser sig om efter Hjælp. Nærmest ligger det for de nærorientalske Stater at søge Hjælpen hos hinanden. De har ensartede Problemer og mange Bindeled, men Modsætningerne er også store, og som så ofte viser det sig, at Frænde er Frænde værst.

Som omtalt i Andet kapitel (Asien vågner) og i sekstende kapitel (Islams Sværd) har Pan-Arabismen og Pan-Islam ikke formået at samle Folkene. De kan virke som revolutionært Gæringsstof, men de er ude af Stand til at overvinde de store Modsætninger og virkelig forene Folkene. Men de ledende Mænd er mere statskloge end Folkenes Flertal, og de har forstået at overvinde Modsætningerne og skabe et indbyrdes Pagtsystem. Iøvrigt har de uden at binde sig for meget søgt fremmed Hjælp, hvor den kan fås billigst, dvs., hvor fælles Interesser maner til Samarbejde.

Men det er ganske betegnende for Splittelsen i Nærorienten, at Impulsen til Pagtsystemet er kommet udefra - fra Sovjet. Rusland stod 1921 i Moskva Fadder til et tyrkisk-afghansk og et tyrkisk-iransk Forbund rettet imod vesterlandske Angreb, og hertil sluttede sig to År senere et iransk-afghansk Forbund.

Det Samarbejde, der herved var påbegyndt, fortsattes, og Tyrkerne optrådte ved flere Lejligheder som Mæglere - således både i den iransk-afghanske og den iransk-iraqiske Grænsestrid - og tyrkiske Officerer var Instruktører for Afghanistans Hær og hjalp til med at modernisere Landet.

Efter den engelsk-tyrkiske Tilnærmelse og efter, at Tyrkerne med Held havde bilagt den iraqisk-iranske Grænsestrid, kom Englands Allierede Iraq med i Samarbejdet, og d. 9. Juli 1937 afsluttede de fire Magter, Tyrkiet, Iran, Afghanistan og Iraq, i Shahens Palads Sa'ad Abad uden for Teheran den såkaldte asiatiske Pagt, hvorved de anerkendte hinandens Grænser, erklærede at ville optræde samlet i internationale Spørgsmål og forpligtede sig til Ikke-Angreb og Ikke-Indblanding i hinandens interne Affærer. Trods Venskabet med Rusland var der i dette sidste afgjort en Brod mod Kommunismen.

Ved Englændernes Bestræbelser var det lykkedes at få forsonet Ibn Sa'ud og Sønnen af hans gamle Fjende Husain, Kong Faisal af Iraq, og i 1936 var Tiden moden til mellem Iraq og Sa'udijje-Arabien at afslutte den arabiske Broderskabspagt, hvortil Jemen Året efter sluttede sig.

Ægypten har ytret Ønske om at blive optaget i Pagten og har sluttet en Venskabspagt med Tyrkiet og forhandlet om en ægyptisk-tyrkisk Alliance. Disse Pagter har ingen offensiv Karakter, men skal tværtimod bevare Freden i Forasien. Man har diskuteret, hvem de er rettet mod, og hvem der kunne tænkes at have bidraget til at afslutte dem. Blandt andet har man gættet på Rusland som Ophavsmand, men som nævnt findes der i den asiatiske Pagt en Artikel, der er rettet mod Kommunismen.

Først og fremmest skal Initiativet sikkert søges hos Orientalerne selv, mest måske hos Tyrkerne, der ved, hvor meget Fred er værd. Noget andet er, at Pagten samtidig kan tjene en Stormagts Interesser - og man behøver ikke at lede længe efter, hvilken Stormagt det er. Når Iraq har tiltrådt den og som Underskriver både af den og af den arabiske Broderskabspagt indtager en Nøglestilling, viser det, at England i hvert Fald ikke frygter Pagten, men tværtimod hilser den med Glæde som en fredsbevarende Faktor - og så længe der er Fred i disse Egne, er Englands Forbindelse med Indien samt Olietilførslen sikret.

Som Margaret Boveri skriver: »I den Pagt, som binder Levantens ledende Stater sammen, Tyrkiet, Iraq, Iran og Afghanistan, og som Hedjaz har sluttet sig til ved sin Venskabstraktat med Iraq, har England en vis Chance for Indflydelse. Frankrig og Italien står helt udenfor.«

Den individuelle Englænder giver ganske vist mindst af alle Orientaleren nogen personlig Ligestilling, men den smidige britiske Imperiepolitik forstår altid at finde et Kompromis, der tjener begge Parters Interesser, og i hvert Fald frygter Orientalerne det britiske Herredømme mindre end andre Magters og foretrækker indtil videre at støtte sig til det - i hvert Fald så længe England er stærkt.

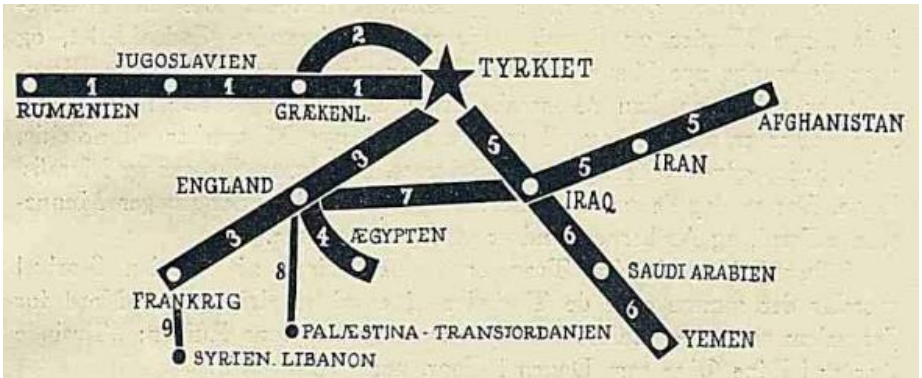

Nær-Orientens Pagtsystemer: 1) Balkan-Pagt, 2) Græsk-tyrkisk Alliance, 3) Engelsk-fransk-tyrkisk Alliance, 4) Engelsk-ægyptisk Alliance, 5) Asiatisk Fire-Magts-Pagt, 6) Arabisk Broderskabs-Pagt, 7) Engelsk-iraqisk Alliance, 8) Britisk Mandat, 9) Fransk Mandat.

De militære Muligheder, Orienten frembyder, er behandlet i det foregående for hvert enkelt Lands Vedkommende. De kan kort sammenfattes i, at den britiske Flåde, Nilhæren og Tyrkiet er et Skjold for den arabiske Verden. Brydes dette Skjold, eller giver Tyrkiet Tyskland Gennemmarchret, bliver det den engelske Hær, der må værge Olien og Vejen til Indien. Klimaet, Mangelen på Vand og tildels Terrænet gør ikke de arabiske Lande lette at angribe. Opstande eller Angreb fra Nabostaterne behøver England næppe at frygte, så længe det selv er stærkt. Hvis England skulle bryde sammen, vil Orientalerne måske nok holde med den stærkeste, og i hvert Fald er det så muligt, at Ibn Sa'ud og Iran vil møde frem med deres Grænsekrav, og måske vil Tyrkiet søge at vinde Mosul tilbage.

Briterne står nu stærkest i Nærorienten. De kan måske styrtes fra denne Position, men hvad enten det sker eller ej, vil Emancipationsprocessen fortsættes. Nærorienten er for Tiden i Støbeskeen. Middelalder brydes med Nutid og Religion med Nationalisme, lokale Interesser med det nationale Fællesskab, Individualisme og Stammetroskab med Statsfølelsen. Noget nyt er ved at opstå, og det er vel ikke usandsynligt, at denne Krig ligesom den første Verdenskrig fremmer Processen - ganske som den russisk-japanske Krig, den ung-tyrkiske Revolution og Abessinien-Krigen tidligere har gjort det - hvad enten det nu sker ved, at Aksen fordriver Englænderne fra deres Positioner, eller ved, at Englænderne må betale Arabernes Venskab med Alliancer på lige Fod.

Allerede nu kan det ses, at Europæernes Herredømme her også denne Gang er forbigående, som det var det for Alexanders hellenistiske Efterfølgere, for Romerne, Korsfarerne og Ægyptens mange Erobrere. Nærorienten fordriver eller opsluger sine Erobrere. Hellenisterne blev selv Orientalere, Mongolerne og Tyrkerne blev Muhammedanere, og Korsfarernes Efterkommere er nu enten blevet Beduiner eller gået op i de syriske Byers Befolkning. Man ser allerede, hvordan Orientens Klima og Ånd præger de jødiske Zionister, der er kommet som Europæere, men hurtigt bliver så meget Orientalere, at f.eks. Begreber som Tid og Præcision mister deres Værdi. At Orienten optager den europæiske Civilisations ydre Sider, dens Klæder og dens mekaniske Hjælpemidler, ændrer intet heri. Nærorienten har før optaget den hellenistiske Kultur og har lært af Kina, Indien og Europa og er dog forblevet sig selv. De europæiske Mandater bliver en Episode som Alexander den Stores og hans Efterfølgeres Herredømme var det.

Nye Videnskaber, Industrier og Landbrugsmetoder kan ændre Levefoden, nye Klæder og Bygningsstilarter kan forandre Gadebilledet, og når de mange nye Skove, Zionisterne har plantet på Palæstinas Bjergsider, er vokset op, kan de måske præge Klimaet og skaffe mere Regn. Nye Stater er opstået og vil måske skifte, nye

Mennesker vil arbejde, elske, hade, kriges og forliges som i Ninives, Babylons, Thebens og Memfis' Dage. Det er dog de samme Kræfter og Lidenskaber, der præger Menneskenes Færd, og Arabernes Sind er stadig det samme.

Ørkenvinden ude fra Transjordaniens Ruiner af svunden Storhed mumler det samme over de Tusinder af engelske Krigergrave Nord for Jerusalem som over Cairos Mamlukgrave og Babylons Ruiner: »Tusinde År er i Dine Øjne som Dagen i Går, når den svandt.«

Webmaster